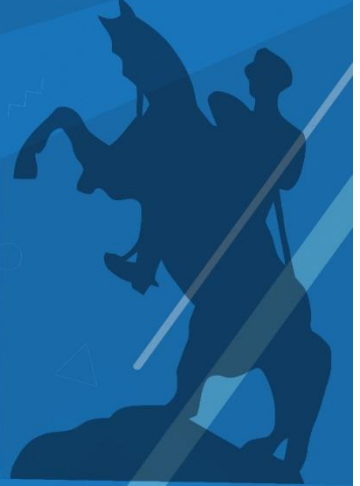

UTEK'22

XII. ULUSAL TIP EĞİTİMİ KONGRESİ

SAMSUN

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ

**19-22
MAYIS**

teged22

kongre.teged.org/UTEK2022

TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir.

XII. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi

19-22 Mayıs 2022

Bildiri Kitapçığı

TÜBİTAK tarafından desteklenmektedir.

Değerli Meslektaşlarımız ve Öğrencilerimiz,

XII. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi'ni 19-22 Mayıs 2022 tarihlerinde Samsun'da Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi ev sahipliğinde yüz yüze gerçekleştireceğimizi ilan etmekten mutluluk duyuyoruz.

Kongremizde tıp ve sağlık alanı eğitimlerinde çalışmalarını yapanları ve bu çalışmalardan yararlanacakları bir araya getirmeyi hedefliyoruz. Bu yıl kongremizde **Tıp Eğitiminde Dönüşüm ve Liderlik** öncelikli olmak üzere tıp eğitimi ile ilgili konularda konferanslar, paneller, sözlü ve poster bildiri sunumlarını dinleme, tartışma ve deneyim paylaşma şansı bulacağız. Ulusal nitelikli olan kongremize yabancı konuşmacıların katılımı ile kongremizi zenginleştirmeyi planlıyoruz. Kongre öncesinde katılımcılara temel çalışma alanlarında bilgi ve deneyimlerini arttırma fırsatı sağlayacak kurslar düzenlenecektir. Bilimsel araştırmalara teşvik etmek amacıyla derneğimiz tarafından her yıl verilen "Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği Araştırma Ödülü" bu yıl da kongremizde sahibini bulacaktır. Kongre ile ilgili bilgileri <http://kongre.teged.org/UTEK2022> adresinden takip edebilirsiniz.

Gerçekleştireceğimiz XII. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi'nin bu alanda özveri ile çalışan tüm paydaşların katılımı ve katkıları ile güçleneceğine ve daha başarılı bir noktaya taşınacağına inanıyoruz. Emeklerini ve gönüllerini tıp eğitimine veren herkesi kongremize davet ediyoruz. Siz değerli tıp eğitimcilerimizi ve öğrencilerimizi kongremizde görmekten mutluluk duyacağımızı bildirerek bilimsel ve sosyal açıdan başarılı ve keyifli bir kongre geçirmek dileğiyle çalışmalarınızda başarılar dileriz. 19 Mayıs'ta Samsun'da görüşmek üzere....

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Zeynep Baykan

*TEGED Yönetim Kurulu Başkanı
Kongre Eş Başkanı*

Prof. Dr. Cengiz Çokluk

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı
Kongre Eş Başkanı*

Doç. Dr. Gülşen Taşdelen Teker

*TEGED Yönetim Kurulu Sekreteri
Kongre Genel Sekreteri*

Doç. Dr. Servet Aker

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fak. Tıp Eğitimi AD.
Kongre Yerel Sekreteri*

İçindekiler

Kurullar	10
Etkinlik Programı	13
Konuşma Özetleri	18
Tıp Fakültelerinde Değişim ve Liderlik: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Deneyimi	19
Tıpta Uzmanlık Eğitimi ve Uzmanlık Eğitimine Giriş Sınavları	22
Değişimde Kurum Kültürü ve İklimi	24
Tıp Fakültelerinin Değişim ve Liderlik Deneyimleri: Türkiye Örneği / Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi	26
Tıp Fakültesi Dekanlar Konseyi Yürütme Kurulu Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Çalışma Grubu Ara Raporu	28
Değişimi Yönetebilmek: Deneyim Paylaşımı	33
Tıp Eğitiminde Değişimin Yönü Düşünüyorum <i>Geçmiş – Şimdi - Gelecek</i>	37
OMÜ Tıp Fakültesi Değişimi ve Liderlik Deneyimi	40
Tıp Eğitimi ve İnsan Kaynakları Planlaması	42
Azerbaycan'da COVID-19 Bağlamında Sürekli Eğitim Etkinlikleri	44
Azerbaycan'da Tıp ve Sağlık Bilimleri Eğitimi	45
Tıp Eğitimi: Gelecek Nerede?	47
Değişim ve Gelecek Yaşam Tarzımızda Değişimler	50
Sözlü Bildiriler	52
"Yaşayan Anatomi" Özel Çalışma Modülünün Tanıtılması ve Değerlendirilmesi	53
Ters Yüz Edilmiş Yöntemle (Flipped Class-Room) Eğitim Etkinliğinin Değerlendirilmesi	54
"Profesyonellik Tutum Ölçeği"nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	55
Acil Tıp Uzmanlık Eğitiminde Uluslararası Simülasyon Çalıştayı	56
Animasyonlu Senaryo ile E-Pdö Deneyimi	58
Anlatı Tıbbi Seçmeli Programının Değerlendirilmesi: Bir Nitel Değerlendirme Örneği	59
Azerbaycan Tıp Üniversitesi Altıncı Sınıf Tıp Fakültesi Öğrencileri İçin Şamahı Rayonunda Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Staj Programı: Topluma-Dayalı ve Eğitim-Odaklı Programın İlk Sonuçları	61
Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mesleki Adanmışlık Düzeyleri	63
İleri Yaşam Desteği Simülasyonunun Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Özyeterlik Algısına Etkisinin Değerlendirilmesi	64
Kliniğin Duyguları ve Duyguların Bağlamı: Etnografi Desenli Çalışma	66

Klinik Dönem Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Profesyonel Değerlere Verdiği Önemin Kişilik Gelişimi, Öz- Yansıtma ve Klinik Öğrenme İklimi Algısı ile İlişkisi	68
Klinik Eğitimde Sanat Atölyeleri ve Düşünümler	70
Klinik Öncesi Dönem Tıp Öğrencileri, Klinik Akıl Yürütme Becerilerini Sadece Olguya Dayalı Çevrimiçi Testleri Cevaplayarak Geliştirebilir Mi?: Randomize Kontrollü Bir Deney	71
Öğrenme Analitikleri Entegre Edilmiş Bir Sanal Hasta Simülasyonunun Geliştirilmesi, Uygulanması ve Test Edilmesi	72
Tıbbi Mikrobiyoloji Dersinde Uygulanan Flipped Classroom Öğrenme Modeli Hakkında Dijital Yerlilerin Görüşleri	73
Tıp Eğitiminde Hayvan Deneylemlerini Çoklu Ortam Kullanarak Standardize Etme	75
Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisinde Sosyal Sorumluluk Projesine Yönelik Refleksiyonları	76
Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin Covid-19 Küresel Salgın Süreci Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma	78
UÇEP Temelli Mezun Değerlendirmeleri: 2017-2021 Yılları EÜTF Deneyimi	80
Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde UÇEP 2020 Klinik Bilimler Eğitim İçeriği Uyumlaştırma Süreci	82
Poster Bildiriler	84
2020-2021 Yıllarında Covid-19'a Karşı Dünya Sağlık Örgütü Desteği ile Düzenlenen Sürekli Mesleki Gelişim Programlarının Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı Analiz	85
Acil Tıp Uzmanlık Öğrencilerinin Eğitiminde Google Form Kullanılan Bir Ölçme-Değerlendirme Deneyimi	87
Akademik Sınav Otomasyon Sistemine Ulusal Çekirdek Eğitim Programının Entegrasyonu	88
Akdeniz Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi Meslekler Arası Öğrenmeye Giriş Toplumsal Destek Programı Pilot Uygulaması	90
Anesteziyoloji ve Reanimasyon Stajında Ölçme-Değerlendirme Sistemi: Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Modeli	92
Asistanların Covid-19 Pandemisi Sürecinde Aldıkları Uzmanlık Eğitimlerine Yönelik Görüşleri	93
Aynı Bilgi İçeriğinin Farklı Soru Tipleri ile Sorgulanmasının Öğrencinin Sınav Başarısı ile Karşılaştırılması	95
Azerbaycan Tıp Üniversitesinde Mart 2022'de Düzenlenen Hemşirelik Okulları Öğretmenlerine Yönelik Düzenlenen İlaç Uygulamaları Eğitici Eğitimi Kursu: İlk Sonuçlar	97
Azerbaycan Tıp Üniversitesinde Şubat 2022'de Düzenlenen Eğitici Gelişimi Programı: İlk Sonuçlar	99
Azerbaycan Tıp ve Sağlık Bilimleri Öğrencileri İçin Ülke Çapında Çevrimiçi El Hijyeni Eğitim Programı	101
Azerbaycan'da Düzenlenen Acil Tıp Eğitimi Haftası Kurs Etkinliklerinin Değerlendirilmesi	102
Beceri Eğitiminde Yüz Yüze ve Video ile Eğitim Alan Öğrencilerin Başarı Durumlarının Karşılaştırılması	104

Bir Tıp Eğitimi Doktora Öğrencisinin İletişim Fakültesinden Ders Alma Yolculuğu: “Kadın Anlatıları”	106
Bir Yaşam Tarzı Değişikliği Seçmeli Stajında Uzaktan Çevrim İçi Düzenlenen Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınav Etkinliği	107
Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Hakkında Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Görüşleri	108
Çocuk Romatoloji Uzmanlık Eğitim Programı Geliştirme Deneyimleri	109
Covid-19 Pandemisi Gölgesinde Uzmanlık Öğrencilerinin Düşünce ve Beklentileri	111
Covid-19 Pandemisi Sürecinde Tıp Fakültelerinde Eğitim	113
Covid-19 Pandemisinde KBB Uzmanlık Öğrencileri ve Eğiticilerin Deneyimleri; Neler Kaybettik, Ne Kazandık?	115
COVID-19 Pandemisinde Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencilerinin İyilik Hali; Karma Desenli Çalışma	117
Covid-19 Salgın Döneminde Bir Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Erişkinlerin Empati Düzeyleri ve Prososyal Davranış Durumlarının Değerlendirilmesi	119
Covid-19 Pandemi Sürecinde Dönem VI Halk Sağlığı Stajının Değişimi Bir Tıp Fakültesi Örneği	121
Covid-19 Pandemisinde Çevrim İçi Olgu Temelli Öğrenme Modelinin Klinik Akıl Yürütme Üzerine Etkisi	123
Covid-19 Pandemisinde Enfeksiyon Hastalıkları Stajı “Çevrimiçi Tersyüz Sınıf” Uygulaması: Öğrenci Geribildirimleri	125
Dönem Bir Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Saha Pratiği: İyi Uygulama Örneği	126
Dönem V Seçmeli Eğitim Programı Tanıtımı	127
Dünya'da ve Türkiye'de Gelişim Sınavları	129
E-öğrenme Ortam ve Araçlarının Sağlık Bilimlerinde Kullanımı: Ulusal Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Kapsam İncelemesi	131
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Covid-19 Pandemisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri	133
Eğitsel Bir Araç Olarak Google Formlar	134
Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye ve Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluklarının Değerlendirilmesi	135
Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Pandemi Sürecindeki Mezuniyet Öncesi Eğitim Programını Değerlendirmesi	136
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci İç Paydaş Anket Değerlendirilmesi	137
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Not Tutma Stratejisi Kullanımının Değerlendirilmesi	139
Hekimlerin Kötü Haber Verme Durumunda Tutum ve Yaklaşımlarını Etkileyen Özellikler: Covid-19 Pandemisi Sırasında Kesitsel Bir Çalışma	140
Hemşirelik Profesyonelleri ve Öğrencilerinin Hucep-2014'te Belirtilen Görev ve Sorumluluklarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ortaya Çıkarılması	141

Kanıtı Dayalı Tıp Eğitimi, Tıp Öğrencilerinin Geleneksel, Tamamlayıcı ve Alternatif Tıbbı ve Covid-19 Hakkındaki Komplo Teorilerine Bakışını Nasıl Etkiliyor?: Ulusal Çapta Bir Çalışma	143
Klinik Beceri Uygulamalarında Akran Yardımlı Eğitim: BUÜTF Örneği	144
Klinik Dönemler Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencileriyle Odak Grup Görüşmeleri: Tıp Eğitiminde Program Değerlendirmeye ve Geliştirmeye Öğrenci Katkısının Arttırılması	146
Klinik Stajlara Geçiş Programı'nın Tasarım ve Uygulama Sürecinin Kern'in Program Tasarım Modeli Üzerinden Tanımlanması	148
Klinik Tıp Eğitiminde Kurum Dışı Üçüncü Taraflarca Hazırlanan Çoktan Seçmeli Sınavların Ölçme ve Değerlendirmede Kullanımı	149
Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesinde Hekim Göçü Potansiyeli	150
Lise Öğrencilerine Yönelik Tıp Kariyer Kampı Buütf Örneği	152
Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminde E-Sınav ile Kağıt-Kalem Değerlendirmelerinin Öğrenci Başarısı ve Algısı Üzerine Etkisi	154
Öğrenci Gözünden "Örselenebilir Bireylerle İletişim" Dersi	155
Öğrenci Gözünden Bilimsel Araştırma Eğitimi	156
Öğrenci Öğretim Üyesi İletişiminin Artırılmasına Dönük Bir Yaklaşım: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Akademik Danışmanlık Sistemi Örneği	158
Öğrenen Merkezli Eğitim Yöntemlerinin Küçük Gruplarda Uygulanması: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Egzersiz Fizyolojisi Alan İçi Seçmeli Dersi Örneği	160
Öğrenme Stilinin ve Genel Cerrahi Stajı Eğitiminin Tıpta Uzmanlık Alanı Tercihine Etkisi	162
Öğretim Üyesi İş Yükü Analizi	163
Olgu Temelli Oturumlarla Hasta Güvenliği	164
Olgu-Temelli Terapötik Akıl Yürütme ve Akılcı Reçete Yazma Eğitiminin Küçük Grup Klinik Staj Aşamasındaki Tıp Öğrencisinin Temel Bilişsel Aktivitesi Üzerine Etkisi	166
Olguya Dayalı Klinik Akıl Yürütme Bloğu; Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği	167
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenci Danışmanlığıyla İlgili Görüşleri	169
Online Dönemde Akılcı İlaç Eğitimi	170
Online Eğitim Alan İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencileri Arasında Stres: Aldığı Sosyal Desteğin, Dayanıklılık Üzerine Etkisi	172
Pandemi Deneyimi Sonrasında, Öğretim Elemanlarının Eğitimde Dijital Dönüşüme İlişkin Görüşleri: Pamukkale Üniversitesi Örneği	173
Pandemi Dönemi Sonrası Dönem 6 Öğrencilerinin "İntörn Karnesi" Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	174
Pandemide Tıp Fakültesinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Olmak: Bir Uzaktan Eğitim Değerlendirmesi	175
Pandeminin Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Program Yeterlilikleri ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Yeterlilikleri Düzeyinde Mezun Yeterliliklerine Yansımaları	176
Pdö Oturumlarında Çevrimiçi Uygulamaların Kullanımı: Gather.town Örneği	177

Pecha Kucha Sunum Tekniği Özetlemeyi Etkin ve Eğlenceli Bir Öğrenme Yöntemi Yapar Mı?: Tıbbi Mikrobiyoloji Örneği	179
Pediyatri Stajında Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınavlara(OSCE) Hazırlık ve Uygulama Deneyimi	180
Preklinik Dönemler Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencileriyle Odak Grup Görüşmeleri: Tıp Eğitiminde Program Değerlendirmeye ve Geliştirmeye Öğrenci Katkısının Arttırılması	182
Profesyonellik Mini-Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması	184
Şamahı Halk Sağlığı ve Birinci Basamak Sağlık Çalışanları Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı: Şamahı Proact-Care Demonstrasyon Projesi Kapsamında Program Geliştirme Çalışmaları	185
Şamahı Uluslararası Bursiyerlerin Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri Demonstrasyon Projesine Gözlemleri, Katkıları ve Önerileri: Raporların Kalitatif Analizi	187
Sanal Hasta Simülasyonu: Hibrit Deneyim	189
Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Probleme Dayalı Öğrenme Uygulamasına İlişkin Geribildirimlerin Değerlendirilmesi	191
Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Probleme Dayalı Öğrenme Oturumlarında Eğitim Yönlendiricilerinin Geribildirimlerinin Değerlendirilmesi	192
Takım Temelli Öğrenme ile Vaka Temelli İşbirlikçi Öğrenmenin Öğrencilerin Güdülenme ve Öğrenme Stratejilerine Etkisi	193
Tele-Tıpla Klinik Tıp Eğitimi: Göğüs Hastalıkları Stajı Uygulamasına İlişkin Anket Araştırması	195
Tıp Etiği Eğitiminde Rol Modellemeye Dair Güncel Değerlendirmelerin İncelenmesi	197
Tıp Fakültesi Klinik Dönem Öğrencilerinin Geleneksel Sözlü Sınava Bakışı	199
Tıbbi Genetik Uzmanlığı Gelecek Perspektifi	201
Tıp Fakültelerinde Yeniliklerin Sürdürülmesinde Liderlik Stilllerine Göre Kuvvet Alan Analizi Kullanımı	202
Tıp Fakültesi Mezun Adaylarının Profesyonel Değerleri, Tutumları ve Geleceğe Yönelik İnanç ve Beklentilerinin Saptanması ve İlişkilerinin Değerlendirilmesi	204
Tıp Fakültesi Öğrencileri'nin Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Online/Uzaktan Eğitim Performansı ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi	206
Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Akademik Beceri ve Farkındalık: "CASCADE" Çalışması	208
Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Eğitime Yönelik Tutumları	210
Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Anksiyete Düzeylerine Bir Bakış	211
Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Dijital Vatandaşlık Algılarının İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği	213
Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mevcut Eğitim Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi	214
Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yönetim Sistemi Etkileşimlerinin Kümeleme Analizi ile İncelenmesi	215
Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Gözünden Toplumun Sağlık Okuryazarlığı ve Mezuniyet Öncesi Eğitime Yönelik Öneriler: Nitel Bir Analiz	217

Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci Devamsızlığına İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri	219
Tıp Fakültesi Preklinik Dönem Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Beden Memnuniyetleri ve Öz-Şefkatleri Arasındaki İlişki	221
Tıp Fakültesinden Mezun Öğrencilerin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Değerlendirmeleri	223
Tıp Öğrencilerinin Acil Uzaktan Öğretim ile İlgili Görüş ve Deneyimleri	225
Tıp ve Eğitim Alanlarının Kesişim Noktasında Bir Klinik Eğitim Modeli: Sanal Staj	227
Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöropsikiyatri Staj Kurulunda Verilen Fizyoloji Dersinde Öğrenen Merkezli Eğitim Yöntemlerinin Uygulanması	229
Türkiye'de 2000'lerden Bugüne Tıp Eğitimi	230
Türkiye'de Kardiyoloji Uzmanlık Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme	232
Türkiye'de Tıp Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi	234
Üniversite Öğrencilerinde Temel İhtiyaç Doyumunun İncelenmesi	236
Uzaktan Eğitimde Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerini Etkileyen Faktörler: Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	238
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Yalnızlık ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	240
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Hekimlik Mesleğine Adanmışlığının Değerlendirilmesi	242
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Memnuniyetinin İncelenmesi	243
Yozgatta Tıp Eğitimine Nasıl GÜdülenilir?	245

Kurullar

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Kongre Eş Başkanları

Prof.Dr. Zeynep BAYKAN

TEGED Yönetim Kurulu Başkanı

Prof.Dr. Cengiz ÇOKLUK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı

Kongre Genel Sekreteri

Doç.Dr. Gülşen TAŞDELEN TEKER

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

TEGED Yönetim Kurulu Üyesi

Yerel Kongre Sekreteri

Doç.Dr. Servet AKER

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi

Genel Düzenleme Kurulu

Doç.Dr. Özlem MIDİK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

TEGED Başkan Yardımcısı

Doç.Dr. Gülşen TAŞDELEN TEKER

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

TEGED Yönetim Kurulu Sekreteri

Doç.Dr. Hilal BATI

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

TEGED Yönetim Kurulu Saymanı

Prof.Dr. Mustafa TURAN

TOBB Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

TEGED Yönetim Kurulu Üyesi

Doç.Dr. Özlem COŞKUN

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

TEGED Yönetim Kurulu Üyesi

Doç.Dr. Barış SEZER

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

TEGED Yönetim Kurulu Üyesi

Yerel Düzenleme Kurulu

Prof.Dr. Gamze Alaylı - Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı
Prof.Dr. Sancar Barış - Patoloji Anabilim Dalı
Prof.Dr. Süleyman Sırrı Bilge - Farmakoloji Anabilim Dalı
Prof.Dr. Mustafa Fevzi Dikici - Aile Hekimliği Anabilim Dalı
Prof.Dr. Levent Güngör - Nöroloji Anabilim Dalı
Prof.Dr. Ender Özden - Üroloji Anabilim Dalı
Prof.Dr. Ahmet Tevfik Sünter - Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Doç.Dr. Mennan Ece Pirzirenli - Anatomi Anabilim Dalı
Doç.Dr. Mustafa Kürşat Şahin - Aile Hekimliği Anabilim Dalı
Dr.Öğr. Üyesi Engin Çiftçioğlu - Anatomi Anabilim Dalı
Dr.Öğr. Üyesi Rahman Yavuz - Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Tıp Eğitimi Dernekleri Temsilcileri

Prof.Dr. Kemal Alimoğlu

Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği Temsilcisi

Prof.Dr. Yeşim Şenol
Türk Tıp Eğitimi Derneği Temsilcisi

Bilim Kurulu Üyeleri (Ünvan ve ada göre alfabetik olarak sıralanmıştır)

Prof.Dr. Ahmet Muzaffer Demir
Prof.Dr. Berna Musal
Prof.Dr. Erol Gürpınar
Prof.Dr. Hakan Abacıoğlu
Prof.Dr. Halil İbrahim Durak
Prof.Dr. Işıl İrem Budakoğlu
Prof.Dr. İskender Sayek
Prof.Dr. Mehmet Ali Gülpınar
Prof.Dr. Sabri Kemahlı
Prof.Dr. Sevgi Turan
Doç.Dr. Melike Şahiner
Doç.Dr. Nilüfer Demiral Yılmaz

Hakem Kurulu (Ünvan ve ada göre alfabetik olarak sıralanmıştır)

Prof.Dr. Akile Büke	Prof.Dr. Orhan Odabaşı
Prof.Dr. Berna Musal	Prof.Dr. Özlem Tanrıöver
Prof.Dr. Burcu Tokuç	Prof.Dr. Selma Aydın
Prof.Dr. Cüneyt Orhan Kara	Prof.Dr. Semra Özçelik
Prof.Dr. Güldal İzbrak	Prof.Dr. Sevgi Turan
Prof.Dr. Hülya Aybek	Prof.Dr. Yeşim Yiğiter Şenol
Prof.Dr. İrem Budakoğlu	Prof.Dr. Zeynep Baykan
Prof.Dr. M. Kemal Alimoğlu	Prof.Dr. Züleyha Alper
Prof.Dr. Melih Elçin	Doç.Dr. Arif Onan
Prof.Dr. Melis Nacar	Doç.Dr. Ayşe Hilal Batı
Prof.Dr. Mustafa Turan	Doç.Dr. Barış Sezer

Doç.Dr. Esin Ergönül
Doç.Dr. Esra Akdeniz
Doç.Dr. Gülşen Taşdelen Teker
Doç.Dr. Levent Altıntaş
Doç.Dr. Melike Şahiner
Doç.Dr. Meral Demirören
Doç.Dr. Nilüfer Demiral Yılmaz
Doç.Dr. Özlem Coşkun
Doç.Dr. Özlem Mıdık
Doç.Dr. Özlem Serpil Çakmakkaya
Doç.Dr. Özlem Sürel Karabilgin Öztürkçü
Doç.Dr. S. Ayhan Çalışkan
Doç.Dr. Servet Aker
Doç.Dr. Süheyla Rahman
Doç.Dr. David Terence Thomas
Dr.Öğr. Üyesi Albena Gayef
Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Arzu Akalın
Dr.Öğr. Üyesi Aysel Başer
Dr.Öğr. Üyesi Cahit Taşkiran

Dr.Öğr. Üyesi Çetin Toraman
Dr.Öğr. Üyesi Dilek Kitapçioğlu
Dr.Öğr. Üyesi Esra Çınar Tanrıverdi
Dr.Öğr. Üyesi Funda İfakat Tengiz
Dr.Öğr. Üyesi Giray Kolcu
Dr.Öğr. Üyesi Hacer Nalbant
Dr.Öğr. Üyesi Hale Sezer
Dr.Öğr. Üyesi İpek Gönüllü
Dr.Öğr. Üyesi M.İnci Kolcu
Dr.Öğr. Üyesi Pınar Daylan Koçkaya
Dr.Öğr. Üyesi Rahman Yavuz
Dr.Öğr. Üyesi Selcen Öncü
Dr.Öğr. Üyesi Sezen Avtan
Öğr.Gör. Dr. Alper Bayazit
Öğr.Gör. Dr. Mevlüt Okan Aydın
Öğr.Gör. Dr. Ozan Karaca
Öğr.Gör. Dr. Sümer Mamaklı
Öğr.Gör. Dr. Yusuf Yılmaz

Etkinlik Programı

19 Mayıs 2022 Perşembe	
08.00-09.00	Kayıt Yer: Fuaye Alanı
08.00-12.00	KURSLAR Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün Değerlendirme (CIPP) Dr.Yeşim Şenol - Dr.Meral Demirören 10:00-12:00 Tıp Eğitiminde Sosyal Hesapverebilirlik ve Paydaşlık Dr.Meral Demirören - Dr.Bürge Atılğan 09:00-12:00 "CORE" Clinically Oriented Reasoning Examination Dr.Mustafa Fevzi Dikici - Dr.Mustafa Kürşat Şahin 10:00-12:00 Tipta Liderlik Dr.İrem Budakoğlu - Dr.Özlem Coşkun - Öğr.Gör.Yavuz Selim Kıyak 10:00-12:00 Tanısal Akıl Yürütme Eğitim Programları Dr.İ.Cem Sungur 09:00-12:00 Uzaktan Klinik Eğitim Modeli Olarak Sanal Tele-tıp Stajı Dr.Göksel Altınışik Ergur - Dr.Ayşegül Şükran Öz - Dr.Ali Ergur 09:00-12:00 Travma İleri Yaşam Desteği Eğitiminden Bir Kesit (Öğrenci kursu) Dr.Okan Ok - Dr.Fatma Vural 09:00-12:00 Kanamayı Durdur (Öğrenci kursu) Dr.Melih Elçin - Dr.İlker Gürcüoğlu - Paramedik Hatice Gülbaş 10:00-12:00 Nefes Alamıyorum (Öğrenci kursu) Dr.Okan Aydın - Paramedik Sevilay Ayas - Hemşire Benu Karacan 10:00-12:00
08.00-11.00	TEGED Yönetim Kurulu Toplantısı
09.00-10.00	TTED Yönetim Kurulu Toplantısı
12.00-13.00	Öğle Yemeği
12.45-13.15	Açılış Töreni ve Konuşmaları Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü Dr. Yavuz Ünal Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Dr. Cengiz Çokluk TEGED Başkanı Dr. Zeynep Baykan
13.15-14.00	Konferans: Organizational Change in Medical Education Oturum Başkanı: Dr. Mustafa Kemal Alimoğlu Konuşmacı (videokonferans): Dr.Roger Daglius Dias

14.00-14.15	Ara
14.15-16.00	<p>Panel Oturumu: Tıp Eğitiminde Değişimin Yönü</p> <p>Oturum Başkanı: Dr.İskender Sayek</p> <p>Konuşmacılar: Tıp-DEK temsilcisi: Dr.Haldun Müderrisoğlu TEPDAD temsilcisi: Dr.İskender Sayek Tıp Eğitimi AD temsilcisi: Dr.Levent Altıntaş Sağlık Bakanlığı Temsilcileri: Dr. Mehmet Koca, Dr. Alpay Tuncar</p>
16.00-16.15	Ara
16.15-18.00	<p>Sözlü Bildiri Oturumu</p> <p style="text-align: center;">Pembe Salonu</p> <p>Oturum Başkanları Dr.Melis Naçar - Dr. Servet Aker - Dr.Çetin Toraman</p> <p>1. Animasyonlu Senaryo ile E-PDÖ Deneyimi Özlem Coşkun - Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>2. UÇEP Temelli Mezun Değerlendirmeleri: 2017-2021 Yılları EÜTF Deneyimi Ayşe Hilal Batı - Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>3. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mesleki Adanmışlık Düzeyleri Elif Deniz Şafak - Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>4. Klinik Öncesi Dönem Tıp Öğrencileri, Klinik Akıl Yürütme Becerilerini Sadece Olguya Dayalı Çevrimiçi Testleri Cevaplayarak Geliştirebilir mi?: Randomize Kontrollü Bir Deney Yavuz Selim Kıyak - Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>5. Tıp Eğitiminde Hayvan Deneylemlerini Çoklu Ortam Kullanarak Standardize Etme Ayşe Meltem Sevgili - Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>6. Tıbbi Mikrobiyoloji Dersinde Uygulanan Flipped Classroom Öğrenme Modeli Hakkında Dijital Yerlilerin Görüşleri Ayşegül Çopur Çiçek - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>7. İleri Yaşam Desteği Simülasyonunun Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Özyeterlik Algısına Etkisinin Değerlendirilmesi Pınar Daylan Koçkaya - Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>8. Uluslararası Acil Tıp Uzmanlık Eğitiminde Simülasyon Çalıştayı Okan Aydın - Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>9. Öğrenme Analitikleri Entegre Edilmiş Bir Sanal Hasta Simülasyonunun Geliştirilmesi, Uygulanması ve Test Edilmesi Alper Bayazıt - Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>10. "Profesyonellik Tutum Ölçeği"nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması Mehmet Emin Layık - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p style="text-align: center;">Mavi Salonu</p> <p>Oturum Başkanları Dr.Ayşen Melek Aytuğ Koşan - Dr.Esra Akdeniz - Dr.Süheyla Rahman</p> <p>1. Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisinde Sosyal Sorumluluk Projesine Yönelik Refleksiyonları Meral Demirören - Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi</p>

	<p>2. "Ters Yüz Edilmiş Yöntemle (Flipped Class-Room) Eğitim Etkinliğinin Değerlendirilmesi" D. Sema Arıcı - Biruni Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Fakültesi</p> <p>3. Klinik Eğitimde Sanat Atölyeleri ve Düşümler Özge Emre - Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>4. Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Uçep 2020 Klinik Bilimler Eğitim İçeriği Uyumlaştırma Süreci Ayşe Arzu Akalın - Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>5. Klinik Dönem Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Profesyonel Değerlere Verdiği Önemin Kişilik Gelişimi, Öz- Yansıtma ve Klinik Öğrenme İklimi Algısı ile İlişkisi Sinem Yıldız İnanıcı - Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>6. Kliniğin Duyguları ve Duyguların Bağlamı: Etnografi Desenli Çalışma Merve Saraçoğlu - Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>7. Anlatı Tıbbi Seçmeli Programının Değerlendirilmesi: Bir Nitel Değerlendirme Örneği Merve Saraçoğlu - Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>8. Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin Covid-19 Küresel Salgın Süreci Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma Bürge Atılğan - Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi</p> <p>9. Azerbaycan Tıp Üniversitesi Altıncı Sınıf Tıp Fakültesi Öğrencileri İçin Şamahı Rayonunda Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Staj Programı: Topluma-Dayalı ve Eğitim-Odaklı Programın İlk Sonuçları Aygün Mustafayeva - Azerbaycan Tıp Okulu</p> <p>10. "Yaşayan Anatomi" Özel Çalışma Modülünün Tanıtılması ve Değerlendirilmesi Fatma Selman - Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD</p>
16.15-18.00	TEPDAD Genel Kurulu
18.00-19.30	Müzik Dinletisi ve Açılış Kokteyli
20.00-22.00	Meşale Yürüyüşü
20 Mayıs 2022 Cuma	
09.00-09.45	<p>Konferans: Değişimde Kurum Kültürü ve İklimi Oturum Başkanı: Dr.Berna Musal Konuşmacı: Dr.Belgin Aydınant</p>
09.45-10.00	Ara
10.00-11.30	<p>Panel Oturumu: Tıp Fakültelerinin Değişim ve Liderlik Deneyimleri: Türkiye Örneği Oturum Başkanı: Dr.Erol Gürpınar Konuşmacılar: Dr.İrem Budakoğlu - Gazi Üniversitesi Dr.Levent Güngör - Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dr.Ahmet Muzaffer Demir - Trakya Üniversitesi Dr.Erol Gürpınar - Akdeniz Üniversitesi</p>
11.30-12.30	TEGED Olağanüstü Genel Kurulu

13.00-14.30	<p>Panel Oturumu: Azerbaycan'da Sağlık Profesyonellerinin Eğitiminde Değişim</p> <p>Oturum Başkanı: Dr.Hande Harmancı</p> <p>Konuşmacılar: Azerbaycan'da tıp ve sağlık bilimleri eğitimi - Dr. Samir Cavadov Azerbaycan'da COVID-19 bağlamında sürekli eğitim etkinlikleri - Dr. Nilüfer Memmedova Azerbaycan'da DSÖ'nün sağlık insangücü alanındaki çalışmaları - Dr.H.İbrahim Durak</p>
13.00-14.30	<p>Öğrenci Çalıştayı: Tıp Eğitiminde Değişim ve Liderlik</p> <p>Oturum Başkanı: Dr. Erbuğ Keskin</p> <p>Kolaylaştırıcılar: Dr. Bürge Atılgan Dr. Merih Öztoprak Arş.Gör. Gökçe Özcan</p>
14.30-15.00	Ara
15.00-16.30	<p>Panel Oturumu: Değişim ve Gelecek</p> <p>Oturum Başkanı: Dr. Sancar Barış</p> <p>Konuşmacılar: Yaşam tarzımızda değişimler - Dr.Yasemin Yüce Tıp hizmet talebi ve sunumunda değişimler - Dr.Melih Bulut Değişimin eğitim ve tıp eğitimine yansımaları - Dr. Şevket Ruacan</p>
16.30-16.45	Ara
16.45-17.30	<p>Konferans: Educational Technology in the Context of Changing Medical Education</p> <p>Oturum Başkanı: Dr.Yusuf Yılmaz</p> <p>Konuşmacı (videokonferans): Dr. Teresa M. Chan</p>
17.30-18.30	Poster Bildiri
19.30-21.00	<p>Gala Yemeği Yer: Samsun Yelken Kulübü</p>
21 Mayıs 2022 Cumartesi	
09.00-09.45	<p>Uzmanıyla Buluşma</p> <p>Simülasyon - Dr.Melih Elçin Tıp Eğitiminde Yayıncılık - Dr.Sabri Kemahlı Çalışma Tasarımı - Dr.İrem Budakoğlu Sosyal Hesap Verebilirlik - Dr.İskender Sayek Klinik Akıl Yürütme - Dr.Hakan Abacıoğlu Öğrenme İklimi - Dr.Nilüfer Demiral Yılmaz</p>
10.00-12.00	Forum: Ulusal Çekirdek Eğitim Programı ve Tıp Eğitimi Forumu

	Oturum Başkanı: Dr.Mustafa Turan
12.00-13.30	Öğle Yemeği
12.00-12.30	Oturum: Online Bilgi Uydu Oturumu: Reçete Yazma Becerisinin Öğretilmesinin Önemi Prof. Simon Maxwell – BPS Assessment – Tıbbi Direktör "Prescribing Skills Assessment: Encouraging greater knowledge and skills amongst future prescribers"
13.30-14.00	Oturum: Öğrenci Çalıştay Sonuç Raporunun Sunulması Oturum Başkanı: Dr. Erbuğ Keskin Konuşmacılar: TEGED Öğrenci Ağı ve Tıp Fakültesi Öğrencileri
14.00-14.30	Ara
14.15-15.15	Konferans: Design-based Research and Action Research in the Context of Medical Education Oturum Başkanı: Dr.Sevgi Turan Konuşmacı (videokonferans) Dr.Thomas C. Reeves
15.15-16.15	Kapanış Töreni Poster ve sözel bildiri ödül töreni kongre bildirisinin okunması ve kapanış Dr. Cengiz Çokluk Dr. Zeynep Baykan
19.30-22.00	Sosyal Program: Balık Gecesi
22 Mayıs 2022 Pazar	
09.00-12.00	Sosyal Program: Kuş Cenneti

Konuşma zetleri

(ada göre alfabetik olarak sıralanmıştır)

Tıp Fakültelerinde Değişim ve Liderlik: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Deneyimi

Prof. Dr. Ahmet Muzaffer DEMİR

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı Hematoloji Bilim Dalı Öğretim Üyesi ve Tıp Fakültesi Önceki Dönem Dekanı

Giriş

Tıp fakültesi mezuniyet öncesi tıp eğitimi programının çağdaş standartlara ulaştırılması için öncelikle değişim ihtiyacının saptanması ve değişim konusunda iç paydaşların görüş birliğine varması gerekmektedir. Değişimin süreç yönetimi herkes tarafından kabul gören, atanmışlığın verdiği güç ile değil sosyal etkileşimle değişim sağlayan bir yönetici ile yapılmalıdır. Ulusal ve uluslararası kabul gören dış değerlendirme standartları süreç yönetiminde rehber olarak kullanılmalı; standartlara ulaşmak ve standartların ötesinde ilerlemeler kaydetmek için ise iç ve dış paydaş desteğinin üst düzeyde olması gerekmektedir. Bu kısa yazıda fakültemizin mezuniyet öncesi tıp eğitimi programı ve süreç yönetimi konusunda yapılan değişimler özetlenmeye çalışılmıştır.

Süreç Yönetimi

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi 1982 yılında kurulmuş ve eğitim programı çeşitli aşamalardan geçerek bugünlere gelmiştir. Fakültemiz eğitime entegre program ile başlamış, yaşanan sorunlar nedeniyle klasik eğitime geçilmiş, ardından tıp eğitimindeki değişimlere ayak uydurarak tekrar entegre sisteme dönüş yapılmış ve 2000'li yılların başına gelinmiştir. 2001-2005 yıllarında fakültemizde eğitim programı yeniden yapılandırılmıştır. 2009-2010 yıllarında eğitim programlarının Tıp Eğitimi Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) tarafından dış değerlendirme süreçleri başladığında başarısız bir akreditasyon başvuru deneyimi yaşanmıştı. Bu girişim sonrası mevcut akademik kadro, öğrenci sayıları ve alt yapı yetersizliği nedeniyle akreditasyon başvurusu yapılamamıştır. Ağustos 2016 da yeni yönetimin stratejik hedefleri doğrultusunda değişimin gerekliliğine karar verilmiştir. Tıp Fakültesi akademik genel kurul ve Üniversite Senatosunun oy birliğine ile ekonomik ve bilimsel tam yetki alınarak değişim süreci başlatılmıştır.

Süreç yönetimi konusunda TEPDAD dan bilgilendirme eğitimi alınarak, çalışma takvimi oluşturulmuş ve ilgili komisyonlara atamalar yapılmıştır. Yapılacak her iş için yeter sayıda öğretim üyesi, öğrenci ve idari personel ataması yapılarak hem tabana yayılma hem de iş paylaşımı sağlanmıştır. Bu nedenle, değişim yönetim sürecimizi "paylaşımçı liderlik" yönetimi olarak tanımlayabiliriz.

Tıp Fakülteleri Dekanları Konseyi, TEPDAD ve Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği'nin (TEGED) eğitim çalışmalarına yöneticilerimizin katılımının sağlanması süreç yönetiminin tıp eğitimi ilkelerine göre yapılmasında çok büyük katkısı olmuştur.

Öğretim üyesi, öğrenciler ve idari personelin sürece sahip çıkmasındaki etkenlerin başında yapılan işlerin görünür hale gelmesi, üretilen bilgiye ve dijital ayak izlerine ulaşılmasını sağlayan tıp eğitimi yönetimi yazılım programının devreye sokulması olmuştur.

Fakültemizin amaç ve hedefleri iç ve dış paydaşların katkısı ile güncellenmiş ve ek olarak sosyal güvenilir tıp fakültesi kavramı ve e-öğrenme/uzaktan eğitim hedefleri de metinde yer almıştır. Sosyal Güvenilir (Hesap Verebilir) Tıp Fakültesi Belirleyicileri Ulusal Belgesi dayanak alınarak fakültemizin durumu tanımlanmış, belirleyicilere göre değerlendirmeyi içeren bir rapor hazırlanmıştır. Ardında Sosyal Güvenilir Tıp Fakültesi Değerlendirme Komisyonu kurulmuş, web sayfamızda bir arar yüz ile ayrı bir dijital portal oluşturulmuş ve iç-dış paydaşların bu konuda bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Fakültenin sorumlu, duyarlı ve güvenilir olma aşamalarındaki değişimi yönetme yetkisi komisyona verilmiştir.

Eğitim programı bileşenleri ağırlıklı olarak öğrenen merkezli temalarla yeniden yapılandırılmıştır. Salgın döneminde de öğrenen merkezli uygulamaları devam ettirmek için, ikisi beş yüz ve otuz sekiz üç yüz kişilik olmak üzere videokonferans (Zoom) sınıfı oluşturulmuştur. Öğrenci toplulukları da dijital sınıfları kullanarak aktivitelerine devam etmişlerdir.

Eğitim programımızdaki bir diğer önemli bileşen ise “Bilim Okur Yazarlığı (BOY)” koridorudur. Birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar aynı eğitici ile devam eden programda, her sınıfın amaç ve öğrenim hedeflerinin saptandığı, her sınıfın ve ders kurulunun hedeflerine uygun temaların seçildiği bir program yürütölmektedir. Beşinci sınıfın sonunda bir araştırmanın planlanması, etik kurul dosyasının hazırlanması, bilimsel yazı/poster haline getirilmesi ve bilim şenliğinde sunulması sağlanmaktadır. BOY’lığı programını tamamlamadan intörlüğe başlamak mümkün olmamaktadır

Tıp faköltesi mezununun yetkinlik ve yeterlikleri arasında olan “İletişimcilik, Ekip üyesi/Liderlik ve Etik İlkeler” gibi yetkinlikler probleme dayalı öğrenim yöntemi ile kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Klinik uygulamalardaki olgu tartışmaları salgın döneminde dijital alt yapı değişimi sağlanarak “olgu temelli öğrenim” yöntemi ile çevrimiçi olarak verilmeye çalışılmıştır. Salgın dönemine hızlıca uyum sağlanmaya çalışılmış, uzaktan eğitim-öğretim usul ve esasları saptanmış, alt yapı değişikliği oluşturulmuş ve dördüncü sınıf eğitim programına birer haftalık “olağanüstü durumlarda sağlık hizmet yönetimi” ve “Toplum Bağlamlı Hekimlik Uygulamaları”, beşinci sınıfa ise “klinikte veriye dayalı karar verme” isimli özel çalışma modölleri eklenmiştir.

Ölçme değerlendirme birimi yeniden yapılandırılmıştır. Sınav hazırlık, sınav ve sınav sonrası süreçlerinin yönetsel mevzuatı oluşturulmuştur. Çevrimiçi sınavların tıp eğitimi yazılım sistemi ile yapılması sağlanmıştır. Ayrıca soru kabul komisyonu adı altında bir çalışma grubu kurulmuş ve hazırlanan sorular iki aşamalı editör (akran) değerlendirilmesinden geçtikten sonra soru bankasına eklenmesi sağlanmıştır. Soru madde analizleri sonuçları ve öğrenci itirazlarında belirgin derecede azalmanın yanında öğretim üyesi ve öğrenci memnuniyeti de artmıştır.

Faköltemizde program değerlendirme süreci de kendi alt yapımız ve eğitim programımızın durumuna göre yeniden yapılandırılmıştır. Trakya Üniversitesi Eğitim Faköltesi Eğitim programları ve Öğretim Anabilim Dalından bir öğretim üyesi program değerlendirme ve geliştirme komisyonunda görevlendirilmiş ve yaklaşık 3 yıldır düzenli bir şekilde değerlendirme sürecinde çalışmaktadır. Öğrenci-öğretim üyesi ger bildirim formları hem yüz yüze hem de çevrim içi eğitimleri özgü olarak ayrı ayrı hazırlanmış ve değerlendirme süreçlerine alınmıştır. Program değerlendirme komisyonuna 2018 yılından bu yana her yılsonunda program değerlendirmesi raporu hazırlanmakta ve program değişimleri bu rapora göre yeniden düzenlenmektedir.

Faköltemizde akademik danışmanlık sistemi yüz yüze ders programındaki/isteğe bağlı saatlerde yürütölmektedir. Öğrenci ve öğretim üyesi, akademik danışmanlık formları çevrimiçi olarak tıp eğitimi yazılım programında doldurulup dekanlığa iletilmektedir. Öğrenci ders başarıları, performans tabloları aracılığı ile akademik danışman tarafından online olarak izlenebilmekte, akademik başarı sorunu olan öğrenciler önceden saptanabilmektedir.

Öğretim üyesi ve öğrencilerimizin tıp eğitimi konusunda bilgilendirmesini ve motivasyonu sağlamak amaçlı dekanlık yönetimi tarafından birbirinden farklı içerikli yazılmış kitaplar hediye edilmiştir. Öncelikle birinci sınıf öğrencilerinin beyaz önlük giydirilme töreninde her öğrenciye “Tıp Faköltesi Öğrencileri İçin Tıp Eğitimi” isimli kitap, öğretim üyelerine ise her 14 Mart Tıp Haftasında “Tıp Eğiticisi El Kitabı”, “Bir Makalenin Anatomisi” gibi kitaplar armağan olarak verilmiştir.

Sosyal sorumluluk projeleri, öğrenci-dekan, öğretim üyesi buluşmaları ve uluslararası öğrenci toplantıları düzenlenmekte, öğrencilerle üst düzeyde iletişim kurulması sağlanmaktadır.

Öğrenci topluluklarının toplantıları ve aktiviteleri salgın döneminde de devam etmiş, ölkemizde tek olan tıp faköltesi öğrenci dergisi “Turkish Medical Student Journal” a tam destek verilerek arama dizinlerine girmesi sağlanmıştır.

Yaşanan Sorunlar

Tıp faköltesi yönetimlerinin değişim sürecinde yaşadığı sorunların başında “değişime direnç gösterilmesi” olduğu herkes tarafından kabul görmektedir. Zaman yetersizliği, motivasyon azlığı, tükenmişlik, iş yükünün fazlalığı, ekonomik ve yönetsel sorunlar direncin oluşmasını sağlayan etmenlerin başında gelmektedir. Öğrenci sayısının fazlalığı, öğretim üyesi azlığı ve/veya öğretim

üyelerinin sık sık yer değiştirme istekleri ve fakülteler arasındaki bölgesel farklılıklar da ek faktör olarak sıralanabilmektedir. Simülasyon merkezlerinin ve maket laboratuvarların olmaması veya yetersizliği klinik eğitime hazırlıkta sorunlar oluşturabilmektedir. Ayrıca fakültelerimizin olağanüstü durumlarda tıp eğitimini yönetme süreçlerine hazırlıklı olmadıkları salgın döneminde ortaya çıkmıştır. Yukarıda bildirilen etmenler hemen hemen her fakültemizin yaşadığı sorunlardır ve stratejik planlarda bu sorunları gidermeye yönelik önlemlerin alınmasının sağlanmalı ve gerçekteştirilmelidir.

Sonuç

Bir tıp fakültesinin eğitim programı değişiminde öncellikle değişim iradesinin olması, kapsamlı ihtiyaç analizinin yapılması ve değişim sürecinin yönetiminin paylaşımcı liderlik özelliklerine göre yapılandırılması gerekmektedir. Her işlemin çalışma esasları-yönerge çerçevesinde mevzuatının oluşturulması, eğitim programının amaç-hedeflerinin gözden geçirilmesi, eğitim programının uygun içerik ve yöntemle verilmesi, lçme değerlendirmenin standartlar çerçevesinde yapılması ve program değerlendirilme süreci ile müfredatın gözden geçirilmesi sağlanmalıdır. Bu aşamalar çağdaş tıp eğitimi ilkelerine göre yapılandırılarak srdrlesi sonucunda değişimin pozitif yönde olması kaçınılmaz olacaktır.

Teşekkür

Süreç yönetimi sırasında Trakya Üniversitesi Rektörlüğüne, Tıp Fakültesi Mezuniyet ncesi Tıp Eğitimi yönetimine, ğretim üyelerine, öğrencilerimize, fakültemiz idari personeline, iç ve dış paydaşlarımıza desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tıpta Uzmanlık Eğitimi ve Uzmanlık Eğitimine Giriş Sınavları

Uzm. Dr. Alpay TUNCAR

Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tıp ve Uzmanlık Eğitimi Daire Başkanı

Giriş:

Uzmanlık Eğitimi Tarihçesi: 11 Nisan 1928 tarihli ve 1219 sayılı “Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun” ve 10 Temmuz 2018 tarihli ve 1 sayılı “Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine” dayanılarak hazırlanan 26 Nisan 2014 tarihli “Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliğindeki” esaslara göre uzmanlık eğitimine devam edilmektedir(1-2-3).

Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatları Geliştirme Süreci: Tıpta Uzmanlık Kurulu (TUK), uzmanlık dallarının eğitim müfredatları ve bu müfredatlara göre uzmanlık dallarının temel uygulama alanları ile görev ve yetkilerinin çerçevesini belirlemek üzere bir sistem oluşturmuştur: Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi (TUKMOS). Her bir uzmanlık dalı için müfredat oluşturmak ve standart belirlemek amacıyla TUKMOS Komisyonları oluşturulmuş. 2010 yılında çalışmalara başlanmış ve 2018 yılına kadar ilk versiyonları tamamlanarak yürürlüğe girmiştir. Günümüzde de TUKMOS komisyonları marifeti ve TUK onayı ile müfredat güncellemeleri devam etmektedir(4).

Ülkemiz Uzmanlık Eğitimi Güncel Durum: 2022 Nisan itibari ile 88 Tıp Fakültesi Hastaneleri (31 Eğitim ve Araştırma Hastaneleri ile Afiliye), 56 Eğitim ve Araştırma Hastaneleri (Sağlık Bilimleri Üniversitesi ile afiliye) Toplam 144 Kurumda uzmanlık eğitimi faaliyetleri devam etmektedir. Bu eğitim kurumlarında 43 ana dal ve 45 yan dal olmak üzere toplamda 88 uzmanlık dalında uzmanlık eğitimi verilmektedir. 88 uzmanlık dalında eğitim kurumlarında 2997 Ana dal, 1337 Yan dal olmak üzere toplamda 4334 programda uzmanlık eğitimi verilmektedir. Bu programlarda Ana dalda 33.952, Yan dalda 1.838 toplamda 35.790 uzmanlık öğrencisi eğitim görmektedir.

Tıpta Uzmanlık Eğitimine Giriş Sınavı (TUS): Uzmanlık eğitimine girebilmek için mesleki sınavda alınması gereken taban puan ilk kez 1962 Yönetmeliğinde 60 puan olarak düzenlenmiştir. Bu Yönetmelik’te yabancı dil şartı aranmamıştır. Müteakiben 1973 Tüzüğünde mesleki sınav için taban puan 60; yabancı dil sınavı için taban puan 50 olarak düzenlenmiştir. 1983 yılında yapılan değişiklikle mesleki sınav puanı 70’e, yabancı dil sınav puanı 60’a yükseltilmiştir. YÖK Başkanlığı ile yapılan Protokol çerçevesinde TUS ilk kez 1987 yılında yapılmıştır(5). 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San’atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun, 26 Nisan 2014 tarihli ve 28983 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği (TUEY), Yükseköğretim Kanunu ve ilgili yönetmeliklerin hükümleri çerçevesinde Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde ve üniversitelerin tıp fakültelerinde tıpta uzmanlık eğitimi görmek isteyen adayların seçme işlemleri Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM) tarafından yürütülmektedir. Yeterlik ve yarışma esaslarına dayanan uzmanlık eğitimi giriş sınavlarında adayların, tıp alanındaki temel kavram, ilke ve yöntemleri tanıma, kavrama; bu kavram, ilke ve yöntemler ile düşünme ve bunları belli durumlara uygulama yetilerini yoklayan sorular bulunmaktadır. Mesleki Bilgi Sınavının amacı bu sınav sonucuna göre tıpta uzmanlık eğitimine kabul edilecek adayları seçerek tercihlerine göre mevcut kontenjanlara yerleştirmektir(7). 2002 Tüzüğü’nde TUS taban puanı düzenlenmemiş; yabancı dil sınav puanı yine 60 olarak düzenlenmiştir. 2009 ve 2014 Yönetmeliklerinde TUS taban puanı yine düzenlenmemiş; yabancı dil sınav puanı ise 50 olarak düzenlenmiştir. 28/12/2011 tarihli ve 245 sayılı Tıpta Uzmanlık Kurulu Kararı ile TUS taban puanı 45 olarak belirlenmiş ve hali hazırda uygulama bu şekilde devam etmektedir(6).

Materyal metod:

Son 5 yıl Tıpta Uzmanlık Eğitimine Giriş Sınavı (TUS) verilerinin <https://www.osym.gov.tr/TR,8854/hakkinda.html> erişime açık olan internet sayfasından alınarak sayısal veriler kullanılacaktır.

Bulgular:

2022 1. Dönem TUS sonuçlarına göre; Çocuk Cerrahisi (%27), Göğüs Cerrahisi (%37), Genel Cerrahi (%52), Beyin ve Sinir Cerrahisi (%58), Kalp ve Damar Cerrahisi (%58), Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları (%61), Kadın Hastalıkları ve Doğum (%75), Acil Tıp (%81), İç Hastalıkları (%86) programlarında kontenjanları tam dolmamıştır. Diğer programlar yerleştirme işlemleri sonucunda boş kontenjan kalmamıştır (7).

Tablo1: Yıllara göre yerleşme oranları (7)

YILLARA GÖRE YERLEŞME ORANLARI	2016 yerleşme oranı	2017 yerleşme oranı	2018 yerleşme oranı	2019 yerleşme oranı	2020 yerleşme oranı	2021 yerleşme oranı	*2022 yerleşme oranı
GÖĞÜS CERRAHİSİ	87%	75%	38%	56%	38%	42%	37%
ÇOCUK CERRAHİSİ	82%	74%	51%	61%	56%	46%	27%
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	99%	98%	71%	85%	47%	60%	75%
GENEL CERRAHİ	99%	96%	74%	78%	68%	66%	52%
BEYİN VE SİNİR CERRAHİSİ	99%	85%	77%	74%	61%	66%	58%
KALP VE DAMAR CERRAHİSİ	98%	77%	80%	64%	63%	67%	58%
ÇOCUK SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI	101%	101%	83%	81%	61%	67%	61%
ACİL TIP	94%	87%	70%	69%	66%	76%	81%
İÇ HASTALIKLARI	100%	102%	99%	97%	90%	87%	85%

*2022 TUS 1. Dönem verileri vardır

Tartışma:

Özellikle son zamanlarda eğitim sürecinde ve mezun sonrasında da iş yoğunluğunun, çalışma şartlarının zorluğu, mezuniyet sonrası yeterli mali kazancın olmaması, malpraktis davaları, doktor ve hasta iletişim bozukluklarının daha sık olduğu gibi nedenler uzmanlık programların tercih edilmemelerinde başlıca temel kriterleri oluşturmaktadır (Tablo 1). Hastanelerimizin en önemli başvuru noktalarından biri olan acil tıp uzmanlık alanında da tercih edilme oranları %100 altında seyretmektedir. Son zamanlar bazı programlarda ciddi düşüşler olmakla birlikte acil tıp uzmanlık programında son iki yıldır tercih edilme oranlarında ciddi bir artış vardır. Bunda en önemli nedenlerden birisi de acil tıp uzmanlarına yönelik çalışma koşulları, özlük ve mali konularda yapılmış olan düzenlemelerin etkinliği yadsınamaz. Ayrıca meslek örgütlerince yapılan program tanıtımları etkilidir. Özellikle ilgili irade ile yapılacak özlük, mali, çalışma koşulları ve hukuki haklarını düzenleyen kanuni çalışmalar neticesi sonucunda tercih etme kriterlerinin bilimsellik, akademik kariyer planı ve mesleki becerilerin ön plana çıkması beklenmektedir.

Kaynaklar:

- 1- <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/863.pdf>
- 2- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180710-1.pdf>
- 3- <https://tuk.saglik.gov.tr/TR-23633/mevzuat.html>
- 4- <https://tuk.saglik.gov.tr/TR-82498/mufredatlar.html>
- 5- <https://tuk.saglik.gov.tr/TR-24358/eski-mevzuat.html>
- 6- <https://tuk.saglik.gov.tr/TR-23634/kararlar.html>
- 7- <https://www.osym.gov.tr/TR,8854/hakkinda.html>

Değişimde Kurum Kültürü ve İklimi

Prof. Dr. Belgin AYDINTAN

belgin.aydintan@hbv.edu.tr

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü

Yönetim uygulamaları, örgüt kültürü ve iklimi işletmelerin faaliyet konularına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Hastane işletmeleri de diğer işletmeler gibi bir ülkenin ekonomik sisteminin işleyişi içerisinde yer alan en önemli mikro birimlerdir; ancak örgütsel yapı ve özellikleri bakımında daha karmaşık bir nitelik göstermektedirler. Özellikle üretimde insan faktörünün temel girdi olması güçlü örgüt kültürünün temel yönetsel araç haline gelmesine sebep olmaktadır. Sağlık kurumlarında kültürün temel belirleyicileri yüksek nitelikli işgörenler, müşteri odaklılık ve yüksek standartlardır. Dolayısıyla bu türden hizmet işletmelerinin örgüt kültürü esnek, yenilikçi ve iyi belirlenmiş değerlere sahip olmalıdır. Küreselleşme, dijitalleşme, teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler, şiddetli rekabet ortamı, müşterilerin yönelimlerdeki değişimler, yaşanan sağlık, ekonomik ve sosyal krizler gibi koşullar her türden işletmenin örgütsel yapı ve işleyişinin bu değişimlere cevap verebilmesini gerektirmektedir. Değişim; örgütün amacı, yapısı, yönetim şekli, sembolleri, teknolojisi gibi örgütün tüm düzeylerinde yaşanan farklılaşma anlamına geldiğinden bu süreçte “örgüt kültürünü” bunun dışında tutmak mümkün olmamaktadır. Her yer ve koşulda tek ve en iyi bir örgüt yapısı ve yönetim şekli hemen hemen hiçbir işletme için yoktur; “en iyi” durum ya da koşullara göre değişmektedir. Bu koşullar dış çevre, teknoloji, strateji ve örgüt büyüklüğüdür. Dolayısıyla örgütler bu koşullara yanıt vermek üzere değişime gitmektedirler.

Küreselleşme ve beraberinde değişim gerek ulusal gerekse uluslararası arenada örgütlerin rekabet güçlerini artırmalarını gerektirmektedir. Rekabet gücünü artırmak ise, çalışanların kendilerini örgütle bütünleştirmelerine ve örgüt için özveride bulunmalarına bağlıdır. Bu da örgütlerde ortak bir gücün varlığını gerektirmektedir. Bu ortak güç ise kültürdür. Bu bağlamda örgütlerin içinde buldukları coğrafi alan, faaliyet gösterdikleri pazarlar, örgüt kurucularının kültürel özellikleri, örgütün kültürünün oluşmasında ve şekillenmesinde en etkili faktörlerdir. Örgüt ve yönetim literatürüne örgüt kültürü kavramının girmesine Japon işletmeleri neden olmuştur. Batı Dünyasında 1960’larda yaşanan ekonomik krizlerin de etkisiyle kendilerine yönelik bir özeleştiri getiren tüm örgütler sorularının yanıtlarını, 1970’lerin sonunda yükselişe geçen ve 1980’lerde bu yükselişin zirvesine ulaşan Japon örgütlenme modelinde aramaya başlamışlardır. Japonya’nın giderek artan ekonomik başarısı, Batı ülkeleri tarafından irdelenirken yapılan tüm araştırmalar, Batı ülkeleri ve Japonya arasındaki en temel farkın kültür olduğu üzerinde birleşmiştir. Örgüt kültürü, bir yandan işletmelerin değişen çevre şartlarına adapte olmasını sağlarken, bir yandan da değişen koşulların çalışanlar üzerinde yaratmış olduğu tedirginlik ve belirsizlik endişelerini gidermeye, işletme içi uyumu paylaşılan norm ve değerlerle sağlamaya çalışır. Çoğu zaman örgüt iklimi ile örgüt kültürü birbirinin yerine kullanılabilir. Örgütler kendi kültür ve iklimlerini geliştirirken bazı yasaklardan, geleneklerden ve ahlak kurallarından yararlanırlar. Bir örgütün iklimi ve kültürü hem formel örgütün değerlerini ve davranış kalıplarını hem de bunların informal örgütteki yorumlarını yansıtır. Zaman içinde örgütün kendine has davranış ve düşünüş biçimi ortaya çıkar. Dışarıdan örgüt içine giren yeni biri bunu hisseder ve buna uyum sağlamak durumunda kalır. Buna da “örgütün iklimi (havası)” adı verilir. Örgüt iklimi, örgüt kültürü ile yakından ilgilidir. Örgüt kültürü, örgüte hâkim olan inançların ve örgüt ikliminin davranışlara yansımalarıdır. Eğer çalışanlar örgüt kültürünü benimsiyorlarsa örgüt iklimi iyidir; aksi halde zayıf veya kötüdür.

Sağlık kurumlarının da diğer örgütler gibi amaç, işlev ve faaliyetlerinin sürekli değiştiiği ve genişlediği göz önüne alındığında tıp eğitimi alan doktor adaylarının da hem birer işgören olarak çalışacakları hem de yöneticilik yapabilecekleri sağlık işletmelerinin amaçlarına nitelikli, etkili ve verimli bir şekilde ulaşabilmelerini sağlamak için güçlü örgüt kültürünün anlamını kavramaları, değişimin dinamiklerini ve hangi koşullarda gerçekleşeceğini öngörebilme anlayışına sahip olmaları önemlidir. Burada öğrenilmesi gereken diğer bir nokta, değişim ve yenileşmeyi içinde barındıran bir örgütsel kültür ve iklimin, sadece algılanan öz-yararın değil aynı zamanda algılanan kolektif yararın da artırılmasını sağlamasıdır.

Tıp Fakültelerinin Değişim ve Liderlik Deneyimleri: Türkiye Örneği / Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi

Prof. Dr. Erol GÜRPINAR

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Dekan.

Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi olarak özellikle son bir yıl içerisinde TEPDAD ve YÖKAK akreditasyon standartları da dikkate alınarak hayata geçirilmeye başlanan uygulamalarımız ile ilgili kısa bir bilgi paylaşılması amaçlanmıştır.

- **Fakültemiz mezunundan beklenen yetkinlik, yeterlik konusunda yapılan uygulamalar:**

Fakültemiz öğretim üyeleri tarafından geliştirilen Akademik Sınav Otomasyon Sistemi (ASOS) aracılığı ile derslerin öğrenim hedefi, yeterlik, yetkinlik ve UÇEP eşleşme süreci başarı ile yürütülmektedir. Fakültemiz mezunlarından beklenen yetkinlik ve yeterlikler listesi UÇEP 2020 rehberliğinde, oluşturulan bir komisyon tarafından gözden geçirilmiştir. Bu yeterliklere ulaşmayı sağlayacak şekilde dönem 1-6 arasından her dönemin çıktıları belirlenmiş ve her bir çıktı yeterlik alanı ile o da yetkinlik ile yukarı doğru ilişkilendirilmiştir. Ardından, her dönemin altında yer alan ders kurulu / staj hedefleri, ilgili kurul veya stajda ders anlatan öğretim elemanları ile birlikte yeniden oluşturulmuştur. Bu hedefler bağlı olduğu dönem çıktıları ile ilişkilendirilmiştir.

Ardından tüm bu bilgiler ASOS sistemine yüklenmiştir. Daha sonra Fakültemizdeki tüm öğretim üyelerine derslerin öğrenim hedeflerini yazmaları amacı ile “öğrenim hedefi nedir nasıl yazılır?” başlıklı online eğitim verilmiştir. İlgili eğitim videosu ayrıca tüm öğretim üyelerine tekrar gönderilmiş ihtiyaç duydukça ulaşmaları sağlanmıştır. Daha sonra tüm derslerin öğrenim hedeflerinin, öğretim üyeleri tarafından yine ASOS üzerinden girilmesi sağlanmış ve oluşturulan her öğrenim hedefinin bağlı olunan ders kurulu / staj hedefi ile ilişkilenebileceği sağlanmıştır. Bu sayede ilgili öğrenim hedefine ait sınav sorusu doğru veya yanlış yapıldığı anda bu ağ aracılığı ile bağlı olduğu yetkinliğe kadar öğrencinin, dönemin ve programın ulaşım ulaşılamadığı somut olarak izlenebilir hale gelmiştir.

- **Uzaktan eğitim uygulamaları:** Bilindiği gibi YÖK tarafından derslerin %10-40 arasında bir bölümünün uzaktan eğitim yöntemleri ile verilmesi resmi yazı ile tüm kurumlara bildirilmiştir.

Bu doğrultuda pandeminin de etkisi ile ilgili uzaktan eğitim süreçleri Fakültemizde MsTeams aracılığı ile yürütülmektedir. Ancak uzaktan eğitimi kalitesinin artırılması amacı ile Fakültemizde yürütülen tüm uzaktan eğitim süreçlerinin 2022-2023 eğitim dönemi itibarı ile Ters Yüz Eğitim Modeli şeklinde dönüştürülmesi yönünde karar alınmıştır. Bu amaçla fakültemizde, Rektörlüğümüzün desteği ile profesyonel bir stüdyo kurulmuş, ilk pilot

uygulamalar farklı stajlarda denenmiş, öğrenci ve öğretim üyesi geri bildirimleri alınmış ve aksayan yönler saptanarak gerekli önlemler alınmıştır. Bu eğitimde ders saati içerisinde özellikle UÇEP 2020 de öğrenim düzeyi yüksek olan derslerin yer alması, ilgili ders videolarının Fakültemizdeki profesyonel çekim stüdyosunda yine alan uzmanlarınca çekim altına alınması, ilgili ders videosunun eğitim programı içerisinde yer alan ders saatinde öğrenciye senkron olarak açılması, daha sonra öğrencinin isterse ilgili videoyu asenkron olarak indirmesine / izlemesine imkan verilmesi, ilgili ders konusunda dışında konu ile ilgili kaynak öğrenme materyallerinin öğrenci ile paylaşılması, ders videosunun açıldığı günden birkaç gün sonrasında bir tartışma oturumu ile ilgili ders konularının sorumlu öğretim üyesi tarafından pekiştirilmesinin sağlanması amaçlanmıştır.

- **Semptoma Bazlı Eğitimi Programı (SEBEP):** Ülkemizde ilk kez uygulanması planlanan bu eğitim modelinde, UÇEP 2020 baz alınarak eğitim programının hastalıklar merkezinde değil de, başvuru nedeni, semptom temelinde yürütülmesi planlanmaktadır. Bu planda UÇEP 2020 de yer alan 142 semptom fakültemiz tarafından gözden geçirilmiş ve bazı semptomlar birleştirilerek 102 ana başlığa indirilmiştir. Ardından UÇEP 2020 de yer alan her hastalık hangi anabilim dalı ile birincil olarak ilişkili olduğu belirlenmiştir. Daha sonra hastalıklar ile ilgili öğrenim düzeyleri dikkate alınarak her bir öğrenim düzeyi için standart bir ders saati belirlenmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda her semptom için UÇEP 2020 de yer alan hastalıklar listesine göre hangi anabilim dallarının ilgili hastalığı kaç saat anlatacağı ile ilgili bir tablo oluşturulmuş ve her semptomun birincil sorumlu olacağı anabilim dalı belirlenmiştir. Ardından ilgili semptomun mezun tarafından tüm sürecinin yürütülebilmesi için yine UÇEP 2020 de yer alan temel hekimlik uygulamaları da bu listeye eklenmiş ve ilişkilendirilmiştir. Böylece eğitim programından semptomu merkeze alan, ilk derslerin ilgili semptomun sürecinin yürütülebilmesi için gerekli olan kısa bir temel bilimler hatırlatma dersleri ile başladığı (ters yüz eğitim modeli ile), daha sonra o semptomla ilişkili hastalıkların ilgili anabilim dalları tarafından, UÇEP 2020 de yer alan öğrenim düzeyine uygun biçimde anlatıldığı, ilgili temel hekimlik uygulamalarının da bu sırada programda yer aldığı bir eğitim modeline 2023-2024 eğitim döneminde geçilmesi yönünde çalışmalarımız sürdürülmektedir.
- **Mezuniyet sonrası tıp eğitimi programı:** Tıpta uzmanlık eğitimi yürüten tüm anabilim dallarımızın 2022 yılı sonuna kadar uzmanlık derneklerinin akreditasyon sürecine başvuru yapması yönünden bir karar alınmış ve resmi yazı ile anabilim dallarına gönderilmiştir. Yine araştırma görevlilerinin gelişimlerinin takip edilebilmesi amacı ile ASOS üzerinden asistan gelişim sınavlarının Dekanlığımız tarafından 2022 yılı içerisinde yılda iki kez olacak şekilde yapılması yönünden bir karar alınmış ve çalışmalara başlanılmıştır.

Tıp Fakültesi Dekanlar Konseyi Yürütme Kurulu Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Çalışma Grubu Ara Raporu

Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU

Tıp Fakülteleri Dekanlar Konseyi Üyesi
Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı

Türkiye’de yerleşik Tıp Fakülteleri Dekanları ‘nın 19 Mart 2021 de Ankara’da yaptıkları seçimli genel kurul toplantısında oluşan yeni “ Tıp Fakültesi Dekanları Konseyi Yürütme Kurulu” bir önceki dönemde başlattığı Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Program Süre ve İçerikleri ile ilgili çalışmasına bu yeni dönemde de devam etme kararı alarak gönüllü Tıp Dekanları, Tıp eğitimcileri ve öğretim üyeleri ile beraber Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Çalışma Grubu ile bir arada “Tıp Dekanları Konseyi Yürütme Kurulu Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Çalışma Grubu”nu oluşturdular.

Çalışma Grubu öncelikle halen ülkemizde uygulanmakta olan Tıp Eğitimi süre ve içeriklerini belirleyen 21 Haziran 1982 tarih ve 82/163 sayılı Yükseköğretim Kurulu ilke kararlarını gözden geçirdi. Bu belgede yer alan genel hükümlere göre belirlenen ders sayılarının asgari sayılar olduğu, en fazla % 20 oranında artırılabilceği, tıp eğitimi süresince haftanın bir günü Atatürk İlkeleri ve İnkilap Tarihi, Türk Dili, Yabancı Dil dersleri ile Beden Eğitimi veya Güzel Sanatlar dallarından birinin ders olarak verilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmekteydi. Adı geçen kararlara göre Tıp Fakültelerinde “Tıp Doktorluğu” ve “Temel Tıp Bilimlerinde Lisans” olmak üzere iki değişik amaca yönelik eğitim ve öğretimin mümkün olduğu ifade edilmekteydi. Aynı belgeye göre Tıp Doktorluğu Eğitimi; ilk iki yılda asgari 1520 saat teorik ve uygulama eğitimi olarak “Temel Tıp Bilimlerinde Ön Lisans Diploması sahibi olmak”, üç, dört ve beşinci yıllarda ortalama 2880 saat teorik ders ya da değişik dallarda uygulamalı eğitim ile de “Klinik Bilimlerinde Yüksek Lisans Diploması sahibi olmak” mümkün hale gelmekteydi. Adı geçen belgede Klinik Bilimlerinde Yüksek Lisans Diploması sahibi olmak olanağının daha sonra iptal edildiği görülmektedir. Tıp eğitiminin altıncı yılı ise adı geçen belgeye göre “Aile hekimliği Dönemi” olarak adlandırılmaktaydı. Bu süreçte 12 ay süre ile belirli kliniklerde poliklinik yapılması, ayrıca “Kırsal hekimlik stajı”nın planlanması gerekiyordu. Aynı belgede Aile hekimliği sürecinin başarısı, poliklinik ve kliniklerde belli sayıda uygulamayı başarı ile bilfiil yapmış olma koşuluna bağlanılmaktaydı. Sözü edilen dokümanın son kısmı ise temel tıp lisans eğitiminin esaslarına ayrılmıştı.

Tıp Dekanları Konseyi Yürütme Kurulu Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Çalışma Grubu adı geçen Yükseköğretim Kurulu kararını gözden geçirdikten ve yapılacak kuramsal ve uygulamalı eğitimlerinin 360 AKTS ve 5500 saatlik eğitim koşullarını kapsamalarını da göz önüne alarak çalışmalarına başladı.

İlk olarak çalışma amacını;

Mezuniyet öncesi tıp eğitimi programını Dünya örnekleri ve ülkemizdeki iyi uygulamalar ışığında süre ve içerik açısından gözden geçirmek,

Mezuniyet öncesi tıp eğitiminde çağın gerektirdiği yeni uygulamaları ve görüşleri tartışmak,

Olası değişiklikleri TEPDAD, Avrupa Birliği, WFME(Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu) mevzuatına uyumları ve uygulanabilirlikleri açısından irdelemek,

Bu konuda geleceğe yönelik öngörülerini konunun paydaşları ile tartışmak ve ortak bir zemin oluşmasını sağlamak ve

Mezuniyet öncesi tıp eğitiminin tıp eğitimi akreditasyonu penceresinden de irdelenmesi sağlamak, olarak belirledi.

Çalışma grubu ilk toplantılarını çevrimiçi tüm gönüllü dekan ve öğretim üyelerimizle bir arada gerçekleştirdi. Ulusal Çekirdek Eğitim Programı 2020 güncellemesi esnasında çalışılarak karara bağlanan “Tıp Eğitiminde Ulusal Yetkinlik ve Yeterlikler Belgesi”, “Yurt Dışındaki Tıp Fakültelerinin Durumu ve Eğitim Programları”; Ülke ve Dünya örnekleri ile birlikte Temel Tıp Bilimlerinin Tıp Fakülteleri Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Programındaki Yeri” bu süreçte ayrıntıları ile çalışılıp değerlendirildi.

Ülkemizdeki tıp eğitimi ile ilgili temel bilgileri edinen çalışma grubu üyeleri daha etkili ve kısa sürede yol alabilmek amacı ile eylül 2021’de ilgi alanları ve istekleri doğrultusunda oluşturulması planlanan bazı “alt çalışma grupları” na yönlendirildi.

Bu alt komisyonlar;

- **Temel Tıp Eğitimi Alt Çalışma Grubu:** Temel Tıp Eğitimi verilmiş tarzı, zamanlaması ve süresi, klinikle yatay ve dikey entegrasyonu, mezun yetkinliklerinin hangilerini, hangi evrede kapsaması gerektiği vb
- **Klinik Bilimler Alt Çalışma Grubu:** Tıp Eğitiminin temel bileşeni olan klinik bilimlerde klinisyenlerin eğitici rolü, klinik bilimlerde entegrasyon, temel bilimlere klinisyen bakışının eğitime yansıtılması vb.
- **İntörn Eğitimi Alt Çalışma Grubu:** Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminin en önemli basamağının eğitmen gözetiminde uygulamalara, hasta bakımına ayrılabilmesi, Tıpta Uzmanlık Sınavı, içeriği ve zamanlaması, hekim yeterliklerinin kazandırılması vb.
- **Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme Alt Çalışma Grubu:** Tıp Eğitiminde Ölçme ve değerlendirme, yeterliğe dayalı eğitimde ölçme ve değerlendirme araçları, yeni eğitimcilerin yetiştirilmesi vb
- **Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminde Uzaktan Eğitim Alt Çalışma Grubu:** Pandeminin eğitimdeki yerini hatırlattığı uzaktan eğitimin eğitim programında yeri, etkin ve interaktif yöntemleri ve etkinliğinin değerlendirilmesi vb.
- **İngilizce Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Alt Çalışma Grubu:** Ülkemizde giderek yaygınlaşan İngilizce tıp eğitimi programlarının ne ölçüde amaca hizmet ettiğinin irdelenmesi, eksikliklerin giderilmesi, bu programların ölçme ve değerlendirilmesi vb.
- **Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Alt Çalışma Grubu:** 2020 yılında Tıp Dekanları Konseyi tarafından güncellenen ve Yükseköğretim Kurulu Eğitim-Öğretim Daire Başkanlığınca 3 haziran 2020 tarihinde yazı ile uygulanması istenen UÇEP nın Tıp Fakülteleri nezdinde tanınırlığının artırılması, uygulamada karşılaşılan sorunların çözülmesi vb.

olarak belirlendi. İhtiyaç duyulması durumunda yeni alt komisyonlar da oluşturulabileceği öngörüldü. Alt komisyonlarımız gönüllülük esasını gözetilerek kendi aralarında toplanarak, önce kendi çalışma alanlarında mevcut durum analizi ile sorunları belirleyip, yurt içi ya da dışı iyi örnekleri de inceleyerek çözüm önerilerini belirlediler.

Buna göre:

Klinik Bilimler AÇG: Yapılan anket ve değerlendirmeler sonrası entegre eğitim sistemine tüm fakültelerin belli bir oranda geçmesi sağlanmalı, uygulamalarda bazı klinik bilimlerin birden fazla grupta yer alabileceği düşünülmelidir. Teorik derslerde hangi öğrenme düzeyi hedefine ulaşmak için hangi aktif öğretim yönteminin kullanılacağı öğretim üyeleri ile işbirliği içerisinde saptanmalıdır. Klinik eğitimde hastaya ulaşmanın önemi göz ardı edilmemelidir. Klinik staj bloklarının tekrar sayısı iyi saptanmalıdır. Kamuya ait sağlık kuruluşlarının gerektiğinde klinik eğitimde kullanılabilmesi desteklenmelidir.

İntörn Eğitimi AÇG: Hekimlik sanatını uygulayabilme becerilerinin pekiştirildiği ve mesleğe geçiş adımı olan intörnlüğün iyileştirilmesi tıp eğitiminin tüm aşamalarının ele alınması ile mümkündür. Sistemli geribildirim alınması, sürekli değerlendirme, yeterliliklerin belirlenmesi önem taşımaktadır. Dönemin ulusal düzeyde standardizasyonu, yurt dışı denkliği üzerinde çalışılmalıdır. İntörn hekimlerin görev ve sorumlulukları, ulusal düzeyde belirlenmiş ölçütler üzerinden hazırlanan yönergeler çerçevesinde tanımlanmalı, nöbet koşulları iyileştirilmeli, hasta hekim hakları, malpraktis uygulamaları ve kişisel gelişimleri ile ilgili eğitimler verilmelidir.

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminde Uzaktan Eğitim AÇG: TEPEAD tarafından hazırlanan ve bu çalışma grubu tarafından değerlendirilmesine izin verilen "Salgın Sürecinde Tıp Fakültelerinde Eğitim" çalışması; mevcut sorunlar ve işleyişteki aksaklıkları göstererek bu alt çalışma grubunun önerilerinin belirlenmesine yardımcı olmuştur. Buna göre; Altyapı, internet erişim olanakları sağlayacak destek yapı/birimlerinin oluşturulması, belirlenen öğretim yönetim sistemlerinin, kurumsal yönetim bilgi sistemleriyle çift yönlü tam entegre çalışabilmesi, uzaktan eğitimde yararlanılan öğrenme kaynaklarına erişimin mümkün olduğunca açık kaynak olarak kullanılması ve diğer fakülteler için yönlendirici olması, eğiticiler ve öğrencilere, uzaktan eğitim yöntemleri, uygulamaları ve teknolojileri konusunda eğitim verilmesi, öğrencilerin, aktif katılımlarına yönelik strateji ve yöntemlerin kullanılması, eğitim programında uzaktan eğitimle elde edilmesi planlanan kazanımların/hedeflerin tanımlanması, ölçme ve değerlendirmenin bu hedef alanları ve düzeylerine uygun şekilde yapılandırılması, uzaktan öğretim sürecinde yapılan sınavların "şeffaflık ve denetlenebilirlik" temelinde sınav güvenliğinin sağlanmasına yönelik önlemlerin geliştirilmesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dallarının iletişiminin artırılarak bilgi ve deneyim paylaşımlarının geliştirilmesi, Üniversiteler arası ortak ders materyali havuzu oluşturularak bu amaçla ortak video, içerik ve simülasyon kütüphanelerinin oluşturulması, tüm fakültelerin yararlanabileceği (yüz yüze/uzaktan sınavları için kullanılmasına yönelik protokoller vb) ortak çözümler geliştirilmesi, ortak kullanıma uygun çevrimiçi sınav salonları oluşturulması, kişisel bilgilerin kişisel verilerin Korunması Kanunu (KVKK) gereğince işlenmesi ve bilgilendirmeler yapılması önerildi.

Uygulamalı Eğitim AÇG: 2020 de kabul edilen Ulusal Çekirdek eğitim programı çerçevesinde uygun mekân ve donanımın sağlanması durumunda her dönemde belirlenen uygulamaların yapılması, bu uygulamaların ölçme ve değerlendirilmesi için çıkan engellerle mücadele edilmesi önerildi.

İngilizce Tıp Eğitimi AÇG: Ülkemizdeki İngilizce tıp eğitiminin gelişimini mercek altına alan bu alt çalışma grubu, yabancı dilde tıp eğitiminin anketler eşliğinde olumlu ve olumsuz gözükten yanlarını sıralayıp, bu konudaki eksikleri, öğretim üyelerini İngilizce ders verme ve yeterli konuşabilme konusunda desteklemeyi, sınavların konuşma ve anlatma becerisini de kapsayacak şekle getirilmesi, bunun yanı sıra uluslararası öğrencilerin Türkçe yeterliklerinin de sağlanması önemli olduğunu vurguladı.

Temel Tıp AÇG: Yapılan anket ve değerlendirmeler sonrası temel tıp eğitimi ile ilgili çözüm önerileri; Eğitimin UÇEP temel alınarak yapılandırılması, eğitim programı yapılandırılırken temel ve klinik bilimlerin bir arada çalışması, derslerin daha iyi kavranabilmesi için öğrenci merkezli eğitimlerin düzenlenmesi, klinik öncesine yapılandırılmış olgu tartışmalarının artırılması, temel bilgi ve terminolojilerin eğitim öğretim ilk yılının başında verilmesi ve aynı yıl erken dönem de sistem temelli kurullara başlanması, 3. Sınıftan itibaren kliniğe geçiş yapılması, bazı staj sürelerinin yeterli düzeye çıkarılarak klinik dönemin ve intörn eğitimi süresinin uzatılması, Eğitimin UÇEP temel alınarak yapılandırılması, Eğitim programı yapılandırılırken temel ve klinik bilimlerin bir arada çalışması. derslerin daha iyi kavranabilmesi için öğrenci merkezli eğitimlere öncelik tanınması, klinik öncesine yapılandırılmış olgu tartışmalarının artırılması, temel bilgi ve terminolojilerin eğitim öğretim ilk yılının başında verilmesi ve aynı yıl erken dönem de sistem temelli kurullara başlanması, 3. Sınıftan itibaren kliniğe geçiş yapılması, bazı staj sürelerinin yeterli düzeye çıkarılarak klinik dönemin ve intörn

eğitimi süresinin uzatılması, Akademisyenliğin cazip hale gelmesi için tıp fakültelerindeki öğretim üyelerini avantajlı hale getirecek maddi ve yasa iyileştirmelerin yapılması, öğretim üyesi temininde zorluk yaşanan anabilim dallarında kadroları tamam olan tıp fakültesi hocaları tarafından görevlendirme ile yüz yüze veya uzaktan eğitim yöntemi ile ders verilebilmesi, Üniversitelere eğitim öğretim ve araştırma faaliyetleri için bütçe artırımını hususunda Üniversite Üst Yönetimleri ve Tıp Dekanlar Konseyi aracılığı ile sorunun iletilmesi, programda bulunan temel derslerden uygulamalı ortamda anlatılabilecek olanların uygulamalı yapılması, Seçmeli derslerin arttırılması, teorik ders yükünün azaltılması, öğrencinin derse katılmasını sağlayacak etkileşimli yöntemlerle önemli konuların tekrarının sağlanması, klinik dönemde ve klinik öncesi dönemde entegre derslerin ve panellerin yaygınlaştırılması, kliniğe giriş derslerinin sayılarının arttırılması, tıp fakültesi mezunu olan temel tıp hocalarının temel tıp derslerini anlatması, Derslerin farklı görseller kullanarak klinikle bağlantılı olarak anlatılması, öğrencileri araştırmaya özendirecek ortamların sağlanması, İdare ve öğrenciler arasındaki iletişimin arttırılması ve geri bildirim mekanizmalarının işletilmesi olarak belirlenmiştir.

UÇEP AÇĞ: Altı yılda bir gözden geçirilme kararına hizmet etmek üzere 2018 yılında Tıp Dekanlar Konseyi Yürütme Kurulu UÇEP 2020 hazırlık çalışmalarına başlanılmasına ve komisyon oluşturulmasına karar vermiştir. Tıp Fakültelerinin Dekanlıklarıyla iletişime geçilerek komisyonda çalışmak üzere öğretim üyesi isimleri verilmesi istenmiştir. Bu bağlamda oluşturulan UÇEP 2020 komisyonu 2 yıllık süreçte çalışmalarını sürdürmüş ve 2020 yılı Ocak ayında çalışmalarını tamamlamış, Haziran 2020’de de YÖK tarafından onay almıştır.

UÇEP’in fakültelerin programlarında yol gösterici olduğu, müfredatın %75-80’inin UÇEP’ten oluşması (UÇEP’in tümünü içerecek şekilde) kalan %20-25’inin, her fakültenin kendi koşuluna göre gereksinim duyduğu konuları ekleyerek müfredat oluşturabilecekleri yapılan toplantılarda belirtilmiştir. Bazı fakültelerde sadece UÇEP’ten oluşacak ders programı şeklinde anlaşılmanın olması, güncelleme konusunda soruların gelmesi nedeniyle Tıp Dekanları Konseyi Yürütme Kurulu olarak bu bilgilendirmenin yapılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. UÇEP 2026 çalışmalarının 2024’de başlamasının uygun olacağı bu amaçla, sözü edilen dönemlerde Tıp Dek Konseyi Yürütme kurulu tarafından görevlendirilecek bir dekan başkanlığında komisyon kurulması ve UÇEP 2020’nin güncellenerek UÇEP 2026’nın oluşturulmasının UÇEP’in ortaya çıkışından bu yana olan işleyişi ile uygunluk göstereceği varsayılmıştır. Bunun yanı sıra TUS nda UÇEP ile uyumlu soruların sorulmaya başlaması Tıp fakültelerinin eğitim içeriklerinin UÇEP uyumlu olmasını kolaylaştırıcı bir faktör olacaktır.

Ölçme Değerlendirme AÇĞ: Bu alt grup ise öncelikle sınav sistemlerine ve yaşanan aksaklıklara yönelmiştir. Çoktan seçmeli sınavlar ile ilgili *rehberler ve eğitici eğitim materyallerinin* paylaşılması, yapılandırılmış sözlü sınav formatının kurumlarla paylaşılıp farklı alt yapı ve öğretim üyesi – öğrenci sayılarına göre ne tür sözlü sınavların yapılabileceği öneriler sunulması ve Mezuniyet öncesi tıp eğitimi akreditasyon süreçlerinde istenen ölçme değerlendirme ile ilgili çalışma ve form örnekleri *alan uzmanlarının desteği* ile hazırlanıp gereksinim duyanların kullanımına sunulması bu alanda temel öneriler olarak belirlenmiştir.

Bundan sonraki süreçte Anket çalışmalarının katılımı artırarak devamı, Yeni alt çalışma gruplarının oluşturulması ve çalışması, Ders sayılarının ve program içeriğinin çalışılması, Dış paydaş görüşlerinin alınması, Sonuç raporunun oluşturulması ve Yükseköğretim kurulu ile raporun paylaşılması planlanmaktadır.

Sonuç olarak; Tıp eğitimi program ve içeriğimizin **çağın koşulları ve tıp eğitimindeki etkin uygulamalara göre yeniden gözden geçirilmesine** gereksinim vardır. Program ve eğitim içeriği farklı

fakültelerde **entegre eğitim, UÇEP, tıp eğitimi uygulamaları** vb. yeni tıp eğitimi içeriğinin oluşturulmasında ortak hareket noktaları olabilir. Geleceğin hekimlerinin **iyi birer doktor olmalarının yanı sıra iyi birer iletişimci, yazılımcı, belki bilgi işlemci, hukukçu, mühendis, sanatçı olması gerekeceği** unutulmamalıdır. Geleceğin sağlık sisteminin odağında hastanın olacağı göz ardı edilmemelidir. **Uzaktan eğitim ve ölçme değerlendirme yöntemleri** doğru konumlandırılmalıdır ve Tıp eğitim programının **ders içeriği ve süresinin ciddiyetle** çalışılması gerekmektedir.

Değişimi Yönetebilmek: Deneyim Paylaşımı

Prof. Dr. I. İrem BUDAKOĞLU

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Ad.

2012 yılında yola çıkarken tıp fakültesi öğrencilerinin ve mezuniyet öncesi tıp eğitimi programlarındaki ekip çalışması, kriz yönetimi ve liderlik konularındaki eksiklikleri tespit ederek bu konudaki alanyazın araştırmalarına başladık. Ayrıca öğrenciler kariyer seçeneklerinin de farkında değillerdi. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde farklı anabilim dallarında görev yapan ve hayatlarının farklı dönemlerinde farklı kurum ve kuruluşlardan "Liderlik" eğitimleri alan Tıp Eğitimi, Kadın Hastalıkları Doğum ve Nükleer Tıp bölümlerinden öğretim üyeleriyle "Tıpta Liderlik Kurulu" oluşturuldu. Büyük bir kısmı ABD, İngiltere ve Avrupa kökenli yayınlara ulaşıp inceledikten sonra "Tıpta Liderlik" programı taslağı oluşmaya başladı ve programın beşinci sınıfta, seçmeli staj olarak yapılmasının uygun olacağına kurul üyeleriyle karar verildi. Seçmeli staj açma formu ile fakülte yönetimine başvuruldu ve 2012-2013 eğitim yılında staj, beşinci sınıf programına girdi. İlk program Tablo 1'de yer almaktadır

Tablo 1. Tıpta Liderlik Staj Programı, 2012-2013

**DÖNEM 5
TIP VE LİDERLİK
STAJ PROGRAMI
24.09.2012**

(5 işgünü)

	1. işgünü	2. işgünü	3. işgünü	4. işgünü	5. işgünü
8.30-9.20	Stajın tanıtılması Tanışma Beklentilerin alınması	Isınma Kriz yönetimi senaryo	Isınma SGK – GSS Geri Ödeme sistemleri	Isınma Sağlık Yöneticiliği ve Liderlik	GERİ BİLDİRİMLER
9.30-10.20	Isınma Liderlik nedir	Kriz yönetimi senaryo			PRATİK SINAV SÖZLÜ SINAV
10.30-11.20	Hekimlik ve liderlik	Kriz yönetimi		Sağlık Yöneticiliği ve Liderlik - kurum çalışması	
11.30-12.00	Serbest saat – Grupların oluşturulması	Serbest saat – Grup çalışması	Serbest saat – Grup çalışması	Serbest saat – Portfolyonun hazırlanması	
ÖĞLE ARASI					
13.30-15.00	Isınma İnisiyatif alma	Isınma Problem Çözme	Isınma Güvenlik Kültürünün Geliştirilmesinde Liderlik - Pratik	Isınma Kaynak yönetimi	YAZILI SINAV
15.10-16.00	Takım çalışması	Bilgi yönetimi ve bilgi teknolojileri	Güvenlik Kültürünün Geliştirilmesinde Liderlik	Öğrenme; kişisel gelişim	
16.00-17.00	Günün değerlendirilmesi	Günün değerlendirilmesi	Günün değerlendirilmesi	Günün değerlendirilmesi	

2013 yılında da aynı programla devam edildi. 2014 yılında, öğrencilerin istekleri doğrultusunda hekim kökenli ve mümkünse akademisyen olan milletvekilleri, Dünya Sağlık Örgütü ve Türk Tabipleri Birliği staj programına eklendi (Tablo 2)

Tablo 2. Tıpta Liderlik Staj Programı, 2014-2015

Günler	Konu	Saat	Öğretim Elemanı
1.gün	• Stajın tanıtılması • Tanışma • Beklentilerin alınması	9.00-10.00	Dr. Özlem Coşkun
	Enabling others to act: how To Think "Systems thinking" star guide program	10.00-11.00	Dr. Onur Karabacak
	Enabling others to act: how To Think "Team learning" star guide program	11.00-12.00	Dr. Onur Karabacak
	Kritik Düşünme -Kognisyon ve Metakognisyon	13.30-14.30	Dr. Neşe İlgin Karabacak
	Hekimler lider olmalı mıdır? Bağımsız çalışma	14.30-15.30 15.30-17.00	Dr. Özlem Coşkun
2.gün	İnsiyatif	9.15-10.15	Dr. İrem Budakoğlu
	Sağlık Yöneticiliği ve Liderlik - kurum çalışması	10.30-12.00	Dr. Nurullah Zengin
	Değişim yönetimi	10.00-11.00	Yener Gül
3.gün	Bilgi yönetimi ve bilgi teknolojileri – Sağlık Bakanlığı Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü	11.00-12.00	Dr. Mahir Uluğ
	Bağımsız çalışma	9.00-10.00	
	Sağlık Yöneticiliği ve Liderlik	10.00-12.00	Dr. Kemalettin Aydın
4.gün	Sağlık Alanında Lider Kuruluşlar – TTB	14.00-15.30	Dr. Eriş Bilaloğlu
	Ekip çalışması	9.00-10.30	Dr. İrem Budakoğlu
	Kriz Yönetimi	10.30-12.00	Dr. Özlem Coşkun
5.gün	Sağlık Alanında Lider Kuruluşlar – DSÖ	13.30-16.00	Mehmet Konaş
	GERİ BİLDİRİMLER	9.30-10.30	Tüm Eğiticiler
	PRATİK SINAV	10.30-12.00	Tüm Eğiticiler
	SÖZLÜ SINAV		
	ÖĞLE ARASI		
	YAZILI SINAV	13.30-14.30	Tüm Eğiticiler

Günler	Konu	Saat	Öğretim Elemanı
1.gün	• Stajın tanıtılması • Tanışma • Beklentilerin alınması	9.00-10.00	Dr. İrem Budakoğlu Dr. Özlem Coşkun
	Hekimler lider olmalı mıdır?	10.00-11.00	Dr. Özlem Coşkun
	İnsiyatif	11.00-12.00	Dr. İrem Budakoğlu
	Sağlık Yöneticiliği ve Liderlik	14.00-15.30	Dr. Hülya Güven
	Bağımsız çalışma	15.30-17.00	
2.gün	SGK – GSS	9.15-12.00	GSS Genel Müdürlüğü
	Sağlık Alanında Lider Kuruluşlar – DSÖ	13.30-16.00	Mehmet Konaş
3.gün	Ekip çalışması	9.00-10.30	Dr. İrem Budakoğlu
	Enabling others to act: how To Think "Systems thinking" star guide program	10.30-11.00	Dr. Onur Karabacak
	Enabling others to act: how To Think "Team learning" star guide program	11.00-12.00	Dr. Onur Karabacak
	Kritik Düşünme -Kognisyon ve Metakognisyon	13.30-14.30	Dr. Neşe İlgin Karabacak
4.gün	Kriz Yönetimi	14.30-16.00	Dr. Özlem Coşkun
	Bağımsız çalışma	9.00-10.30	
	Değişim yönetimi	10.30-12.00	Yener Gül
5.gün	Bilgi yönetimi ve bilgi teknolojileri – Sağlık Bakanlığı Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü	12.00-13.30	Dr. Mahir Uluğ
	Sağlık Alanında Lider Kuruluşlar – TTB	14.00-15.30	Dr. Eriş Bilaloğlu
	GERİ BİLDİRİMLER	9.30-10.30	Tüm Eğiticiler
	PRATİK SINAV	10.30-12.00	Tüm Eğiticiler
	SÖZLÜ SINAV		
	ÖĞLE ARASI		
	YAZILI SINAV	13.30-14.30	Tüm Eğiticiler

2015 yılında üniversite üst yönetimi stajın bazı uygulamalarının değiştirilmesi için talepte bulundu. Değişim gereksiniminin bileşenleri (Kararlılık-Kazan/kazan-Değişim yönetimi-Esneklik) açısından kurul olarak durum değerlendirmesi yaptık, yasama süreçleri ile ilgili olarak TBMM ile görüşüldü ve programa sağlık komisyonu girdi.

2018 yılında o yıllarda Gazi üniversitenin fakültesi olan şu anda Hacı Bayram Veli Üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Belgin Aydın'tan programa katıldı. O yıl ayrıca özel hastane ziyareti ve yöneticisi ile görüşme de programa eklendi (Tablo 3).

Tablo 3. Tıpta Liderlik Staj Programı, 2018-2019

Günler	Konu	Saat	Öğretim Elemanı
1.gün	• Stajın tanıtılması • Tanışma • Beklentilerin alınması	9.00-9.30	Dr. Özlem Coşkun
	Hekimlik ve liderlik	9.30-12.00	Dr. Özlem Coşkun
	Liderlik ve Yönetim	13.30-16.00	Dr. Belgin Aydın
2.gün	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – TTB	9.00-12.00	Dr. Vedat BULUT
	Sağlıkta piddet-Mobbing		Dr. Vedat Bulut
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – DSÖ	13.30-16.00	Dr. Özlem COŞKUN
3.gün	Problem Çözme+ Kriz Yönetimi	9.00-11.00	Dr. Özlem COŞKUN
	Kritik Düşünme ve Metaboliş	11.00-12.00	Dr. Neşe İlgin Karabacak
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – Sağlık Bakanlığı/Özel Hastane	13.30-16.00	Dr. Özlem COŞKUN
4.gün	İnsiyatif	9.00-12.00	Dr. İrem BUDAKOĞLU
	Ekip çalışması		
5.gün	TBMM	13.30-16.00	Dr. Özlem COŞKUN
	GERİ BİLDİRİMLER	9.30-10.30	Tüm Eğiticiler
	PRATİK SINAV	10.30-12.00	Tüm Eğiticiler
	SÖZLÜ SINAV		
	ÖĞLE ARASI		
	YAZILI SINAV	13.30-14.30	Tüm Eğiticiler

Pandemi süreciyle birlikte TBMM Yasama süreçleri eğitimi programdan çıkarılmak durumunda kaldı. 2021-2022 eğitim yılında Liderlik seçmeli staj programı tablo 4'deki haliyle devam etmektedir. Sağlık

Bakanlığı'nın pandemi sürecinde daha da ilerlettiği ulusal düzeydeki dijital uygulamalar da programda yerini aldı.

Tablo 4. Tıpta Liderlik Staj Programı, 2021-2022

GAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
DÖNEM 5
TIP VE LİDERLİK
2021-2022 STAJ PROGRAMI
(5 işgünü)

6-12 MAYIS 2022
E Blok 12 No.lu Derslik

Günler	Konu	Saat	Öğretim Elemanı
1.GÜN 6 MAYIS CUMA	• Stajın tanıtılması • Tanışma • Beklentilerin alınması	9.00-9.30	DR. İREM BUDAKOĞLU DR. ÖZLEM COŞKUN
	Hekimlikte liderlik	9.30-12.00	DR. ÖZLEM COŞKUN
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – DSÖ*	13.30-16.00	DR. BAHADIR SUCAK
2. GÜN 9 MAYIS PAZARTESİ	Sunum Hazırlığı	8:30-9:00	BAĞIMSIZ ÇALIŞMA
	Kriz yönetimi ve Problem çözme	9.30-12.00	DR. ÖZLEM COŞKUN
	Liderlik ve Yönetim*	13:30-16:00	DR. BELGİN AYDINTAN
3. GÜN 10 MAYIS SALI	Sunum Hazırlığı	8:30-9:00	BAĞIMSIZ ÇALIŞMA
	Ekip Çalışması ve İnisiyatif alma	9:00-12.00	DR. İREM BUDAKOĞLU
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – TTB* Sağlıkta şiddet-Mobbing	13.30-16.00	DR. VEDAT BULUT
4. GÜN 11 MAYIS ÇARŞAMBA	Sunum Hazırlığı	8:30-9:00	BAĞIMSIZ ÇALIŞMA
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – SB* Sağlıkta dijital dönüşümün yönetilmesi	9:00-12:20	DR. MAHİR ÜLGÜ DR. FİLİZ İŞLEYEN
	Sağlıkta Lider Kuruluşlar – Özel Hastane*	13.30-16.00	DR. İREM BUDAKOĞLU DR. ÖZLEM COŞKUN
	Sunum Hazırlığı	16:00-17:00	BAĞIMSIZ ÇALIŞMA
5. GÜN 12 MAYIS PERŞEMBE	GERİ BİLDİRİMLER	8.30-9.00	TÜM EĞİTİCİLER
	PRATİK SINAV SÖZLÜ SINAV	9.00-12.00	TÜM EĞİTİCİLER
	ÖĞLE ARASI		
	YAZILI SINAV	13.30-14.30	TÜM EĞİTİCİLER

Kurum Ziyaretlerinden sorumlu Öğretim üyeleri

DR. İREM BUDAKOĞLU

DR. ÖZLEM COŞKUN

Sonuç olarak ihtiyaç analizi sonrası çıktığımız yolda önümüze çıkan engelleri kararlılık, kazan/kazan prensibi ve esneklik ilkeleriyle aşmaya çalışarak ilerlemekteyiz.

Kaynaklar:

1. Cankul HI, Yiğit AÇ, Peker S, Özer M, Demir C, Bir Eğitim Hastanesindeki Yönetici Hekimlerin Yönetimsel Önderlik Davranışlarının Belirlenmesi, Gülhane Tıp Dergisi 44 (4) : 428 – 435, 2002
2. O'Connell MT, Pascoe JM, Undergraduate Medical Education for the 21st Century: Leadership and Teamwork, Fam Med 2004;36(January suppl):S51-S56
3. Pawlina W, Hromanik MJ, Milanese TR, Dierkhising R, Viggiano TR, Carmichael SW, Leadership and Professionalism Curriculum in the Gross Anatomy Course, Ann Acad Med Singapore 2006;35:609-14
4. Fifer WR, Is leadership born or made?, Physician Executive, 23(8);14-8, 1997

5. Prathibha V, Peloquin J, Reed D, Lindor K, Haris I, Leadership curriculum in undergraduate medical education: A study of student and faculty perspectives, *Medical Teacher*, 2009; 31: 244–250
6. Crites GE, Ebert JR, Schuster RJ, Beyond the Dual Degree: Development of a Five-Year Program in Leadership for Medical Undergraduates, *Academic Medicine*, 83(1); 52-58, 2008
7. Björck E, Grossmann G, Illerström H, Ponzer S, Leadership and group dynamics in undergraduate medical education – a 10 year experience, [AMEE 2008 Final Abstract Book](#), 122
8. Price J, Saltman D, A national questionnaire on leadership and management education in UK medical schools, [AMEE 2008 Final Abstract Book](#), 123
9. Goldstein AO, Calleson D, Bearman R, Steiner BD, Frasier PY, Slatt L, Teaching Advanced Leadership Skills in Community Service (ALSCS) to Medical Students, *Academic Medicine*, 84(6), 754-64, 2009
10. Haq C, Grosch M, Carufel-Wert D, Leadership Opportunities with Communities, the Medically Underserved, and Special Populations (LOCUS), *Academic Medicine*, 77(7), 2002, 740
11. Tomorrow's Doctors, General Medical Council, 2009
12. Medical Leadership Competency Framework, NHS Institute for Innovation and Improvement and Academy of Medical Royal Colleges, 2009
13. Medical Leadership Curriculum, NHS Institute for Innovation and Improvement and Academy of Medical Royal Colleges, 2009
14. Swanwick, Tim. *Understanding Medical Education : Evidence, Theory and Practice*: Wiley-Blackwell, . p 439, <http://site.ebrary.com/id/10412630?ppg=439>
15. <https://www.royalcollege.ca/rcsite/canmeds/canmeds-framework-e> erişim tarihi 07.03.2022

Tıp Eğitiminde Değişimin Yönü Düşünüyorum Geçmiş – Şimdi - Gelecek

Dr. Levent ALTINTAŞ

Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

TEGED Yönetim Kuruluna “Tıp Eğitiminde Değişimin Yönü” Panelinde Tıp Eğitimi Anabilim Dalları adına konuşmacı olarak davet etmeleri nedeni ile teşekkür etmek istiyorum. Konuşmacıların kim olduğunun ve deneyimlerinin katılımcıların konuşmayı dinleme motivasyonlarını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğunu düşünüyorum. Bu nedenle Değişimin Yönetilmesi konusundaki deneyimimden kısaca bahsetmek istiyorum. Tıp Fakültesi mezuniyetim sonrasında, Halk Sağlığı Doktora eğitimim süresince ve sonrasında 18 yıllık bir süreyle birçok kurum ve organizasyonda “Yönetim Danışmanlığı” alanında çalıştım. Son 18 senede ise Üniversitede “Tıp Eğitimi Akademisyeni” olarak çalışmaktayım. Bu yıl, iki profesyonel çalışma alanımdan ikincisinin, süre olarak diğerini geçiyor olması benim için çok anlamlı. Bu konuşmayı bu açıdan bir ödül olarak kabul ediyorum.

Tıp Eğitimi Anabilim Dalları

Türkiye’de ilk kurulan Tıp Eğitimi Anabilim Dalı olan Ege Üniversitesi TEAD açılışını başlangıç kabul edersek, çeyrek asrı tamamlayan anabilim dallarımızı kutlamak istiyorum.

Bu sürecin sonunda bir öz değerlendirme yapmak amacıyla kendimize şu soruyu sorabiliriz. “Başardık mı?” Başardıysak neyi başardık?. İnanıyorum ki bu samimi sorunun cevabı “Başardık” olmalıdır.

- Ülkemiz için yeni bir alanda başarılı ve kabul gören ana bilim dalları oluşturduk.
- Yüksek Lisans ve Doktora öğrencilerimizle alana yeni akademisyenler kazandırıyoruz.
- Alanımızda yaptığımız çalışmalar ve iş birlikleri ile tıp eğitiminin gelişimini önemli düzeyde destekliyoruz.

Tıp Eğitimi Kongresinde, salonun yarısından fazlasını Anabilim Dallarımızın tam zamanlı çalışanlarının oluşturması geldiğimiz yeri göstermesi açısından son derece değerli. Tabi, yürümemiz gereken daha çok yol, yapmamız gereken çok iş var.

Bu kadar süre ve emeğin ardından bile, “Tıp Eğitimi Anabilim dalları ne yapar?” sorusu hala en fazla cevapladığımız sorulardan birisi, sanırım bu soruyu bir süre daha bıkmadan cevaplamak durumunda kalacağız. TEAD’lar çalışma konusu ve uygulama alanı olarak diğer tüm dallara göre oldukça farklı bir konumda. Gerek üretilen hizmet gerekse araştırma alanı açısından baktığımızda, kurumlarımızdaki diğer dallardan farklı olduğumuz gibi bazı özelliklerle birbirimizden de farklıyız.

Bu durum bir kısıtlılık olarak değerlendirilebileceği gibi, çalışma alanımızın özgünlüğü ve özgürlüğünün getirdiği önemli bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. Belki de sahip olduğumuz en önemli fırsat birlikte çalışma alışkanlığımız. Ülkemizdeki tüm anabilim dallarımızın birbirini esinleyen, etkileyen ve geliştiren işbirliklerine açık olması önemli bir değer.

Neler yapıyoruz, diye baktığımızda, Anabilim Dallarımızın değişime uyum sağlayan ve bu süreçlerde kurumlarını destekleyen ve geliştiren yapılarıyla önemli bir görev yerine getirdiği tartışılmaz. Bu süreçleri yönetirken, Eğitim Yönetimi, Öğrenciler ve Öğretim Üyelerinin paydaşlığında durumsal bir liderlik sergilemek durumundayız. Bu süreçlerin Yönetimsel Tercihler ve öncelikler, Akademik alanın getirdikleri ve toplumun beklentileri ekseninde derinlemesine bir çalışmanın ışığında yönetilmesinin gerektiği açık. Bu özgün durumun gerektirdiği yetkinliklerin geliştirilmesi kurumsal önceliğimiz olmalı.

Temel olarak baktığımızda anabilim dallarımızın fonksiyonunu “ihtiyaç olduğunda her zaman orada olan, güvenerek kendinizi emanet edebileceğiniz yapıları” ile “iskele babası” ile simgeleştirmek bana gerçekçi geliyor.

Ne dediler?

Bu konuşmayı hazırlarken, Anabilim dalları çalışanlarımıza bir form yardımı ile “Değişimin yönü ve beklentileri” konusunda sorular sordum. Onaltı kişiden gelen cevabı ana hatları ile paylaşmak istiyorum.

Teknoloji Kullanımı Hizmet yükü artışı
Eğitim Kalitesinin düşmesi
Öğrenen ile içerik etkileşiminin artması
Aşırı mekanikleşme Liyakat ve özerklik problemleri
Robotlaşmış Hekimler
Değişime Direnç 2 ileri 1,5 geri
Tıp eğitimcilerinin ilgi ve etkisinin azalması
Etik ve hümanizm alanında problemler
İlerleme ve gerilemeyi aynı anda içeren kompleks yapı
Eğitimin ticarileşmesi
Kuşak Farkının etkileri Hekim Göçü
Aktif eğitim yöntemleri Eğitici yeterliğinin geliştirilmesi
Tıp eğitimcilerinin yetiştirilmesi
İş birlikleri
Bizi zorluklar bekliyor
Bizi kendini tekrar etmek bekliyor Daha güzel günler bekliyor
Hızlı adapte olmalıyız
Bilimsel çözümler üretmeliyiz Kendimizi yenilemeliyiz
Gönüllülük nereye kadar?

Değişmeyen tek şey değişim mi?

Değişim konuşurken sıklıkla dile getirilen bu konuya tıp eğitimi açısından farklı bir şekilde bakmak istiyorum. Acaba “Aynı sorunlara, aynı işe yaramayan çözümleri bulup uyguluyor ve “değişmeden, değiştirmeden” bu sorunlarla yaşayarak vakit mi kaybediyoruz.

Size Mustafa Kalemli ve Arkadaşları tarafından 1991 yılında hazırlanan TBMM Araştırma Komisyonu “Türkiye’de Tıp Eğitimi” raporundan bahsetmek istiyorum. Tamamı üç cilt olan bu rapor günümüzde de geçerliğini sürdüren çok sayıda saptamayı içeriyor. Bu çalışmadan birkaç cümleyi sıralarsak neye dikkat çekmek istediğim daha kolay anlaşılır diye umuyorum.

- Tıp Fakültesi sayısı fazla
- Fazla öğrenci alınıyor
- Alt yapı yetersiz
- Mezuniyet yeterlik düzeylerinde kaygılar var
- Tıp Fakülteleri arasında fark var.

Sadece bugün de geçerliğini sürdüren bu saptamaların varlığı bile tıp eğitiminin durumu ve geleceği ile ilgili endişe verici. Bazı sayılara dikkat çekerek bu konuyu düşünmenizi rica edeceğim. Dünyada yaklaşık 1.5 Milyon kişiye bir Tıp Fakültesi düşüyor. Bu sayı ABD’de 1.859.581 kişi, Ülkemizde ise yaklaşık 664.000 kişi düzeyinde.

Bütün bu değerlendirmeleri unutmamanızı rica ederek size, “Cevaplanmasını beklemediğim” bazı sorular yönlendirmek istiyorum.

- Türkiye’de kaç tıp fakültesi var?
- Bu fakültelerin tamamının hekim yetiştirmek için yeterli kaynaklara sahip olduklarını düşünüyor musunuz?
- Yetiştirdiğiniz tüm hekimlerin yetişmiş olduklarını düşünüyor musunuz?

Bu cevapsız soruları düşünürken vardığımız ortak sonucun “Hala yapmamız gereken çok şey var!” olmasını umuyorum.

Bilgi çağı

İçinde bulunduğumuz çağ tanımlamak istediğimizde en akılcı adlandırmanın “Bilgi Çağı” olduğuna genelde hemfikir oluyoruz. Bu çağın bize getirdikleri ya da bizden beklediklerini değerlendirdiğimizde, Karar verme, Uygulama ve Değerlendirme süreçlerini, insiyatif kullanarak ve sorumluklar alarak bıkmadan usanmadan tekrarlamamız gerektiği sonucuna varıyoruz.

Bu yeni durum bize hızla geliştirmemiz gereken yeni yetkinliklere ihtiyacımız olduğunu gösteriyor. Bu yeni duruma ancak, hızlı, verimli, ortak akılla, ve birlikte çalışırsak uyum sağlayabiliriz. Bu yeni çağda asıl değer, saymadıklarımız ve hesaba katmadıklarımızda. Bizleri başarıya götürecek olan sahip olduğumuz binalar, kampüsler ve diğer taşınmazlar değil, içinde yaşayan insanlar ve onların bildikleri.

Sonuç

Sürdürülebilir başarı için, birlikte ortak akılla çalışmanın bir yolunu bulmalıyız. Sahip olduğumuz en önemli sermaye “Kurumlarımızda çalışan tüm İnsanlar tarafından bilinen ve iş sonuçlarına olumlu etkisi olan her şeyin toplamıdır. Başarmak için Bilgi sermayesine verilen önemi ve değeri öncelemeli ve verimli yönetmeliyiz. Bunun için en akılcı yol temel olarak aşağıdaki şekilde tarif edilebilir.

- İnsanların bildiklerinden daha fazla yararlanmalıyız.
- Daha fazla sayıda insanı işin içine katmalıyız.
- Fark yaratmak için birlikte çalışmalıyız.
- Öğrenen organizasyonlar geliştirmeliyiz.

Bu akılcı hedeflere ulaşma yolunda karşılaşılabileceğimiz engeller konusunda bazı endişelerimi de paylaşmak istiyorum.

- Kendinden bilenler
- Öğrenmek istemeyen öğrenciler
- Öğretmek istemeyen öğretmenler
- Anlatmaktan anlamaya, Konuşmaktan dinlemeye vakit bulamayanlar

Ancak umudumu asla kaybetmememi sağlayan sizlersiniz. Hep birlikte üreterek ve çalışarak daha iyi bir Tıp Eğitimi gençlerimize sunabileceğimize inanıyorum.

Teşekkürler.

OMÜ Tıp Fakültesi Değişimi ve Liderlik Deneyimi

Dr.Levent GÜNGÖR

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji A.D.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi 1973 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde açılmış, 1975'de açılan Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ne (OMÜ) bağlanmış, 1978 yılından sonra klinik eğitim alan sınıflar, 1982 yılından sonra da tüm sınıflar şimdiki yerleşkede eğitimlerini sürdürmeye başlamışlardır. 2003'de klasik tıp eğitim sistemi terk edilerek "öğrenen merkezli interaktif eğitim" modeline geçilmiş, 2010 yılında İngilizce Tıp Programı açılmıştır. 2012 yılında Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği tarafından akredite edilmiş, 2018 yılında reakredite olmuştur. 2017 yılından bu yana Amasya Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2021 yılından bu yana Samsun Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri OMÜ Tıp Fakültesinde eğitim görmektedirler.

OMÜ Tıp Fakültesi eğitim sistemindeki transformasyonel değişim 2003 yılında Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) sistemine geçişle olmuştur. Bu değişim sürecinde yeni eğitim sisteminin tasarımında görev alacak öğretim üyeleri İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Hollanda Maastricht Üniversitesi Tıp Fakültesi gibi bu sistemi uygulayan okullara gözlemci olarak kısa süreyle gönderilmiş, ardından eğitici eğitimi almışlardır. Bu dönemde Yüksek Öğretim Kurumuna (YÖK) öğrenci sayısının azaltılması konusunda bizzat dönemin rektör ve dekanı tarafından yapılan talepler, gerekçeleri anlatılabildiğinde karşılık bulmuş ve yıllık 100 öğrencilik kontenjan verilmiştir. Geçiş sürecinde oluşturulan "program", "eğitici eğitimi", "klinik ve mesleksi beceri", "senaryo" ve "ölçme değerlendirme" kurullarında öğretim üyeleri gönüllülük ve özveri esasıyla görev almış ve kurulların devamlılığı aynı prensiple günümüze kadar sürdürülebilmektedir. Son on yılda "gelişim sınavı", "tercüme", "akılcı ilaç", "özdeğerlendirme" ve "mezuniyet sonrası eğitimi" kurulları yapıya eklenmiştir. OMÜ Tıp Fakültesinde verilen tıp eğitiminin öne çıkan yönleri; ilk üç senede "PDÖ"lerin sürdürülmesi, 4 ve 5. sınıflarda semptom temelli multidisipliner yapıda oluşturulmuş "taska dayalı öğrenme"nin uygulanması, birinci sınıftan itibaren başlanan ve toplam sayısı 82'ye ulaşmış klinik ve mesleksi beceri eğitimi ile sağlanan erken klinik buluşma, PDÖ ve uygulamalara girmeden önce tüm öğretim üyelerinin katılımının zorunlu olduğu ve yılda iki kez düzenlenen "eğiticilerin eğitimi kursları, ilk günden beri öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından aktif olarak kullanılan ve sürekli güncel tutulan uzaktan erişim sağlayan "öğrenme kaynakları merkezi", taskların içine yerleştirilmiş spesifik akılcı ilaç oturumları ve zaman içinde tıpta uzmanlık sınavı denemesine dönüşmüş gelişim sınavlarının içeriğinin geliştirilerek düzenli olarak yapıp öğrencilere karne dağıtılması olarak sıralanabilir.

İnteraktif öğrenen merkezli eğitim sistemi oturduktan sonra zaman içinde adaptif değişimler de sağlanmıştır. Öğrenci not giriş sistemi yazılımının geliştirilip tamamlanması, temel ve klinik bilimlerdeki hemen hemen tüm öğretim üyelerinin katılımının sağlandığı 137 toplantı ile gerçekleştirilen 1-5. sınıflardaki bütün blokların dikey koridorlara ayrılıp her birinin detaylı öğrenim hedeflerinin yazılarak ulusal çekirdek eğitim müfredatında belirtilmiş hastalık ve durumlarla öğrenme düzeyleri gözetilerek eşleştirildiği program geliştirme faaliyetleri, geri bildirim sisteminin karekod uygulamaları ile uzaktan erişime uygun hale getirilmesi ve Aile Hekimliği Anabilim Dalı bünyesinde hastane dışında iki Eğitim Aile Sağlığı Merkezi açılması bunlara örnek olarak sayılabilir. Pandemi döneminde de hızla uzaktan erişimli eğitime geçilmiş, video ve ses kaydı içeren sunumlar öğrencilerle paylaşılmış, online canlı dersler yapılmış, online PDÖ oturumları gerçekleştirilmiştir. Çoktan seçmeli sınavlar daha önceden OMÜ bünyesinde Tıp Fakültesi için hazırlanmış ancak kullanıma geçmemiş bir yazılım güncellenerek yapılmış, kliniklerde ise "online yapılandırılmış sözlü sınavlar" uygulanmıştır.

Tıp eğitimindeki bu değişim yaşanması ve sürdürülebilmesi tamamen, eğitime gönül vermiş öğretim üyelerinin "ülkeye iyi hekim yetiştirme kaygısı"yla gösterdikleri performans ile mümkün olmaktadır. OMÜ Tıp Fakültesine atanan yöneticilerin çoğunlukla, adı geçen kurullarda ve eğitim faaliyetlerinde aktif olarak görev alan öğretim üyelerinden seçilmesi, sistemin hep eğitim öncelenerek devam etmesini sağlamıştır.

OMÜ Tıp Fakültesindeki değişim ve gelişim sürecinde gerçekleştirilemeyen yönler de bulunmaktadır. Geri bildirim sistemine öğrenci ve öğretim üyelerinin katılımının yaygınlaşmaması, geri bildirimlere göre değişimlerin gerçekleştirilememesi ve bunun ilan edilmemesi, soru kalitesinin artırılmaması, anatominin radyoloji ile işbirliği içerisinde kesitsel anatomi temelli öğretilmesi, özellikle uygulamalı eğitimlere öğretim üyelerinin yeterli vakti ayırmaması başta gelen eksiklikler olarak sayılabilir.

Devlet Üniversitelerindeki tıp eğitiminin sürdürülmesi ve geliştirilmesi önündeki en büyük iki engel "artan öğrenci sayısı" ve üniversite hastanelerinde uygulanan "performans sistemi"dir. OMÜ Tıp fakültesinde 297 öğretim üyesi bulunurken, toplam öğrenci sayısı 2417'dir. Öğretim üyesi başına 8,14 öğrenci düşmektedir. Öğrencinin olumsuz motivasyonuna neden olan başlıca faktörler; sosyolojik olarak gelişen "kısa yoldan az emek sarfederek sonuca ulaşma" ortak benliği, gelecek beklentilerinin azalması, TUS odaklı çalışma ve öğretim üyelerinin eğitim faaliyetlerine ayırdıkları zamanın azalması olarak sıralanabilir. Devlet Üniversitelerine bağlı Tıp Fakültelerinde çalışan öğretim üyelerinin motivasyonunu bozan faktörler ise; ekonomik olarak verilen emeğin karşılığının alınamaması duygusu, klinikte görev alan öğretim üyelerinin Devlet desteğinin minimuma düştüğü başhekimlikler tarafından sürekli hasta bakma baskısı altına alınması, performans sistemi içerisinde ders anlatmak yerine hasta baktıkça daha fazla para kazanılıyor olması ve akademik sistemin ve ünvanların giderek değersizleştiğinin hissedilmesi olarak listelenebilir.

Gözlenen bu sorunlar için sosyoteknik sistem (kurum) içerisinde verilebilecek çözüm önerileri; değişim/gelişim ihtiyacının tüm iç paydaşlar tarafından hissedilmesinin sağlanması, değişim/gelişimin sürekli devam ettirilmesi, tüm paydaşlar için negatif (ceza) değil pozitif geribildirim (ödül) ile motivasyon sağlanması, ulusal akreditasyon için başvurulması, aşırı uzmanlaşmış öğretim yerine UÇEP'in öncelenmesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dallarının sadece kadro ve altyapı olarak değil diğer anabilim dallarıyla etkileşiminin de güçlendirilmesi ve yüksek kalitede sınavların hazırlanması olarak sayılabilir. Kompleks çevrede yani ülke genelinde sağlık ve eğitim yapılanması için verilebilecek öneriler ise; üniversitelerin özerk ve bağımsız olmasının sağlanması, YÖK yapısının geliştirilmesi ve Tıp Eğitimi'nin finansal ve onursal konumunun yükseltilerek özendirilmesidir.

Tıp Eğitimi ve İnsan Kaynakları Planlaması

Mehmet KOCA

T.C. Sağlık Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

GİRİŞ

Sağlıkta dönüşümdeki önemli unsurlardan biri de sağlık personelinin istihdamıdır. Bu kapsamda, tabip ve uzman tabip istihdamı ise ayrıca önem arz etmektedir. Sağlık Bakanlığı verilerine göre, 2002 yılında toplam 91.000 hekim ile 100.000 kişi başına düşen hekim sayısı 141 iken, 2022 yılı itibariyle 188.000 hekim ile 100.000 kişi başına 222 hekim olup, süreç içerisinde hekim sayısında 1,5 kat artış olduğu tespit edilmiştir. Birleşmiş Milletler Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) 2020 yılı verilerine göre, dünya ortalaması 188 hekim/100.000 kişi iken Türkiye’de bu oran 197 hekim/100.000 kişi ile dünya ortalamasının üzerinde yer almıştır (1).

1. Türkiye Tabip ve Uzman Tabip Dağılımları

Türkiye’de tabip ve uzman tabipler Sağlık Bakanlığı, üniversiteler, özel hastaneler, özel muayenehaneler olmak üzere üç farklı alanda istihdam edilmektedir. Sağlık Bakanlığı çatısı altında toplam tabip sayısı 100.000 kişi başına 57,4 olurken uzman tabip oranı 54 olarak gerçekleşmektedir. Hâlihazırda Sağlık Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarında tıpta uzmanlık eğitimi almakta olan hekim sayısı 15.522’dir. Tıpta Uzmanlık Sınavı’nda (TUS) 2021 yılının her iki döneminin toplam kontenjan sayısı 11.955 iken, 2022 yılı 1. dönem TUS kontenjan sayısı 12.272 gerçekleşmiştir. Bu durum uzman tabip/tabip oran farkının orta vadede azalacağını göstermektedir (2-14).

2. İnsan Kaynağı Planlanmasındaki Ölçütler

Mevcut sağlık personeli kaynağının etkin, verimli ve eşit şekilde istihdam edilebilmesini sağlamak amacıyla unvan ve branşların özellikleri ile beraber istihdam edilecek kurum ve bölge özelliklerine göre düzenli aralıklarla yenilenerek hesaplanmış planlanma çalışmaları Personel Dağılım Cetveli (PDC) olarak hizmet vermektedir. Örneğin, 2018 yılında 49.499 olan uzman tabip PDC’si 2022 yılında %11 artarak 55.259 olarak güncellenmiş ve mevcut kaynaklar dâhilinde güncellenmeye devam etmektedir. PDC Çalışmalarının güncel hali Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü internet sitesinde yer almaktadır (15).

PDC planlaması yapılırken göz önünde bulundurulmuş hususlar aşağıdaki gibidir;

- TÜİK’den alınan nüfus bilgisi,
- Hastane yatak sayısı,
- Hastanenin fonksiyonu ve rolü,
- Planlamadaki ilçenin merkeze olan uzaklığı,
- Tıbbi cihaz durumu,
- Fiziki mekân kapasitesi,
- Ulaşım şartları.

Planlama sırasında, aktif çalışan sayısı ve PDC doluluk oranı dikkate alınmaktadır. Anadal branşlarının Tüm illerde anadal branşlarının yaklaşık %50’si, PDC doluluğu açısından optimal sınır olan %80 sınırının üzerindeyken, optimal sınırın altında kalan anadal branşlarında en az %60 PDC doluluğu sağlanarak, genel PDC doluluğu orantılı bir dağılımla ülke sathında sağlık hizmeti yürütülmektedir. Yan dal

branşlarında da birçok yan dal branşı ideal doluluk oranının üzerinde yer almakla beraber altında kalan branşlar için planlama çalışmaları öncelik kazanmaktadır. Yan dal uzmanı gibi kısıtlı bir insan kaynağını daha verimli kullanmak ve etkin planlama yaparak ülke sathında eşit bir hizmet verebilme amacıyla ayrıca Sağlık Üst Bölgeleri belirlenmiştir (15).

Hekimlerin tıpta uzmanlık eğitimindeki tercih eğilimleri de planlamada göz önünde bulundurulması gereken önemli bir kriterdir. Son altı yılda TUS kontenjanlarında, belirgin olarak sekiz ana branşta (göğüs cerrahisi, çocuk cerrahisi, kalp ve damar cerrahisi, beyin ve sinir cerrahisi, acil tıp, genel cerrahi, çocuk sağlığı ve hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum) kontenjan doldurma eğiliminin az olduğunu, ilerleyen dönemlerde bu branşlarda sorun yaşanmaması için planlama çalışmalarında erken önlem alma uyarısını vermeye yardımcı olmaktadır.

SONUÇ

Tıp eğitimi ve tıpta uzmanlık eğitimi alan tabip ve uzman tabipler için insan kaynakları planlamasındaki beklenti; tüm sağlık bölgelerinde etkin, verimli ve dengeli bir dağılımın olması, kaliteli ve yeterli sağlık hizmeti sunumunda personel eksikliğinin giderilmesine yönelik insan kaynakları planlamasının yapılmasıdır.

KAYNAKLAR

1. <https://data.oecd.org/healthres/medical-graduates.htm>
2. <https://www.osym.gov.tr/TR,12931/2016-tus-sonbahar-donemiyerlestirme-sonuclarinin-aciklanmasi-11012017.html>
3. <https://www.osym.gov.tr/TR,15532/2019-tus-ve-2019-sts-tip-doktorlugu-1-donem-basvurulari-alinacak-03012019.html>
4. <https://www.osym.gov.tr/TR,13568/2018-tus-ve-2018-sts-tip-doktorlugu-1-donem-basvurulari-alinacak-11012018.html>
5. <https://www.osym.gov.tr/TR,20799/2020-tus-1-donem-ek-tercihlerinin-alinmasi-15012021.html>
6. <https://www.osym.gov.tr/TR,12975/2017-tus-ve-2017-sts-tip-adaylarinin-dikkatine-15022017.html>
7. <https://www.osym.gov.tr/TR,10298/2016-tus-ilkbahar-donemi-sinava-giris-belgelerinin-edinilmesi-31032016.html>
8. <https://www.osym.gov.tr/TR,21432/2021-tus-2-donem-ek-tercihlerinin-alinmasi-17112021.html>

<https://www.osym.gov.tr/TR,15423/2018-tus-2-donem-ek-tercih-islemleri-genel-bilgiler-ve-tablolar.html>

9. <https://www.osym.gov.tr/TR,13542/2017-tus-sonbahar-donemi-tercihleri-alinacak-05012018.html>
10. <https://www.osym.gov.tr/TR,16851/2019-tus-2-donem-kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html>
11. <https://www.osym.gov.tr/TR,19446/2020-tus-2-donem-kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html>
12. <https://www.osym.gov.tr/TR,22749/2022-tus-1-donem-tercih-islemleri-tercih-kilavuzu-ve-tablolar.html>
13. <https://www.osym.gov.tr/TR,20854/2021-tus-1-donem-kilavuz-ve-basvuru-bilgileri.html>
14. <https://www.osym.gov.tr/TR,21356/2021-tus-2-donem-tercih-islemleri-tercih-kilavuzu-ve-tablolar.html>
15. <https://yhgim.saglik.gov.tr/TR-42988/personel-dagilim-cetveli-pdc.html>

Azerbaycan'da COVID-19 Bağlamında Sürekli Eğitim Etkinlikleri

Dr. Memmedova Nilufer Oktay

REACT-19 layihası Dünya Sağlık Örgütü, Haydar Aliyev Vakfı, Azerbaycan Devlet Zorunlu Sağlık Sigortası Kurumu, Azerbaycan Bölgesel Tıbbi Birimler Birliği (TABIB) ve Azerbaycan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'nın girişimiyle başlatıldı. Bu proje kapsamında Türkiye'de eğitim gören 19 doktor İzmir'de 7 günlük yoğun bir eğitimin ardından Azerbaycan'a geldi. Bu doktorlar 4 gruba ayrılarak 2 haftada 16 farklı hastaneyi ziyaret etti. Layiha zamanı tespit edilen çeşitli sorunlara dayanarak diğer layihalar başlatıldı.

PROACT-Care layihası sorunlara dayanarak geliştirilmiş bir layiha. 2020 Ağustos'dan- Mayıs 2022'ye kadar birinci basamak çalışanlarına yönelik iki eğitici eğitim programı ile birlikte toplam 24 modül geliştirildi ve bunlardan 18'i en az bir kez uygulandı. Toplam 487 sağlık çalışanı, en az bir modüle katıldı. Tüm katılımcılar, ilgili modülleri tamamladıktan sonra tıbbi çanta ve EKG gibi ekipmanları teslim aldı.

PROACT-Training layihası 15 Aralıkta 2020 ilk Eğitici eğitimi (ToT) ile başladı. Layiha kapsamında talimler 31 Mayıs 2021-ye kadar devam etti. Toplam-9 Kurs geliştirildi

Sağlık İçin Dayanışma Girişimi ve COVID-19 aşı destek projeleri kapsamında COVID-19 aşuları ile ilgili daha bir kurs geliştirildi. Bu iki layiha döneminde de 7000 sağlık çalışanı eğitim aldı.

Her kurs kapsamında genel eğitici sayımız: BLS-65, ACLS-27, COVID-19 aşularına dair talim-56, Sağlık çalışanları için COVID-19 viral enfeksiyonunun önlenmesi ve risk iletişimine dair talim-50, Enfeksiyon kontrol ve önleme\COVID-19 surveyans: skrining, testlerin ve temaslıların izlenmesi-10, COVID-19: triaj, diaqnostika ve hastaların evde takibi-20, COVID-19: hastaların hastanede takibi- 12, Ortaokullarda personel için COVID-19 viral enfeksiyonu önleme ve risk iletişimi eğitimi- 20, COVID-19 aşularına dair talim-56 olmuştur.

Sağlık İçin Dayanışma Girişimi layihası döneminde ATU, Tıp kolejleri, Secenov ad. TU-nin yer aldığı Facebook aracılığı ile yürütülen çevrim içi el hijyeni eğitimine 1900 öğrenci katıldı. Bu çalışma tıp ve sağlık eğitimi öğrencileri için ülke genelinde yürütülen çevrim içi el hijyeni eğitiminin uygulanabilir olduğunu göstermiştir.

DSÖ layihaları kapsamında eğiticiler seçildikten sonra ToT den geçerler. ToT her yeni eğitim için düzenlenir. Talimleri başarıyla tamamlamış eğiticiler Hrhedu.org platformuna kayıtlı olurlar. Daha sonra pilot eğitimlerini tamamladıktan sonra Eğitici olarak faaliyetlerine devam ederler.

Sunum özeti

- Eğiticiler seçildikten sonra ToT den geçerler
- Hrhedu.org platformuna kayıtlı olurlar
- Pilot eğitimlerini tamamladıktan sonra Eğitici olarak faaliyetlerine devam ederler
- Merkezdeki çalışmaları organize etmek için diğer Eğiticilerle birlikte çalışırlar
- ToT her yeni eğitim için düzenlenir
- Proje sonunda merkezin raporunun hazırlanmasına katılırlar

Azerbaycan'da Tıp ve Sağlık Bilimleri Eğitimi

Samir CAVADOV

Azerbaycan Tıp Üniversitesi 1930 yılında kurulmuştur. Azerbaycan Tıp Üniversitesi'nde tıp (I ve II), halk sağlığı, diş hekimliği, eczacılık, askeri tıp bilimlerinden oluşan 6 fakülte mevcuttur. Üniversitemizde 1270-i yabancı olmakla toplamda 6924 öğrenci eğitim görmektedir. Üniversite kampüsüne 5 eğitim binası, 1230 öğrencinin kalabileceği 5 öğrenci yurdu ve spor tesisleri aittir. Üniversitemizin bünyesinde dahiliye, cerrahi, stomatoloji ve onkoloji bilimlerin geçildiği 4 eğitim hastanesi faaliyet göstermektedir.

Azerbaycan Tıp Üniversitesinde tıp eğitimi Müalice işi (Tıp), Tıbbi profilaktik (Halk sağlığı), Stomatoloji ve Askeri doktor (Askeri tıp) fakültelerine verilmektedir. Lisans eczacılık, hemşirelik ve fizyoterapi ve tıbbi rehabilitasyon fakültelerine, yüksek lisans ise eczacılık, klinik psikoloji, sağlık yönetimi'ne verilmektedir.

Tıp Üniversitesinde dersler klasik eğitim modeli esasında yürütülmektedir. Üniversitemizde öğrenciler I-III sınıflarda temel ve preklirik dersler, IV-V sınıflarda klinik stajlar, VI sınıflarda intörn eğitimi görmektedir. Eğitim küçük (11-12 öğrenci, uygulama dersleri) ve büyük (amfilerde 70-100 öğrenci, teorik dersler) gruplarda verilmektedir.

Eğitim müfredatı Sağlık ve Eğitim bakanlığı, mezunlar ve Üniversite temsilçilerinden oluşan kurul yardımı ile hazırlanıyor ve Eğitim Bakanlığı'nda onaylanıyor. Hazırlanmış eğitim müfredatı 5 yıl için geçerlidir. Eğitim müfredatının denetim, yerel akkreditasyonu Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

Eğitim programı bir kaç bölümden oluşmaktadır:

1. Giriş;
2. Yeterlilikler (genel ve özel yeterlilikler);
3. Programın formatı (ismi, kodu, kaç yıl sürecek, kaç kredi olacağı, hangi dersler verilecek ve derslerin içeriği);
4. Eğitim ve öğrenim (hangi metodlarla eğitim alacaklar);
5. Ölçme-değerlendirme kısmı;
6. Hedefler;
7. Üniversitenin alt yapısı;
8. Uygulama dersleri nerede ve nasıl yapılacağı;

Eğitim programı hazır olduktan sonra Eğitim planı yazılıyor. Eğitim planında derslerin kaç kredi ve saat olduğu, hangi senelerde ve dönemde (güz ve ya yaz dönemi) geçildiği, aynı zamanda, dersin içeriği belirtilmektedir.

Azerbaycan Tıp Üniversitesinde en son 2020-ci yılda eğitim programı hazırlanmıştır. Bu yılda hazırlanmış programın 2014 senesinde hazırlanmış programdan birçok farkları vardır:

2014 senesinde hazırlanmış program teori ağırlıklı eğitim, öğreten merkezli eğitim, tekrarlanan aynı içerikli derslerin çok olması, dönemiçi derslerin karışık eğitimi, seçme derslere ayrılmış saatlerin ve çeşitliliğin az olması, seçme derslerin bir dönemde toplanması, intörlüğün olmaması, aile hekimliği ve halk sağlığı yönünde eğitimin zayıf olması gibi özelliklere sahiptir.

2020 senesinde, yani yeni hazırlanmış eğitim programımız ise beceri ağırlıklı eğitim, öğrenen merkezli eğitim, aynı içerikli derslerin birleştirilmesi, dönemlere göre basamaklı eğitim, seçme derslere ayrılmış saatlerin ve çeşitliliğin yeteri kadar olması, seçme derslerin farklı sınıf ve dönemlere dağıtılması, son

sınıfın intörlüğe ayrılması, aile hekimliği ve halk sağlığı yönünde eğitimin ağırlıklı olması gibi özellikleri taşımaktadır.

Yeni programda aynı zamanda başka değişiklikler de görülmektedir. Genel kimya, Latince, Operatif cerrahi ve topografik anatomi , Genel hijyen ve ekoloji, Klinik immunoloji, Terapötik ve pedyatrik propedötik, Epidemiyoloji anabilim dalları kapatılmış, Genel kimya, Fizik, Latin dili, Tıp tarihi, Operatif cerrahi ve topografik anatomi dersleri ise programdan çıkarılmıştır.

Bunların yerine Göğüs hastalıkları, Kardiyoloji, Gastroenteroloji, Kalp – damar cerrahisi, Göğüs cerrahisi anabilim dalları açılarak, Klinik beceriler, Biyostatistik, Patoloji, Biyoetik, Biyofizik gibi dersler yeni programa dahiledilmiştir.

Sonuç olarak, ATÜ-de son beş yılda:

- Elektron eğitim sisteminin (EES) oluşturulması;
- Öğretim üyelerinin değerlendirilmesi için puan – reyting sisteminin uygulanması;
- Azerbaycan vatandaşları için İngilizce eğitimin verilmesi;
- Öğrencilerin değerlendirilmesinde ara sınavların (midterm) uygulanması;
- Cerrahi ve dahili tıp bilimlerine ait derslerin ve ABD'nin yeniden oluşturulması;
- Öğrenci dekanlıkları oluşturulmuş, fakülte ve üniversite Senatosunda temsil olunması;
- Eğitim kalitesinin artırılması için yeni Talim merkezinin oluşturulması;
- Programların uluslararası alanda tanınması, Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (WFME) tarafından onay alması için Tıp, Stomatoloji ve Eczacılık bölümleri için uluslararası akkreditasyonun kazanılması gibi birçok değişimler görülmüştür.

Tabi bu değişimlerin yanısıra bazı hedeflerimiz de vardır:

- ❖ Yeni anabilim dallarının kurulması;
  - Tıp ve Sağlık Bilimleri Eğitimi
  - Acil Tıp
  - Biyostatistik ve epidemiyoloji
- ❖ Treynning merkezinin modern standartları karşılayan duruma getirmek;
- ❖ Öğretim üyelerinin profesyonelliğinin artırılması için talimlerin düzenlenmesi;
- ❖ 7/24 hizmet sunan kütüphanenin inşası;
- ❖ Yeni programların açılması (paramedik – lisans, diyetolog – yüksek lisans);
- ❖ Hemşirelik programının geliştirilmesi, anabilim dallarının kurulması;
- ❖ Fizyoterapi ve tıbbi rehabilitasyon programı için modern merkezin ve anabilim dallarının kurulması;
- ❖ Tıp ve Sağlık Bilimleri Eğitimi dalında Azerbaycan dili ve İngilizce eğitim veren yüksek lisans programının açılması;

Tıp Eğitimi: Gelecek Nerede?

Prof.Dr.Şevket RUACAN

Emekli Öğretim Üyesi - Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Her konuda olduğu gibi tıp eğitiminde de geleceğe yönelik öngörü yapmak zor ve riskli bir işlemdir. Son 50 yılda bilim ve teknolojilerin gelişimini aşacak gelişmelerin önümüzdeki 20 yılda sağlanacağını tahmin etmek zor değildir. İçinde bulunduğumuz 2020'li yıllarda tıp fakültesine giren bir öğrencinin 2070-80'li yıllara kadar profesyonel çalışmalarına devam edebileceği düşünüldüğünde bu girişimin zorluğu daha da açığa çıkacaktır.

Yirminci yüzyılda önce A.B.D. ve daha sonra da tüm dünyada tıp eğitimini belirleyen en önemli belge 1910'da yayınlana Flexner Raporu olmuştur (1). Bir lise öğretmeni olan Abraham Flexner Carnegie Vakfı tarafından desteklenen bir proje kapsamında A.B.D.'deki tıp okullarını gezerek büyük eksiklikler saptamış ve düzeltilmesi için önerilerde bulunmuştur. Flexner'in önerileri etkisini günümüze kadar sürdürmüş ve bugün çok yaygın uygulanan tıp eğitime temel olarak doğa bilimleri ön eğitimi, temel tıp bilimleri üzerine dayandırılan basamaklı klinik uygulamalı eğitim kabul görmüştür. Buna ek olarak 20. Yüzyılda tıp eğitimine yeni kavramlar da girmiştir. Bunlar arasında integre eğitim, öğrenci temelli eğitim, probleme veya vakaya dayalı eğitimler, eğiticilerin eğitimi, yeni değerlendirme yöntemleri ve teknoloji destekli eğitim sayılabilir.

Flexner Raporundan 100 yıl sonra Carnegie Vakfı yeni bir çalışmaya öncü olmuştur (2). Bu raporun sonunda önümüzdeki dönemde tıp eğitimini yönlendirmesi beklenen 4 ana tema belirlemiştir:

1. Standardizasyon ve bireyselleştirme; 2. İntegrasyon; 3. Sorgulama ve geliştirme; 4. Kişilik oluşturma.

Bu ana başlıklara ek olarak 2019 yılında tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisi tıp eğitimini de ağır bir biçimde etkilemiş ve uzaktan eğitim, teknolojinin artan rolü üzerinde yoğun tartışmalara yol açmıştır. Bu noktada her ülkede etkileri hissedilen pandemi koşullarının özellikle gelişmekte olan ülkelerde tıp eğitimine etkisinin en yoğun olduğunun da saptanmış olduğunu belirtmek yararlı olabilir (3).

Bu gelişmelerin ışığı altında önümüzdeki dönemlerde tıp uygulamaları ve doğal olarak da tıp eğitimini etkilemesi beklenen gelişmeler şöyle özetlenebilir:

1. Bilim ve teknolojinin tıp uygulamalarına daha yoğun girmesi,
2. Tüm toplumlarda değişen demografi uygulamaları. Yaşlanan toplum ve çoklu kronik hastalıklar, göçler, azınlıklar, salgınlar,
3. Sağlık hizmetleri sunumunda beklenen değişiklikler, hastane dışı, toplumda sağlık sunumu,
4. Genel ekonomi ve içinde sağlık ekonomisinin payı,
5. Vizyoner ve rasyonel yönetimler.

Toplumun karşı karşıya olduğu bu gelişmelere tıp eğitimi de doğal olarak uyum sağlamak zorunda kalacaktır. Buna göre eğitim kurumlarının göze alması gereken bazı değişimler şöyle özetlenebilir (4):

1. Müfredat değişiklikleri gerekecektir. Özellikle sürekli artan bilimsel bilgi yükünün eğitime nasıl yansıtılacağı, öncelik sıralamaları, erken klinik eğitim, öğrenci araştırma eğitimi, hasta güvenliği ve kalite eğitimi, insani bilgiler ve sanat eğitimi müfredat düzenlenmesi ve yenilenmesinde dikkate alınması gereken başlıklar olarak görülmektedir.
2. Müfredatın sunumunda da önemli yenilikler gerekecektir. İntegrasyonun güçlendirilmesi, aktif eğitim ile teorik derslerin azaltılması, problem/vaka temelli eğitime yer açılması önemlidir.

3. Değerlendirme sistemlerinin de yeni bir bakışla ele alınması gerekmektedir. Yalnızca çoktan seçmeli sınavlara dayalı veya eğiticilerin sübjektif değerlendirmelerine dayalı sözlü sınavların erişkin eğitime yer açan yeni yöntemlerle değiştirilmesi zamanı gelmiştir. A.B.D.’de hemen tüm tıp fakülteleri 1990’lı yıllardan başlayarak sınavlarda salt nümerik sonuçlara dayalı değerlendirmeleri kaldırıp öğrencileri yeterliklerine dayalı “başarılı/başarısız” benzeri kategorilerde değerlendirmeye başlamıştır (5). Nitekim önümüzdeki yıllardan itibaren A.B.D.’nde uzmanlık eğitime başlayabilmek için zorunlu olan Lisanlama Sınavı (USMLE)’de “başarılı/başarısız” kategorilerine geçeceğini açıklamıştır (5,6).
4. Teknoloji ve bilişim sistemlerinin giderek tıp eğitimine gireceği öngörüldüğünden müfredatta bu konulara da yer açılması önerilmektedir.

Tıp eğitimine gelecekte ileri teknolojilerin destek, hatta hakim olacağı yönünde yaygın spekülasyonlar da yapılmaktadır. Özellikle günümüzde eğitimde kullanılabileceği düşünülen bazı teknolojiler arasında: teletıp, mobil teknolojiler, oyunlar, sanal gerçeklik, yapay gerçeklik, yapay zekâ, simülasyon, giyilebilen araçlar vb. sayılmaktadır. Bunlar arasında teletıp uygulamalarının bugün hemen tüm tıp kurumlarında değişik düzeylerde kullanılmakta olduğu bilinmektedir. Diğer yandan yeni bir teknoloji olmamakla birlikte ultrason uygulamalarının da eğitimde kullanımının artması gerektiği yönünde görüşler yaygındır. Diğer ileri teknolojilerin kullanımı konusunda henüz bir görüş birliği olmadığını belirtmek gerekir. Gerçekten de bazı teknolojilerin uygulamaları öğrenciyi zaman ve mekan kısıtlaması olmaksızın ve hasta güvenliğini riske atmakızın eğitme bakımından yararlı olduğu yadsınamaz. Diğer yandan kontrolsüz teknoloji uygulamalarının tıp eğitimine zarar da verebileceği yönünde uyarılar da göz ardı edilmemelidir. Bu sakıncalar arasında: insancıl doktor yaklaşımını engelleyerek sağlık çalışanları arasında işbirliği ve hasta güvenliğini olumsuz etkilemesi; hastane-dışı eğitimin etkisini azaltması; öğrenci temelli eğitimi etkilemesi sayılmaktadır (4). Sonuçta teknolojilerin tıp eğitimine bugün bile girmiş olduğunu belirtmek gerekir. Teletıp uygulamaları, internet ve sosyal medya, e-kütüphaneler ve bilgiye erişim kaçınılmaz biçimde tıp uygulamaları ve eğitime girmiştir. İleri teknolojilerin nasıl ve ne biçimde tıp eğitimine gireceği konusunda kesin karar verebilmek zor görünmektedir. Bu konuda teknolojilerin gelişmeleri ve ulaşılabilmeleri önemli rol oynayacaktır. Bugün bazı teknolojiler gelişmelerini tamamlamamış ve yaygın kabul görmemiş durumdadır. Birçok ülke için ekonomik faktörler, bilimlerin gelişim düzeyleri, sistemin uluslararası yaygınlığı vb. belirleyici olacaktır. Diğer yandan teknoloji kullanımının değerler eğitimi, etik, profesyonellik gibi hekimlik temelleri ile de uyum sağlaması koşulu kesinlikle aranacaktır.

Yeni ve ileri teknolojilerin kullanımı konusunda, benzer gelişmişlik düzeyindeki ülkeler gibi, Türkiye’nin de bazı sorunlarla karşılaşacağını öngörmek zor değildir. Ülkemizin ekonomisinin gelişmesi, yakı-orta-uzun vadeli planlama ve öncelikleri, sağlık ve eğitim sistemlerinin geleceği, insangücü ve eğitici güçleri, yeni demografiler ve uluslararası işbirlikleri ana belirleyiciler olacaktır. Diğer yandan günümüzde Türkiye’de eğitim kurumlarımızın karşı karşıya olduğu sorunlar da herkesim tarafından bilinmektedir. Öncelikle öğrenci sayılarındaki aşırı artış ve buna karşılık eğitici ve destek kadrolarındaki yetersizlikler, yetersiz altyapı ve finansman, tepeden inme yönetim sistemleri, sağlık çalışanlarının artık kriz düzeyine ulaşan sorunları sağlık hizmeti sunumu ve eğitimini tam bir çıkmaza sürüklemiştir. Bu sistemik ve düzeltilmesi yönünde hızlı ve kararlı adımlar atılmayan sorunlar sağlık çalışanlarında tükenmişlik, depresyon, madde kullanımı, intihar eğilimi, meslekten ve ülkeden kaçma gibi telafisi çok zor ve uzun zaman alacak zararlar doğurmaktadır (6). Geleceğe yönelik projeksiyonlar yaparken bugün tanık olduğumuz ciddi sorunları da açıkça görmemiz ve önlemler almaları için yetkilileri uyarmamız sağlıklı ilgili herkes için kaçınılmaz bir görevdir.

Sonuç olarak tüm dünyada tıp eğitiminin yeni bir düzenlenme ve reform sürecinde olduğu görülmektedir. Bu dönemde gelişmiş ülkelerle gelişmekte olanlar arasındaki makasın açılmakta olduğu

dikkati çekmektedir. Global ekonomi, sosyo kültürel olaylar, savaşlar, göçlerin tüm ülkeleri etkileyeceği anlaşılmıştır. Sağlık sunum sistemlerinin değişmekte olduğu ve gelişmekte olan ülkelerin bu değişim sürecine uymakta zorluklar yaşayacağı bellidir. Türkiye'nin de mevcut sağlık sunum sistemleriyle geniş kitlelere hizmet sağlamakta zorluklar yaşayacağı izlenimi alınmaktadır. Tıp eğitiminde de akılcı kurum ve öğrenci sayıları, yeterli eğitici insangücü ve altyapı eksiklerinin tamamlanmasıyla önümüzdeki yıllara hazırlanması gerekliliği kaçınılmaz bir gerekliliktir.

KAYNAKLAR:

- 1 Flexner, Abraham (1910),
[Medical Education in the United States and Canada: A Report to the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching](#) (PDF), Bulletin No. 4., New York City: The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, p. 346, [OCLC 9795002](#), retrieved August 22, 2021
- 2.Cooke M, Irby DM, Sullivan W, Ludmerer K.
American medical education 100 years after the Flexner Report.
N Engl J Med. 2006;355:
- 3.[Niamh Connolly](#) , [Mohamed Elhassan Abdalla](#)
.Impact of COVID-19 on medical education in different income countries: a scoping review of the literature
Med Educ Online. 2022 Dec;27(1):2040192
4. Han ER, Yeo S, Kim MJ, Lee YH, Park KH, Roh H
Medical education trends for future physicians in the era of advanced technology and artificial intelligence: an integrative review
BMC Medical Education (2019) 19:460
<https://doi.org/10.1186/s12909-019-1891-5>
- 5.Association of American Medical Colleges
[Number of Medical Schools Using Selected Grading Systems \(aamc.org\)](#)
<https://www.aamc.org/data-reports/curriculum-reports/interactive-data/grading-systems-used-medical-school-programs>
- 6.US medical Licensing Examination
https://www.usmle.org/bulletin-information/sites/default/files/2021-08/2022_Special_Notes.pdf
7. Lauren A. Gaston-Hawkins¹ & Francisco A. Solorio² & Grace F. Chao^{3,4} & Carmen Renee' Green⁵
The Silent Epidemic: Causes and Consequences of Medical Learner Burnout
Current Psychiatry Reports (2020) 22: 86

Değişim ve Gelecek Yaşam Tarzımızda Değişimler

Yasemin YÜCE

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

“Evrenin en anlaşılmaz özelliği, anlaşılabilir olmasıdır.”

Albert Einstein

“Anlamak çözmeye yetmez.”

Bülent Ortaçgil

Sosyoloji, ele aldığı her konuyu, salt kendinden ibaret olmayan bir alamet ya da metafor olarak varsaymasıyla ilgilidir. Toplumsal düzlemdeki hemen her izlenim, parçası olduğu bütüne ve o bütünün diğer parçalarına dair kaçınılmaz simbiyotik bir ilişkiyle bağlıdır. Sosyolojinin diğer temel varsayımları ise şöyle sıralanır; Değişim doğal bir olgudur, değişim kaçınılmazdır, değişim sürekli, değişim gereklidir, değişim benzerlik gösterir, her eski içinde yeniyi, her yeni de içinde eskiyi barındırır. Toplumsal değişim deyince de; kültürün ve toplumsal kurumların zaman içinde değişmesi anlaşılır. Toplumsal değişimin özellikleri ise kısaca şöyle sıralanabilir; sosyal değişim sürekli; bazen kasıtlı, çoğunlukla plansız gerçekleşir; karşıtlık içerir, bazı değişimler ötekilerden daha önemlidir; küçük ya da büyük, önemli ya da önemsiz nitelikte olan değişimin toplum üzerinde yarattığı etki çok önemlidir değişimin sıklığı zamanla ilgili bir konudur ki, uzun dönemde meydana gelen değişimler birdenbire olan değişimlere benzemezler, değişimin doğası, onun miktarı ve sıklığı ile yakından ilişkilidir ve toplumda yarattığı etkilerle ölçülür.

Bu perspektiflerle toplumsal değişmeye bakıldığında tarih içinde toplumların geçirdiği evreler farklılaşan üretim biçimleri ile (insanın ihtiyaçlarını karşılama biçimleri) kabaca şöyle özetlenebilir; Toplum 1.0 (Avcı-Toplayıcı Toplum) doğa içinde avcı-toplayıcı insan topluluklarını; Toplum 2.0 (Tarım Toplumu) tarıma başlayan, kurumsallaşmanın ilk örneklerini oluşturan toplumlara; Toplum 3.0 (Sanayi Toplumu) sanayileşmeyi ve ilgili üretim biçimlerini sergileyenleri; Toplum 4.0 (Bilgi Toplumu) **her türlü bilgiyi üreten, bilgi ağlarına bağlanan, hazır bilgilere erişen, erişilmiş bilgileri kolaylıkla yayabilen ve bu bilgileri her sektörde kullanabilen bir toplum** şeklinde tanımlanmaktadır; Toplum 5.0 ise, dünyadaki dijital dönüşümün etkisini demografik, ekonomik, etik ve sosyolojik yönden değerlendirerek insanların makine ve robotlarla ilişkisinin en verimli biçimde sağlandığı toplumsal dönüşüm felsefesi olarak tanımlanabilen; “Dijital Toplum”, “Yaratıcı Toplum” ya da en yaygın tabiriyle “Süper Akıllı Toplum” olarak ifade edilen yeni toplum modelinin adıdır.

İçinde bulunduğumuz toplum artık bilgi toplumdur. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte yaşananlara bakıldığında, her sektörde ortaklaşa gerçekleşen durumlar; risk, belirsizlik, kaygı, eşitsizlik ve güvensizlik, yeni kurallar ve anlayışlardır. Bu hızlı değişimin çalışma hayatına etkisi ise; orta sınıfların zayıflaması, çalışma hayatının güvenceleri ve sürekliliğinde değişimler, artan bir işsiz kitlesi ve prekarya sınıfının büyümesi, orta beceri gerektiren işlerin otomosyan ve dijitalleşme ile ortadan kaybolması, işlerin kutuplaşması (yüksek nitelikli işler ile niteliksiz işler) , yepyeni işlerin ortaya çıkması (youtuber, influencer gibi), çalışma örüntüleri değişmesi (atipik, geçici işler) şeklinde özetlenebilir.

Eğitim sektörüne bakıldığında bu hızlı toplumsal değişimin ciddi yansımaları gözükmektedir. Eğitimin bu gelişmelere ayak uydurabilmesi için gerekenler;

Zaman ve Mekana Bağlı Olmayan Eğitim

Kişiselleştirilmiş Öğrenme

Öğrenme Esnekliği

Proje Bazlı Öğrenme

Veri Yorumlama

Geleneksel Değerlendirme Yerine Sürekli İzleme

Öğrenci Katılımlı Müfredat

Rehberlik Odaklı Eğitim olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim sektörünün içindeki kurum ve kişiler bu yeniyi yaratmak ve eskinin alışkanlıklarından kurtulmak üzerine bir gerilimi ve tartışmayı yaşamaktadır.

Son olarak yeni dünyanın yeni insandan beklentilerini de sıralamak gerekirse;

Esnek ,

Çevik,

Girişimci,

Kendi sorumluluğunu alan,

Teknolojiyi iyi kullanan,

Yaratıcı,

Yenilikçi,

Empati kurabilen,

Çok disiplinli,

Küresel sorunlara duyarlı şekilde ifade edilmektedir.

Sözlü Bildiriler

"Yaşayan Anatomi" Özel Çalışma Modülünün Tanıtılması ve Değerlendirilmesi

Fatma Selman

selmanfatma28@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD

Arzu Hizay

selmanfatma28@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD

Ertuğ Günsoy

selmanfatma28@gmail.com, Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi Acil Servis

Yeşim Şenol

selmanfatma28@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ABD

Giriş: Son 10 yılda ultrasonografi (USG) tıp fakültesi eğitim programında kullanılmaya başlanmıştır. Bu alanda yapılan çalışmalarda tıp öğrencilerinin USG kullanmak için gerekli psikomotor becerileri geliştirebildiğini göstermiştir. USG eğitimi temel ve klinik bilimlerin entegrasyonu geliştirmede yararlı sonuçlar ortaya koymaktadır.

Anatomi eğitiminde mezuniyet öncesi ve mezuniyet sonrası tıp fakültesi eğitimlerine ultrason entegrasyonu önemli olarak görülmektedir. USG öğrenilen anatomik yapıların yaşayan dokuda nasıl olduğunun entegrasyonunda yararlı bilgiler sunmaktadır. USG ile entegrasyon ile yapılan derslerin etkili, öğrencilerin memnuniyet durumlarının arttığı izlenmektedir.

Amaç: Çalışmanın amacı mezuniyet öncesi tıp fakültesi öğrencilerine alt ve üst ekstremitte anatomisinin standart kuramsal ve uygulama eğitimlerine ek olarak ultrason ile entegre dersler verilerek tıp fakültesi öğrencilerinin kas, tendon, kemik vb. anatomi yapılarının üç boyutlu olarak canlandırmasına yardımcı olmak, dinamik işleyişinin anlaşılmasını kolaylaştırmak, öğrendiklerini klinik eğitimlerine aktarmalarını sağlamaktır.

Yöntem: Çalışma 2021-2022 eğitim döneminde Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi 2. Sınıf öğrencilerinden özel çalışma modülünü seçen 11 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilere üst ve alt ekstremitte anatomisi kuramsal dersleri ve model üzerinde pratik dersleri verildi. Daha sonra USG ile entegre bir şekilde anatomik yapılar tekrar edildi. Eğitimlerin bitiminde öğrencilere memnuniyet anketi yapıldı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan tıp fakültesi öğrencilerinin %54,5 kadın olup hepsi 19-21 yaş aralığında, mezuniyet öncesi tıp fakültesi eğitiminin 2. yılındadır.

Öğrencilerin %90,9 USG ile yapılan eğitimin anatomiye öğrenmede katkı sağladığını belirtti. "Anatomide öğrendiklerimi gerçek insan üzerinde USG ile görmem anatominin dinamik ve 3 boyutlu yapısını anlamama yardımcı oldu" sorusuna %81,9'u "katılıyorum" cevabını vermiştir.

"Anatomi eğitiminin USG ile entegre olması size ne gibi faydalar sağladı" sorusuna katılımcılar "Çoğunlukla teorik olarak gördüğümüz anatomiye gerçek insan üzerinden incelemek daha iyi anlamlandırmamı sağladı." "Anatomi bilgilerinizi nerde kullanılabileceğini öğrendim. Bu da anatomi öğrenme isteğimi arttırdı." gibi yanıtlar vermiştir.

Sonuç: Mezuniyet öncesi tıp fakültesi öğrencilerine anatomi eğitimini USG ile entegre şekilde verilmesi üç boyutlu ve dinamik yapılarının anlaşılmasına yardımcı olduğu ve anatomiye daha iyi anlamlandırmalarına sağladığı için öğrencilerin derslere olan ilgisini ve memnuniyetlerini artırmıştır.

Anahtar Kelimeler

yaşayan anatomi

Ters Yüz Edilmiş Yöntemle (Flipped Class-Room) Eğitim Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Sema Arıcı

darici@biruni.edu.tr

Özlem Sarıkaya

oosarikaya@gmail.com

Amaç: Son yıllarda tıp eğitimi müfredat içeriğinde ve eğitim yöntemlerinde yaşanan değişimler, eğitici rolünde de değişikliklerin yaşanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda büyük sınıf dersine ek olarak öğrenci merkezli eğitimlerin uygulanması giderek artmıştır. Bu tez büyük sınıf dersi ile tersyüz sınıf yöntemini karşılaştırmak ve öğrenci başarısında etkisini araştırmak amacı ile planlanmıştır.

Gereç-Yöntem: Çalışmaya, Bezmialem Vakıf Üniversitesi Tıp Fakültesi ikinci sınıfa devam eden 110 öğrenci dâhil edilmiştir. Sınıf, tersyüz sınıf yöntemi ile büyük sınıf dersine katılanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Ölçme değerlendirme yöntemi olarak ara ve son sınav uygulanarak aldıkları notlar kıyaslanmıştır. Çalışmada ayrıca öğrenme stil ölçeği uygulanarak öğrenme stilleri ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Öğrencilerle odak görüşmesi aracılığıyla geri bildirim alınmış, öğrenmelerine ait veriler refleksiyon formları aracılığıyla toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin her iki sınavda aldıkları puanlar açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamış olmakla birlikte ($p>0.05$) grupların kendi içlerinde ara ve son sınavlarda başarı açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). Bunun dışında devam durumu ve video izleme süreleri ile başarıları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p<0.05$). Öğrenme stilleri ile başarı arasında anlamlı ilişki görülmemiştir. Odak görüşmelerde öğrenciler tarafından tersyüz sınıf yöntemi için olumlu görüş bildirilmiştir. Refleksiyon formları incelendiğinde öğrenim hedeflerine ulaşıldığına dair pozitif geri bildirimler alınmıştır.

Sonuç: Eğitici ve öğrencilerin rollerini değiştiren, tersyüz sınıf, öğrenci memnuniyeti yüksek, uygulanabilir, öğrenci merkezli bir eğitim yöntemi olarak düşünülmüştür. Öğrenim hedeflerine ulaşmada ve öğrenmede aktif eğitim yöntemlerinden yararlanmak istenildiğinde tercih edilebilecek bir eğitim şekli olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

tersyüz sınıf, aktif öğrenme, öğrenci başarısı

“Profesyonellik Tutum Ölçeği”nin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Esra Çınar Tanrıverdi

esracinart@yahoo.com, Atatürk Üniversitesi

Mehmet Akif Nas

mehmetakifnas@gmail.com, Atatürk Üniversitesi

Kamber Kaşalı

kmbrkasali@gmail.com, Atatürk Üniversitesi

Mehmet Emin Layık

melayik@yyu.edu.tr, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Amaç: Bu çalışmada “Profesyonellik Tutum Ölçeği”nin (PAS) Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik, güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Profesyonellik Tutum Ölçeği tıp öğrencilerinin profesyonellik tutumlarını belirlemek için Klemenç-Ketis ve ark. tarafından (2013) geliştirilmiş, 22 madde ve üç alt boyuta sahip bir ölçektir. Orijinal ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,88 bulunmuştur.

İlk olarak araştırmacıdan ölçeğin kullanım ve uyarlanması için e-mail yolu ile izin alınmış, ardından Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan gerekli izin alınmıştır. Ölçek uyarlamada iki aşamalı bir gözlemsel doğrulama çalışması yapılmıştır. Tercüme-geri tercüme işlemi yapıldıktan sonra, ölçek 30 öğrenci üzerinde pilot olarak uygulanmış ve ölçek maddelerine son şekli verilmiştir. Ardından, ölçek çalışmaya katılım için gönüllü olan tıp fakültesi üçüncü sınıf öğrencilerine uygulanmış, ölçek geçerliliği sağlanmıştır. Tekrar test 75 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için test-tekrar test yöntemi, Cronbach alfa katsayısı, bölünmüş yarım analizi ve madde analizi yöntemleri, yapı geçerliliğini belirlemek için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin faktör analizine uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Soru ortalamalarının eşitliğini test etmek için Hotelling T2 testi kullanılmıştır. Faktör sayısı, eigenvalue > 1 ve scree plot ile belirlenmiştir. İstatistiksel analizlerde SPSS v25.0 ve AMOS v24.0 programları kullanılmış, istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ alınmıştır.

Bulgular: Anketi %88 katılım oranı ile 329 gönüllü öğrenci yanıtladı. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.52 ± 2.0 , %50,5'i (n=166) kadındı. Ölçeğin Cronbach's alpha katsayısı ölçeğin tamamı için 0.94, Spearman-Brown katsayısı 0,89 ve Guttman Split-Half katsayısı 0,89 bulundu. Ölçeğin 3 faktörlü orjinal yapısı doğrulandı. Üç faktörlü yapı toplam varyansın %59,1'ini açıklamaktaydı. Ölçek maddelerinin toplanabilir olup olmadığını saptamak için yapılan varyans analizi sonucuna göre ($F=1,193$ $P=0,275 > 0,05$) ölçek toplanabilir özellikte idi. Ölçeğin maddeleri ve alt boyutlarının test-tekrar test ölçümleri arasındaki korelasyonlar anlamlı idi ($p < 0.001$). Ölçek maddelerinin silinmesi sonucu elde edilecek Chronbach's alpha değerlerine bakıldığında, ölçekten silinmesi gereken bir maddenin olmadığı görülmüştür. PAS ölçeğinin faktör analizine uygun olup olmadığını değerlendirmesinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0,956 bulundu. Yapılan Bartlett küresellik testi de anlamlı idi ($p < 0,001$).

DFA modeline göre; orijinal ölçekte olduğu gibi, 10 maddenin (madde 1,2,3,4,6,8,10,16,19,20) “Empati ve hümanizm” alt alanında, 8 maddenin (5,9,11,12,13,14,15,22) “Profesyonel ilişki ve gelişim” alt alanında ve 4 maddenin ise (7,17,18,21) “Sorumluluk” alt alanında toplandığı görülmektedir. Bu üç alt faktör için cronbach alfa değerleri sırasıyla 0.91, 0.80 ve 0.75 bulundu. Faktörleri oluşturan her bir madde, istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde modele katkıda bulunmakta idi ($p < 0,05$). Madde silindiğinde Cronbach's alpha değerlerine göre ve madde-toplam korelasyonuna göre ölçekten madde çıkarılmadı. Test-tekrar test ölçümleri arasındaki sınıf içi korelasyon katsayısı 0.81 bulundu. Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçlarına göre; modelin, çalışmanın orijinal yapısı ile uyumlu olduğu görüldü ($\chi^2/SD=2,81$, RMSEA=0,07).

Sonuç: Araştırma sonuçları PAS ölçeğinin Türkçe versiyonunun (PAS-TR) Türkiye şartlarında, tıp öğrencilerinin profesyonellik tutumlarının belirlenmesi için kullanılabilir geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

tıp öğrencisi, profesyonellik, tutum, geçerlik, güvenilirlik, PAS

Acil Tıp Uzmanlık Eğitiminde Uluslararası Simülasyon Çalıştayı

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi

Sinem Yıldız İnanıcı

yildiz.sinem@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Cem Oktay

cemoktay@akdeniz.edu.tr, Akdeniz Üniversitesi

Züleyha Alper

zalper@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi

Giriş: Tıp eğitiminde simülasyon; eğitim veya değerlendirme amacıyla taklit yoluyla gerçek bir şeyin temsil edilmesi veya çoğaltılması anlamına gelir. Simülasyon temelli eğitim yalnızca lisans değil aynı zamanda lisansüstü tıp eğitiminin (uzmanlık eğitimi) de önemli bir parçası haline gelmektedir.

Lisansüstü eğitimde geleneksel öğretim teknikleri ile kazandırılması zor olan yetkinliklerin sağlanmasını kolaylaştırmak, hastalara yönelik olası riskleri azaltmak ve potansiyel olarak daha nitelikli eğitim vermek için simülasyon temelli eğitimlerin resmi müfredatta standardize edilerek tanımlanması gerekmektedir. Bu durumun gerçekleştirilebilmesi için; eğitici geliştirme, müfredat entegrasyonu, ulusal ve/veya uluslararası işbirliğine dayalı bilimsel faaliyetlerinin yürütülmesi önem arz etmektedir.

Türkiye’de de son yıllarda simülasyon temelli eğitim; lisans eğitimleriyle birlikte lisans üstü eğitimde de kullanılmaya başlanmıştır. Buna rağmen ulusal çapta standardize edilmiş uzmanlık eğitimi simülasyon müfredatı mevcut değildir.

Tüm bu nedenlerden yola çıkarak, “Acil Tıp Uzmanlık Eğitiminde Örnek Bir Simülasyon Müfredatı Oluşturmak” başlığıyla bir tıp eğitimi doktora tez çalışması başlatılmıştır. Çalışma üç aşamadan oluşmaktadır: Birinci aşamada Türkiye’de eğitim kliniklerinde görev yapan acil tıp uzmanlarından delphy (aşamalı anket) metodu ile uzmanlık eğitiminde simülasyon müfredatında yer alması gereken eğitim içerikleri tayin edilmiş, ikinci aşamada ise bu eğitim içerikleri ile örnek bir simülasyon programının planlanması için bir çalıştay tertiplenmiştir.

Amaç: Mezuniyet sonrası acil tıp eğitiminde simülasyon müfredatının multidisipliner bir perspektifle geliştirilmesi amacıyla, tıp eğitimi ve acil tıp uzmanlarının katıldığı uluslararası bir çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Çalıştaya 16 acil tıp uzmanı (14’ü Türkiye’den 2’si ABD’den) ile 6 tıp eğitimi uzmanı olmak üzere toplamda 22 kişi katılmıştır. Çalıştayanın ilk günü ülkemiz ve dünyada medikal simülasyonun yeri ve geleceği, alanında uzman öğretim üyeleri tarafından sunumlarla aktarılmıştır. İkinci gün, çalıştay hedefine uygun olarak uzmanlık eğitiminde program tasarımı sunumu ile başlatılmıştır. Program tasarımı sunumundan sonra katılımcılar beş gruba ayrılmıştır. Her gruba, çalıştay öncesi gerçekleştirilen aşamalı anket ile belirlenen acil tıp uzmanlık eğitiminde simülasyon müfredatına uygun beş içerik başlığı dağıtılmış ve örnek bir program tasarımları istenmiştir. Her grupta üç acil uzmanı, bir tıp eğitimi uzmanı, bir acil tıp uzmanlık öğrencisi ve bir stajyer öğrenci yer almıştır. Çalıştayanın bilim kurulu tarafından hazırlanan program tasarım şablonları rehberliğinde, gruplara verilen içerik başlıklarına uygun alt içerikler kullanılarak ikişer adet simülasyon senaryosu oluşturulmuştur. Çalıştayanın üçüncü gününün ilk oturumunda, ikinci gün tasarlanan simülasyon senaryoları ortak oturumla tartışılmış ve son halleri konsensusla oluşturulmuştur. Çalıştay sonunda 14 soruluk çevrimiçi anket kullanılarak katılımcıların çalıştayı değerlendirmeleri istenmiştir.

Bulgular

Çevrimiçi anketi katılımcılardan 15’i yanıtlamıştır. 5’li likert yöntemi (kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, fikrim yok, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) kullanılarak oluşturulan anketin 13 sorudan oluşan ilk bölümünün sonuçlarına göre çalıştayanın içeriği, çıktıları ve organizasyon yönetimine dair memnuniyet düzeyi genel olarak olumlu saptanmıştır. Etkinliğe dair genel görüş ve önerilerin sorgulandığı tek açık uçlu soruya ise ağırlıklı olarak acil tıp uzmanı ve tıp eğitimi uzmanlarını bir araya getiren multidisipliner çalışmaların sayısının artırılmasına yönelik talepler yazılmıştır.

Sonuç: Türkiye’de alanında bir ilk olma özelliği taşıyan ve Tübitak kapsamında desteklenen bu çalıştayla acil tıp uzmanlık eğitiminde tıp eğitimi uzmanı ve simülasyon eğitmenlerinin de yer aldığı multidisipliner bir çalışmayla simülasyon temelli bir örnek programın oluşturulması sağlanmıştır. Oluşturulan programın pilot bir eğitimle acil tıp uzmanlık öğrencilerine uygulanarak son halinin verilmesi ve ardından ulusal veya uluslararası çapta düzenlenecek olan etkinliklerle yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler

acil tıp, tıp eğitimi, simülasyon temelli eğitim, mezuniyet sonrası eğitim

Animasyonlu Senaryo ile E-Pdö Deneyimi

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Vildan Özeke

drozlemcoskun@gmail.com, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri Bölümü

Yavuz Selim Kıyak

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Işıl İrem Budakoğlu

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Giriş: Probleme dayalı öğrenme (PDÖ) sürecinin çevrimiçi ortamda yürütülen oturumlarında Endokrin ders kurulundan bir senaryo metin yerine animasyon şeklinde sunulmuştur. Öğrencilerin animasyon destekli e-PDÖ sürecine ilişkin olarak kendilerini, PDÖ yönlendiricisini ve animasyon ile senaryoyu değerlendirmeleri istenmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı altı farklı grupta üç farklı yönlendirici ile yürütülen bu sürecin karşılaştırılması ve sürece ilişkin olumlu/olumsuz görüşlerin ortaya konulmasıdır.

Yöntem: Çalışma nicel bir araştırma olup veriler çevrimiçi formlar üzerinden alınmıştır. Ankara’da özel bir tıp fakültesinin Türkçe eğitim alan Dönem 3 öğrencileri çalışma grubudur. 22 Erkek ve 44 Kız öğrenci 10 ve 12’şer kişilik altı gruba dağıtılmıştır. Her yönlendirici iki farklı grup ile e-PDÖ sürecini yönetmiştir. İki öğrenci dışında diğer tüm öğrenciler her üç oturuma da kesintisiz katılmıştır.

Bulgular: Öğrenciler kendilerini değerlendirdikleri 10 maddelik forma (görevleri yerine getirme, hipotez üretme, temel tıp bilgisi kullanma, geçerli soru ve fikirler getirme, tartışmalara aktif katılım, öğrenim hedeflerini tartışma, kaynak bulma, tanı araçlarının kullanımı bilgisi, olguya biyopsikososyal yaklaşma ve grup arkadaşlarına meslektaş gibi davranma) 10 üzerinden ortalama 8,98 puan vermişlerdir. PDÖ Yönlendiricilerini değerlendirme durumlarına bakıldığında yedi farklı kategorideki katkılarına göre (öğrenme süreci, eleştirel düşünme, bağımsız öğrenme, değerlendirme, iletişim becerileri, PDÖ basamaklarını uygulama ve e-PDÖ yönetimi) yönlendiriciler arasında fark görülmemektedir. Bununla birlikte yönlendiricilerin her madde için 5 üzerinden en az 4,80 en çok 4,95 ortalama puana sahip oldukları görülmüştür. Animasyonları değerlendirirken işleyişe yönelik (diyalog, görüntü ve ses akışı, karakterlerin yaş ve betimlemelere uygunluğu, seslendirmelerin karakterlere uygunluğu ve animasyonun basılı senaryoyu temsil etme gücü) ve tasarıma yönelik (metin ve görsel öğelerin ekran yerleşimi, çözünürlük, mekanlarda bransa yönelik yanlış/eksik donanım olup olmadığı) özellikler olmak üzere iki başlık altında sorgulanmıştır. İşleyişe yönelik özelliklerin uygun olduğu, tasarıma yönelik özelliklerin de yine ağırlıklı olarak uygun bulunduğu görülmüştür. Senaryoya toplamda 10 üzerinden 8,84 puan verilmiştir. Senaryonun işleyişinin değerlendirildiği 19 maddelik form ile elde edilen verilere göre en düşük ortalama 4,68 olup “Hasta/olaya gerçeklik duygusu içinde yaklaşılmasını sağladı” maddesidir. En yüksek ortalama ise 4,82 puan ile “Öğrenim hedeflerine ulaşılmasını sağladı” ile “Gerçeğe uygun kurgulanmıştı” maddelerinde görülmektedir. Çalışmada ek görüşler başlığı altında öğrencilerden açık uçlu ifadeler de alınmıştır. Bu ifadelerle göre animasyon destekli e-PDÖ oturumlarının oldukça faydalı ve verimli geçtiği anlaşılmaktadır.

Sonuç: Küresel salgın sürecinde zorunlu olarak gerçekleşen ve o günden bu yana hayatımızın bir parçası haline gelen çevrimiçi öğrenme ortamları PDÖ’nün yüz yüze yürütülmesi esnasındaki pek çok probleme kalıcı çözümler sunmaktadır. Senaryoların animasyon olarak sunulması ise kağıt tüketimini azaltması ve çoklu ortam öğeleriyle daha keyifli ve akılda kalıcı uygulamalar sunması açısından etkilidir.

Anahtar Kelimeler

animasyonlu senaryo, e-PDÖ

Anlatı Tıbbı Seçmeli Programının Değerlendirilmesi: Bir Nitel Değerlendirme Örneği

Merve Saraçoğlu

mervesaracoglu1822@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Özge Emre

ozgeemr@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van YYÜ Tıp Fakültesi

Mehmet Ali Gülpınar

mali.gulpinar@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Giriş: Anlatı tıbbi edebi metinler, sanat eserleri veya kişisel deneyim anlatıları üzerinden yürütülür. Anlatılar üzerinden yürütülen eğitim etkinliklerinde derin okuma, özenli dinleme, düşünüm ve düşünümsel yazım gibi çeşitli yöntem ve araçlar kullanılır. Bu etkinlikler, öğrencilerin eğitim deneyimlerine ilişkin anlatılarını derinlikli bir şekilde ele almalarına imkân sunan bir niteliğe sahiptir. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Tıp Fakültesi üçüncü sınıf öğrencilerine anlatı tıbbi seçmeli dersi güz ve bahar yarıyılında haftada iki saat olarak verilmiştir. Oturumlar 2020-2021 eğitim öğretim yılında çevrimiçi, 2021-2022 güz döneminde ise yüz yüze yapılmıştır. Bu ders ile öğrenenlerde anlatı yeterliklerinin gelişimi amaçlanmıştır.

Programın çıktıları

1. Anlatı tıbbi ile ilgili temel kavramları, yaklaşımları ve süreçleri anlama
2. Anlatılar / deneyimler aracılığıyla kendinin, akranlarının ve hastaların anlatılarını çok yönlü ve derinlikli okuma/anlamlandırma, anlatsal/düşünümsel yazım becerilerini geliştirme
3. Paylaşılan deneyimleri insani ve sosyo-kültürel bağlamları içinde değerlendirme ve farklılıklar karşısında esneklik ve duyarlılık geliştirme

Amaç: Bu çalışma ile; anlatı tıbbi programının “süreç (öğrenci reaksiyonları)” ve “sonuç/ürün (ortaya çıkan ürünler ve program yeterliklerine erişim)” üzerinden öğrencilerden elde edilen yazılı materyallerin tema analizleri ile değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Nitel tema analizi yöntemiyle geriye yönelik (retrospektif) olarak üç dönemin (2020-2021 Güz ve Bahar, 2021-2022 Güz) materyalleri değerlendirmeye alındı. 22 öğrenciden yazılı olarak elde edilen etkinlik geribildirim raporları (37 adet), performans ödevleri (29 adet) ve dönem sonu değerlendirme raporları (22 adet) bir havuzda toplandı. Toplamda 88 adet yazılı raporun tematik analizi yapıldı. Tüm yazılı materyaller ilk önce üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanarak ana temalar ve alt temalar oluşturuldu. Sonra belirlenen temalar üzerinden gidilerek üç araştırmacı tüm raporları yeniden analiz etti ve ana ve alt temalarda ortaklaştı. Son olarak tüm temalar için uzman görüşüne başvurularak ana ve alt temalara son şekli verildi.

Bulgular: Tematik analiz sonucunda beş tema ve bunlarla ilgili 12 alt tema belirlenmiştir. Bu temalar alt temalarıyla birlikte şunlardır:

1. etkileşimde/iletişimde gelişim: “kendisi, akranları ve eğitici ile ilişkilene” ve “empatik yakınlık”
2. kendine ve diğerlerine ilişkin farkındalık gelişimi: “öz-farkındalık”, “farklılıklara duyarlılık” ve “kültürel duyarlılık”
3. bakış açısı farkındalığı: “derin okuma, anlama, dinleme becerisinde gelişim” ve “akran deneyimlerinden öğrenme”
4. duygusal farkındalık: “kendisinin duygularını fark etme, duygularıyla yüzleşme” ve “akranlarının duygularıyla ilişkilene”
5. eğitim ortamına/ iklimine ilişkin farkındalık: “duygular: şaşkınlık, merak, güven, rahatlık, samimiyet”, “motivasyon ve ders etkinliklerinden keyif alma, ders temalarına ilgi, zorunlu ders olma gerekliliği” ve “eğiticiyle ilişkili duygular”

Sonuç: Tüm dönemlerde anlatı tıbbi programının yeterlikleri ile öğrenenlerin yazılı raporlarından elde edilen temaların uyumlu olduğu görülmüştür. Tema analizleri üzerinden değerlendirildiğinde öğrenenler; etkinlik süreçlerinde anlatı yeterliklerinin gelişimi ile birlikte kendi bireysel anlatıları ve diğerlerinin anlatılarıyla ilişkilene olanağı bulmuşlardır.

Anahtar Kelimeler

anlatısal beceriler, tema analizi, program değerlendirme

Azerbaycan Tıp Üniversitesi Altıncı Sınıf Tıp Fakültesi Öğrencileri İçin Şamahı Rayonunda Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Staj Programı: Topluma-Dayalı ve Eğitim-Odaklı Programın İlk Sonuçları

Aygün Mustafayeva

aygun.am89@gmail.com, Şamahı Kızmeydan Köy Tıp Mentekesi Müdürü

Fidan Beylerova

fidan.baylarova@gmail.com, DSÖ

Efsane Şamilli

efsaneshamilli@gmail.com, DSÖ

Aygün Halilova

aygun.xalilzade@gmail.com, Bakü 22 Sayılı Birleşmiş Şehir Hastanesi

Ülviyye Hesenova

dr.ulviyyahasanova@gmail.com, Bakü 5 sayılı Çocuk Bulaşıcı Hastalıklar Hastanesi

Seadet Şirinova

dr.shirinova@gmail.com, Bakü 26 sayılı Şehir Hastanesi Polikliniği

Elşan Aliyev

elshan.aliyev.29@gmail.com, Şamahı Medrese Kasaba Hekim Mentekesi

Kemale Rehmanova

k.rahmanova@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Cahan Paşayeva

drpashayeva@mail.ru, Azerbaycan Tıp Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Samir Cavadov

scavadov@amu.edu.az, Azerbaycan Tıp Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Hande Harmancı

harmancih@who.int, DSÖ

Halil İbrahim Durak

durakh@who.int, DSÖ

Giriş: DSÖ Azerbaycan Ofisi tarafından USAİD'in finansal desteği ve Azerbaycan Sağlık Bakanlığı ile Zorunlu Sağlık Sigorta Ajansı işbirliğiyle yürütülen "PROACT-Care: Şamahı'da Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Demonstrasyon Projesi" kapsamında, Azerbaycan Tıp Üniversitesi (ATÜ) altıncı sınıf aile hekimliği eğitimi içinde "Şamahı Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Stajı" başlatılmıştır. Topluma-dayalı ve eğitim-odaklı bir model kullanılarak tasarlanan programda, öğrencilerin ülkenin dezavantajlı bölgelerindeki sağlık sorunlarını anlamaları, birinci basamak sağlık hizmetlerinin sağlık sistemi içindeki önemini kavramaları ve birincil ve ikincil korunmanın önemini fark etmeleri amaçlanmıştır.

Amaç: Bu bildiri staj programının tanıtılması ve ilk değerlendirme sonuçlarının paylaşılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Altıncı sınıftangönüllü öğrencilerin katıldığı program başlangıçta iki, izleyen gruplarda bir hafta olarak uygulanmıştır. Tanışma, birinci basamak sağlık hizmetleri, hasta görüşmesi becerileri, yetişkinlerde kardiyometabolik riskler ve tarama konularında interaktif sınıf dersiyle başlayan program, öğrencilerin PROACT-Care Projesi kapsamında hizmet götürülen köy sağlık ocakları ve mobil kliniklerde, süpervizyon altında hasta muayene etmeleri ve yetişkinlere yönelik kardiyometabolik risk taraması sürecinde görev almaları ile devam etmekte ve deneyimlerinin değerlendirildiği bir refleksiyon oturumu ile tamamlanmaktadır. Programın etkinliği ve öğrencilere etkisi, öğrencilerin yaptığı yetişkin kardiyo metabolik risk taramalarının sonuçları ve her gün öğrencilerden açık uçlu sorularla toplanan geri bildirimlerin tematik analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Programa 13 Aralık 2021 ve 18 Mart 2022 arasında toplam 73 öğrenci katılmıştır. Öğrenciler tarafından taranan 960 yetişkinin 727'sinde (%65) BKİ >25 bulunmuştur. DSÖ kardiyovasküler hastalık (laboratuvarsız) risk kartlarına göre göre bu yetişkinlerin %57,3'ünde on yıl içinde fatal kardiyovasküler

hastalıklardan ölüm riski %5 ve üzeri olarak hesaplanmıştır. Finladiya diyabet risk ölçeğine göre ise on yıl içinde diyabet gelişme riski skoru 7'nin üzerinde olan (yüksek riskli) yetişkin sayısı %71,5'tir. 591 kişinin (%61,6) kan basıncı 140/90 mm Hg'nın üzerinde saptanmıştır.

Öğrenciler tarama yapmaktan, uzak köylerde sağlık ihtiyaçlarını gözlemlemekten ve çok sayıda hasta görmekten memnun olduklarını belirtmişlerdir. Bu programın daha erken yıllarda başlayıp tekrarlanarak yapılması ve süresinin daha uzun olmasını önermektedirler. Sağlık hizmeti ile ilgili çok kapsamlı öneriler sunan öğrenciler programın Azerbaycan'ın diğer bölgelerinde uygulanmasını da teklif etmişlerdir.

Sonuç: Şamahı Birinci Basamak Sağlık Hizmeti Stajı, "topluma dayalı eğitim" örneği olarak Azerbaycan'da bir ilktir. Öğrencilerin yaptığı çalışmaların sonuçları, verdikleri geribildirimler çerçevesinde program etkili olarak değerlendirilmiştir. Süresinin uzatılıp, kapsamının genişletilerek hemşirelik öğrencilerinin katılımı ile yürütülmesinin teklif edilmesi düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

birinci basamak sağlık hizmeti, staj programı, topluma-dayalı program, eğitim-odaklı program

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mesleki Adanmışlık Düzeyleri

Zeynep Baykan

zebaykan@yahoo.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlude Yasemin Aksehirli Seyfeli

yaseminseyfeli@gmail.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Elif Deniz Şafak

elif25deniz@hotmail.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve amaç: Mesleğe bağlılık bireyin çalıştığı ya da yeni seçtiği mesleğin değerlerini kabul etmesi, bu değerleri gerçekleştirmek için girişimde bulunması, mesleki alanda profesyonelleşme konusunda çaba göstermesi, mesleğini yaşantısında merkezi bir yere getirmesi ve bu meslekte devam etme konusunda kararlı olmasıdır. Mesleğe bağlılığı yüksek bireyler yeteneklerini üst düzeyde sergiler, alanlarında gelişmek için çaba harcarlar ve mesleklerini bırakmazlar. Planlanan çalışmada Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi mezuniyet öncesi ve sonrası öğrencilerinin (ERÜTF) hekimlik mesleğine adanmışlıklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır; bu özetle mezuniyet lisans öğrencilerinin bulguları verilmiştir.

Materyal Metod: Çalışma tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmada her dönemden 90 öğrenciye ulaşmak hedeflenmiştir. Anket formu google anketi olarak hazırlanmış ve linki öğrenci temsilcileri vasıtasıyla paylaşılmıştır. Anket formu demografik sorular ve hekimlik adanmışlık ölçeğinden oluşmaktadır. Ölçek 2020 yılında Koşan A. ve Toraman Ç. tarafından geliştirilmiştir. Ölçek dokuz maddeden oluşmaktadır ve “Hiç katılmıyorum” (1), “katılmıyorum” (2), “kısmen katılıyorum” (3), “katılıyorum” (4), “tamamen katılıyorum” (5) ifadeleri arasında değişen likert tipi beşli derecelendirme üzerinden işaretlenmektedir. Ölçeğin bütününden alınacak en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45’dir. Ölçekte puanlar için kesim noktaları belirlenmemiştir. Ölçekten yüksek puan almak hekimlik mesleğine yüksek düzeyde adanmışlığı göstermektedir.

Bulgular: Çalışmaya 396 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %28,3 (112)’ü dönem 1, %15,9 (63)’ü dönem 2, %17,9 (71)’ü dönem 3, %15,9 (63)’ü dönem 4, %4,3 (17)’ü dönem 5 ve %17,7 (70)’ü dönem 6 öğrencisidir. Öğrencilerin %58,1 (230)’i kadın, %41,9 (166)’ü erkektir. “Hekimlik mesleğine adanmışlık” ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $34,4 \pm 7,6$ ’dır. Çalışmaya katılan öğrencilerin hekimlik mesleğine adanmışlıkları ile dönemler arasında negatif yönlü zayıf ilişki olduğu görülmüştür ($r=-0,32$, $p<0,001$). Klinik yıllardaki öğrencilerin hekimlik mesleğine adanmışlık puanı preklinik yıllardaki öğrencilerden düşüktür ($p<0,001$). Kadınların hekimlik mesleğine adanmışlık puanları $35,6 \pm 6,8$, erkeklerinki $32,69 \pm 8,2$ dir ve kadınların adanmışlık puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür ($p<0,001$). Hekimlik mesleğini kendisi tercih edenlerin hekimlik mesleğine adanmışlık puanları, ailesinin isteği ile tercih edenlerin puanlarından daha yüksek bulunmuştur ($p<0,001$). Hekimlik mesleğinin kendisine uygun bir meslek olduğunu düşünenlerin hekimlik mesleğine adanmışlık puanları da hekimliğin kendisine uygun olmadığını düşünenlerden daha yüksektir ($p<0,001$)

Sonuç: Öğrencilerin hekimlik mesleğine adanmışlıklarının yıllar içinde düştüğü görülmektedir, bunun nedenlerini ortaya çıkaracak araştırmalara ihtiyaç vardır. İsteyerek mesleği tercih edenlerle, mesleğin kendine uygun olduğunu düşünenlerin mesleki bağlılıkları yüksektir. Bu nedenle üniversite tercihlerinde hem öğrenci hem de aileleri için rehberlik hizmetlerinin bu yönde yol gösterici olması önemlidir.

Anahtar Kelimeler

mesleki adanmışlık, tıp eğitimi, öğrenci, mezuniyet öncesi

İleri Yaşam Desteği Simülasyonunun Tıp Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Özyeterlik Algısına Etkisinin Değerlendirilmesi

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Tuncay Müge Alvr

mugealvr@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Orhan Odabaşı

odabasiarahan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Giriş: Öğrencilerin ve sağlık çalışanlarının mesleki becerilerle ilgili deneyim kazanma beklentilerinin, güvenli ve adil yöntemlerle karşılanması için kullanılan öğrenen merkezli eğitim tekniklerinden birisi de simülasyondur. Simülasyonun en temel amacı; hasta ve çalışan güvenliğini artırmak ve insan kaynaklı tıbbi hataları azaltmaktır. Öğrencinin eğitimi süresince karşısına çıkan eğitim etkinliğinde kendinden beklenen yeterlikte başarılı olması için sahip olunması gereken özelliklerin kendisinde bulunup bulunmadığı inancına dair yargısı olan 'özyeterlik' kavramı, beceri kazanımında başarılı olmak için önemli bir faktördür. Özellikle tıp eğitimi gibi kompleks becerilerin edinilmesi hedeflenen bir eğitim ortamında özyeterlik algısı önemlidir. Kardiyak arrest, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde önde gelen ölüm nedeni ve bir toplum sağlığı problemidir. Teknik ve teknik olmayan becerileri bütünleştirme olanağı sunan Kardiyopulmoner resüsitasyon(KPR) simülasyonları performansa dair özyeterliği geliştirmektedir. Klinisyenlerin tıbbi bir eylem için özyeterlik algılarıyla gerçek performansları arasındaki uyumsuzluklar görülebilmektedir. Özyeterlik algısı yüksek ancak performansı düşük olan hekimlerin belirli becerileri yapabilmekle ilgili yetersizliklerinden tamamen habersiz olmalarının aşırı bir özgüvenle sonuçlanabileceği, bu durumun resüsitasyon gibi kritik olgularda tehlikeli olacağı düşünülmektedir.

Amaç: Araştırmanın amacı; intörnlerin katıldığı senaryo temelli ileri yaşam desteği(İYD) simülasyonunun ileri yaşam desteği teknik becerilerine dair özyeterlik algılarına etkisinin, gerçek performanslarıyla özyeterlik algıları arasındaki uyumun, cinsiyetin özyeterlik algısına etkisinin ve simülasyon eğitimi deneyimlerinin özyeterlik algılarına etkilerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Intörnlerin senaryo temelli simülasyon yöntemi kullanıldığında İYD teknik becerileri özyeterlik algılarındaki değişimin değerlendirildiği doktora tezi olarak planlanan araştırma nicel ve nitel verilerin edinilmesiyle karma desende gerçekleştirilmiştir. Acil Tıp stajında bulunan intörnlerden oluşan deney grubuna simülasyon müdahalesi yapılmıştır. KPR becerisini değerlendirmek için KPR performans bilekliği kullanılmıştır. Deney grubu öğrencileri ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya 2019-2020 ve 2020-2021 eğitim-öğretim yıllarında Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesinde okuyan 53'ü deney, 27'si kontrol grubunda yer alan 80 intörn katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kontrol grubundaki özyeterlik algısı değişim yüzdesi %27 iken deney grubunda %52,94 olarak gözlemlenmiştir. Deney ve kontrol gruplarının ön ve son özyeterlik algılarındaki artışların değişim yüzdeleri istatistiksel olarak anlamlı farklı bulunmuştur ($p<0,05$). Deney grubu öğrencilerinin ileri yaşam desteği teknik beceriler özyeterlik algısı ön değerlendirme puanları ile simülasyon sırasındaki performansları arasında Kappa uyum istatistiğine göre bir uyum belirlenmemiştir. Odak grup görüşmelerinin içerik analizinde erişilen ana temalar özyeterlik algısı, öğrenme, simülasyon yöntemi, geliştirme şeklindedir. En fazla verinin olduğu tema 'Öğrenme' %32,6 olmuştur. 'Özyeterlik algısı' %29 ve 'Simülasyon Yöntemi' teması ise %21,3 oranında kodlanmıştır. Öğrencilerin ileri yaşam desteği sırasında gerçekleştirmeleri beklenen kardiyak kompresyon becerisinin ölçümlerinde doğru derinlik oranına ulaşma başarıları ortalama %17,24, doğru hızla kompresyon yapabilmek başarıları ortalama %29,90 olarak ölçülmüştür. Cinsiyetin özyeterlik algısında farklılığına yol açmadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Simülasyon uygulaması İYD özyeterlik algısını arttırmıştır. Performanslar ve özyeterlik algıları arasında uyumun olmaması önemlidir. İYD becerilerine dair yüksek özyeterlik varlığında doğru performans sergilenememesi hastalar açısından risk doğurmaktadır. Tıp eğitimi boyunca öğrencilerin KPR eğitimlerinde zorluklar bulunmaktadır. Çoğunlukla gerçek bir İYD sırasında ortamda yoğun bir telaş ve kaos bulunur. Bu süreçte öğrenciler sıklıkla sadece bazı KPR basamaklarına katılabilmekte, çok riskli

bir hasta yönetimi olan İYD'nin her aşamasında performans gösterememektedirler. Öğrencilerin tıp eğitiminin farklı aşamalarında edindikleri İYD becerilerin yanında klinik karar verme, profesyonellik gibi kazanımlar edinebilecekleri gerçekçi simülasyonlara katılmaları KPR becerileri hakkında refleksiyon yapabilmelerini, özyeterlik algılarının ve performanslarının artmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

kardiyopulmoner resüsitasyon, simülasyon eğitimi, tıp eğitimi, özyeterlik algısı, ileri yaşam desteği

Kliniğin Duyguları ve Duyguların Bağlamı: Etnografi Desenli Çalışma

Merve Saraçoğlu

mervesaracoglu1822@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Tıp Eğitimi

Doktora

Sinem Yıldız İnancı

yildiz.sinem@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

Mehmet Ali Gülpınar

mali.gulpinar@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi AD

Giriş: Klinik deneyimler duygular başta olmak üzere her tür etkileşimin yoğun şekilde yaşandığı karmaşık sosyokültürel bağlamlar içinde gerçekleşir.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dursun Odabaş Tıp Merkezi Genel Cerrahi Kliniği'nde yürütülen bu çalışma, "**Anlatılardan dili üzerinden kliniği ve klinik eğitimi düşünmek: Anlatı analizi**" adlı doktora tezinin etnografik katılımlı gözlem verilerinin analizden oluşmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın iki amacı bulunmaktadır: (1) Genel cerrahi kliniğinde yaşanan duyguları ortaya çıkarmak ve (2) duyguların içinden çıktığı klinik bağlamı ve bu duyguların taraflar üzerindeki etkilerini belirlemek.

Yöntem: Etnografi desenli bu çalışmada katılımlı gözlemci olarak genel cerrahi kliniğinde yaklaşık 6 aylık zaman geçirilmiş ve orada yaşanan deneyime eşlik edilmiştir. Araştırmacı tarafından gözlem notları günlük olarak hikayeleştirilerek yazılmıştır. Bu çalışmada katılımlı gözlem notları sadece duygu teması üzerinden analiz edilmiştir. Analizin çerçevesi (a) duygular, (b) duyguların içinde gerçekleştiği fiziksel, duygusal ve sosyokültürel ortam ve (c) duyguların sonuçları olmak üzere üçlü çerçevede belirlenmiştir. Veriler cerrahi klinikte bulunan klinik eğitici, asistan, hemşire ve klinik dönem tıp öğrencilerine ait verileri kapsamaktadır. Gözlem notları önce birbirinden bağımsız olarak iki araştırmacı tarafından analiz edilmiş, tema ve alt temalar çıkarılmıştır. Daha sonra iki araştırmacı birlikte analizler üzerinde yeniden çalışarak ortaklaşmışlardır. Uzman görüşü alınarak analizlere son şekli verilmiştir.

Bulgular: Analiz sonucunda elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Klinik eğiticilere ait olumlu duygular ve bağlamı

Keyif, adanmışlık, aidiyet, cesaret; iş ortamı/iş yönetimi

İlgi, şefkat, sevgi ve kendine güven; hastayla iletişim

Sorumluluk, dürüstlük, saygı ve motivasyon; eğitim ortamı/iklimi, eğitim yaklaşımı

Klinik eğiticilere ait olumsuz duygular ve bağlamı

Hoşnutsuzluk, kızgınlık, sitemkarlık; eğitim ortamı/iklimi, eğitim yönetimi

Hoşnutsuzluk, hüzün, endişe, sinirlenme, intikam, kibir; ekip çalışması ve rollere yönelik

Kızgınlık, bezginlik; iş yoğunluğu, klinik koşullar

Asistanlara ait olumlu duygular ve bağlamı

Tutku, bağlılık, kendinden emin olma, hayranlık, saygı, sevgi, yüceltme, güven; eğitim ortamı ve rol modele ilişkin

Sorumluluk, güven, keyif, saygı; cerrahi hiyerarşi ve klinik roller

Tutku, gurur, memnuniyet; hekim kimliğine/branşa ilişkin

Asistanlara ait olumsuz duygular ve bağlamı

Yetersizlik, memnuniyetsizlik, endişe, küçümseme; eğitim ortamı/iklimi, eğitim yaklaşımı

Hoşnutsuzluk, öfke, intikam, hayal kırıklığı, endişe ve kibir; hiyerarşi, multidisipliner çalışma, sorun yönetimi

Şikâyet, sitemkâr, üzgün, hayal kırıklığı ve kızgınlık; hasta ve hasta yakınıyla olan ilişkiler

Hemşirelere ait olumlu duygular ve bağlamı

Bağlılık, empati, keyif ve rahatlatma; iş ortamı, ekip içi etkileşim

Hemşirelere ait olumsuz duygular ve bağlamı

Stres, çaresizlik, öfke, küskünlük, tükenmişlik ve üzüntü; klinik işleyiş süreçleri ve multidisipliner etkileşim bağlamı

Klinik dönem tıp öğrencilerine ait olumlu duygular ve bağlamı

Tutku, memnuniyet, müteşekkir olma, güven; eğitimcilerle ilgili

Klinik dönem tıp öğrencilerine ait olumsuz duygular ve bağlamı

Endişe, çekingenlik, üzüntü ve sitemkârlık; eğitim yönetimi, süreçleri ve eğitimcilerle ilgili

Sonuç: Analiz sonuçları değerlendirildiğinde klinik eğitimcilerde eğitim, hasta iletişimleri ve iş ortamına ait olumlu duygular daha belirgin olarak görülmüştür. Klinik eğitimcilerde olumsuz duygular ekip çalışması ve rollerle ilgilidir. Asistanlarda olumlu duygular rol model, klinik roller ve branşa ait hekim kimliği temalarında belirgindir. Asistanlarda olumsuz duygular multidisipliner çalışma ve eğitim yaklaşımına ait temalarda daha fazladır. Hemşireler ekip içi etkileşim temasında olumlu duygulara sahipken, multidisipliner etkileşim bağlamında olumsuz duygulara sahiptir. Klinik dönem tıp öğrencilerinin olumlu ve olumsuz duyguları eğitici ve eğitim yönetimi temalarında belirgin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

nitel araştırma, klinik eğitim ortamı, duygusal ortam

Klinik Dönem Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Profesyonel Değerlere Verdiği Önemin Kişilik Gelişimi, Öz- Yansıtma ve Klinik Öğrenme İklimi Algısı ile İlişkisi

Sinem Yıldız İnanıcı

yildiz.sinem@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Hakan Ömer Karataş

hakanomerkaratas@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Profesyonel kimlik gelişimi, kişinin deneyimlerini ve kişilik özelliklerini temel alarak mesleki değerler ve tutumlarını oluşturduğu dinamik bir süreçtir ve gelişiminde kişinin tanık olduğu olayları kendi kişilik özelliklerine göre yorumlaması ve anlamlandırması önemlidir.

Amaç: Çalışma ile kişiliğin gelişim boyutları ve öz farkındalığın klinik deneyimi algılayış ve profesyonel değerlere verilen önemle ilişkisini sınamaktır.

Yöntem: Çalışmaya, yaş ortalaması 22.58 (SS=3.04) olan, % 50.1'i (n=445) kadın 893 klinik dönem öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların % 31.2'si (n=276) 4. sınıfta, %37.7'si (n=333) 5. sınıfta ve % 31.1'i (n=275) 6. sınıftadır. Katılımcılar, Öz Yansıtma ve İç Görü Ölçeği, PSCOM Profesyonelizm Ölçeği Öğrenci Formu, Klinik Öğrenme İklimi Algısı Ölçeği ve Kişilik Gelişimi Boyutları Ölçeğini doldürmüşlerdir.

Bulgular: 6. sınıf öğrencileri ($\bar{x}$ =68.90, SS=.94) buldukları stajdaki genel *linik ortamı*, 4. ($\bar{x}$ =79.95, SS=.94) ve 5. sınıflara ($\bar{x}$ =78.33, SS=.85) göre daha olumsuz bulmaktadır. Kadınlar klinik ortamı ($\bar{x}$ =19.75, SS=.15) erkeklere ($\bar{x}$ =19.04, SS=.15) göre daha motive edici bulurken, 6. sınıflar ($\bar{x}$ =18.83, SS=.19) diğer sınıflara göre ortamı daha az motive edici bulmaktadır (4 için $\bar{x}$ =19.85, SS=.18, 5 için $\bar{x}$ =19.50, SS=.18) . Kliniğin *duygusal* boyutu ise 5. sınıflarda ($\bar{x}$ =23.11, SS=.34) 4. ($\bar{x}$ =21.69, SS=.38) ve 6. sınıflara ($\bar{x}$ =21.85, SS=.38) göre daha olumlu algılanmaktadır.

Kişilik gelişimi boyutlarından *seçeneklerin genişlemesine araştırılması* puanı 4. sınıf başında kadınlarda ($\bar{x}$ =20.12, SS=3.25) erkeklere ($\bar{x}$ =19.32, SS=3.52) göre yüksek olup sınıflar ilerledikçe (5. sınıf için $\bar{x}$ =19.35, SS=3.63, 6. sınıf için $\bar{x}$ =18.80, SS=3.30) hızla düşmekteyken, erkekler bu boyutta 5. sınıfta düşüş ($\bar{x}$ =19.10, SS=3.43), 6.sınıfta ise ($\bar{x}$ =19.45, SS=3.26) yükselme göstermiştir. *İçsel yatırımla özdeşleşme* 4. sınıfta kadınlarda ($\bar{x}$ =17.98, SS=3.49) erkeklere göre ($\bar{x}$ =17.66, SS=4.26) daha yüksekken zamanla hızlı bir düşüş sergilemektedir (5. sınıf $\bar{x}$ =17.15, SS=3.49, 6. sınıf $\bar{x}$ =16.11, SS=3.67). Erkeklerde de düşüş gözlenmektedir (5. sınıf $\bar{x}$ =17.57, SS=3.99, 6. sınıf $\bar{x}$ =17.45, SS=4.06).

Kadınlara profesyonelliğin *hesap sorulabilirlik* (kadın $\bar{x}$ =30.02, SS=.21; erkek $\bar{x}$ =28.69, SS=.22), *zenginleştirme* (kadın $\bar{x}$ =24.93, SS=.20; erkek $\bar{x}$ =24.08, SS=.20), *hakkaniyet* (kadın $\bar{x}$ =17.67, SS=.13; erkek $\bar{x}$ =16.84, SS=.14), *onur-şeref* (kadın $\bar{x}$ =34.95, SS=.23; erkek $\bar{x}$ =33.44, SS=.23) ve *ödev* (kadın $\bar{x}$ =21.20, SS=.16 erkek $\bar{x}$ =20.28, SS=.16) boyutlarına verdikleri önem erkeklerinkinden yüksektir. *Özgecilik* boyutunda ise kadınların puanı ($\bar{x}$ =12.89, SS=.10) erkeklerinkinden ($\bar{x}$ =12.30, SS=.11) daha yüksektir. Ayrıca, 4'lerin puanı ($\bar{x}$ =12.88, .13) diğer iki sınıftan (5 için $\bar{x}$ =12.47, SS=.12; 6 için $\bar{x}$ =12.43, SS=.14) daha yüksektir.

İçgörüyü odaklanma puanı için cinsiyet ve sınıf etkileşimi gözlenmiştir. Buna göre 4. sınıf başında erkeklerin puanı ($\bar{x}$ =18.72, SS=.34) kızlara göre ($\bar{x}$ =18.28, SS=.34) yüksek olup sınıflar ilerledikçe hızla düşmekteyken kızlar bu boyutta 5. sınıfta ($\bar{x}$ =18.28, SS=.31) sabit kalırken 6.sınıfta yükselme ($\bar{x}$ =18.50, SS=.32) göstermiştir. *İçgörüyü ihtiyaç duyma* (kadın $\bar{x}$ =18.75, SS=.17; erkek $\bar{x}$ =17.99, SS=.17) ve *İçgörüyü odaklanmak istememe* (kadın $\bar{x}$ =17.82, SS=.23; erkek $\bar{x}$ =16.39, SS=.23) alt boyutlarında kadınların puanı erkeklerden daha yüksektir. Aynı ölçeğin *İçgörü eksikliği* boyutundan 4. sınıflar ($\bar{x}$ =16.61, SS=.34) diğer sınıflara göre (5 için $\bar{x}$ =17.91, SS=.30 ve 6 için $\bar{x}$ =18.39, SS=.33) daha düşük puan almışlardır.

Sonuç: Kliniğe geçiş ve profesyonel hayata geçiş gibi kırılğan dönemlerde gerek kişilik gelişimi ve içgörü gerekse de profesyonel değerler ve klinik ortamın algılanışını eğitim programı geliştirmede önemli noktalar. Eğitim programı içinde, reflektif düşünce ve uygulamayı, dolayısıyla hem profesyonel

kimlik hem de benlik gelişimini destekleyici uygulamaların arttırılması, profesyonel değerlerin kazanımı açısından anlamlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

refleksiyon, farkındalık, profesyonel gelişim

Klinik Eğitimde Sanat Atölyeleri ve Düşünümler

Özge Emre

ozgeemr@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Merve Saraçoğlu

mervesaracoglu1822@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Mehmet Ali Gülpınar

mali.gulpinar@gmail.com, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Tıp eğitiminde sanat ve insan bilimleri eğitime anlam ve duygu boyutlarının katılması için önemlidir. Bununla hekimlik süreçlerinin sadece teknik anlamda değil, aynı zamanda sosyokültürel ve insani olarak duyarlı bir şekilde deneyimlenmesi mümkün olacaktır. Buna karşın, sanat atölyesi temelli tıp eğitimi uygulamaları ve araştırmaları dünya genelinde oldukça sınırlı sayıdadır. “Klinik Eğitimde Sanat Atölyelerinin Mezuniyet Öncesi ve Sonrası Tıp Öğrencilerinin Duygu Durumları Üzerindeki Etkileri” başlıklı doktora tez projesi kapsamında yapılan bu araştırma biyopsikososyal tıp eğitime katkı sağlamak ve yeni eğitim programları geliştirmek bağlamında bir örnek uygulama olacaktır.

Amaç: Bu araştırmanın amacı, mezuniyet öncesi ve sonrası klinik eğitimlerine devam eden öğrencilerin klinik ortamlarda yaşadıkları deneyimleri kendi düşünüşleri/refleksiyonları üzerinden açığa çıkarmaktır. Düşünsel/reflektif oturumlarda özellikle klinik deneyimlere eşlik eden duygulara ve anlamlara odaklanılmıştır.

Yöntem: Anlatı desenli bu proje, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik dönem ve uzmanlık öğrencilerinden gönüllü olarak atölyelere katılmayı kabul eden 35 kişiyle gerçekleştirilmektedir. Bir yıllık bu proje üç ana bileşenden oluşmaktadır: (1) Temel Resim Atölyesi, (2) Evrensel Hikâye Oluşturma Atölyesi, (3) Düşünsel Oturumlar. Bu bildiride sadece düşünsel oturumların analizleri sunulmuştur.

Şu ana kadar çevrimiçi yapılan altı düşünsel oturumun süresi 60-110 dakika arasında değişmiştir. Oturumlar kayıt altına alınmış ve altı oturumun deşifrajları yapılmıştır. Sonrasında metinler öncelikle iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak detaylı okunarak tematik analizleri yapılmış, tema ve alt temalar çıkarılmıştır. Uzlaşma için üçüncü araştırmacı devreye girmiştir.

Bulgular: Tema analizleri sonucunda şu altı ana tema belirlenmiştir: “klinik ortamda deneyimlenen duygularla ilgili durumlar”, “eğiticiler ve rol modelleri”, “iletişime dair durumlar”, “mevcut sağlık sistemine bağlı aksaklıklar”, “zaman kısıtına dair durumlar”, “klinik eğitim sisteminden kaynaklanan aksaklıklar”. Bu ana temaların altında toplam 59 alt tema belirlenmiştir.

Bu alt temalar içinde özellikle; empati ve buna bağlı durumlar, hastalara insani yaklaşım ve doktorluğun insani boyutuyla ilgili ifadeler, çeşitli bağlamlarda farkındalık geliştirme gayreti, tükenmişlik, çaresizlik, heyecan, başarısızlık endişesi ve gelecek kaygısı gibi duygular ön plandadır. Klinik ortamlarda öğrencilerin gerek rol modeli olarak aldıkları gerekse davranışlarından olumsuz etkilendikleri eğiticilere dair ifadeler de sıkça rastlanmıştır. Hasta, hasta yakınları ile diğer sağlık çalışanlarıyla olumlu ve olumsuz iletişim de öne çıkan alt temalar arasındadır.

Sonuç: Bu araştırma, klinik ortamın karmaşık, belirsiz ve ikilemli yapısıyla birlikte bu ortamlarda ortaya çıkan zorlayıcı durumların öğrencilerin duygu durumları üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymuştur. Yine bu çalışmayla düşünsel/ anlatsal oturumların, hem genel hem de klinikte sanat atölyeleri bağlamında klinik öğrenme deneyimleri için uygun yöntemlerden birisi olduğu gösterilmiştir. Klinik eğitim ortamlarında yürütülecek düşünsel/ anlatsal sanat atölyelerine ilişkin ileri araştırmalarla öğrencilerin klinik eğitim deneyimlerine ilişkin farkındalık düzeyleri ve bu deneyimlerin duygusal iyilik halleri üzerindeki etkileri daha net olarak açıklığa kavuşabilecektir.

Anahtar Kelimeler

tıp ve sanat, tıpta insan bilimleri, anlatı tıbbi, refleksiyon

Klinik Öncesi Dönem Tıp Öğrencileri, Klinik Akıl Yürütme Becerilerini Sadece Olguya Dayalı Çevrimiçi Testleri Cevaplayarak Geliştirebilir Mi?: Randomize Kontrollü Bir Deney

Yavuz Selim Kıyak

yskiyak@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Işıl İrem Budakoğlu

isilirem@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Dilara Bakan Kalaycıoğlu

dilarabakan@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Serdar Kula

kula@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Klinik öncesi dönemde klinik akıl yürütme becerisinin öğretimine yönelik geliştirilmiş en öne çıkan yöntem, olguya dayalı tartışmalardır. Eğiticilerin ve öğrencilerin tartışma oturumlarına saatler boyunca katılmasını gerektirir. Bu çalışmada, klinik tecrübesi olmayan klinik öncesi dönem öğrencilerinin, sadece geri bildirimli test cevaplama yoluyla klinik akıl yürütme becerilerini geliştirip geliştiremeyeceklerini belirlemek amaçlanmıştır.

Yöntem: Ön test son test kontrol gruplu randomize deney tasarımı kullanılmıştır. Çalışmaya Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Dönem 3 (kliniğe geçiş dönemi) öğrencisi olan 39 öğrenci katılmıştır. Deney grubu (n=20), 18 gün boyunca her gün birer kez çevrimiçi sisteme giriş yaparak, genel cerrahi alanındaki altı hastalıkla ilgili geri bildirimli ContExtended Questions (GaziCEQ) türündeki soruları günde ikişer olgu olmak üzere cevaplamıştır. Deney grubunda her hastalıkla ilgili olgu, süreç boyunca toplamda altışar kez cevaplanmıştır. Kontrol grubu (n=19) ise inaktif müdahale (plasebo) olarak, yine aynı türde üriner sistem enfeksiyonları ile ilgili soruları aynı sistem üzerinden cevaplamıştır. Kontrol grubuna, bunun dışında hiçbir müdahalede bulunulmamıştır.

GaziCEQ, olguyu basamak basamak veren, her basamakta çoktan seçmeli seçenekleri olan ve bu seçeneklerden istendiği kadarı işaretlenebilen, biçimlendirici amaçla kullanılmaya uygun, çevrimiçi ve "testlet" yapısında bir ölçme aracıdır. Her bir soruda seçenek sayısı 5-15 arasındadır ve seçeneklerin puanları artı, eksi veya sıfır olabilir. Bu çalışmada kullanılan geri bildirimli versiyonunda, öğrencinin işaretlemeyi bitirdiği her bir basamak sonrası gelen ekranda seçeneklerin puanları ve o soruya ait açık uçlu geri bildirim verilmektedir. Açık uçlu geri bildirim, soruyu hazırlayan alan uzmanı tarafından oluşturulan, doğru seçeneklerin neden doğru ve yanlışların neden yanlış olduğunu içeren ve her öğrenci için aynı olan metinsel açıklamadır.

Katılımcıların müdahale öncesinde ve sonrasındaki klinik akıl yürütme becerisini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen ön test ve son test, Anahtar Özellik Soruları türünde, genel cerrahi alanından 20 adet maddeden oluşmuştur. Ön test ve son test soruları birbirinin tamamen aynıdır. İstatistiksel analizde Mann-Whitney U ve Wilcoxon testi kullanılmıştır. Çalışma, doktora tezi kapsamında gerçekleştirilmiş ve Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 01/2020-24 kodu ile desteklenmiştir.

Bulgular: Deney grubu 18 gün boyunca, geri bildirimli GaziCEQ sorularını cevaplamak için sistemde günde ortalama yedi dakika 31 saniye harcamıştır. Geri bildirimli GaziCEQ soruları üzerinden yapılan bu müdahalenin etkinliğini ölçmek için geliştirilen Anahtar Özellik Soruları türündeki testlerde, deney grubunun son test puanı (Median = 88.50) ön test puanından (Median = 23.75) anlamlı derecede yüksektir ($Z = -3.92$, $p < 0.001$). Kontrol grubunun son test (Median = 23.50) ve ön test (Median = 17.00) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($Z = -1.02$, $p = 0.30$). Deney grubunun son test puanı, kontrol grubunun son test puanından anlamlı derecede yüksektir ($Z = -5.31$, $p < 0.001$) ve etki büyüklüğü 0.85'tir. Verilen p değerlerine herhangi bir düzeltme yapılmamıştır.

Sonuç: Klinik öncesi dönem tıp öğrencileri, herhangi bir klinik tecrübeleri olmadan bile günde sadece yedi dakika boyunca geri bildirimli GaziCEQ sorularını cevaplayarak toplamda 18 günde altı hastalıkla ilgili klinik akıl yürütme becerilerini geliştirebilmektedir. Deney grubuna sistem üzerinden verilen

standart geri bildirimler, öğrencilerin hastalık senaryolarını oluşturmalarını sağlamaktadır. Bunu, soru cevaplamaktan başka hiçbir ek öğretim faaliyetine ihtiyaç duymadan yapabilmış olmaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler

klirik akıl yürütme, biçimlendirici sınav, ContExtended Questions

Öğrenme Analitikleri Entegre Edilmiş Bir Sanal Hasta Simülasyonunun Geliştirilmesi, Uygulanması ve Test Edilmesi

Alper Bayazıt

alperbaya@gmail.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

İpek Gönüllü

zipgonullu@yahoo.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Covid-19 Pandemisi ile Tıp Fakültesi öğrencilerinin farklı olgular üzerinde klinik akıl yürütme süreçlerine yönelik deneyim kazanması hem hasta sağlığının korunması hem de öğrencilerin sağlığının korunması açısından güçleşmiştir. Bu nedenle, sanal hasta simülasyonlarına yönelik uygulamalar tekrar önem kazanmıştır. Ancak simülasyon uygulamalarında öğrencilerin klinik akıl yürütme sürecindeki yaşantıların incelenebilmesi ve öğrencilerin etkili geri bildirim alabilmesi mümkün olamamaktadır. Öğrenme ortamlarını en uygun hale getirme amaçlı olarak verilerin toplanması, analiz edilmesi ve raporlanması olarak tanımlanan öğrenme analitikleri; öğrencilerin klinik akıl yürütme süreçlerinin izlenebilmesini ve etkili geri-bildirim verilebilmesini sağlayabilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; öğrenme analitikleri entegre edilmiş bir sanal hasta simülasyonunun geliştirilmesi, uygulanması ve test edilmesidir. Bu amaçla dinamik senaryoların girilebildiği, öğrenci ve yönetici ekranlarına sahip, olgularda çoklu ortam materyallerini içeren bir sanal hasta yazılımı geliştirilmiş ve öğrenme analitikleri entegre edilerek tıp fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır.

Yöntem: Geliştirilen araç; öğrencilerden klinik akıl yürütme süreçlerinde etkileşim verilerinin toplanmasını, veri ön-işleme süreçleri ile verilerin değişkenlere dönüştürülmesini, elde edilen verilerin analizler ile bilgiye dönüştürülmesini ve müdahale olarak kullanılabilmesini içermektedir. Öğrencilerin klinik akıl yürütme süreçlerindeki sorgu sayıları, sorgu sıralama hataları, olgu ile ilişkili veya ilişkisiz sorgu tercihleri, süre kullanımı gibi üretilen on adet değişkenden hareketle yaşantılarını ve stratejilerini incelemeye olanak vermektedir. Ek olarak; öğrencilere de kendi akıl yürütme süreçlerini raporlar ile sunabilmektedir. Çalışma kapsamında; anamnez alma, nefes darlığı şikâyeti ve döküntü şikâyeti ile gelen hasta olmak üzere toplam üç adet senaryo, 39 tıp fakültesi öğrencisine çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Öğrenci geri bildirimleri çevrimiçi form ile alınmıştır.

Bulgular: Öğrencilerden alınan geri bildirimler, MAXQDA nitel veri analizi yazılımı ile incelenmiştir. Belirlenen etiketler üzerinden tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Toplam 39 adet metin belgesinde iki adet ana tema altında 14 adet kod ve 78 adet kod bölümü yer almaktadır. Öğrenciler, simülasyonun eğitici olduğunu, hatadan arınık çalıştığını ve genel olarak yazılımı faydalı bulduklarını belirtmişlerdir. Aracın farklı cihazlar ile uyumlu çalışabilmesini ve sorgu sayısı limiti gibi süreç içinde kendilerine sunulan kısıtlamaların genişletilmesini önermişlerdir.

Sonuç: Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar; geliştirilen öğrenme analitikleri entegre edilmiş sanal hasta uygulamasının hatadan arınık çalıştığını ve eş-zamanlı olarak uygulanabileceğini göstermiştir. Ek olarak; farklı araştırma sorularına yönelik ilerideki olası çalışmalarda, bu çalışma kapsamında geliştirilen araçtan elde edilen verilerin nasıl kullanılabileceği de tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

öğrenme analitikleri, sanal hasta, klinik akıl yürütme, simülasyon, uzaktan eğitim

Tıbbi Mikrobiyoloji Dersinde Uygulanan Flipped Classroom Öğrenme Modeli Hakkında Dijital Yerlilerin Görüşleri

Ayşegül Çopurççek

acopurcicek@gmail.com, İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD, İstanbul Ayşe Ertürk

ayseace25@gmail.com, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD, Rize

İpek Gönüllü

zipgonullu@yahoo.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD, Ankara

Giriş: Günümüzde eğitim ortamlarında sadece bilginin aktarımı değil verilen bilginin öğrenci tarafından sentezlenmesi ve ürün olarak ortaya koyulmasının büyük önem taşıdığı söylenebilir. Bu doğrultuda, derslerde uygulamalı eğitimin daha geniş bir zaman diliminde gerçekleştirilmesinin öğrencilerin daha iyi yetişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bütün bu değişiklikler öğretim yöntemlerinde davranışçı paradigmadan yapılandırmacı paradigmaya doğru bir değişimi ortaya çıkarmıştır. Bu değişimlerin günümüzün dijital öğrenenleri için gelişen teknoloji ile uygulanabildiği ters-yüz edilmiş sınıf (flipped classroom) yaklaşımı, öğretici merkezli ve dört duvarla sınırlandırılmış geleneksel eğitim anlayışının tersine işlediği, harmanlanmış (blended) bir öğrenme sürecini ifade etmektedir.

Amaç: Bu araştırmada Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 2 öğrencilerinin, Tıbbi Mikrobiyoloji “Viral Hepatitler” başlıklı dersin öğrenme süreçlerinde etkinliklerinin artırılması, daha etkili ve kalıcı öğrenmenin sağlanması için ters yüz edilmiş öğrenme modeli uygulanmış ve öğrencilerin bu yaklaşım hakkındaki düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem: Viral hepatitler dersi ile ilgili olarak en az 2 hafta öncesinden öğrencilere uygulamaya yönelik ders yönergesi hem sosyal medya üzerinden hem Learning Space yazılım programı (LS) üzerinden gönderilmiştir. LS üzerinden ön test yapılmış ve sonra ders materyalleri gönderildikten sonra öğrencilerin özet çıkarması, refleksiyon yapması istenmiştir. Dersin sonunda LS üzerinden son test yapılmıştır. Dersi değerlendirmeye yönelik LS üzerinden öğrenenlere değerlendirme anketi yapılmıştır.

Bulgular: Dijital yerlilerin yöntem hakkında görüşleri 42 soruluk ölçekle alınmıştır. Sınıf mevcudu 105 olan Dönem 2 öğrencilerinden ön teste katılan öğrenci oranı % 74.2 (78) iken, son teste 96 öğrenci %91,4 katılmışlardır. Öğrencilerin yine %91,4 (96) ‘si ters yüz uygulamasını değerlendirmişlerdir. Ön testte soruların yapılma oranı % 34,1 iken, son testte yapılma oranı %78,6 olmuştur. Hazırbulunuşluğun önemli olduğuna inandım diyenlerin oranı %84.3 (81) iken, her derste ters yüz öğrenme yönteminin daha çok kullanılmasını isterim diyenler %83.4 (80) olmuştur. Teknolojinin eğitim sürecine dahil edilmesi, klasik ders notu çalışmaktan çok daha etkili oldu diyenler %84.3 (81) olarak saptanmıştır. Sınıf dışı çalışırken ders materyallerini anlamada yetersiz kaldım diyenlerin oranı %20.8 (20) de kalmıştır. Öğrenenlerin %79.1 (76) ‘i “Bu eğitim modeli esnek öğrenme ortamı sağladı (derse gelmeden önce istediğim yerde, istediğim zamanda, kendi bireysel hızımda çalışma fırsatı buldum) şeklinde görüş bildirmişlerdir. Konuyu öğrenip öğrenemediğimi, konuyu ne kadar süre çalışmam gerektiğini daha iyi farketmiş oldum diyenler %80.2 (77) iken, bilginin alınması, yönetilmesi, eleştirel düşünme ve eleştirel değerlendirme yönünden özellikle vaka senaryolarının katkısı büyük oldu diyenlerin %88.5 (85) gibi oldukça yüksek oranda olduğu görülmüştür. Sadece eğiticinin yönlendirdiği geleneksel eğitimi tercih ederim diyenler ise %34.8 (33) de kalmıştır.

Sonuç: Alanyazın tarandığında ters yüz edilmiş sınıf yöntemi ile ilgili olarak temel tıp bilimleri alanında özellikle tıbbi mikrobiyolojide çalışma yok denecek kadar azdır. Bu bağlamda devir öğrenen dijital yerlilerin devridir ve eğer öğreten yani dijital göçmenler bu yeni nesle eğitim vermek istiyorlarsa öğretim yöntemlerinin ve materyallerinin onların öğrenme şekillerine uygun olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda sınıf içindeki etkinlikleri artırmak, daha çok uygulamaya dayalı bir eğitim gerçekleştirmek açısından yapılandırmacı/oluşturmacı öğrenme yaklaşımı çerçevesinde yer alan ve giderek yaygınlaşan ‘ters yüz sınıf (TYS)’ yönteminin uygulanması iyi bir çözüm olabilir. Ters-yüz edilmiş öğrenme yaklaşımının teknoloji kullanımı ile öğrenme sürecinde öğrenenlerin

daha aktif bir şekilde yer almasına ve motivasyonlarını artırarak daha iyi öğrenmelerine katkı sağladığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler

temel tıp bilimleri, mikrobiyoloji, flipped classroom, dijital yerliler,

Tıp Eğitiminde Hayvan Deneylerini Çoklu Ortam Kullanarak Standardize Etme

Ayşe Meltem Sevgili

msevgili@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Hayvan deneyleri doku ve organların fonksiyonlarını ve bu fonksiyonların farklı düzenlenmesinde rol alan fizyolojik mekanizmaları anlama, soyut kavramları somut örnek üzerinden öğrenmek için elverişli araçlardır. Ancak birçok hayvan deneyinin laboratuvarlarda küçük gruplar halinde yürütülmesi mekan, teknik imkan ve yeterli insan gücünün sağlanması açısından oldukça zordur. Ayrıca geçmişte doğrudan öğrencilere yaptırılan deneylerin aynı şekilde yürütülmesi güncel yönetmeliklere göre mümkün değildir. Öğrenciye birinci elden deneyim de kazandırmadığı için hayvan kullanımını meşru kılacak bilimsel ve mali etkinlik konuları sorgulanır hale gelmiştir.

Amaç: Bu çalışmada hayvan deneyleri ile hedeflenen öğrenme kazanımlarını sağlarken hayvan kullanımını en aza indirecek bir araç ve yöntem geliştirmek amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma grubunda öncelikle her bir deney için deneyimli araştırmacı tarafından birer hayvan kurbanı olarak deney süreçleri çift kamera ile kayda alındı. Deney verileri eş zamanlı olarak Biopac veri toplama sistemi ile kaydedildi. Videolar ve Biopac veri dosyası bir yandan deney bütünlüğü korunurken bir yandan da istenilen noktalarda tekrar ve/veya yavaşlatılmış gösterimler ve gerektiğinde durup tartışmaya imkân verecek şekilde düzenlendi. Uygulama sırasında önce bir yönlendirici tarafından deneylerin yapılışı ve gözlemlenen değişiklikler video üzerinden öğrencilerle interaktif bir şekilde paylaşıldı, ardından öğrenciler küçük gruplara ayrıldı ve deney sırasında alınmış olan Biopac kayıtları üzerinden ölçüm ve değerlendirme yaparak laboratuvar raporlarını hazırladılar. Son olarak büyük grupta yapılan deneyler ve alınan sonuçlar fizyolojik önemleri açısından tartışıldı.

Kontrol grubunda uygulama altışar kişilik öğrenci gruplarında ayrı ayrı ve her bir uygulama için birer hayvan deneyimli araştırmacı tarafından kurbanı olarak demonstrasyon şeklinde yapıldı. Eş zamanlı Biopac sistem üzerinden kayıt alındı. Demonstrasyon sonrası öğrencilerle gözlemleri üzerinden ve mümkün olduğu ölçüde kayıtlardaki veriler kullanılarak tartışma yapılarak laboratuvar tamamlandı. Bu uygulamalarda her bir deney için 7 – 10 hayvan kullanıldı.

Aynı öğrenciler hem çalışma hem kontrol grubu olarak kullanıldı. Sınıfın yarısı önce video sunumu sonra viviseksiyon yapılan laboratuvarlara katılırken, geri kalanı için laboratuvar ters sırada uygulandı. Öğrencilerin hangi oturumu daha öğretici ve verimli buldukları anket ve görüşmeler yoluyla sorgulandı.

Bulgular: Öğrencilerin neredeyse tamamı video kullanılan sınıfların daha öğretici olduğunu belirttiler. Yapılan değerlendirmeler sonucunda öğrencilerin bu görüşünün öncelikli olarak 5 faktörden kaynaklandığı görüldü.

1. küçük boyuttaki dokuların farklı uyarılara verdiği cevabın belli mesafeden izlenmesinin zorluğu
2. tekrar olanağının kısıtlı olması
3. deney sırasında tartışma olanağının eksikliği
4. canlı doku ile çalışılırken her şeyin çok anlık gerçekleşmesi nedeni ile bir şeyleri kaçırma kaygısı (stres)
5. doku cevabının bazı gruplarda istendiği şekilde demonstratif olmaması, gruplar arasında standardizasyonu sağlamanın zorluğu

Sonuç: Video izleme, veri değerlendirme ve karşılıklı tartışma şeklinde çoklu ortam kullanarak uygulanan laboratuvarlar, klasik hayvan deneylerinden daha olumlu bulundu. Video kayıtlarının kullanılması önceden hazırlanıp değerlendirilmiş olduğu için standart, tekrarlanabilir ve bu özelliği ile önemli ayrıntıların gözden kaçırılma olasılığının daha az olduğu, hayvan gereksiniminin en az sayıda tutulabildiği, güncel yasal düzenlemelerle uyumlu, öğrencilerin sosyal hassasiyetlerini minimum düzeyde rahatsız ettiği için konuya dikkatlerinin daha iyi odaklandığı bir ortam sunmaktadır.

Yapılan uygulama kurgu olarak öğrenme ve etik ilkeler ile uyumludur. Sonucun eğitim çıktıları açısından verimli olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

hayvan deneyleri, laboratuvar eğitiminde standardizasyon

Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisinde Sosyal Sorumluluk Projesine Yönelik Refleksiyonları

Meral Demirören

meraldemiroren@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Bürge Atılğan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Dilek Aslan

diaslan.dr@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Giriş: Tıp fakültelerinin kurumsal sosyal hesap verebilirliğinin temel bileşenlerinden birisi, mesleki yaşamlarında sosyal sorumluluk bilinci ile hareket eden mezunlar yetiştirmeleridir. Bu amaçla tıp fakültesi eğitim programlarında sosyal sorumluluk eğitime yer verilmektedir. Sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesinde tıp eğitimi sürecinde öğrencilerin sosyal sorumluluk çalışmalarını deneyimlemeleri önemlidir. Sosyal sorumluluk çalışmaları pandemi gibi olağandışı durumlarında daha da önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, bir tıp fakültesinde 2019-2020 döneminde Dönem-1 Hekimlik ve Sosyal Sorumluluk Eğitim Programı kapsamında geliştirilen “Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Mücadelesinde Biz de Varız!” başlıklı sosyal sorumluluk projesine katılan öğrencilerin yazılı refleksiyonları değerlendirilmiştir. Projenin amacı, COVID-19 pandemi sürecinde öğrencilerin toplumu bilgilendirme yoluyla pandemi ile mücadeleye katkıda bulunma deneyimini yaşamalarıdır. Proje kapsamında geliştirilen materyaller (bilgilendirme notları, infografikler vb.) öğrenciler tarafından Instagram, Youtube, Facebook, Whatsapp grupları gibi sosyal medya iletişim kanalları aracılığı ile belirlenen hedef gruplarla paylaşılmıştır. Tüm materyaller eş zamanlı olarak fakülte web sayfasında da paylaşılmıştır. Proje etkinliklerinin tamamlanmasının ardından öğrencilerden proje deneyimlerine yönelik kısa reflektif yazı hazırlamaları istenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi: Çalışmaya Üniversitenin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan onay alınmıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyal sorumluluk projesi deneyimlerine yönelik yazılı refleksiyon verilerinin içerik analizi yapılmıştır.

Bulgular: Programa katılan 479 dönem 1 tıp fakültesi öğrencinin 428’ i yazılı refleksiyon iletmıştır. (%89,3). İçerik analizi sonucu 806 alıntı, 53 kod ve 8 tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar: sosyal sorumluluk algısı (%37,97), tıp öğrencisi algısı (%17,74), hekimlik algısı (%15,38), pandemi ile mücadele (%14,64), duyuşsal kazanımlar (%5,96), jenerik becerilerin kazanımı (%5,71) ve kurumsal aidiyet (%2,61)’tir.

Öğrenciler, yüz yüze iletişim kurulamasa da uzaktan sosyal sorumluluk projesi deneyimlemiş olmanın, pandemi gibi sağlık ve diğer sistemleri zorlayan bir durumda dahi sosyal sorumluluk projesi yapılabilişine dair görüşlerini yaygın olarak paylaşmıştır. Tıp eğitimlerinin henüz başında iken yaşadıkları bu deneyimin hekimlik mesleğinin özünün insanların/toplumun sağlığını koruma geliştirmeye katkı sağlamak olduğunu daha iyi anlamalarını sağladığını belirtmişlerdir. Öğrenciler, pandemiye topluma ulaşmanın farklı bir yolunu deneyimleyerek öğrendiklerini düşünmektedir. İzole oldukları bir dönemdeki bu deneyim, insanlarla iletişime geçmelerini sağlaması, onları anlamaları aynı zamanda sosyalleşmeye olanak sağlaması açısından değerli görülmüştür. Öğrencilerin mesleki yaşamlarına da yansıtabilecekleri jenerik becerilerin kazanımları arasında insanlarla yazılı ve sözlü iletişim kurma, toplumu bilgilendirme ve hedef gruplara yaklaşım konularında (yaşlı, adolesan, gebe gibi) beceri kazanımı yer almıştır. Okullarının pandeminin başında hızla ve sosyal sorumluluk yaklaşımı ile toplumu bilgilendirme çabası ve buna öğrencilerini dahil etmesi kurumsal aidiyetlerini artırıcı etmenler olarak ifade edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Öğrenciler, yaşadıkları deneyimin pandemi bağlamında sosyal sorumluluk algılarını, tıp öğrencisi ve hekimin rolünü anlamalarını geliştiren, kurumsal aidiyeti güçlendiren, jenerik beceri ve duyuşsal kazanımları olan bir deneyim olarak görmüştür. Pandemiye tıp fakültelerinin klinik bakım sunmanın yanısıra, pandemi ile ilgili bilimsel bilgilerin üretilmesine katkı sağlama ve topluma

paylaşma konularında rol ve sorumlulukları vardır. Tıp fakültelerinin öğrencilerine pandemi konusunda sosyal sorumluluk fırsatları yaratmaları öğrencileri gelecekteki hekimlik yaşamlarında pandemi ve benzeri olağandışı durumlarda hazırlama anlamında değerlidir.

Anahtar Kelimeler

sosyal sorumluluk, pandemi, tıp eğitimi

Tıpta Uzmanlık Öğrencilerinin Covid-19 Küresel Salgın Süreci Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma

Bürge Atılğan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Nazmiye Çelik

nazmiyecelik6@gmail.com, Ankara Şehir Hastaneleri Çocuk Cerrahisi Yoğun Bakım Ünitesi

Sevgi Turan

sevgigunalturan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Melih Elçin

melihelcin48@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 dünya genelinde hızla yayılan, sağlık sistemleri ve sağlık çalışanları üzerine etkileri olan küresel bir salgına dönüşmüştür. Salgın, sağlık hizmet sunumu süreçlerinin önemli bir bileşeni olarak ön safhalarda yer alan uzmanlık öğrencilerinin yaşamında da önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu çalışmada COVID-19 salgının ilk aylarında Hacettepe Üniversitesi hastanelerinde dahili ve cerrahi alanlarda çalışan uzmanlık öğrencilerinin salgın sürecine ilişkin deneyimlerinin paylaşılması, salgın sürecinin uzmanlık öğrencilerinin yaşamları ve eğitim süreçleri üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yönem: Araştırma niteliksel desene sahip olup, veriler Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde uzmanlık eğitimine devam eden, küresel salgın sürecinde ön saflarda çalışan dokuz uzmanlık öğrencisinden derinlemesine görüşme ile elde edilmiştir. Görüşmeler Haziran-Temmuz 2020 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş ve 45-80 dakika sürmüştür. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Tıpta uzmanlık öğrencileri, COVID-19 salgınının mesleki, psikososyal ve eğitim yaşantıları üzerine etkilerini geniş bir bakış açısı ile ele almışlardır. Araştırmanın bulguları beş ana tema altında toplanmıştır: “küresel salgın sürecinde mesleki yaşam, destek mekanizmaları, küresel salgın yönetimi, psikososyal etkiler, küresel salgında eğitim süreci ve öneriler”. Çalışma koşullarında, mesleki ve kurumsal yaklaşımlarda yaşanan değişiklikleri, salgın sürecinin beraberinde getirdiği mesleki çatışmaları, salgının hasta tedavi/bakımına etkileri ve bu süreçten kazanımlarını COVID-19 salgının mesleki yaşamları üzerine etkileri olarak tanımlamışlardır. Aile ve arkadaş desteğinin yanı sıra özellikle öğretim üyelerinin salgın sürecinde önemli rolü olduğu görülmüştür. Salgının yönetiminde toplumun desteğinin önemine vurgu yapılmış, karar vericilerden ve kurumlarından beklentilerinin yeterince karşılanmadığı görülmüştür. Aile bireyleri ve yakın çevreye hastalığı bulaştırma korkusu ile yaşanan kaygı/endişe, sosyal uyum ve toplumsal damgalanma salgının başlıca psikososyal etkileri arasında yer almıştır. Salgının eğitim süreçlerinde aksaklıklara ve değişikliklere yol açtığı, tıp eğitiminin sağlık profesyonellerini olağanüstü durumlara hazırlamada yetersiz olduğu görülmüştür. Uzmanlık öğrencilerinin tıp eğitimine yönelik önerileri; salgın, afet gibi beklenmedik durumların yönetimine ilişkin eğitimlerin tıp eğitiminin bütün süreçlerinde yer almasına yönelik olmuştur.

Sonuç: COVID-19 uzmanlık öğrencilerinin yaşamlarını birçok yönüyle etkilemiştir. Salgın deneyimi getirdiği bazı kazanımların yanı sıra tıp eğitiminin, üniversitenin, hastane yönetiminin, devletin zayıf kaldığı alanları öne çıkarmıştır. Salgının, mesleki yaşamda değişikliklere, çalışma ortamlarında gerginliklere ve psiko-sosyal zorluklara neden olduğu görülmüştür. Mezuniyet öncesi tıp eğitimi programlarının sağlık profesyonellerini sağlık sisteminde oluşabilecek krizlere hazırlamada yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Salgın, mezuniyet sonrası eğitim faaliyetlerinde aksaklıklara neden olmuştur. Öğretim üyelerinin akademik, mesleki ve psikolojik desteği salgın sürecinde uzmanlık öğrencisinin motivasyonunu sağlamada kilit unsur olmuştur. İlgili tarafların uzmanlık öğrencilerinin önerilerini ve gereksinimlerini dikkate alması, eğitim kurumlarının tıp eğitimi programlarını afet/kriz yönetimine ilişkin yeterlilikleri kazandırma bağlamında gözden geçirmesi tarihin en özel dönemine tanıklık eden genç hekimlere ve sağlık hizmet sunumunun öznesi olan topluma karşı sorumluluğudur.

Anahtar Kelimeler

mezuniyet sonrası eğitim, COVID 19, deneyim

UÇEP Temelli Mezun Değerlendirmeleri: 2017-2021 Yılları EÜTF Deneyimi

Ayşe Hilal Batı

hilal.bati@gmail.com, EÜTF Tıp Eğitimi AD

Cenk Can

cenkcan2001@yahoo.com, EÜTF Farmakoloji AD

Meltem Çiçeklioğlu

meltem.cicekli@gmail.com, EÜTF Halk Sağlığı AD

Mahmut Çoker

mahmutcoker60@gmail.com, EÜTF Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD

Selda Erensoy

sld.erensoy@gmail.com, EÜTF Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Figen Gökmen

fgovsa@yahoo.com, EÜTF Anatomi AD

Lütfiye Kanit

lutfiyekanit@gmail.com, EÜTF Fizyoloji AD

Oktay Nazlı

oktay.nazli@ege.edu.tr, EÜTF Üroloji AD

Melis Palamar Onay

melispalamar@gmail.com, EÜTF Göz Hastalıkları AD

Rüçhan Sertöz

ruchan.sertoz@gmail.com, EÜTF Tıbbi Mikrobiyoloji AD, Dekan Yardımcısı

Eser Sözmen

eserosz@yahoo.com, EÜTF Tıbbi Biyokimya AD

İdil Ünal

idil.unal@ege.edu.tr, EÜTF Dermatoloji AD

Giriş: Ülkemizde farklı altyapı ve donanıma sahip ve farklı programlar uygulayan tıp fakültelerinin giderek artması hekimlerin kazanması gereken bilgi ve becerileri kapsayan çerçeve bir programı gerektirmiştir. 2003 yılında hazırlanan ilk UÇEP 2014 yılında güncellenmiştir. UÇEP 2014'ün tıp fakültelerinde uygulanan eğitim programlarının %60'ını oluşturması beklenmiştir. UÇEP'in altı yılda bir yenilenmesi kararı doğrultusunda UÇEP önemli düzeyde revizyonla 2020 yılında güncellenmiştir.

Tıp fakülteleri için referans özellik taşıyan ve mezunlar için çerçeve yeterlikleri kapsayan UÇEP ile fakültemiz eğitim programının da uyumu sağlanmaktadır. Mezun değerlendirmelerimizde de 2017 yılından bu yana UÇEP bağlamında hazırlanan temel hekimlik uygulamaları ve çekirdek hastalıklar-klinik problemlere yönelik yeterliklere yer verilmektedir.

Amaç: EÜTF mezunlarının UÇEP kapsamındaki temel hekimlik uygulamaları ve hastalık-klinik problemler için tanımlanan öğrenme düzeyleri açısından yeterliklerinin değerlendirilmesi ve programımızın geliştirilmesinde kullanılmasıdır.

Yöntem: EÜTF Mezun değerlendirmeleri mezunlarımızın çıkış belgelerini alma ve ilişik kesme sürecinde bir anket doldurmaları istenerek uygulanmaktadır. Anket, 2020 yılı mezunlarımıza salgına yönelik önlemler nedeniyle uygulanamamış, 2021 yılında ise elektronik formu kullanılmıştır. Form kapsamında demografik bilgiler, kariyer planları, temel hekimlik uygulamaları ve hastalık-klinik problemlere yönelik yeterlik algıları, pratisyen/uzmanlık öğrencisi hekim olarak hizmet sunumu yeterlik algısı, aldıkları eğitimin farklı aşamalarına ilişkin değerlendirmeleri ve fakültenin hekimlik değerleri kazanımlarına yönelik algıları değerlendirilmektedir. Temel hekimlik uygulamaları ve hastalık-klinik problemlere yönelik yeterlik algıları, UÇEP'te tanımlanan minimum öğrenme düzeylerine göre raporlanmakta ve incelenmektedir. Temel hekimlik uygulamaları için UÇEP 2014'te "4-Her durumda ustalıkla yapabilir" düzeyindeki 51 başlık, hastalık-klinik problemler için "TT-Tanı koyabilmeli, tedavi edebilmeli" düzeyindeki 55 hastalık anket kapsamına alınmıştır.

Bulgular: EÜTF'nin 2017-2021 mezunları demografik özellikleri benzerdir. Mezunların %85-90'ı uzmanlık eğitimini planlamaktadır. Uzmanlık tercihleri çalışma yoğunluğu fazla yada cerrahi bölümlerde giderek azalmaktadır.

"4" düzeyinde temel hekimlik uygulamaları içinde çocuk ve yenidoğan muayenesi, tedavi red ve ölüm belgesi düzenleme, su numunesi alma, su dezenfeksiyonu, gaitada gizli kan incelemesi, kanama zamanı ölçümü, topuk kanı alma, solunum havasında alkol ölçümü, koma pozisyonu verme uygulamalarında öğrenme düzeyi beklenenin altındadır. Hastalık-klinik problemler listesindeki her hastalık beklenen düzeyde tanınıp tedavi edilememektedir.

Mezunlarımız kendilerini pratisyen hekim yada uzmanlık öğrencisi olarak yeterli hissetmektedir, ancak biraz daha uygulama ve deneyim elde etme gereksinimi vurgulamaktadır. Eğitimin ilk üç yıl, stajlar ve intörnlik dönemine ilişkin görüşler geliştirilmesi gereken yönleri vurgulayacak şekilde açık yüreklilikle ifade edilmektedir. Fakültenin hekimlik değerleri açısından kazandırdıklarına yönelik belirgin bir olumluluk algısı vardır. Fakülteye aidiyet ve güven önemli düzeyde yüksektir.

Tartışma ve Sonuç: Mezunların görüşlerini ve yeterlik algılarını ayrıntılı olarak iletmeleri eğitim programının gelişimi için önemli destek sağlamaktadır. Bununla birlikte anketin uzun ve belleği zorlayıcı içeriği hızla yanıtlama sürecinde sıkıntılı olabilmektedir. Yine de daha fazla veri elde edebilmek adına zamanlamasının uygun olduğu düşünülebilir.

Mezunların özellikle eğitimin uygulamalı yanına yönelik daha fazla fırsat ve deneyim elde etme beklentisi, giderek artan öğrenci sayısına karşın klinik ortamların aynı kalması nedeniyle ülkemizdeki hemen hemen tüm tıp fakültelerinde yaşanan sorunu işaret etmektedir.

UÇEP kapsamında yer alan temel hekimlik uygulamaları ile çekirdek hastalıklar-klinik problemler için önerilen düzeylerin çok büyük bölümünün UÇEP 2020 de düzeyinin alt düzeye indirilmesi sorunun fakültemiz programından kaynaklanmadığını göstermektedir. Benzer şekilde UÇEP'te güncellenen hastalık listeleri ve düzeyler de hedeflerin daha karşılanabilir özellik kazanmasını sağlamıştır. Mezunlarımızın fakülteye yönelik güven ve aidiyet düşünceleri memnuniyetlerini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler

mezun değerlendirmeleri, UÇEP, temel hekimlik uygulamaları, çekirdek hastalık-klinik problemler, yeterlik

Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Uçep 2020 Klinik Bilimler Eğitim İçeriği Uyumlaştırma Süreci

Ayşe Arzu Akalın

arzuakalin@yahoo.com, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi TEAD

Güldal Izbirak

gizbirak@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi TEAD

Özlem Tanrıover

otanrioover@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Aile Hekimliği AD

Recep Erol Sezer

erol.sezer@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

Sabri Kemahlı

sabri.kemahli@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Pediyatri AD

Rukset Attar

rukseta@gmail.com, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Doğum AD

Vildan Öztürk

vozturk@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları AD

Klinik Bilimler Ad Eğitim Sorumluları

arzuakalin@yahoo.com, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sina Ercan

sercan@yeditepe.edu.tr, Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (MÖTE-UÇEP) ülkemizde ilk olarak 2002 yılında yayınlanmış daha sonra 2014 yılında son olarak da 2020 yılında güncellenmiştir. Tıp Dekanları Konseyi'nin girişimi ile oluşturulan UÇEP Çalışma Grubu tarafından hazırlanan UÇEP 2020'nin tamamının tüm Tıp Fakültelerinin eğitim içeriklerinde kapsanması, bu ulusal belgede yer alan başlıkların Fakültelerin özgün eğitim içeriğinin %70-75'ini oluşturması beklenmektedir. UÇEP Çalışma Grubunun MÖTE-UÇEP'lerin her altı yılda bir gözden geçirilmesi yönündeki kararı tıp fakültelerinde yürütülecek uyumlaştırma çalışmalarının periyodikleşmesini koşullamaktadır.

Amaç: Bu çalışmada Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (YÜTF) yürütülen Klinik Bilimler Eğitim İçeriği UÇEP 2020 Uyumlaştırma süreci ve bu süreçte kullanılmak üzere geliştirilmiş formlar aktarılarak benzer çalışmaları yürütecek eğitim kurumlarına deneyim ve araç paylaşımı yoluyla katkı sunmak amaçlanmaktadır.

Yöntem: YÜTF'de MÖTE-UÇEP Klinik Bilimler eğitim içeriği uyumlaştırma çalışmaları dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

İlk olarak ön hazırlık aşamasında 'UÇEP 2020 Klinik Dönem Veri Toplama Formu' oluşturulmuştur. Excell dosyası şeklinde olan bu formlar UÇEP Uyumlaştırma Komisyonunda gözden geçirildikten sonra Dekanlığın üst yazısıyla dijital olarak Klinik Bilimler anabilim dalları ile paylaşılmıştır. Formun ilk sayfasında formun nasıl doldurulacağı ve öğrenme düzeylerine ilişkin açıklamalar yer almakta olup ikinci sayfasında Çekirdek Hastalıklar/ Klinik Problemler, üçüncü sayfasında Temel Hekimlik Uygulamaları, dördüncü sayfasında Davranışsal, Sosyal ve Beşeri Bilimler ve beşinci sayfasında ise anabilim dallarının eğitim programında bulunmakla birlikte UÇEP 2020 ile bağlantılandırılmayan başlıklara dair veriler toplanmıştır. Formda Çekirdek Hastalıklar/ Klinik Problemler Listesi anabilim dallarının çalışmasını kolaylaştırmak amacıyla organ sistemlerine göre düzenlenmiş olarak sıralanmıştır. Anabilim dalları eğitim sorumluları ile birebir temas kurularak formların nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci aşamada anabilim dallarından geri gelen doldurulmuş formlar tek bir tablo halinde birleştirilerek Fakültenin Klinik Bilimler UÇEP Karşılama Durumu Formu oluşturulmuştur. Bu Formda başlıklar alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Fakülte formu üzerinde Çekirdek Hastalıklar/ Klinik Problemler ve Temel Hekimlik Uygulamaları (THU) listesinde bulunan her bir başlık UÇEP 2020'de önerilen öğrenme

düzeıı açısından gözden geçirilerek hem UÇEP'in karşılanma durumu hem de öğrenme düzeıı uygunluğu açısından değerlendirilmiştir.

Üçüncü aşamada UÇEP 2020'de yer alıp Fakülte eğitim programında karşılanmayan ya da öğrenme düzeıı uygun olmayan Çekirdek Hastalıklar/ Klinik Problemler ve THU oluşturulan UÇEP 2020 Klinik Bilimler Uyumlaştırma Formu vasıtasıyla ilgili anabilim dalı/dallarına bildirilerek kendilerinden uyumlaştırma için gerekli değişiklikleri eğitim programlarında gerçekteştirmeleri ve yapılan değişiklikleri aynı forma işleyerek komisyona geri göndermeleri istenmiştir. Anabilim dallarından gelen formlar Müfredat Kurulu'na yönlendirilerek burada değerlendirilip onaylanması sağlanmıştır. Son olarak anabilim dallarından gelen UÇEP 2020 Klinik Bilimler Uyumlaştırma Formları gözden geçirilerek Fakülte düzeıinde karşılanmamış ya da öğrenim düzeıı uyumlaştırılmamış bir başlık kalıp kalmadığı kontrol edilmiştir.

Bulgular: UÇEP 2020 klinik bilimler uyumlaştırma çalışması sırasında 23 anabilim dalının eğitim programı içeriğinde değişiklik yapılması gerekmiş, Çekirdek Hastalıklar/ Klinik Problemler Listesindeki 342 başlıktan sadece yedi tanesi, Temel Hekimlik Uygulamaları Listesinden ise 15 başlık sıfırdan eklenmek durumunda kalmış diğer tüm değişiklikler öğrenme düzeılerinin uyumlaştırılması şeklinde olmuştur.

Sonuç: Uyumlaştırma sürecinde kullanılan formlar iletişim ve veri toplama açısından kolaylık sağlamakta, pek çok farklı bölümle işbirliği halinde yürütölen bir çalışmanın standardizasyonuna hizmet etmekte, ulusal akreditasyon açısından önemli bir standart için kanıt niteliğinde belge sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

UÇEP 2020 Uyumlaştırma, Uyumlaştırma Formu, Çekirdek Hastalıklar, Temel Hekimlik Uygulamaları, UÇEP Uyumlaştırma Çalışması, UÇEPİRma

Poster Bildiriler

2020-2021 Yıllarında Covid-19'a Karşı Dünya Sağlık Örgütü Desteği ile Düzenlenen Sürekli Mesleki Gelişim Programlarının Değerlendirilmesi: Tanımlayıcı Analiz

Nilufer Memmedova

nilufermemmedova67@mail.ru, Azerbaycan Tibb Universiteti

Ozan Karaca

ozan.karaca@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlık Binası Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Malik Şükürlü

malikshukurlu@gmail.com, 3 sayılı ŞKH

Lale Rüstemova

lala.rustamova.1967@mail.ru, ETTPİ

Emil İskenderov

eiskandarov@tabib.gov.az, TABİB

Nahide Mahmudova

nmahmudova@tabib.gov.az, TABİB

Sevinj Abdullayeva

Columbianyc11@gmail.com, UNICEF

Min Yuan

myuan@unicef.org, UNICEF

Tohfa Jamilova

tjamilova@unicef.org, UNICEF

Araz İsmayılov

ibrahimova@who.int, DSÖ, Azerbaycan ofisi

Tural Qulu

gulut@who.int, SÖ, Azerbaycan ofisi

Sevinc Hasanova

shasanova@who.int, SÖ, Azerbaycan ofisi

Okan Ok

okanok@hotmail.com, SÖ, Azerbaycan ofisi

Hasan Odabaşoğlu

hasanoda@gmail.com, SÖ, Azerbaycan ofisi

Afaq İszadə

afaqabbasova1991@gmail.com, Ankara universiteti tipp fakültesi Göğüs hastalıkları,

Metanet Qaraxanova

matanat582002@yahoo.com, A.Aliyev ad. AzDHTİ Pediatriya kafedrası

Nuran Sadeddinli

sadeddinlee@gmail.com, Sumqayıt Tibb Merkezi

Vafa Ağayeva

vafa.aghayeva@yahoo.com, İSİM

Gulnar Axundzadə

gulnaraxundzade5007@gmail.com, Klinik Tibbi Merkez

Bilgin Arda

bilgin.arda@ege.edu.tr, EGE Üniversitesi Hastanesi

Oğuz Reşat Sipahi

oguz.resat.sipahi@ege.edu.tr, EGE Üniversitesi Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları Ana Bilim Dalı

Terane İbadova

taranaibadova1@gmail.com, A.Aliyev ad. AzDHTİ Pediatriya kafedrası

Pervin Korkmaz Erken

pervin.korkmaz.ekren@ege.edu.tr, EGE Üniversitesi Hastanesi

Lale Musayeva

dr.musazadeh@gmail.com

Aygün Mustafayeva
aygun.am89@gmail.com, SÖ,Azerbaycan ofisi
Hande Harmancı
harmancih@who.int, SÖ,Azerbaycan ofisi
Halil İbrahim Durak
halil.ibrahim.durak@ege.edu.tr, SÖ,Azerbaycan ofisi

Giriş: Küresel pandemi, felaketler veya afet durumları olayın meydana geldiği ülkeler için toplum sağlığı bakımından benzersiz durumlar yaratabilmektedir. Bu durumlarda, alanda görev alacak sağlık çalışanlarını hızlıca desteklemek, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) standartlarına uygun şekilde kapasitelerini geliştirmek önemlidir. Bu bağlamda COVID-19'la mücadele kapsamında, DSÖ Azerbaycan ülke ofisi liderliğinde ve ilk aşamasında Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun (UNICEF) katkısı ile PROACT-Training projesi ve ardından Avrupa Birliği tarafından desteklenen Sağlık için Dayanışma ve COVID-19 Aşı Desteği projeleri kapsamında Azerbaycan'daki sağlık insangücünün pandemiye karşı mücadele kapasitesini artırmaya yönelik eğitimler planlanmış ve uygulanmıştır. Eğitimler Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi öğretim üyelerinin desteği ile planlanmış, DSÖ ve UNICEF koordinasyonunda, Azerbaycan Sağlık Bakanlığı ile Tıbbi Arazi Bölmeleri İdareetme Birliği (TABİB) sorumluluğunda gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalarda 4 ana çıktı öngörülmüştür; 1) Azerbaycan'da on üç tıbbi bölgenin her birinde COVID-19'a yanıt ile ilgili temel kapasiteleri hızla arttırmak amacıyla sürekli eğitim merkezleri açmak, 2) COVID-19'a yanıt için gereken yeterlikleri kapsayacak eğitim programları geliştirmek, 3) hekimleri salgın koşullarında görevlerini yapabilmeleri için hizmet öncesi ve sırasında eğitmek; onlara danışman/konsültan ve eğitici kimliği kazandırmak, 4) geliştirilen eğitim programlarını, kurulan sürekli eğitim merkezlerinde uygulayarak en az 4.000 yerel sağlık çalışanına ulaşmak.

Amaç: Bu bildirinin amacı bu dört ana çıktının ürettiği yaygın etkinin eğitsel bağlamda tanımlayıcı analizinin yapılması ve paylaşılmasıdır.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki bu çalışmanın verileri ön-son test ve eğitim sonu değerlendirme anketlerinden elde edilmiştir. Projeler kapsamında ADDIE jenerik modeliyle 10 program geliştirilmiş, 19 eğitim merkezinde, 56 eğitici uygulanmış, çoktan seçmeli sorular kullanına pre-post testler, 16 soruluk satndart geribildirim formuyla değerlendirilmiştir. Kursların öğrenme içeriklerinin geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi, verilerinin işbirlikli olarak işlenmesi aşamalarında HRHEDU.org adresinde projeye özgün bir öğrenme yönetim sistemi (Moodle) kullanılmıştır.

Bulgular: Sunulan tanımlayıcı analizler 11420 kurs katılımın verilerinden elde edilmiştir. Kurslar en fazla 12 kişilik gruplarda, yüzyüze, interaktif ve en az iki eğitici tarafından verilmiş, kurslara 42 başhekim veya direktör, 4980 hekim, 5661 hemşire, 779 hekim ve hemşire dışı sağlık çalışanı katılmıştır.

Kursların başında ve sonunda uygulanan, çoktan seçmeli sorulardan oluşan ve 100 üzerinden değerlendirilen ön-son test puanları arasındaki farkın hesaplanması ile elde edilen kazanım skorları (ortalama puan artışı) yüksektir ($x = 36,23 \pm 18,25$). Katılımcıların 10 tam puan üzerinden sorgulanan genel memnuniyetleri çok yüksektir ($x = 9,92 \pm 0,038$). En yüksek katılım gösterilen üç kursun, süre, katılımcı sayıları ve kazanım skorları ise şu şekildedir; Sekiz saatlik Temel Hayat Desteği kursuna 4907 kişi katılmıştır ve ortalama kazanım skorları 43,7'dir. İkinci sıradaki 12 saatlik Aşılama kursuna 2900 kişi katılmıştır ve ortalama kazanım skorları 27,3'tür. Üçüncü sıradaki sekiz saatlik COVID-19: Sağlık çalışanları için risk farkındalığı, korunma ve risk iletişimi kursuna 1675 kişi katılmıştır ve ortalama kazanım skorları 28,9'dur.

Sonuç: DSÖ Azerbaycan ofisi, UNICEF'le birlikte ve yerel sağlık otoriteleri işbirliği ile 19 eğitim merkezinde, risk iletişiminden yoğun bakımda hasta bakımına, temel yaşam desteğinden olağandışı durumlarda hazırlığı kapsayan bir çerçevede COVID-19'a karşı mücadele için sağlık insangücüne 11 sürekli mesleksi gelişim programı geliştirmiştir. Bu programları katılanların öğrenmeleri sağlayacak ve en yüksek düzeyde memnun olacakları şekilde uygulayarak 12 ay içinde ülkedeki sağlık çalışanlarının yaklaşık %10'una ulaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler

sürekli mesleki gelişim, sağlık çalışanları, eğitim programları

Acil Tıp Uzmanlık Öğrencilerinin Eğitiminde Google Form Kullanılan Bir Ölçme-Değerlendirme Deneyimi

Yusuf Ali Altuncı

yusuf.ali.altunci@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sercan Yalçınlı

sercan.yalcinli@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Ayşe Hilal Batı

hilal.bati@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Amaç: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı Uzmanlık Öğrencileri'nin değerlendirilmesinde yeni bir yaklaşım olarak kullanılan Google Form uygulamasına ilişkin memnuniyeti değerlendirmek ve klasik kağıt-kalem sınavlarındaki memnuniyet ile karşılaştırmak hedeflenmiştir.

Gereç ve Yöntem: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı Uzmanlık Öğrencileri'ne "Toksikolojik ve Çevresel Aciller" konulu, 50 sorudan oluşan bir ara değerlendirme sınavı hem kağıt-kalem hem de Google Form uygulaması kullanılarak hazırlanmış ve uygulanmıştır. Sınav saatinde uzmanlık öğrencilerinden görevleri başında olanlar kağıt-kalem sınavı ile diğer öğrenciler ise çevrimiçi olarak sınava katılmıştır. Çevrimiçi ortamda sınava katılacak uzmanlık öğrencilerinin kişisel bilgisayarları veya cep telefonları ile sınava katılması istenmiş, sınava ilişkin Google Form linki sınav başlama saatinde Anabilim Dalı WhatsApp grubunda paylaşılmıştır. Çevrimiçi ortamda gerçekleştirilen sınavdan sonra uzmanlık öğrencilerine sınavın uygulanma şekline yönelik memnuniyetlerini değerlendiren bir anket uygulanmıştır. Uygulanan anket ile katılımcıların; kıdem durumları, çevrimiçi sınav memnuniyet düzeyleri (, 1: hiç beğenmedim, 10: çok beğendim olacak şekilde 10'lu bir ölçekle), bir sonraki sınavda çevrimiçi sınavı tercih etme istekleri, sınav sorularını okumakta ve görselleri değerlendirmekte sorun yaşayıp yaşamadıkları, çevrimiçi sınavı kağıt-kalem sınavına tercih etme durumları, çevrimiçi sınavın düzenlilik, stres ve kaygı yaratma durumu, çevrimiçi sınava uyum sağlama zorluğu ve bu sınavda daha fazla yorgunluk olup olmadığı sorgulanmıştır.

Bulgular: Sınava toplamda 61 Acil Tıp Uzmanlık Öğrencisi'nin 59'u katılmıştır. 17 öğrenci klasik yöntemle, 42 öğrenci ise çevrimiçi olarak sınava katılmıştır. Çevrimiçi sınava katılan 42 öğrencinin 26'sı Memnuniyet Anketi'ni yanıtlamıştır. Öğrencilerinin kıdem ortalaması 22.9 aydır. Sınavın çevrimiçi uygulanması ile ilgili memnuniyet düzeyi için ortalama değerlendirme puanı 8.81 olarak belirlenmiştir. Bir sonraki Acil Tıp Uzmanlık Öğrencisi Ara Değerlendirme Sınavı'nın çevrimiçi yapılmasını tercih edenlerin oranı %92.3 (n:24)'tür. Bununla birlikte çevrim içi sınavı klasik kağıt kalem sınavına tercih edenlerin oranı daha düşüktür (n:14, %53.8). Sınav sorularını okumakta ve görsellerini değerlendirmekte katılımcıların %92.3'ü (n:24) sorun yaşamadığını belirtmiştir. Çevrimiçi sınavı klasik kağıt kalem sınavlarına göre daha düzenli bulan 17 (% 65.4), daha stresli bulan 3 (% 11.5) öğrenci vardır. Çevrimiçi sınavda sınav kaygısını daha fazla hisseden kişi oranı %11.5 (n:3) olarak bulunmuştur. Çevrimiçi sınava kolay uyum sağlama oranı %92.3 (n=24)'tür. Katılımcıların %7.7'si (n:2) çevrimiçi sınavda kağıt kalem sınavına göre daha fazla yorulduğunu belirtmiştir.

Sonuç: Çevrimiçi sınavlarda yüksek öğrenci memnuniyeti dikkat çekicidir ve genç hekimlerin digital ortamları kullanma eğilim ve yeterliğinin yüksekliği ile açıklanabilir. Daha düzenli olması, daha az gerginlik yaratması, kolay uyum sağlanması çevrimiçi sınavların daha fazla tercih edilmesine neden olmakta ve klasik kağıt kalem sınavlarına üstün kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

acil tıp, uzmanlık öğrencileri, ölçme değerlendirme, çevrimiçi sınav, kağıt kalem sınavı

Akademik Sınav Otomasyon Sistemine Ulusal Çekirdek Eğitim Programının Entegrasyonu

Aslı Bostancı

aslibostanci@akdeniz.edu.tr, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları

Anabilim Dalı

Erol Gürpınar

erolgurpinar@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Özge Turhan

ozgeturhan@akdeniz.edu.tr, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik

Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Murat Turhan

mt@akdeniz.edu.tr, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı

Giriş: Tıp eğitiminin niteliğinin geliştirilmesi için, yetkinlik ve yeterlik kavramlarının Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP) ve Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) ile ilişkisi uzun yıllardır tartışma konusudur. Yetkinliklere ulaşılması için yeterliklerin ve yeterliklere ulaşılması için de alt yeterliklerin kazanılması gerekmektedir. UÇEP 2020' de üç temel yetkinlik alanında 8 adet yeterlilik ve 32 adet yeterlilik hiyerarşik bir biçimde tanımlanmıştır. Bu yetkinliklerin ve yeterliklerin kazanılma derecesi her ders/staj ya da dönem sonunda öğrenme çıktıları olarak ölçülür.

Fakültemizde son üç yıldır ölçme değerlendirme aşamasında Akademik Sınav Otomasyon Sistemi (ASOS) kullanılmaktadır. ASOS 3 katmanlı web tabanlı sistem mimarisi bulut teknolojisi ile çalışan, çoklu dil desteği sunan, yeni nesil programlama anlayışına sahip, sürekli güncellenen bir yapıdır. Altı ana modülden oluşmaktadır. Farklı soru türlerine izin veren, sınırsız sayıda soruyu barındırabilen, akran kontrolü özelliği olan, dört farklı sınav ortamında beş farklı sınav türünün yapılmasına imkân tanıyan, ayrıntılı sınav analizi yapabilen, tüm bu verileri büyük bir güvenlik içerisinde saklayabilen esnek bir yapıya sahiptir. Şu ana kadar Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesinde (AÜTF) ASOS' a 24.564 soru girilmiş, 632 sınav bu sistemle yapılmıştır.

Amaç: ASOS' a UÇEP 2020' nin entegre edilmesidir.

Yöntem: Bu çalışmada mevcut ASOS yapısına TYYÇ ara yüzü eklenmiştir. Ardından tıp fakültesi programına TYYÇ ve UÇEP 2020' nin üç bileşeni ile uyumluluk özelliği getirilmiştir. Tüm ders kurulları/stajlar çıktıları ve dönem hedefleri belirlenmiş ve birbiri ile ilişkilendirilmiş, dönem hedefleri de program yeterlikleri ile bunlarda yetkinlikler ile ilişkilendirilmiş ve ASOS üzerinde TYYÇ yönetimi sekmesine girilmiştir. UÇEP 2020' nin üç bölüm halinde belirtilmiş bileşenleri sisteme aktarılmıştır. Bu bileşenler bölüm için üç yetkinlik alanı, sekiz adet yetkinlik ve 32 adet yeterlilik, bölüm 2 için 141 klinik semptom, 342 çekirdek hastalık, öğrenme düzeyi ve ilişkili olduğu organ sistemleri, klinik semptom çekirdek hastalık eşleştirme tablosu, temel hekimlik uygulamaları ve düzeyleri, bölüm 3 için ise 35 alt başlıkta davranışsal sosyal ve beşerî bilimler durumlar listesinden oluşmaktadır. Ara yüzün tasarlanması, UÇEP uyumunun sağlanması ve test edilmesi aşaması tamamlandıktan sonra kullanıcı eğitimine geçilmiştir. Tüm öğretim üyeleri ders ve soru içeriklerinin oluşturulması aşamasında ASOS-UÇEP ilişkisini nasıl kuracakları (ders öğrenim hedefleri ile ders kurulu / staj çıktılarının ilişkilendirilmesi) konusunda bilgilendirilmiştir.

Bulgular: Bu süreçte AÜTF de altı yıllık tıp eğitimi programı UÇEP 2020' ye göre güncellenmiştir. Tüm öğretim üyelerinin sınav otomasyon sisteminde kendi derslerine öğrenim hedefi girmesi, öğrenim hedefinin ders kurulu / staj çıktıları ile ilişkilendirilmesi, soru girme aşamasında ise her sorunun çekirdek hastalık veya DSBB / temel hekimlik uygulaması ile eşleştirilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Şu an sistemdeki mevcut derslerin ve yeni girilen soruların tamamı en az bir öğrenim hedefi, çekirdek hastalık öğrenme düzeyi veya DSBB veya temel hekimlik uygulaması ile ilişkilendirilmiş durumdadır.

Sonuç: ASOS; UÇEP 2020' deki başlıklara ait içeriklerin tamamını bünyesinde barındırabilmektedir. Altı yıllık eğitim programımız UÇEP' e entegre edilmiş, derslerimiz ve sorularımız UÇEP ile uyumlu hale getirilmiştir. Bundan sonraki hedefimiz sınav sorularının da çekirdek hastalıklar ve öğrenme düzeylerine göre seçilmesidir. ASOS' a UÇEP uyumunun sağlanması hem tıp eğitiminin kalitesini arttıracak, hem de objektif, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek, akreditasyon standartlarına uygun bir

ölçme değerlendirme imkânı sağlayacaktır. Böylelikle program boyunca hedeflenen yetkinliğe ulaşıp ulaşamadığını da belirlenebilecektir.

Anahtar Kelimeler

tıp Eğitimi, UÇEP 2020, yeterlik-yetkinlik.

Akdeniz Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi Meslekler Arası Öğrenmeye Giriş Toplumsal Destek Programı Pilot Uygulaması

Ezgi Özgün

ezgi.ozgun@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Mehtap Türkay

mehtapturkay@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

M. Kemal Alimoğlu

alimoglukemal@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Mustafa Daloğlu

drmustafadaloglu@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Sümer Mamaklı

smamakli@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Yeşim Şenol

yysenol@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Arif Onan - Program Koordinatörü

arifonan@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: Yirminci yüzyılın son çeyreğinde sağlık otoritelerinin hemfikir olduğu konu, sağlık bilimleri eğitim programlarının yetkinliklere dayalı olarak oluşturulması gerekliliğidir. Sağlık bilimleri eğitiminde yetkinlik temelli eğitimin amaçlanmasıyla birlikte kazanılması hedeflenen ekip üyesi yetkinliğinin geliştirilmesi için mesleklerarası eğitim programları geliştirilmektedir. Çünkü sağlık hizmetleri farklı çalışma alan uzmanlarının katılımı ile gerçekleşir. Sağlık hizmet sunumunun geliştirilmesi için gerekli olan işbirlikli çalışma, mesleklerarası işbirliği öğrenme etkinlikleri ile geliştirilebilmektedir. Mesleklerarası eğitim (Interprofessional learning), en az iki farklı meslek mensubunun işbirliğini ve hizmet kalitesini artırmak için bir araya geldikleri birlikte, birbirlerinden, birbirleri hakkında öğrendikleri eğitim süreçleridir. Nitelikli, güvenilir, verimli ve sürdürülebilir bir sağlık hizmeti sunumunda sağlık alanı çalışanlarının ekip olarak birlikte çalışma yeteneği ve işbirliğine dayalı beceriler geliştirmesi gerektiği konusunda görüş birliği vardır (WFME, WHO, UTEAK). Bu bildirinin amacı Akdeniz Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi 1. Sınıf öğrencilerinin Meslekler Arası Öğrenmeye giriş toplumsal destek eğitim programı pilot uygulamasının nasıl uygulandığı hakkında paylaşımda bulunmaktır.

Yöntem: Bu çalışma, 1. Sınıf Toplumsal Destek Programı seçmeli bloğu kapsamında 40 diş hekimliği fakültesi ve 40 tıp fakültesi öğrencisi katılımıyla meslekler arası öğrenmeye giriş programı olarak gerçekleştirilmiştir. Programda temel olarak aşağıda yer alan kazanımlar hedeflenmiştir.

- Mesleklerarası çalışma için Değerler/Etik
- Mesleklerarası iletişim
- Roller/Sorumluluklar
- Ekip ve ekip çalışması

14 haftalık planlanan bu programda 6 öğretim elemanı 1 araştırma görevlisi, bir doktora öğrencisi ve bir acil tıp teknikeri görev almıştır. Programın tamamı yüz yüze öğrenim şeklinde gerçekleşmiştir. 20 şer kişilik gruplar halinde 4 ana başlıkta döngüsel bir program olarak tasarlanmıştır. İlk hafta öğrencilere ders işleyişi ve meslekler arası öğrenmenin kapsamı anlatılmıştır. Devam eden 12 hafta boyunca öğrenciler küçük grup çalışmaları ile 20'şer kişilik (10 tıp F. +10 diş F. öğrencisi) dört grup halinde 3 döngü ile ekip odaklı acil ilk yardım, ekip iletişim becerileri, ekip odaklı klinik beceriler, Covid-19 Saha Vaka izlemi ana başlıklarındaki programı tamamlamışlardır. Son hafta öğrencilerle tek bir oturumla sözlü refleksiyon ve geri bildirimle programı ve çevrimiçi geribildirim formu ile uygulamaları değerlendirmeleri istenmiştir. Ayrıca öğrencilere çevrimiçi Mesleklerarası Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunmuşluk Ölçeği uygulanmıştır.

Bulgular: Verinin istatistiksel analizi SPSS 23.0 istatistik paket programında yapılmıştır. Verinin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Ölçek ortanca değeri 4,27 (3,63 en

düşük, 4,79 en yüksek) bulunmuştur. Fakültelere göre anlamlı fark göstermemektedir. Geri bildirim formunu 79 (%98) öğrenci doldurmuştur. On iki haftalık her biri 2 saat süren uygulamalara öğrenciler aktif katılım sağlamıştır. Öğrencilerin yazılı geribildirimlerinden elde edilen nitel verilerden genel olarak programdan memnun kaldıkları görülmüştür. Öğrenciler; 'iş birliğinin ne kadar önemli olduğunu, her bireyin ekipteki rolünün farkındalığını, ekip ruhunu, ekip arası iletişim ve çalışmanın önemini, empatiyi, aktif rol almanın öğrenmeye katkısını, birbirlerini tanıma ve anlama fırsatı bulduklarını' bildirmişlerdir. **Sonuç:** Mesleklerarası öğrenmeye giriş için küçük grup çalışmaları ile mesleki bilgi ve beceri kazanımının yanında öğrencilere eğlenceli öğrenme ortamı sunulması ile motivasyonlarının arttığı görülmüştür. Bu çalışmada akademik takvimden kaynaklı kısıtlılıklar ve ekipman sorunları nedeniyle mesleklerarası işbirliği için gerçekleştirilecek öğrenme etkinlikleri olumsuz etkilenmiştir. Programda yer alacak meslek çeşitliliği artırılarak ekiplerin oluşturulması ve göreve ilişkin tasarımların devam etmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmadan elde edilen tüm geri bildirimler eğitim programının iyileştirilmesinde kullanılacaktır.

Teşekkür: Selda YARDIM, Ömer GÜNDOĞDU

Anahtar Kelimeler

mesleklerarası öğrenme, işbirlikli çalışma, ekip çalışması

Anesteziyoloji ve Reanimasyon Stajında Ölçme-Değerlendirme Sistemi: Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Modeli

Demet Koç

demet.koc@med.bau.edu.tr, Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Senem Polat

senem.polat@vsh.bau.edu.tr, Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Anestezi Bölümü

Giriş: Tıp eğitiminin en önemli bileşenlerinden biri olan ölçme-değerlendirme uygulamaları özellikle kısa süreli stajlarda nitelikli bir yapıda olamamaktadır. Öğrenme hedefleri ile uyumlu, öğrenmeye katkı sağlayacak, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek bir sınav sistemi için çoklu değerlendirme yöntemlerinin kullanılması önemlidir.

Amaç: Bahçeşehir Üniversitesi (BAU) Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon stajı sonunda sınıf 4 öğrencilerine uygulanan sınav sisteminin bileşenlerini tanıtmak ve erken dönem deneyimlerimizi paylaşmaktır.

Yöntem: 2021-2022 eğitim-öğretim yılı başında BAU Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı tarafından yapılmaya başlanılan staj sonu değerlendirme sınavlarının bileşenleri incelenmiştir. İki haftalık staj eğitimi boyunca öğrencilerin hastanede yaptıkları pratik uygulamalar staj karneleri üzerinden değerlendirilmektedir. Staj karnesi hastadan öykü alma, vital bulguların takibi, damar yolu açma, enjeksiyon yapma gibi genel uygulamalar ile yüz maskesi, balon valf maske kullanımı, airway uygulama, endotrakeal entübasyon yapabilme gibi anabilim dalına ait temel hekimlik uygulamalarını içermektedir. Staj sonunda karneler üzerinden performans notu verilmektedir. Staj sonu teorik bilgi değerlendirme sınavı ise önceden hazırlanmış soru havuzundan seçilen her biri 5 seçeneikli toplam 25 adet çoktan seçmeli sorudan oluşmakta ve kapsam geçerliliğini sağlayacak şekilde anlatılan konulara dağıtılmaktadır. Sözlü sınavlar ise Klinik Beceri Laboratuvarında maketler üzerinde klinik becerilerin (entübasyon gereçlerini tanıma, monitorizasyon, yüz maskesi ve balon valf maske kullanımı, airway takma, endotrakeal entübasyon yapma) değerlendirildiği yapılandırılmış beceri sınavı şeklinde yapılmaktadır. Klinik beceriler kontrol listelerindeki ölçütlere göre değerlendirici tarafından puanlandırılmaktadır. Sınav geçme notu yazılı sınavın %40'ı, sözlü sınavın %50'si ve karne notunun %10'undan oluşmaktadır. Her staj bitiminde Program Değerlendirme Komisyonu tarafından öğrencilerden eğitim programı ve ölçme-değerlendirme sistemine ait geri bildirimler alınmaktadır.

Bulgular: Ekim 2021- Şubat 2022 tarihleri arasında 65 öğrenci iki grup halinde Anesteziyoloji ve Reanimasyon stajı yapmıştır. Staj sonu sınavları sonucunda başarısız olan öğrenci sayısı birdir. Öğrencilerin ölçme değerlendirme ile ilgili Program Değerlendirme Komisyonu tarafından gönderilen sorulara beşli Likert Ölçeği ile verdikleri cevapların değerleri aşağıdadır:

1. Mesleki uygulama dersi geçme kalma ilkelerinin önceden bildirilmesi. Değerler: Birinci Grup: 4.4, İkinci Grup: 4.8
2. Teorik sınavın içeriğinin mesleki uygulama dersi öğrenim hedefleri ile uyumlu olması. Değerler: Birinci Grup: 4.8, İkinci Grup: 5.0
3. Sözlü sınavda öğretim üyelerinin öğrencileri tarafsız ve adil olarak değerlendirmesi ve performans notunun objektif olarak verilmesi. Değerler: Birinci Grup: 4.4, İkinci Grup: 5.0

Sonuç: BAU Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon staj sonu sınav sistemi ile öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını içerecek bir ölçme değerlendirme sistemi hedeflenmiştir. Teorik sınav ile bilgi, nesnel yapılandırılmış klinik sınav ile beceri ve performans karneleri ile beceri ve tutum ölçülmektedir. Öğrenci geri bildirimleri sınavların öğrenim hedefleri ile uyumlu olduğunu ve öğretim üyelerinin tarafsız ve adil değerlendirme yapısı, objektifliği sağladığı yönündedir.

Anahtar Kelimeler

ölçme değerlendirme, yapılandırılmış sözlü sınav

Asistanların Covid-19 Pandemisi Sürecinde Aldıkları Uzmanlık Eğitimlerine Yönelik Görüşleri

Selçuk Akturan
selcukakturan@gmail.com, Karadeniz Teknik Ünivesitesi
Melek Üçüncüoğlu
ucuncuoglumelek@gmail.com, Karadeniz Teknik Ünivesitesi
Yasemin Güner
yasemin-kul@hotmail.com, Karadeniz Teknik Ünivesitesi
Bilge Tuncel
drbilgetuncel@gmail.com, Karadeniz Teknik Ünivesitesi
Ayşenur Duman Dilbaz
aysnr27dmn@gmail.com, Karadeniz Teknik Ünivesitesi

Giriş: Covid-19 pandemisi özellikle işbaşı ve beceri eğitimlerini içeren tıp eğitimini olumsuz etkilemiş, mevcut programların yürütülmesini kısıtlamıştır. Bu durum asistanların eğitim süreçlerini de çeşitli şekillerde etkilemiştir. Literatürde pandemide asistanların uzmanlık eğitimleri sürecinde aldıkları eğitimlerin içeriği, yöntemi, eğitime etkisi ve niteliğine yönelik görüşlerini bildiren çalışmalar kısıtlıdır.

Amaç: Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Tıp Fakültesinde verilen tıpta uzmanlık eğitimlerinin pandemi sürecinde içeriği, yöntemi, eğitime etkisi ve niteliğine ilişkin asistanların görüşlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmamız nitel bir desende planlanmıştır. Çalışmamızın örneklemini kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Temel bilimlerden bir, cerrahi ve dahili bilimlerden ikişer odak grup (ortalama 8 kişilik) oluşturulmuştur. Çalışmaya en az altı aydır KTÜ Tıp Fakültesinde asistan olarak görev yapan gönüllüler dahil edilmiştir. Görüşmelerden bir saat öncesinde katılımcıların e-mail adreslerine Zoom linki gönderilmiş, ortalama 90 dakikalık odak grup görüşmeleri çevrimiçi olarak yapılmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış soru formu ile yürütülmüş ve kayıt altına alınmıştır. Nitel görüşme kayıtlarının iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak içerik analizi yapılmıştır. Analizi yapan iki araştırmacı ortaya çıkan temalar ve alt temalarda ortaklaşmak için ihtiyaç duyulan sayıda bir araya gelmişlerdir.

Bulgular: Görüşme içeriklerinin analizleri sonucunda; 'eğitim uygulamaları', 'sağlık hizmeti sunumu', 'bilimsel faaliyetler', 'duyguları etkileyen faktörler' ve 'asistanlık eğitimindeki yapısal sorunlar' adlı 5 tema ve bu temaların altında toplamda 26 kategori ortaya çıkmıştır. Eğitim uygulamaları teması altında; 'çevrimiçi (online) eğitim iklimi ve etkileri', 'pandemi döneminde asistanlık eğitimindeki farklılıklar', 'pandeminin yarattığı eğitim fırsatları', 'işbaşı eğitimler ve değerlendirmeler', 'disiplinlerarası eğitim faaliyetleri' ve 'eğitimde belirsizlikler ve telafi programları' kategorileri yer almaktadır. Sağlık hizmeti sunumu teması altında: 'pandemide farklılaşan çalışma şartları', 'asistanlara tanımlanan farklı roller' ve 'diğer disiplinleri yakından tanıma fırsatı' kategorileri yer almaktadır. Bilimsel faaliyetler teması altında; 'araştırmaya yönelik çalışmalar', 'yeni tedavi yaklaşımlarını deneyimleme' ve 'kongre, konferans ve sempozyumların yapısındaki değişiklikler' kategorileri yer almaktadır. Duyguları etkileyen faktörler teması altında; 'duygusal esneklik', 'yorgunluk', 'psikolojik bunalım', 'geleceğe yönelik kaygılar', 'hasta ve hasta yakınları ile oluşan olumlu iletişim havası', 'çaresizliği kabullenme' ve 'eğitimde oluşan fırsatlar/kısıtlılıklar' kategorileri yer almaktadır. Asistanlık eğitimindeki yapısal sorunlar teması altında ise; 'eğitim içeriğine ve tasarımına ilişkin sorunlar', 'asistanlık eğitimi ile elde edilmesi hedeflenen yetkinliklerin tanımlanmaması/ilan edilmemesi', 'değerlendirme ve geribildirim alma süreçlerinin yeterince işletilememesi', 'eğiticilerle yaşanan iletişim sorunları', 'mobbing' ve 'asistanın görev ve sorumluluklarının net tanımlanmaması' kategorileri yer almaktadır.

Sonuç: Ortaya çıkan görüşlerle pandeminin asistanların işbaşı ve saha uygulamaları başta olmak üzere eğitimlerini ve diğer disiplinler, eğiticiler ve toplumla ilişkilerine çeşitli şekillerde etkilediği anlaşılmaktadır. Bunun yanında, pandemi öncesinde de var olan eğitimde hedeflenen yetkinliklerin nasıl elde edileceğine ve değerlendirileceğine ilişkin yapısal ve tasarımsal sorunların pandemi sürecinde

daha görünür hale geldiği ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, asistanların da katılımı ve geribildirimleri ile, yetkinlik odaklı asistan eğitimlerinin tasarlanması ve uygulanması için gerekli faaliyetlerin yapılmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Diğer disiplinleri daha yakından tanıma ve empati yapma fırsatlarının oluşması, pandemi sürecinde sağlık profesyonellerinin çalışma şartlarının, toplumdaki yerinin ve özveriyle çalışmalarının toplum tarafından daha yakından görülmesinin hasta-hekim iletişimine etkileri pandemiye asistanların eğitim süreçlerinde duygusal sağlamlılıklarını olumlu etkilediği söylenebilir. Ayrıca, pandeminin ortaya çıkardığı ya da hızlandırdığı farklı ve yeni eğitim yöntemlerinin, çevrim içi uygulamalar ve sosyal ya da disiplinlerarası etkileşimlerin asistanların eğitimlerini ve kariyer planlamalarını bundan sonrasında da şekillendireceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

COVID-19 pandemisi, tıp asistanlığı, eğitim aktiviteleri,

Aynı Bilgi İçeriğinin Farklı Soru Tipleri ile Sorgulanmasının Öğrencinin Sınav Başarısı ile Karşılaştırılması

Fazıl Serdar Gürel

fsgurel@gmail.com, Başkent Üni Tıp Fak TEAD

Hayati Bilgiç

hbilgic1980@gmail.com, Başkent Üni Tıp Fak TEAD

Selma Aydın

drselmacetinkaya@hotmail.com, Başkent Üni Tıp Fak TEAD

Giriş: En yaygın kullanılan soru tipi olan çoktan seçmeli soru tipi öğrencinin olası doğru cevabı seçeneklerin arasında görmesi çağırışım ile cevaplamasını, diğer bir ifade ile tanıma düzeyinde cevaplamasını gerektirmektedir. Buna karşın kısa cevaplı soruların uygun şekilde kullanılmasında öğrencinin aynı bilgiyi hiçbir çağırışıma gerek kalmadan kendisinin doğrudan hatırlaması beklenmektedir.

Düşük düzey kazanımları için geçerli olmak üzere, çoktan seçmeli soru ile sorulduğunda bu (hatırlama ve anlama) iki düzey bilginin arasındaki fark birinin perceptual/ conceptual priming (algısal/kavramsal hazırlama) ile hatırlanıyor olması diğerinin ise semantic priming (anlamsal hazırlama) ile hatırlanıyor olmasına bağlı olabilir.

Ancak herhangi bir hazırlama/priming olmadan yani seçmeli olmayan sorular ile sorulduğunda doğru cevabın verilebilmesi bu bilginin uygulamaya/kullanıma daha hazır olduğu, ihtiyaç olduğunda herhangi bir hatırlatıcı faktöre gerek kalmadan hatırlanabildiği anlamına gelebilir.

Bu açıdan bakıldığında seçmeli ve kısa cevaplı sorulara verilen cevapların sınavın tamamında daha yüksek başarı gösteren öğrencilerde daha az ve sınavın tamamında daha düşük başarı gösterenlerde ise daha yüksek fark göstermesi beklenebilir.

Amaç: Bu çalışmada aynı bilgiyi sorgulayan soru tiplerine verilen doğru cevapların öğrencinin sınavın tamamında gösterdiği başarı ile nasıl bir ilişki içinde olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Deneysel bir araştırma yapılmıştır. Bu çalışma halen eğitici eğitimi almakta olan 140 öğretim üyesinin son değerlendirmesinde gönüllü olan 71 kişi katılmıştır. Bu çalışmada bu sınavı alan kişilere aynı bilgiyi ölçen sorulardan önce kısa cevaplı tipteki sorular ve da sonra aynı bilgiyi ölçen seçmeli tipteki soru sorulmuştur. Sınav süresince geri dönüş kapalı olacak ve katılımcıların önce kavramı herhangi bir çağırışım olmadan hatırlamaları talep edilecek ve daha sonra aynı bilgi seçmeli bir soru tipi ile sorularak tanıma düzeyindeki bilginin varlığı yoklanmıştır. Sınavda yüksek başarı gösteren %27'lik dilimdeki katılımcılar ile sınavda düşük başarı gösteren %27'lik dilimdeki katılımcıların hatırlama ve tanıma sorularına verdikleri cevaplar karşılaştırılmıştır. Ayrıca sınava katılanların tamamı için toplam sınav başarısı ile aynı bilgiyi ölçen sorulara verdikleri cevapların ilişkisine bakılmıştır.

Verilerin analizinde Mannwhitney-U testi ve Korelasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel değerlendirmeler için IBM SPSS 25.0 kullanılmıştır.

Bulgular: Tüm katılımcılar tüm soruları cevaplamışlardır. Tüm katılımcıların kısa cevaplı sorulardan doğru cevaplanan soru sayısı 3.28/10 ve çoktan seçmelilerde ise 7.70/10 sorudur. Üst ve alt ¼'lük gruplar 20'şer kişiden oluşmuştur. Üst grupta ortalama sınav başarısı 70.07 ve alt grupta ise 36.75 puandır. Sınav puanları, Kısa cevaplı sorulardan alınan puanlar ve çoktan seçmeli sorulardan alınan puanlar açısından gruplar arasında anlamlı farklılık vardır ($p < 0.001$). Sınav puanı ile her iki soru tipinden alınan puanlar arasında pozitif yönlü doğrusal ilişki vardır (Kısa Cevap- $r = 0.749$, $p < 0.001$ / Çoktan seçmeli- ($r = 0.837$, $p < 0.001$). Kısa cevaplı sorular ile aynı bilgiyi ölçen çoktan seçmeli soruların korelasyon katsayıları düşüktür ve 10 sorunun 8 tanesinde p değeri anlamlı çıkmıştır.

Sonuç: Sınavda yüksek başarı gösteren üst grupta katılımcıların kısa cevaplı sorulara daha yüksek oranda doğru cevap vermesi bu soruların sınavın genelinde daha yüksek ayırt ediciliğe sahip olduğunu göstermektedir. Buna bağlı olarak eğitimcilerin sınav öncesinde kazanımlarını doğru şekilde yazmaları, eğer hazırlama (piriming) etkisinin düşük olmasını istiyorlar ise seçmeli olmayan soruları tercih etmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

soru tipi, sınav başarısı, ayırt edicilik

Azerbaycan Tıp Üniversitesinde Mart 2022'de Düzenlenen Hemşirelik Okulları Öğretmenlerine Yönelik Düzenlenen İlaç Uygulamaları Eğitici Eğitimi Kursu: İlk Sonuçlar

İlhame Ceferova

ilhama.cafarova9942@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Aynur Beylerzade

aynur.beylerzade@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Benövşe Hüseynova

dr.benovshe@mail.ru, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Ayten Şixeliyeva

asixaliyeva@amu.edu.az, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Nilüfer Memmedova

Nilufermemmedova67@mail.ru, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Nilüfer Demiral Yılmaz

nilufer.demiral@gmail.com, Ege Üniversitesi

Fatma Vural

fatmavural72@gmail.com, Dokuz Eylül Üniversitesi

Özlem Mırdık

dromidik@gmail.com, On Dokuz Mayıs Üniversitesi

Okan Ok

okanok@hotmail.com, DSÖ

Samir Cavadov

scavadov@amu.edu.az, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Halil İbrahim Durak

hdurak@who.int, DSÖ

Giriş: İlaçların uygulanması öncesi, sırası ve sonrasında genelde sağlık çalışanlarına, özellikle hemşirelere önemli sorumluluklar düşmektedir. İlaçların hatasız ve güvenli bir biçimde hastaya uygulanması, hastaya verilecek zararı önlediği gibi, işgücü kayıplarının ve ülke ekonomisine olan zararın önüne geçecektir. Bu kayıpların önüne geçilebilmesi için sağlık personelinin ilaç uygulamaları konusunda donanımlı yetişmeleri gereklidir. Bu amaca hizmet etmek ve Azerbaycan'ın en büyük 3 tıp kolejinde programların ustalığa dayalı yaklaşımla güncellenmesini sağlamak için hemşire yetiştiren öğretmenlere yönelik, üç yarım günlük "İlaç Uygulamaları Eğitici Eğitimi Kursu" düzenlenmiş, 12 eğitici yetkinlik temelli bu kursa katılmıştır.

Amaç: Bu bildirinin amacı "İlaç Uygulamaları Eğitici Eğitimi Kursu" tanıtmak ve ilk sonuçlarını paylaşmaktır.

Yöntem: Programda öncelikle beklentiler alınmış, program tanıtımı yapılarak ilaç uygulama yolları ve hasta güvenliğine ilişkin genel bilgiler paylaşılmıştır. Ampülden ve flakondan ilaç hazırlama, intramusküler enjeksiyon, subkutan enjeksiyon, intradermal enjeksiyon, intravenöz ilaç verme ve intravenöz infüzyon içeriğine ilişkin teori ve beceri uygulamaları ilk iki gün içinde yer almıştır. Yeterliğe dayalı ve tam öğrenme yaklaşımı üzerinden sürdürülen programın son günü üç istasyonlu Objektif Yapılandırılmış Klinik Sınav (OSCE) tasarlanmış, katılımcıların hem öğrenci, hem de değerlendirici olarak OSCE deneyimi elde etmeleri sağlanmıştır. Kendi kurumlarında uygulayabilmeleri için müfredat, öğrenme kılavuzları ve program değerlendirme formları hazırlanmış, Azerbaycan diline çevrilmiş, katılımcılarla paylaşılmıştır.

Programın değerlendirilmesi amacı ile "Pretest-Postest", 'İlaç Uygulamaları Beceri Değerlendirme Formu' 'Kurs Sonu Memnuniyet Anketi" kullanılmış, veriler SPSS 22 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Öntest-sontest karşılaştırmalarında Wilcoxon Eşleştirilmiş Çiftler/İşaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Bulgular : "İlaç Uygulamaları Eğitici Eğitimi Kursu"na katılan 12 kişinin tümü kadın ve yaş ortalaması 34,5'tir. Katılımcılar program sonunda eğitim yöntemleri, eğitici ve katılımcı niteliği açısından programı

yeterli bulmuşlardır. Eğitim içeriğini kapsamlı bulan katılımcılar eğitim süresi, zaman kullanımı, uygulamaları tekrar yapma şansının olmaması ve eğitim materyalleri açısından diğer bileşenlere göre geliştirilmesi gerektiren noktalar olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların hepsi yeni yeterlilikler kazandıklarını, öğrenme hedeflerine ulaştıklarını, programa katıldıklarından memnun olduklarını, öğrendiklerini meslektaşları ile paylaşacaklarını, öğretim formatının uygun olduğunu, kendi eğitimleri ile ilişkili sorunlarının ortaya çıkmasına katkıda bulunduğunu, motivasyonlarının arttığını belirtmişlerdir. Motive edici faktörler arasında eğitimcilerle etkileşimler, samimi bir eğitim ortamı ve beceri eğitimlerinde kendilerinin yaparak öğrenmeleri olmuştur. Hem beceri oturumlarının, hem de program bileşenlerinin genel değerlendirmesi tüm katılımcılar tarafından en yüksek puan olan 10'la değerlendirilmiştir.

Doğru yanıt sayısı post-test yönünde anlamlı artış göstermiştir ($Z=-3,559$, $p=0,000$). Son-testte bilmiyorum seçeneği hiçbir soru için işaretlenmemiştir.

Sonuç: Tüm bulgular birlikte ele alındığında ilaç uygulamaları eğitici eğitiminden katılımcıların memnun olduğu ve öğrenme açısından etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

eğitici gelişimi, gelişim programı, ilaç uygulamaları

Azerbaycan Tıp Üniversitesinde Şubat 2022'de Düzenlenen Eğitici Gelişimi Programı: İlk Sonuçlar

Aynur Beylerzade

aynur.beylerzade@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Ayten Şixeliyeva

asixaliyeva@amu.edu.az, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Benövşe Hüseynova

dr.benovshe@mail.ru, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

İlhame Ceferova

ilhama.cafarova9942@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Nezaket Kerimova

nezaketkerimova986@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Nilüfer Memmedova

Nilufermemmedova67@mail.ru, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Samir Cavadov

scavadov@amu.edu.az, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Özlem Mırdık

dromidik@gmail.com, On Dokuz Mayıs Üniversitesi

Sevgi Turan

sevgigunalturan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Ozan Karaca

ozan.karaca@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi

Nilüfer Demiral Yılmaz

nilufer.demiral@gmail.com, Ege Üniversitesi

Fatma Vural

fatmavural72@gmail.com, On Dokuz Mayıs Üniversitesi

Halil İbrahim Durak

hdurak@who.int, DSÖ

Giriş: Azerbaycan Tıp Üniversitesi'nde (ATÜ) eğitici gelişim programının ilki 2021 Aralık ayında yeni kurulan Tıp ve Sağlık Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı'na aday on öğretim üyesi katılımcı ile başlatılmıştır. Program, 2022 şubat ayında bu ilk gruptan dördününün yardımcı eğitici olarak eklendiği 3 farklı grupta, 33 katılımcıyla sürdürülmüştür. 'Eğitim programı geliştirme' teması üzerinden, öğrenme ve öğretme, büyük ve küçük gruplarda eğitim yöntemleri, ölçme değerlendirme ve öğretim tasarımı konularında temel becerileri kapsayan altmış saatlik interaktif programda, mikro-öğretim yöntemiyle öğrenme süreci zenginleştirilmiştir. Katılımcıların her biri hazırladıkları ders planları doğrultusunda uygun öğrenme ortamını hazırlayarak bir oturum yönetmiştir. Bu oturumlar video kaydına alınmış ve ertesi gün kayıtlar izlenerek bir bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.

Amaç: Bu bildirin amacı ATÜ'de Şubat 2022'de düzenlenen eğitici gelişimi programlarını tanıtmak ve ilk sonuçlarını paylaşmaktır.

Yöntem: Program değerlendirme kapsamındaki bu çalışmada programa katılmış ve programı tamamlamış 33 kişinin görüşleri, 'Kurs öncesi ve sonrası anketi', ve 'Kurs sonu memnuniyet anketi' ile toplanmıştır. Veriler SPSS 22 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların dokuzu ATÜ öğretim üyesi, 11'i Tıp kolejlerinin eğiticileri, kalan 13'ü ise farklı kurumlardandır eğitimcilik tecrübesi olanlardır. Yaş ortalaması 38.8 ± 7.9 (min-max: 26-50) ve kadınların oranı %81,8'dir.

Katılımcıların genel memnuniyet puanı ortalaması 10 üzerinden 9,76'dır (min-max: 8-10). Eğitimin içeriği, yöntemleri, eğitici ve katılımcı niteliği açısından programını yeterli bulan katılımcılar; materyal, eğitim ortamı ve süresi açısından diğer bileşenlere göre geliştirilmesi gereken noktalar olduğunu ifade

etmişlerdir. Eğitim materyallerini anlamakta dil açısından bazen zorlandıklarını, eğitim ortamının iyileştirilmesi ve eğitim süresinin daha uzun olması gerektiğini bildirmişlerdir. Eğitimin kurum kültürüne olumlu katkısı olduğunu, yeni yeterlilikler kazandırdığını, sorunların farkına varmalarına ve eksik noktaları düzeltmeye katkısı olduğunu, motivasyonlarının arttığını belirten katılımcılar, kendilerini motive eden en etkili şeyin samimi eğitim ortamı olduğunu, mikroöğretim deneyimlerinin kendilerini analiz etmeye katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Büyük çoğunluk programı meslektaşlarına tavsiye edeceklerini ve eğitici eğitimi programlarında eğitici olarak katkı sağlamak istediklerini bildirmiştir. Katılımcıların eğiticilik becerilerini ne derece bildiklerine ve yaptıklarına dair program öncesi ve sonrası görüşleri arasında tüm başlıklarda; eğiticilik becerilerine ilişkin gereksinimlerine ilişkin program öncesi ve sonrası görüşleri arasında ise neredeyse tüm başlıklarda olumlu yönde anlamlı farklılık saptanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu program kapsamındaki başlıklarda daha ileri eğitici eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Sonuç: Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde eğitici eğitiminin katılımcılar açısından yararlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

eğitici eğitimi, program geliştirme, program değerlendirme

Azerbaycan Tıp ve Sağlık Bilimleri Öğrencileri İçin Ülke Çapında Çevrimiçi El Hijyeni Eğitim Programı

Nilüfer Demiral Yılmaz

nilufer.demiral@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Nilüfer Memmedova

nilufer.demiral@gmail.com

Ozan Karaca

nilufer.demiral@gmail.com

Vafa Agayeva

nilufer.demiral@gmail.com

Samir Cavadov

nilufer.demiral@gmail.com

Jennifer Collins

nilufer.demiral@gmail.com

Ana Paula Rehse Countinho

nilufer.demiral@gmail.com

Tural Gulu

nilufer.demiral@gmail.com

Hande Harmancı

nilufer.demiral@gmail.com

Halil İbrahim Durak

nilufer.demiral@gmail.com

Giriş: Sağlık hizmetiyle ilişkili enfeksiyonlar, sağlık hizmetlerinde en sık görülen advers olaydır. El hijyeni, sağlık profesyonellerinin eğitimlerinin ilk yıllarında öğrenmesi gereken bir beceri olup, sağlık hizmetiyle ilişkili enfeksiyonların bulaşmasını önlemede çok önemlidir. COVID-19 pandemisi bütün dünyada sürdürülen eğitimleri etkilediğinden ve yüz yüze eğitime ara verilmek zorunda kalındığından, yenilikçi ve etkili uzaktan eğitim uygulamalarına gereksinim vardır.

Yöntem: Ön-sontest grup deneysel desenindeki bu eğitim müdahale çalışması, çevrimiçi el hijyeni eğitim programı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Program, 8 Sağlık Bilimleri Fakültesi ve 11 Tıp Fakültesi'nde öğrenim gören 14.180 öğrenciyi hedeflemiştir. Çalışmada, Dünya Sağlık Örgütü kılavuzlarına dayalı el hijyeni beceri rehberleri ve sunumları hazırlanmış, 'flipgrid' uygulamasına yüklenmiştir. Facebook aracılığı ile öğrencilerin katıldığı iki saatlik el hijyeni eğitimi sonrası öğrencilerden kendi kaydettikleri el hijyeni videolarını flipgrid uygulamasına yüklemeleri istenmiştir. El hijyeni eğitiminin başında ve sonunda öğrencilere başarı testi (öntest-sontest) uygulanmıştır. Flipgrid uygulamasına yüklenen videoları değerlendirecek eğiticilerin eğitimi için biri yüzyüze diğeri de çevrimiçi (Zoom aracılığı ile) iki oturum gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin geri bildirimleri geliştirilen anket ile çevrimiçi ortamda toplanmıştır.

Bulgular: Facebook aracılığı ile yürütülen çevrimiçi el hijyeni eğitimine 1900 öğrenci katılmış, 1412 öğrenci öntest ve sontesti tamamlamıştır. Öğrencilerin sontest puan ortalamaları ($x=83.0\pm 2.3$) yüksek, öntest-sontest puanları arasındaki fark ($t=26.5$; $p<0.000$) anlamlı bulunmuştur. Flipgrid uygulamasına el hijyeni videolarını yükleyen 212 öğrencinin puan ortalaması $x=72.0\pm 1.4$ olarak saptanırken, öğrencilerin eğitime ilişkin memnuniyet puan ortalamaları yüksek ($x=8.73\pm 1.03$) bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışma, tıp ve sağlık eğitimi öğrencileri için ülke genelinde yürütülen çevrimiçi el hijyeni eğitimi programının uygulanabilir ve kabul edilebilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

el hijyeni, Azerbaycan tıp eğitimi

Azerbaycan'da Düzenlenen Acil Tıp Eğitimi Haftası Kurs Etkinliklerinin Değerlendirilmesi

Gülnar Axundzade

gulnaraxundzade5007@gmail.com, Kliniki Tibbi Merkez

Okan Ok

okanok@hotmail.com, Dünya Sağlık Örgütü Bursiyeri

Nadir Zeynelov

nadir.zeynelov@amu.edu.az, Azerbaycan Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı

Könül Elekberov

kalakbarov.ktm@tabib.gov.az, Kliniki Tibbi Merkez

Nermin Guluzade

guluzaden@who.int, Dünya Sağlık Örgütü Çalışanı

Fidan Talishinskaya

talishinskayaf@who.int, Dünya Sağlık Örgütü Çalışanı

Lee Wallis

wallis@who.int, Dünya Sağlık Örgütü Bursiyeri

Hasan Odabaşoğlu

hasanoda@gmail.com, Dünya Sağlık Örgütü Bursiyeri

Hande Harmancı

harmancih@who.int, Dünya Sağlık Örgütü Azerbaycan Temsilcisi

Halil İbrahim Durak

durakhi@gmail.com, Dünya Sağlık Örgütü Çalışanı

Giriş: COVID-19 pandemisinin başlangıcında Azerbaycan, hastane öncesi ve hastanedeki acil sağlık hizmetleri talebinde çarpıcı bir artışla karşı karşıya kaldı. Pandemi Acil Sağlık Hizmetlerindeki eksiklikleri daha görünür hale getirdi ve ulusal sağlık sistemi gündeminde üst sıralara yerleştirdi.

Tüm sağlık hizmetlerinde olduğu gibi acil sağlık hizmetleri de her düzeyde alanında yetkin sağlık çalışanlarına ihtiyaç duymaktadır. Azerbaycan'da Acil Tıp alanı akademik bir alan olarak Aralık 2021'de kurulması kararlaştırılmış olup yapılanma süreçleri devam etmektedir. Bu doğrultuda, Dünya Sağlık Örgütü Ülke Ofisi, Azerbaycan Tıp Üniversitesi ve Zorunlu Sağlık Sigorta Ajansı iş birliğiyle, 7-12 Şubat 2022 haftasını "Acil Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirme Haftası" olarak belirlemiş ve bir dizi eğitim etkinliği gerçekleştirmiştir.

Amaç: Bu bildirinin amacı "Acil Sağlık Hizmetlerini Güçlendirme Haftası" sırasında düzenlenen etkinlikleri tanıtmak ve düzenlenen kursların "ön-son test" ve "katılımcı geribildirimleri" üzerinden değerlendirme sonuçlarını paylaşmaktır.

Yöntem: Hafta boyunca, toplam on farklı konuda konuşmacının yer aldığı iki sempozyum, bir atölye çalışması, ikişer kez uygulanan yarım günlük olgu yönetimi ve beş yarım günlük ileri yaşam desteği kursu ile üç tam günlük altı modülden oluşan Azerbaycan'da acil sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve yönetimi konulu bir kurs düzenlenmiştir. "Acil Sağlık Hizmetleri ve Akademik bir Disiplin olarak Acil Tıp" konulu sempozyum ile başlayan program; "Acil Yardım biriminin Yönetimi", "Erişkin İleri Yaşam Desteği", "Solunum Güçlüğü", "Travma", "Göğüs Ağrısı", "Karın Ağrısı", "Şok", "Senkop" konulu olgu yönetimi kursları ve "Acil Yardım Sisteminin Değerlendirilmesi: Etkinlik için Yol Haritasının Hazırlanması" konulu atölye çalışması ile devam etmiştir. Hafta "Acil Tıpta Ana Klinik Konular" sempozyumu ile sona ermiştir. Kurslara toplam 93 hekim katılmış, yönetim kursu dışında katılımcılara ön-test ve son-test uygulanmış, kurs sonu anketi ile katılımcılardan geribildirim alınmıştır.

Bulgular: Programda altı olgu yönetimi ve bir "Erişkin İleri Yaşam Desteği" kursuna katılan ve ön-test ve son-testleri tam olarak dolduran 93 hekimin verileri incelenmiştir. Katılımcıların ön-test ortalamaları ($X=43,80\pm 19,98$), son-test ortalamaları ($X=66,90\pm 20,66$) ve ön-son test puanları arasındaki farkın hesaplanması ile elde edilen kazanım skor ortalamaları da ($X=25,75\pm 16,57$) olarak saptanmıştır.

Katılımcıların eğitimi değerlendirme sonuçları ise "Likert" tipi ölçek kullanılan beş önerme ve bir genel memnuniyeti puanı istenen altı soru ile değerlendirilmiştir (1-kesinlikle katılmıyorum, 5-tamamen katılıyorum).

Buna göre katılımcılar öğrendiklerini ($X=4,83\pm 0,37$), etkinlikten zevk aldıklarını ($X=4,71\pm 0,54$), yorulmadıklarını ($X=1,11\pm 0,34$), sıkılmadıklarını ($X=1,01\pm 0,20$), zorluk çekmediklerini ($X=1,45\pm 0,59$) ve yalnızlık hissetmediklerini ($X=1,31\pm 0,67$) ifade etmişlerdir. Katılımcıların eğitimden memnuniyet ortalaması beş puan üzerinden ($X=4,83\pm 0,37$) olarak hesaplanmıştır.

Sonuç: Azerbaycan'da acil yardım sistemi ile ilgili kurumlarda görev yapan ve kurslara katılan hekimlerin ön ve son-test sonuçları ve geribildirimleri çerçevesinde etkili bir öğrenme ve öğretme süreci yaşandığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

acil tıp eğitimi, etkinlik değerlendirme

Beceri Eğitiminde Yüz Yüze ve Video ile Eğitim Alan Öğrencilerin Başarı Durumlarının Karşılaştırılması

Melis Naçar

mnacar@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Mevlude Yasemin Aksehirli Seyfeli
yaseminsefeli@gmail.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Zeynep Baykan
zbaykan@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve amaç: Bu çalışmanın amacı; birinci sınıf tıbbi beceri dersinde yüzyüze eğitim alan öğrencilerle, uygulamaları sadece video üzerinden izleyen öğrencilerin, objektif yapılandırılmış pratik sınav başarılarının karşılaştırılmasıdır.

Materyal Metod: Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencilerine tıbbi beceri dersinde pandemi tedbirleri kapsamında 2020-2021 eğitim öğretim döneminde devam zorunluğu uygulanmamıştır. İsteyen öğrenciler yüzyüze eğitim için tıbbi beceri laboratuvarına gelirken, diğerleri müfredattaki becerileri ders uygulamasının anlatımı sırasında çekilen videolardan izlemişlerdir. Dönem ortasında öğrencilerin hepsi yüzyüze objektif yapılandırılmış pratik vize sınavı ile değerlendirilmiştir. Değerlendirmeyi; öğrencilerin devam durumunu bilmeyen, beceri eğitiminde bire bir görev almış beş öğretim üyesi ve objektif yapılandırılmış pratik sınav değerlendirme konusunda ön eğitim verilmiş dört araştırma görevlisi yapmıştır. Ölçme aracı olarak değerlendirme rehberleri kullanılmıştır. Değerlendiriciler her bir maddeye kanaat notu kullanmadan sadece artı ya da eksi vererek değerlendirmişlerdir.

Bu çalışmada 2020-2021 eğitim-öğretim yılında yapılmış olan objektif yapılandırılmış pratik sınavı sırasında toplanan veriler kullanılmıştır. Bu verilerin kullanılması için Tıp Fakültesi Dekanlığından izin alınmıştır.

Objektif yapılandırılmış pratik sınava 340 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin 176(%51,8)'sı derslere yüzyüze olarak devam etmiştir; 164(%48,2)'ü derslere devam etmeyip uygulamaları sadece video ile izlemişlerdir. Her öğrenci eğitimleri verilmiş olan üç uygulamanın iki uygulamasından değerlendirilmiştir. Yüz yüze sınava katılan öğrencilerin tamamı kan basıncı ölçme becerisinden, 283'ü steril eldiven giyme, 57'si el yıkama becerisinden değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-wilk testi ve grafiklerle test edilmiştir. Ders devam durumları ile uygulamalar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığını test etmek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Analizlerde $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Erkek öğrencilerin %52,3'ü kadınların %51,2'si yüz yüze eğitime katılmışlardır. Aralarında anlamlı fark yoktur($p=0,834$).

Öğrencilerin tıbbi beceri dersine yüzyüze katılma durumlarına göre eldiven giyme becerisinden aldıkları puanlar normal dağılım göstermemektedir. Derse yüzyüze katılan öğrencilerin eldiven giyme becerisinden aldıkları puanın medyanı 100, katılmayan öğrencilerin aldıkları puanı medyanı 90'dır ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p < 0,001$).

Öğrencilerin tıbbi beceri dersine yüzyüze katılma durumlarına göre kan basıncı ölçme becerisinden aldıkları puanlar normal dağılım göstermemektedir. Derse yüzyüze katılan öğrencilerin kan basıncı ölçme becerisinden aldıkları puanın medyanı 77, katılmayan öğrencilerin aldıkları puanı medyanı 61'dir ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır($p < 0,001$). Öğrencilerin cinsiyetlerine göre tansiyon ölçme becerileri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kadın öğrenciler erkek öğrencilerden daha yüksek not almıştır($p < 0,001$). Yüzyüze eğitim alan kadın öğrenciler, yüz yüze eğitim alan erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek puan almışlardır($p < 0,001$). Bu fark da tansiyon ölçme uygulamasında yüz yüze eğitim alan kadınların erkeklerden daha başarılı olmasına bağlıdır. Sadece video ile eğitim alan öğrencilerin cinsiyetlerine göre notları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. 24 maddeden oluşan kan basıncı ölçme değerlendirme rehberinde öğrencilerin yüzyüze eğitim ve sadece video ile eğitim alma durumlarına göre 10 maddede fark olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin tıbbi beceri dersine yüz yüze katılma durumlarına göre el yıkama becerisinden aldıkları puanlar normal dağılım göstermemektedir. Derse yüz yüze katılan öğrencilerin el yıkama becerisinden aldıkları puanın medyanı 100, katılmayan öğrencilerin aldıkları puanı medyanı 100'dür ve aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur($p=0,424$).

Sonuç: Sadece video ile eğitimin el yıkama becerisini öğretmede yeterli olduğu, ancak kan basıncı ölçümü ve steril eldiven giyme becerisi eğitiminde yüz yüze eğitime göre yeterli olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, yüzyüze eğitim, video anlatımı, tıp öğrencileri

Bir Tıp Eğitimi Doktora Öğrencisinin İletişim Fakültesinden Ders Alma Yolculuğu: “Kadın Anlatıları”

Merih Öztoprak

merihoz85@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi

Hekimlerin hastalarını derin bir şekilde anlamalarına ve hastalık sürecinde onların duygusal yolculuğuna, benzer duyguları paylaşarak eşlik edebilmelerine anlatsal yeterlilik denir. Anlatsal yeterlilikle uygulanan ve hekimin duygusal farkındalık ve düzenleme, empati, refleksiyon, profesyonellik ve sosyal güvenilirlik özelliklerini desteklemeyi amaçlayan tıp alanı ise Anlatsal Tıp olarak adlandırılmaktadır. Anlatsal Tıp'ın bir sınıf veya grup çalışması ortamındaki uygulanmaları temel olarak iki yönetime dayanmaktadır. Bunlar, yakın okuma ve yansıtıcı yazma teknikleridir.

Ben, HÜTF TEBAD'da doktora öğrencisiyim. Doktora tezimde Anlatsal Tıp'ı bir eğitim aracı olarak kullanmaya ve etkisini gözlemlemeye karar verdim. Bu amaçla bazıları tez çalışmamda da yer alan gönüllü öğrencilerle, belli periyotlarda, Anlatsal Tıp İlgi Kulübünde biraraya geliyoruz. Bu kulüpte, çoğunluğu kadın sanatçılar tarafından üretilmiş/yorumlanmış çeşitli öz yaşam öyküleri, grafik anı kitapları, otoportreler, belgeseller ve şarkılar eğitim materyallerimizi oluşturuyor.

Refleksiyon:

Bu akademik yılın başında, amacım hızlıca tez çalışmalarıma başlamaktı. Ancak ders seçme aşamasında, “Başka enstitülerde hangi dersler var?” sorusu beni ele geçirdi. Tez sürecimin ne kadar yoğun olacağını farkındaydım. Ancak anlatının kuramı ve analizi konusunda eğitim verecek bir eğitici olarak hâlâ kendimi yeterli hissedemiyordum. Anlatsal Tıp İlgi Kulübünde altı öğrencinin sorumluluğunu alacaktım. Bu da bir tatlı su balığı olarak okyanusa ufak ufak dalmaya başladığım sinyali idi. Kaygılıydım, bilmediğim sulara yüzmek için debeleniyor gibiydim.

Bu düşünceler aklımda dolarken, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün ders listesinde “Kadın Anlatıları” dersini gördüm. Hem eğiticilik becerilerimi hem de kuramsal bilgilerimi geliştirme fırsatı olabilirdi bu ders. En güzeli de dersin eğiticisinin Dönem 3 Anlatsal Tıp derslerinde birlikte çalıştığımız İletişim Fakültesi öğretim üyesi olmasıydı. Ondan biraz çekinsem de sağlık iletişimi ve dijital hikâye anlatıcılığı konusundaki deneyimini biliyor ve bu deneyimden yararlanmak istiyordum. Yoğun bir dönemde de olsa dersi seçmeye karar verdim.

Kadın Anlatıları dersi kapsamında, bir akademik dönem boyunca, her hafta önce bireysel olarak anlatı kuramına ve öz yaşam öyküsü araştırmalarına dair çeşitli kuramsal metinler ve kadınlar tarafından kaleme alınmış çeşitli öz yaşam öyküleri okudum. Her hafta bu okumalarla ilgili refleksiyon yazıları yazdım. Yüz yüze oturumlarda ise okuduklarımızı küçük bir grupta tartıştık. Dersin son oturumlarına doğru yüzdüğüm sular daha tanıdık gelmeye başlamıştı. Oraya daha ait olmuştum, hissetmişim. Dilim, yazım tarzım ve bakış açıları yeniden şekilleniyordu. Kaygıları azalıyordu ve iyileşiyordum. Dönem sonunda bir anlatı araştırması tasarladım, uyguladım ve yazdım. Tüm dersler bittiğinde dersin eğiticisi, pandemi döneminde ürettiğimiz bir anlatıyı onunla paylaşmamızı istedi. Ürettiğim bazı şeyler vardı, ama onları yetkin birileriyle paylaşmaya hazır değildim. Yine de pandemi döneminde başladığım ve bu görev nedeniyle de sonra tamamladığım bir şiiri onunla paylaştım. Güneşli bir bahar gününde bir araya gelip şiir üzerine konuşmak üzere sözleşerek ders dönemini bitirdik.

Sonuç: Akademide varlığını sürdürmeye, kendine tanıdık olmayan bir alan açmaya çalışan bir kadın hekim olarak, başka alanların bakış açılarının ve kuramsal birikimlerinin araştırmalarımı da eğiticilik becerilerimi de dönüştürdüğünü ve geliştirdiğini fark ediyorum. Bir hikâye anlatıcısı olarak ise yazmanın, anlatmanın değerini hem kendim deneyimliyor hem de öğrencilerimin deneyimlemesini sağlıyorum. Tüm bunların tez çalışmamı ön gördüğümün de ötesinde bir şekilde zenginleştireceğine eminim. Doktora eğitimi sırasında ders alma meselesinin akademik bir mecburiyet gibi algılanmadan, öğrenenin arzu ettiği kariyer gelişim sürecine ve iyi olma haline odaklanan bir bakış açısıyla yeniden ele alınması gerektiğini savunuyorum.

Anahtar Kelimeler

doktora öğrenimi, öğrenen refleksiyonu, kariyer gelişimi, anlatı, anlatsal tıp

Bir Yaşam Tarzı Değişikliği Seçmeli Stajında Uzaktan Çevrim İçi Düzenlenen Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınav Etkinliği

Bektaş Murat Yalçın

myalcin@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı
Gökçe Çelik Kara

gokce.celikkara@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 pandemisi nedeniyle çoğu öğrenci eğitim sürecini çevrim içi devam ettirmek zorunda kalmıştır. Uzaktan eğitim, öğrencilerin zaman ve mekân bağlamında birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından uzak olduğu bir eğitim modelidir. Bu çalışmada uzaktan çevrim içi uygulanan bir eğitim modülünün NÜKS vasıtasıyla değerlendirilmesinin etkinliği araştırılmıştır.

Metod: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesinde dönem 3 tıp fakültesi öğrencilerine sağlıklı yaşam adı altında bir seçmeli blok uygulanmaktadır. Bu bloğun süresi üç haftadır. Bu bloğun ana öğrenim hedefleri arasında sağlıklı yaşam tarzı değişikliklerin önemi, transteoretik yaşam tarzı değişikliği modeli, sigara bağımlılığı danışmanlığı, motivasyonel görüşmenin ana prensipleri, öfke ve stres kontrol eğitimi, sağlıklı beslenme ve fiziksel aktivite yönetimi yer almaktadır. Bu amaçla çok farklı eğitim metotları bir arada uygulanmaktadır. Öğrencilere bir tane probleme dayalı senaryo oturumu ve diğer çevrim içi teorik dersler verilmemektedir. Öğrenciler gruplara ayrılarak çeşitli konulardan araştırma projeleri hazırlayıp staj sonunda bunu tüm gruba sunmaktadırlar. Stajın sonunda öğrenciler çevrim içi simüle hastalara sigara bırakma danışmanlığı sunmakta bu arada iki farklı gözlemci tarafından yapılandırılmış bir değerlendirme formu aracılığı ile değerlendirilmektedir. Stajın değerlendirilmesi için ayrıca çevrim içi bir teorik sınav yapılmaktadır. Staj başarısı PDÖ, proje ödevi, NÜKS ve teorik sınav skorlarının ortalamaları ile hesaplanmaktadır. Stajın sonunda ayrıca öğrencilerden online geri bildirim alınmaktadır.

Bu staja 2020-2021 ve 2021-2022 eğitim dönemlerinde toplam 142 öğrenci katılmıştır. Bu çalışmada bu öğrencilerin sınav başarıları ve geri bildirim puanları değerlendirilmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin stajdan aldıkları ortalama not $83,58 \pm 14,25$ 'tir (100 üzerinden). Öğrencilerin NÜKS'ten aldığı puan ortalama $25,41 \pm 12,87$ (30 üzerindedir). Öğrenciler geri bildirimlerinde staja toplam $9,25 \pm 1,8$ (1=çok kötü, 10 mükemmel) puan vermişlerdir. Geri bildirimlerde online sınavın adaletli olmadığı $2,2 \pm 1,8$ (5=katılıyorum, 1=Katılmıyorum), NÜKS sınavının ise tam tersine adaletli olduğunu belirtmişlerdir ($4,2 \pm 1,4$) (5=katılıyorum, 1=Katılmıyorum).

Tartışma: Öğrencilerin uzaktan yapılan NÜKS sınavını etkin olarak değerlendirdiği düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler

NÜKS, sigara bırakma danışmanlığı, tıp eğitimi

Çevrim İçi Uzaktan Eğitim Hakkında Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Görüşleri

Bektaş Murat Yalçın

myalcin@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Gökçe Çelik Kara

gokce.celikkara@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Giriş: Tüm dünyada olduğu gibi COVID-19 pandemisi ülkemizdeki eğitim hayatı üzerinde derin etkileri olmuştur. Özellikle çok yoğun farklı eğitim tekniklerinin kullanılmak zorunda olduğu tıp doktorluğu eğitimi bu durumdan olumsuz olarak etkilenmiştir. Uzaktan eğitim, öğrencilerin zaman ve mekân bağlamında birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından uzak olduğu bir eğitim modelidir. Bu çalışmada uzaktan çevrim içi tıp eğitimi süreci konusunda tıp fakültesi öğrencilerinin görüşleri değerlendirilmiştir.

Metod: Kesitsel tanımlayıcı tipteki bu araştırma 25.02.2022 – 04.03.2022 tarihleri arasında, 206 tıp fakültesi öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan araştırma formu internet üzerinden tıp fakültesinde öğrenim gören gönüllü katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Gönüllü katılımcılar 21 adet, beşli Likert ölçekli (1=Katılmıyorum, 5=Katılıyorum) soruya Google Formlar üzerinden cevap vermişlerdir. Ayrıca katılımcıların yüz yüze ve uzaktan eğitimi 2 soruda 10 üzerinden puanlayarak karşılaştırmaları istenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar değerlendirilmiş ve istatistiksel olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç: Çalışmaya katılan 206 öğrencinin ortalama yaşı 21,8±1,7 yıldır. 102 (%49,5) öğrenci kadındır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 20'si (%9,8) birinci, 22'si (%10,6) ikinci, 53'ü (%25,7) üçüncü, 87'si (%42,2) dördüncü, 21' (10,2) beşinci ve 3'ü (%1,5) sınıf öğrencisiydiler. Öğrencilerin %96,6'sı yaşadığı yerde internet erişimine sahip olduğunu, %94,7'si uzaktan eğitim için evden internete bağlandığını ve %85,9'u kendine ait özel bir çalışma ortamı olduğunu belirtti. Çalışmaya dâhil olan öğrenciler yaşadıkları ortamda aynı anda ortalama 1,9±3,5 kişinin uzaktan eğitim gördüğünü belirtti.

Öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili olarak en düşük puanları sırasıyla “çevrim içi sınavların adaletli olduğunu düşünüyorum” (2,2±1,3), “çevrim içi eğitimde sunumlar, uygulama eğitimleri (hasta başı, MDU, PDÖ) yeterli kalitede verildi” (2,6±1,2), “eğiticilerin teknolojiyi kullanma becerileri yeterliydi” (2,6±1,0) ifadelerine vermişlerdir (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamı ile katılıyorum). Öğrenciler uzaktan eğitim ile ilgili en yüksek puanları sırasıyla “Katılmadığım derslerin kayıtlarına ulaşabiliyor olmak bana yarar sağladı” (4,4±0,9), Çevrim içi eğitim süreci yol, konaklama ve yemek masraflarımı azalttı” (4,3±1,1), Uzaktan eğitim sayesinde vaktimden tasarruf ederek diğer ilgi alanlarıma da vakit ayırabildim (3,7±1,3) ifadelerine vermişlerdir (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamı ile katılıyorum).

Öğrenciler aldıkları çevrim içi uzaktan eğitimden memnuniyetlerine 6,1±2,3, daha önce aldıkları yüz yüze eğitime 6,5±2,2 ortalama puan vermişlerdir (10=çok memnunum, 1=hiç memnun değilim). İki puan arasında istatistiksel olarak fark bulunmamaktadır (t=0,957, p=0,210).

Tartışma: Yüz yüze yapılanlar eğitimle karşılaştırıldığında tıp fakültesi öğrencileri uzaktan eğitimin kalitesini daha düşük bulmuşlardır.

Anahtar Kelimeler

uzaktan eğitim, tıp eğitimi, yüz yüze eğitim

Çocuk Romatoloji Uzmanlık Eğitim Programı Geliştirme Deneyimleri

Semanur Özdel

semanurozdel@gmail.com, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Dr. Sami Ulus Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, Ankara

Sezgin Şahin

sezgin@istanbul.edu.tr, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, İstanbul

Meral Demirören

meraldemiroren@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Ankara

Şerife Gül Karadağ

sgulkaradag@gmail.com, Başakşehir Çam ve Sakura Şehir Hastanesi Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, İstanbul

Hafize Emine Sönmez

eminesonmez@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, Kocaeli

Nuray Aktay Ayaz

nurayaktay@gmail.com, İstanbul Üniversitesi ÇAPA Tıp Fakültesi, Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, İstanbul

Yelda Bilginer

yeldabilginer@yahoo.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, Ankara

Şevket Erbil Ünsal

erbil.unsal@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çocuk Romatoloji Bilim Dalı, İzmir

Sevgi Turan

sevgigunalturan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Ankara

Giriş: Yeterliğe dayalı program geliştirme çalışmaları tüm dünyada 90'lı yıllardan bu yana tıpta uzmanlık eğitimine yön vermektedir. Yeterliğe dayalı eğitim (YDE) toplumun gereksinimlerine dayalı olarak öğrenenlerin programın sonunda kazanılması gereken yeterliklere (outcomes) odaklanmaktadır. Buradan yola çıkarak programların en etkili şekilde nasıl düzenlenmesi gerektiğine ilişkin kararlar verilir. Türkiye'de uzmanlık derneklerinin öncülüğü ile uzmanlık eğitimi programlarının güncellenmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Çocuk Romatoloji Çekirdek Eğitim Programı 2013 yılında Tıpta Uzmanlık Kurulu çalışma gruplarında oluşturularak yayınlanmıştır. Bu çalışma, çocuk romatoloji yan dal uzmanının yetkinliklerinin roller altında ve eğitim düzeylerine göre tanımlanması ve bu doğrultuda programın öğrenme-öğretme ve ölçme-değerlendirme öğelerine yönelik önerilerin belirlenerek programın geliştirilmesi amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Bir eylem çalışması özelliği taşıyan bu çalışmada alanın uygulayıcıları, uzmanları, eğiticileri ve tıp eğitimi uzmanlarından oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubu program geliştirme çalışmasına gereksinim analizi yaparak başlamıştır. Elde edilen sonuçlar birlikte tartışılarak bir seri (4 ayı) çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştaylarda çocuk romatoloji yan dal eğitiminin tüm düzeylerden paydaşlarını kapsayacak şekilde program geliştirmenin her adımına yönelik çalışmalar yapılmış ve geliştirilen belgelere yönelik geniş katılımlı uzmanlık ve eğitici grubunun görüşleri alınmıştır. Elde edilen görüşler çalışma grubu tarafından analiz edilerek eğitim programı biçimlendirilmiştir. Çalışma Ekim 2019 - Nisan 2020'de yürütülmüştür.

Bulgular: Programın geliştirilmesinde "Yeterliğe ve çıktıya dayalı tıp eğitimi (Competency based and Outcome based medical education)" yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışmada TUKMOS ve Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB, UEMS) programının önerileri dikkate alınarak ilerlenmiştir. İlk çalıştayta programın hazırlanma gerekçesi tartışılmış, mevcut ulusal ve uluslararası programlar incelenmiş, program geliştirme süreci için aşamalar ve çalışma takvimi oluşturulmuştur. Daha sonra gereksinim belirleme amacıyla geliştirilen anket tüm çocuk romatoloji yan dal öğrencileri ve eğiticilerine uygulanmıştır. İkinci çalıştayta anket sonuçları tartışılmış ve çocuk romatoloji eğitimi için gereksinimler

belirlenmiştir. Anket verilerinden elde edilen bulgular, ulusal ve uluslararası tanımlanmış yeterlik çerçeveleri 3. çalıştayda gözden geçirilerek taslak çerçeve ve yetkinlikler tanımlanmıştır. Farklı merkezlerden yan dal öğrencilerinin ve eğitimcilerinin katıldığı 4. çalıştayda yetkinlikler tartışılmış, öneriler doğrultusunda düzenlenmiştir. Geniş katılımı ile son hali verilen yetkinlikler çerçevesi ile uyumlu eğitim programı geliştirilmiştir. Geliştirilen program tüm paydaşlara gönderilerek yazılı geribildirimler alınmıştır.

Tartışma: Bu çalışma ile çocuk romatolojisi yan dal uzmanlık eğitimine rehber olacak bir çerçeve eğitim programı hazırlanmıştır. Bu programda eğitim düzeylerine (üç düzey) göre yetkinlikler ve görevler, rotasyonlar ve bu rotasyonlarda kazanılması beklenen yetkinlikler, ölçme-değerlendirme yöntemlerinin genel çerçevesi ve değerlendirmede kullanılacak ölçme yöntem ve araçları tanımlanmıştır. Ayrıca, eğitim merkezlerinde bulunması gereken koşul ve ekipmanlar, yan dal uzmanlık öğrencisinin sorumlulukları ve hakları, eğitimcilerin sahip olması gereken özellikler, sorumlulukları ve hakları tanımlanmıştır. Çocuk romatoloji yan dal uzmanlık eğitimi veren merkezlerin bu çerçeve programı temel alarak ve en az bu programı kapsayacak şekilde kendi kurumsal eğitim programlarını oluşturmaları ve uygulamaları beklenmektedir. Program geliştirmenin sürekliliği bağlamında ölçme-değerlendirme çerçevesinde yer alan ölçme yöntem ve araçların geliştirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler

çocuk romatolojisi, yeterlilik, program

Covid-19 Pandemisi Gölgesinde Uzmanlık Öğrencilerinin Düşünce ve Beklentileri

Ayşe Hilal Batı

hilal.bati@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Canan Bor

cananbor@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon AD

Giriş: Tıpta uzmanlık eğitimi, üniversite ya da eğitim araştırma hastanelerinde uzmanlık alanına özel tanımlanmış bir mevzuat çerçevesinde hekimlik bilgi ve becerilerinin kazandırıldığı eğitim sürecidir. Uzmanlık öğrencilerinin, olağanüstü durumlar dışında uzmanlık eğitimi programında yer almayacak şekilde görevlendirilmesi mümkün değildir.

Çin'in Wuhan kentinde başlayarak, 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi olarak ilan edilen Covid-19 salgını, uzmanlık öğrencilerinin eğitim yaşamını önemli ölçüde değiştirmiştir. Salgının başlarında uzmanlık öğrencilerinin çalışma süreçleri ve eğitimleri açısından büyük değişiklikler yaşanmıştır. Tüm kliniklerde Covid-19 sağlık hizmetleri ön plana geçmiştir. Bazı uzmanlık öğrencileri, uzmanlıkları ve kendi çalışma alanları dışında da görevlendirilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler, ülkelerinden ve ailelerinden uzakta olmanın yarattığı psikolojik yükün yanında, maddi yönden de olumsuz etkilenmiştir. Tükenmişlik yaşama olasılığı yüksek bu grubun, sonraki süreçte eğitim yanında sosyal açıdan da desteklenmesi önemlidir. Salgın ve etkilerinin kolayca sonlanamayacağı göz önüne alınarak uzmanlık eğitim süreçlerinin yeniden yapılandırılması kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Amaç: Pandemide uzmanlık eğitimine ilişkin en iyi yanıtı uzmanlık öğrencilerinin verebileceği düşünülerek yaşananlar ve beklentilerin anlaşılması, bakış açısı genişletilerek önümüzdeki dönemde daha iyi bir eğitim planı yapılması için eğitim etkinliklerine yönelik beklentiler konusunda bilgi edinilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte bu çalışmada, uzmanlık öğrencilerinin görüş ve beklentilerini almak üzere Google web tabanlı online bir anket formu oluşturulmuştur. Oluşturulan anket linki Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde uzmanlık eğitimi alan tüm uzmanlık öğrencilerinin mail adresine gönderilmiş, asistan temsilcileri ile Whats App üzerinden de paylaşılmış anketi doldurarak çalışmaya katılımları istenmiştir. Çalışmada 816 temel, cerrahi ve dahili tıp bilimleri (sırasıyla 36, 272, 508) uzmanlık öğrencisine ulaşılmaya çalışılmış, salgının yarattığı yoğunluk içinde ankete yanıt veren 274 uzmanlık öğrencisi araştırma grubunu oluşturmuştur.

Bulgular: Araştırmaya katılan uzmanlık öğrencilerinin % 56,9 u kadın %43,1'i erkek ve yaş ortalaması 27,8±2,4 tür. Ortalama kıdem süresi 19,6 ±17,2 aydır. Salgın sürecinde uzmanlık öğrencilerinin %51'i kendi birimleri yanında Covid 19 hasta kabul, bakım ve izlem birimlerinde de çalışmıştır.

Bu süreçte uzmanlık eğitimine yönelik belirsizlik, aşırı sorumluluk, anksiyete-gerginlik, motivasyon düşüklüğü, endişe, korku, yalnız hissetme, umutsuzluk, güvensizlik duygulanımlarının daha yoğun olduğu görülmektedir.

Uzmanlık öğrencileri, bu dönemde uzmanlar ve öğretim üyelerinden daha fazla yol göstericilik, bilgi desteği, empati ve ekip dayanışması beklediğini belirtirken çalışma arkadaşlarından da anlayış, işbirliği, ekip dayanışması, empati ve bilgi paylaşımı istemektedir.

Salgın sürecinde uzmanlık alanına yönelik webinar, çevrimiçi seminer, dergi saati, olgu sunumu ve tartışmaları, teletıp ile olgu değerlendirmeleri, hasta başı eğitim gibi eğitsel etkinliklerin, basılı eğitim materyalleri, eğitim videoları paylaşımının kısmen yapıldığı (%40-50), %30-35 hiç yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde online olanaklar kullanılarak eğitimin desteklenmesi, sosyal medya araçları, telefon ya da çevrimiçi iletişim araçları ile danışmanlık verilmesi en önemli beklentiler arasındadır.

Tartışma ve Sonuç: Covid 19 pandemisi gibi olağandışı durumlar yaşanabileceği göz ardı edilemeyecek bir gerçek olarak kabul edilmelidir. Salgın sürecinde uzmanlık öğrencilerinin eğitiminde klinikler arasında teknoloji barışıklığıyla bağlantılı farklılıklar olmuştur. Güvenlik önlemleri alınarak yüzyüze etkinliklerle birlikte uzaktan öğretim teknikleri ve uygulama kılavuzları oluşturulması önemli bir adım olacaktır. Ayrıca salgın sürecinde tükenmişlik yaşama olasılığı en yüksek olan bu grubun sonraki süreçte sosyal açıdan desteklenmesi, öğretim üyesi ile uzmanlık öğrencisi iletişimi güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler

uzmanlık öğrencileri, uzmanlık eğitimi, Covid 19 pandemisi, eğitim beklentileri

Covid-19 Pandemisi Sürecinde Tıp Fakültelerinde Eğitim

İskender Sayek
isayek@gmail.com

Hilal Batı

hilal.bati@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Zeynep Baykan

zbaykan@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Gamze Çan

gcanktu@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Giriş: Bu araştırmanın amacı; COVID-19 salgınının Türkiye’de görülmeye başladığı tarihten itibaren tıp eğitimi üzerinde oluşturduğu etkinin ve değişimin değerlendirilmesidir.

Materyal Metod: Bu dönemde fakültelerdeki farklı uygulama ve deneyimlerin belirlenmesine yönelik somut veriler elde edilebilmesi için TEPDAD tarafından akredite edilmiş ya da akreditasyon sürecinin herhangi bir aşamasında olan fakültelerden yapılandırılmış bir anket aracılığı ile veri toplanmıştır. Mayıs 2021’de 85 tıp fakültesine anketin linkini içeren yazı gönderilmiş, Temmuz 2021 tarihine kadar 59 fakülteden geribildirim alınmıştır. Veriler salgının farklı aşamalarını (2019-20 bahar, 2020-21 güz ve bahar) içerecek şekilde raporlanmıştır.

Bulgular: 2019-20 bahar döneminde 55 fakülte öğretim üyelerinde, 56 fakülte öğrencilerine çevrimiçi eğitime ilişkin eğitim verdiklerini belirtmişlerdir. Eğitimin uzaktan sürdürülmeye çalışıldığı bu dönemde özellikle acil durumda uzaktan yürütülen derslerde eğiticiler için etkileşim kurulamayan bir kitleye ders vermek, öğrenciler içinse uzun süre ekran karşısında kalarak dikkati kaybetmek gibi sorunlar eğitimi olumsuz etkilemiştir. Bu dönemde öğrencilerin kuramsal derslere devamlılığı izlenmeye çalışılmıştır. Tıp eğitiminde çok daha özel önemi olan uygulamalı eğitimler ve klinikte eğitimin eksikliği bu dönemin en büyük sorunudur. Eğitim programında yapılamayan bazı ders ya da uygulamaların ileri tarihlere ertelenmesi söz konusu olmuştur. Süreç içinde ertelenen eğitimlerin telafisi büyük ölçüde sağlanmış görünmektedir. Tıp fakülteleri eğitimin uzaktan yürütüldüğü süreçte sıklıkla Zoom ya da MS Teams yazılımlarını kullanmıştır. Tıp fakültelerinde sınav sistemleri olanaklar ölçüsünde çevrim içi ortamlara taşınarak gerçekleştirilmeye çalışılmış ancak güvenlik ve etik koşullar bütünüyle sağlanamamıştır. Öğrenci başarısını değerlendirmeye yönelik ödevler, amaç ve hedefler doğrultusunda kazanılması gereken bilgiyi sınırlı düzeyde ölçebilmiştir. Öğrenciler sınırlı kazanımlarla başarılı kabul edilmek zorunda kalmış, öğretim üyeleri ve öğrenciler bu yoksunluğu yoğun olarak hissetmiştir. Birçok zorluğun yaşandığı salgın sürecinde de fakülteler benzer bakış açısıyla başlangıçta daha az olsa da öğrenci ve öğretim üyelerinin görüş ve geribildirimlerini almaya çalışmış ve program değerlendirme amaçlı kullanmıştır. Bu dönemde eğitimde çevrimiçi eğitim kaynaklarının kullanım oranı artmıştır. % 76,3 ten % 83’e çıkmıştır. İntörnlük dönemi salgın sürecinden ciddi düzeyde etkilenmiştir. Tıp Fakülteleri, Yüksek Öğretim Kurumu yönergeleri çerçevesinde karar alarak farklı programlar uygulamıştır. Yüzyüze eğitimin kesintiye uğradığı salgının ilk döneminde senkron dersler, webinerler, videokonferanslarla sürdürülen intörnlük dönemi eğitimi tıp eğitimi programlarının bu döneme özgü amaç ve hedeflerinin kazanılmasında yetersiz kalmıştır.

Süreç ilerledikçe kuramsal dersler ağırlıkla senkron ya da Hibrid-Karma olarak gerçekleştirilmiştir. Küçük grup eğitim etkinlikleri, PDÖ uygulamaları ve SSP gibi öğrenci merkezli eğitim etkinlikleri salgının başlangıcında çok büyük ölçüde yapılamasa da giderek senkron olarak uygulanmaya başlanmıştır.

Sonuç: Fakülteler salgın gibi bir olağandışı durumda ilk sınava hazırlıksız yakalanmaların karşın olabildiğince hızlı çözüm arayışlarına gitmiştir. Ancak yüz yüze eğitimin kesintiye uğradığı ya da sınırlı olarak sağlanabildiği salgın sürecinde teknolojik altyapı ve donanım olanakları ile teknoloji kullanımına ilişkin beceri farklılıkları eğitimin niteliğini doğrudan etkilemiştir. Uygulanan eğitim, salgının tüm aşamalarında acil uzaktan eğitim bağlamında gerçekleştirilebilmiş, özellikle uygulamalı eğitimler ve klinikte eğitim ile ölçme değerlendirmeye ilişkin ciddi eksiklikler yaşanmıştır. Fakülteler sadece salgın değil olası diğer olağandışı durumları da göz önüne alacak şekilde yönerge, yönetmelik ve esaslar

çerçevesinde çalışmalarını sürdürmek, altyapı ve donanım sağlamak, öğretim üyeleri ve öğrencilerini donatmak durumundadır.

Anahtar Kelimeler

pandemi, mezuniyet öncesi eğitim, tıp

Covid-19 Pandemisinde KBB Uzmanlık Öğrencileri ve Eğitimcilerin Deneyimleri; Neler Kaybettik, Ne Kazandık?

Cüneyt Orhan Kara

cokara@yahoo.com, Pamukkale Üniversitesi

Hülya Eyigör

hulyanareyigor@gmail.com, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Yasin Aslan

yasinaskan1966@hotmail.com, Cumhuriyet Üniversitesi t

Esra Mısır

esra_msr@hotmail.com, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Ulaş Metin

dr.ulasmetin@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi

Giriş: Covid-19 Pandemi süreci toplumu, hastaları etkilediği kadar uzmanlık eğitimini de etkilemiştir. KBB kliniklerinde yatan ve izlenen hasta sayıları azalmıştır. Cerrahi veya dahiliye branşlarında klinik eğitim zorlaşmıştır. KBB hekimleri ve uzmanlık öğrencileri virüs örneği alma gibi alanlarda en önlere görev almışlardır.

Bu zorlu dönem gerek uzmanlık öğrencileri gerekse de uzmanlık eğitimi veren eğitimcilerde üzerinde kalıcı izler bırakmışlardır. Ancak gerek uzmanlık öğrencileri, gerekse de eğitimciler eğitim süreçlerini devam ettirmek için çözümler geliştirmişlerdir. Eğitimin devam etmesi için, bugüne kadar çok da yaygın kullanılmayan uzaktan eğitim araçları gündeme gelmiş ve yaygın kullanılmaya başlanmıştır.

Amaç: Bu çalışmada pandeminin ülkemizdeki KBB uzmanlık eğitimine erken dönem etkileri hem uzmanlık öğrencileri, hem de eğitimcilerin gözünden araştırılmıştır. Geç dönem de olası etkileri sorgulanmıştır.

Yöntem; Öğretim üyesi ve kbb uzmanlık öğrencilerinden oluşan araştırmacıların deneyimlerine ve alan yazından elde edilen verilere dayanılarak ülkemizdeki pandemi sürecinin KBB uzmanlık eğitimine etkisi ile ilgili, hem uzmanlık öğrencileri, hem de eğitimciler için iki anket oluşturuldu ve www.kanal.kbb.com üzerinden duyuruldu. Eylül 2020 tarihinde docs.google.com üzerinden 1 ay süreyle veri toplandı. www.kanal.kbb.com üzerinden 2020 yılına ait toplantı duyuruları incelendi. Yüz yüze ve online toplantı sayıları aylık dökümanite edilerek, online toplantı artışı değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya 208 KBB Uzmanlık öğrencisi, 118 Eğitici katıldı.

Pandemi uzmanlık eğitim süreçlerini kötü etkilediği hem öğrenciler, hem de eğitimciler tarafından vurgulanmıştır. KBB Uzmanlık öğrencileri çoğunluğu (%84,6) Covid servislerinde çalışmışlar, 27 uzmanlık öğrencisi (%13) covid enfeksiyonu geçirmiş. KBB hasta sayısı ve ameliyat sayısı azalmış. Hasta başı eğitimi ve cerrahi beceri eğitimi de azalmış.

Eğiticilere göre pandemi öncesi online uzmanlık eğitiminde eğitim araç kullanımı kullanma oranları %21,2'iken, uzmanlık öğrencilerine göre %22,6 olarak bulunmuştur.

Online eğitim araçları pandemi döneminde yaygın kullanılmaya (%83,7) başlanmıştır.

Uzmanlık öğrencileri için online öğrenme etkinliklerine katılım %83,7 olmasına rağmen, online etkinliklerden çok şey öğrendim cevabı %26,7 olarak bulundu.

Pandemi döneminde uzmanlık öğrencilerinin bağımsız öğrenme aktiviteleri de azalmıştı.

Hem eğitimciler (%85,6), hem de uzmanlık öğrencileri (%69,6) pandemi sonrasında da uzaktan eğitimler yapılmasını istiyorlardı. Eğitimciler pandemi sonrasında da %82,2 oranında uzaktan eğitim etkinliklerinde görev de almak istiyorlardı.

Uzmanlık öğrencileri pandemi sürecinde eğitimcilerin %54 oranında her zaman destek olduklarını kabul ettiler.

KBB Uzmanlık öğrencileri pandemi de yaşadıklarına rağmen KBB uzmanlık öğrencisi olmaktan memnun olduklarını belirttiler.

2020 yılına ait yüz yüze ve online toplantı sayı ve çeşitleri incelendiğinde yılın ilk aylarında yüz yüze yapılan toplantıların, izleyen aylarda giderek sayısı artan şekilde yerini online toplantılara bıraktığı saptandı. Önceden planlanmış çok sayıdaki yüz yüze toplantı da iptal edilmiştir.

Sonuç: Pandemi KBB uzmanlık eğitimini kötü etkilemiştir. Sadece hasta sayısı veya cerrahi işlem sayısı azalmamış, uzmanlık öğrencilerinde öğrenme motivasyonunu da azaltmıştır. Ancak bu dönemde hem uzmanlık öğrencileri, hem de KBB eğiticileri uzaktan eğitim araçlarını yaygın kullanmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda hem uzmanlık öğrenciler, hem de eğiticiler “pandemi sonrasında da” uzaktan eğitimle yapılacak etkinliklerin devam etmesini arzu etmektedirler. Ayrıca eğiticiler online eğitim etkinliklerinde görev de almayı istiyorlar. Gerek uzmanlık öğrencilerinin, gerekse de eğiticilerin uzaktan eğitime devam etme motivasyonlarına bakılırsa, gelecekte de online eğitim araçları KBB Uzmanlık eğitiminde yaygın kullanılmaya devam edilecektir.

Anahtar Kelimeler

pandemi, online eğitim, uzmanlık eğitimi

COVID-19 Pandemisinde Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencilerinin İyilik Hali; Karma Desenli Çalışma

Selçuk Akturan

selcukakturan@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
İnanç Sümbüloğlu

inancsumbuloglu@gmail.com, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Eğitimi Doktora Programı

Bilge Tuncel

drbilgetuncel@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Gökhan Kumlu

gokhankumlu@gmail.com, Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı

Giriş: İyilik hali “bireyin sosyal ve doğal çevresi içinde tam ve işlevsel olarak yaşaması için beden, zihin ve ruhun birleştiği optimal sağlık yönelimli bir yaşam biçimi ve iyi olma durumu” şeklinde tanımlanmaktadır. İyilik halinin birçok faktörün etkilerini bir denge içerisinde, bütüncül bir yapı gösteren, sağlıklı insanların özelliklerini yansıtan, öznel/görel bir kavram olduğu vurgulanmaktadır. COVID-19 pandemisinin dünyada ve ülkemizde; ulaşımın kısıtlanması, eğitime ara verilmesi veya uzaktan gerçekleştirilmesi, restoranların kapanması, sanat ve spor faaliyetlerinin kısıtlanması ve ibadethanelerin kapanması gibi pek çok etkisi olmuştur. Tüm bu kısıtlamalar mezuniyet öncesi tıp eğitimini ve öğrencilerin iyilik halini de olumsuz yönde etkilemektedir.

Amaç: Çalışmamızın amacı mezuniyet öncesi tıp öğrencilerinin mevcut iyilik hallerini belirlemek olup, ‘COVID-19 pandemi sürecinde tıp öğrencilerinin iyilik halleri nasıl etkilenmiştir?’ sorusunun cevabının aranması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanılmış olup, karma desenli bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde 1’den 5. sınıfa kadar öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma süreci 3 basamakta tasarlanmış olup sırasıyla; tabakalı örneklem yöntemi ile belirlenen her dönemden 6-8’er kişilik gönüllü öğrenci gurubuyla Zoom üzerinden ‘odak grup görüşmeleri’nin gerçekleştirilmesi, odak grup görüşmelerinin içerik analizlerinin iki araştırmacı tarafından (SA ve BT) yapılması ve ortaklaşılan temalar/alt-temalar doğrultusunda uzman görüşleri ile ‘Öğrenci Bilgi Formu’ oluşturulması, farklı dönemlerden 213 gönüllü öğrenciye ‘Öğrenci Bilgi Formu (ÖBF)’ ve ‘İyilik Hali Yıldızı Ölçeği (İHYÖ)’nin çevrimiçi ortamda uygulanması.

Bulgular: Ankete yanıt veren öğrencilerin çoğunun COVID-19 hastalığına yakalanmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, çoğunun bir aile üyesi veya yakın çevresinde COVID-19 bulaşan biri olmadığı, enfekte olanlar da hastaneye kaldırılmadığı ortaya çıkmıştır. Buna rağmen, öğrencilerin iyi olma durumlarıyla ilgili kaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Fakülte yönetimlerine önerileri arasında pandemi ile ilgili en önemli önlem olarak aşının devamlılığının sağlanması talebi öne çıkmaktadır. Bunun yanında, ÖBF’ndeki değişkenlere göre İHYÖ’den alınan puanların t-Testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçlarında sadece ‘pandemi döneminde ortaya çıkan duygular’ ile anlamlı ilişki bulunmuştur. Nitel görüşme içeriklerinin analizleri sonucunda ise: duygular; öğrenme süreci; iyilik hali; zorluklar ve problemler; kazanımlar; başa çıkma yöntemleri; kariyer planlamaları; öneriler, şeklinde temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin iyilik hali tanımında sağlamlık hali ön planda ortaya çıkmaktadır. Pandemiyle başa çıkma yolları arasında sağlıklı yaşam davranışlarından beslenme ve fiziksel aktivitenin ön plana çıktığı görülmüştür. Pandeminin getirdiği zorluklar arasında “sağlık endişeleri” özellikle pandeminin ilk dönemlerinde koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetlerinin bilinmemesi/yetersizliği ile daha fazla iken, aşılama sonrası da belirsizlikler nedeniyle devam etmiştir. Pandeminin kariyer planlarına etkisini sağlıklı olma hali bağlamında ele aldığımızda riski az branşlara yönelme hem yoğun çalışma temposundan uzaklaşarak fiziksel yorgunluktan kaçınmak hem de bulaş riskinin az olduğu alanlarda çalışarak sağlıklı olma durumunu koruma istekleri göze çarpmaktadır. Öğrenciler tükenmiş, kaygılı, gergin, bunalmış hissettiklerini ve bu duyguların depresif hissettirdiğini iletmışlerdir. Söz konusu

negatif duygular ile baş etmeye ilişkin olarak birey odaklı stratejiler tanımlamış ve bu duygularla baş etmeye yönelik herhangi bir psikolojik yardım arayışı tanımlamamışlardır.

Sonuç: Araştırma bulgularımız, pandeminin tıp öğrencilerinin günlük yaşamları üzerinde çok katmanlı etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Covid-19 pandemisi tıp eğitiminde öğrenme ve öğretme süreçlerini aniden ve hızla değiştirmiş, öğrenciler mesleki yeterliliklerini sorgulamaya yönelmiştir. Salgının öğrencilerin fiziksel sağlıklarının yanı sıra zihinsel ve sosyal sağlıkları üzerinde de etkileri olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler

COVID-19 pandemisi, mezuniyet öncesi tıp eğitimi, iyilik hali, tıp öğrencileri

Covid-19 Salgın Döneminde Bir Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Erişkinlerin Empati Düzeyleri ve Prososyal Davranış Durumlarının Değerlendirilmesi

Elif Deniz Şafak

elif25deniz@hotmail.com, Erciyes Üniv. Tıp Fak. Aile Hekimliği Anabilim Dalı

Ensar Tokmak

adigensar@hotmail.com, Kayseri Yahyalı İlçe Sağlık Müdürlüğü

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü'nün, Covid-19 salgınına 30.01.2020 tarihinde "uluslararası boyutta halk sağlığı acil durumu" olarak belirlediğinden beri Ülkemizde temel strateji, salgın eğrisindeki yükselişin yavaşlatılması ile sağlık hizmetine olabilecek yoğun talebin önüne geçmek ve halk sağlığı önlemleri ile vaka görülme hızını düşürmek olmuştur. Sosyal gelişimin belli başlı unsurlarından birisi olan prososyal davranışlar, faydalı olan her türlü sosyal davranışı kapsar. Bu davranışlar Covid-19 pandemi yönetiminde ülke salgının zararlarının kademeli olarak azaltılması, salgının sınırlandırılması ve sonlandırılması açısından çok önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada, Covid-19 pandemisinin etkin yönetimi adına alınan tedbirlerin etkinliği için önemli faktörlerden birisi ve bir prososyal davranış çeşidi olan toplumun alınan tedbirlere uyumuna, erişkinlerdeki empati düzeylerinin etkisinin değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem: Araştırmamız Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Polikliniği'ne başvuran 18 yaş üstü hastalar ve hasta yakınlarından çalışmaya katılmayı kabul edenlerle Mayıs-Temmuz 2021 tarihleri arasında yapılmış kesitsel ve analitik bir çalışmadır. Çalışma izni ERÜ Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alındı (2021/189). Çalışmaya katılanların sosyodemografik özelliklerini değerlendirmek için araştırmacılar tarafından oluşturulmuş veri toplama formu, genel empati becerilerini değerlendirmek amacıyla Toronto Empati Ölçeği (TEÖ), alış-veriş merkezi (AVM), berber-kuaför, pazar yeri, toplu taşıma araçları, market/süpermarkette normalleşme sürecinde uyulması gereken kurallara uyumlarının değerlendirildiği anket formu ile doğru maske kullanımının değerlendirildiği anket formu yüz yüze uygulandı. Veriler, SPSS versiyon 20.0 (Chicago, ABD) paket programı kullanılarak analiz edildi. Değişkenlerin normal dağılımına uygunluğu görsel ve analitik yöntemler kullanılarak incelendi. Normal dağılan sayısal değişkenler iki grup arasında-bağımsız gruplarda t testi kullanılarak analiz edildi. Normal dağılmayan sayısal değişkenler iki grup arasında-Mann White U testi kullanılarak analiz edildi. Normal dağılmayan değişkenler üç grup arasında-Kruskal Wallis testi ile karşılaştırıldı. Nominal verilerin karşılaştırılmasında Ki-kare analizi kullanıldı. Çalışmadaki istatistiksel analizlerde $p < 0.05$ 'in altı istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya 378 kişi dahil edildi. Katılımcıların yaş ortalaması $33,1 \pm 11,9$ (min:18 – maks:72) ve 244 'ü (%64,7) kadındı. Çalışmada TEÖ'den alınan ortalama puan $56,6 \pm 5,5$ (min:29 – maks:65) olarak saptandı. Kadınların TEÖ skorlarının erkeklerden anlamlı derecede yüksek olduğu izlendi ($p < 0,001$). Bununla birlikte medeni durum ($p=0,153$), eğitim seviyesi ($p=0,352$), birlikte yaşanan kişiler ($p < 0,05$), kronik hastalık varlığı ($p=0,063$), Covid-19 öyküsü ($p=0,713$), pandemi sürecinden psikolojik olarak olumsuz yönde etkilenme durumu ($p=0,147$) ve normalleşme süreci sonunda eski sosyal hayatlarına devam edebileceğini düşünme ($p=0,454$) açısından TEÖ skorlarının anlamlı farklılık göstermediği izlendi.

Prososyal davranış biçimlerinden AVM'lerde ($p < 0,001$), toplu taşıma araçlarında ($p=0,012$), market/süpermarketlerde ($p=0,008$) alınan tedbirlere uyum total skorları ve doğru maske kullanımı total skoru ($p=0,001$) ile TEÖ skorları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon izlendi. Genel empati düzeyleri yüksek olanların AVM, toplu taşıma araçları ve market/süpermarketlerde alınan tedbirlere daha çok uydukları ve doğru tıbbi maske kullanımına daha çok dikkat ettikleri belirlendi.

Sonuç: Salgının yönetimi için önemli faktörlerden birisi olan ve bir prososyal davranış biçimi olarak değerlendirilebilecek olan toplumun alınan önlemlere uyumu, yüksek genel empati becerisinden olumlu yönde etkilenmektedir. Eğitim sisteminde genel empati becerisini artırmaya yönelik bir müfredat oluşturulması ve empati becerisinin gelişimi için uygun sosyal çevre şartlarının sağlanması toplumun alınan önlemlere karşı olan uyumunu artırabilir ve salgının etkin yönetilmesine katkıda

bulunabilir. İnsanlara empatik düşünmelerini sağlayacak kısa hatırlatmalar ve bilgilendirmeler yapılarak da eş zamanlı olarak daha fazla toplum yararına davranış sergilemeleri sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler

empati, prososyal davranış, toronto empati ölçeği, maske, mesafe

Covid-19 Pandemi Sürecinde Dönem VI Halk Sağlığı Stajının Değişimi Bir Tıp Fakültesi Örneği

Mustafa Çakır

dr.mustafacakir34@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Hatice İkişik

drhatice.ikiisik@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Işıl Maral

isilmrl@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Tıp Fakültesi dönem VI Halk Sağlığı stajında amacımız öğrencilerin kurum içi ve kurum dışı uygulamalarla, toplumun sağlık sorunlarını bilimsel yöntem kullanarak tanımlama, bu sorunlara sağlığın geliştirilmesi ve sağlık eğitimi yöntemlerini kullanarak müdahale etme becerisi kazandırmaktır. Pandemi döneminde ilaç dışı müdahaleler içinde başlangıçta en çok kişiler arası teması en aza indirecek kısıtlamalar gündemde olmuş, eğitime ara verilmiş ve online eğitim ön plana çıkmıştır. Üniversiteler ve tıp fakültelerinde de online eğitim veya bir kısmı online bir kısmı yüz yüze hibrit eğitim modelleri uygulanmıştır. Bu çalışmada, İstanbul'da kamu üniversitesine bağlı bir tıp fakültesinde dönem VI halk sağlığı stajında pandemi sürecinde, öğrenci geri bildirimleri de dikkate alınarak yapılandırılan eğitim model deneyimlerini uygulama örneği olarak paylaşmak amaçlanmıştır.

Yöntem: İstanbul'da bir kamu Tıp Fakültesi dönem VI halk sağlığı stajı 2019-2020 pandemi öncesi 6 haftalık bir staj olup 20 başlıkta teorik ders ile teorik derslerin tartışma oturumları, araştırma planlama ve uygulama, raporlama ve saha eğitimlerinden oluşmaktaydı. Pandemi ilanı ile birlikte 2019-2020 eğitim öğretim döneminde yüz yüze eğitim ve saha uygulamalarında kesintiler oldu. Halk Sağlığı dönem VI intörn eğitimi-stajı mevcut pandemi şartlarında stajın içeriğindeki hedeflerde eksiklik kalmayacak şekilde gözden geçirildi ve yapılandırıldı. Pandeminin devam ettiği 2021-2022 eğitim öğretim yılında staj içeriği ve hedefleri UÇEP-2020'e uygun olacak şekilde öğrencilerin geri bildirimleri de dikkate alınarak staj süresi, staj teorik dersleri ve saha uygulamaları ile yeniden yapılandırıldı.

Bulgular: Yeni planlamayla birlikte 2021-2022 yılında staj süremiz 6 haftadan 4 haftaya indirildi. Teorik derslerimiz online olarak 12 başlık olarak belirlendi ve kalan dersler seminer saatlerimizde güncel makale/derleme sunumu şeklinde yapıldı. Öğrencilerle yaptığımız anket hazırlama, araştırma uygulama ve rapor hazırlama öğrenci geri bildirimleri doğrultusunda kaldırıldı ve seminer saatlerinde makalelerin yöntem kısımlarında tartışma süreleri uzatıldı. Araştırma uygulaması intörn programından çıkınca dönem I ve II için zorunlu, dönem III, IV, V için seçmeli araştırma-bilimsellik dersi tıp fakültesi programına dahil edildi. Dönem 6 öğrencilerimiz iki ilçe sağlık müdürlüğünde 5 iş günü saha uygulamalarını gerçekleştirmekte ve intörn föylerinde belirtilmiş soruları ve uygulamaları yanıtlamaları beklenmektedir. Öğrencilerimiz stajımıza Acil stajından geldikleri için her grupta birkaç kişide COVID-19 pozitifliği saptandığından tüm grubun ve Anabilim Dalının katıldığı açılış toplantılarını online yapma kararı alındı. Bizim tarafımızdan yapılan teorik ders başlıkları sunumu ve öğrenci sunumları bütün grubun katıldığı online eğitim şeklinde yapılmaktadır. Ders başlıkları için oluşturduğumuz sorular ve çalışmalar 8 ayrı grupta her grupta en fazla 4 öğrenci ve bir araştırma görevlisi ile öğretim üyelerimizin kontrolünde online olarak tamamlanmaktadır. Saha uygulamaları ilçe sağlık müdürlüklerinde her grupta 5-6 kişiyi geçmeyecek şekilde yüz yüze uygulanmaktadır. Stajımıza 130 öğrenci geri bildirim vermiş (0 kesinlikle katılmıyorum, 5 kesinlikle katılıyorum) olup staj başlamadan amaç öğrenim hedeflerinin açıkça belirlenmesine ortalama 3,8 puan, teorik derslerin yeterli düzeyde olmasına 4,1 puan, tartışma derslerinin 4,3, TBL/CBCL oturumlarının yeterli düzeyde olmasına ortalama 4,5 puan verildiği saptanmıştır. Eğitim programımız sürekli değerlendirilmekte ve güncellenmektedir.

Sonuç: Dönem VI öğrencilerimiz için intörn eğitim programımızın süresini azaltırken yaptığımız teorik ders, tartışma, makale sunma ve saha uygulama süresiyle öğrencilerden aldığımız geri bildirimlerle staj amaç ve hedeflerine ulaştığımız görülmektedir. Bununla birlikte aldığımız geri bildirimler, pandemi, saha şartlarını göz önünde bulundurarak yeni eğitim öğretim döneminin hazırlıkları sürdürülmektedir.

Anahtar Kelimeler

halk sağlığı stajı, dđnem vı, pandemi

Covid-19 Pandemisinde Çevrim İçi Olgu Temelli Öğrenme Modelinin Klinik Akıl Yürütme Üzerine Etkisi

Selçuk Akturan

selcukakturan@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Ayşenur Dilbaz Duman

aysnrdmn27@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Bilge Tuncel

bilge_tuncel@yahoo.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Olgu temelli öğrenme (OTÖ) yöntemi; akranların küçük gruplarda tartışarak, eğiticinin yönlendirmesi ile ya da eğiticinin didaktik bir şekilde vakayı sunmasıyla ilerleyen çeşitli olgu sunumlarının genel adıdır. Ayrıca, teorik bilginin transferini, teorik bilgi ile ilişkili klinik uygulamaların entegre edilmesini destekler ve klinik akıl yürütme becerisini geliştirir.

Araştırmacılar tarafından COVID-19 pandemisi sürecinde klinik dönem öğrencilerinin UÇEP-2020'deki Klinik Semptom/Bulgu ve Durum Listesi'nde yer alan başlıklara ilişkin klinik karar verme süreçlerini desteklemek amaçlı 9 adımlık "Çevrim içi OTÖ" yöntemi yapılandırılmıştır. "Çevrim içi OTÖ" fakültemizin Eğitim Yönetim Sistemi (EYS) üzerinden Zoom entegrasyonu ile gerçekleştirilmiştir.

Klinik dönemlerde (Dönem 4 ve Dönem 5) görev alan öğretim üyelerine ve klinik dönem öğrencilerine uygulamalı "Çevrim içi OTÖ" eğitimleri araştırmacılar tarafından verilmiştir. Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Tıp Fakültesi tarafından 2020-2021 Yılı Eğitim Öğretim Dönemi'nde Dönem 4 ve Dönem 5'te çevrim içi OTÖ uygulamaları gönüllü anabilim dalları tarafından uygulanmıştır.

Amaç: Çalışmamızın amacı KTÜ Tıp Fakültesi'nde pandemi döneminde klinik dönemlerde uygulanan "Çevrim içi OTÖ" yöntemine yönelik öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Çalışmamız nitel bir desende tasarlanmıştır. "Çevrim içi OTÖ" uygulayan 34 öğretim üyesi ve bu uygulamalara katılan 267 öğrenci çalışmanın hedef örneklemeleridir.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, eğitim yönetim sistemi üzerinden öğretim üyelerine ve öğrencilere bilgilendirme ve davetiye duyuruları ulaştırılmıştır.

Öğretim üyeleri ile bireysel derinlemesine görüşmeler ve öğrenciler ile odak grup görüşmeleri zoom üzerinden gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler kayıt altına alınmış ve transkriptleri çıkarılmıştır. Görüşmelerin tematik analizi araştırmacılar tarafından ortaklaşarak tamamlanmıştır.

Bulgular: 30 öğretim üyesi ile derinlemesine görüşmeler, 8-10 öğrenciden oluşan 3 grupta yapılan odak grup görüşmelerinden ortaya çıkan araştırmanın verileri analiz edilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda araştırmacıların; klinik akıl yürütmede eğiticilerin önceki deneyimleri, eğiticilerin çevrim içi OTÖ deneyimleri, öğrencilerin çevrim içi OTÖ deneyimleri, çevrim içi OTÖ'nün eğitime katkıları, çevrim içi OTÖ'nün geliştirilmesine yönelik öneriler olarak ortaklaştığı 5 tema ortaya çıkmıştır.

Yapılandığımız "Çevrim içi OTÖ" modeli ile öğrencilerin kliniklerden uzak kaldıkları pandemi döneminde bireysel çalışmalarını ve klinik akıl yürütme süreçlerini desteklemesi hem eğiticilerin hem de öğrencilerin motivasyonunu arttırmıştır.

OTÖ'nün çevrim içi süreçlerde yürütülmesinin grup dinamiklerini olumsuz yönde etkilemediği görüşü hem eğiticiler hem öğrenciler tarafından ortaya konmuştur. Pandemi döneminde uzaktan eğitim aldıkları sürede kuramsal derslerin dışında çevrim içi OTÖ'lere katılan öğrenciler, eğiticiler yeni bir yöntem uyguladıkları için kendilerini değerli hissettiklerini belirtmişlerdir.

"Çevrim içi OTÖ" uygulamasını deneyimleyen eğiticiler diğer derslerini de gözden geçirme ihtiyacı duyarak, derslerini klinik akıl yürütme süreçlerini destekleyecek şekilde yeniden yapılandırıldığını belirtmişlerdir.

Eğiticiler "Çevrim içi OTÖ" sürecinde grup tartışmalarında yönlendirici (facilitatör) olarak rol oynamıştır. Eğiticilerin zaman zaman sadece yönlendirici rolde olmakta zorlandığı ve bilgi aktarıcı rol girme eğilimlerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç: Pandemi döneminde uzaktan eğitim süreci devam ederken öğrenen merkezli çevirim içi OTÖ uygulamalarının yürütülmesi pandemi sürecinin engellediği işbaşı eğitimlerin çevirim içi süreçlerde telafisi için etkili olmuştur.

“Çevirim içi OTÖ” modelimiz tıp eğitiminde klinik akıl yürütme becerisini destekleyecek eğitimlerin çeşitlendirilerek çok yönlü bir eğitim yapılandırılmasında etkili olmuştur.

“Çevirim içi OTÖ” modeli, eğiticilerin öğrenen merkezli yaklaşım benimsemesi ve derslerini bu doğrultuda yeniden yapılandırmasına katkı sunması, öğrencilerin öğrenme motivasyonunu arttırması ve klinik akıl yürütme becerisini desteklemesi ile mezuniyet öncesi tıp eğitimi müfredatındaki yerinin genişletilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

klinik akıl yürütme, mezuniyet öncesi tıp eğitimi, olgu temelli öğrenme

Covid-19 Pandemisinde Enfeksiyon Hastalıkları Stajı “Çevrimiçi Tersyüz Sınıf” Uygulaması: Öğrenci Geribildirimleri

Esra Çınar Tanrıverdi

esracinart@yahoo.com, Atatürk Üniversitesi

Mehmet Akif Nas

mehmetakifnas@gmail.com, Atatürk Üniversitesi

Zülal Özkurt

zozkurt@atauni.edu.tr, Atatürk Üniversitesi

Amaç: COVID-19 pandemisi eğitimde paradigmaları değiştirmiş, tersyüz sınıf uygulamaları da çevrimiçi platforma taşınmıştır. Bu çalışmanın amacı pandemi sürecinde Enfeksiyon Hastalıkları Stajı’nda yapılan çevrimiçi tersyüz sınıf uygulaması ile ilgili öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Dönem 5 Enfeksiyon Hastalıkları stajını alan, toplam 4 staj grubuna tersyüz sınıf yöntemi ile çevrimiçi ders yapıldı. Öğrencilere derste işlenecek konu ile ilgili yazılı kaynak ve dersin video kaydı verilerek yazılı materyalleri okumaları ve video kayıtları izlemeleri istendi. İlgili ders saatinde hazırlanarak gelmiş olan öğrenciler çevrimiçi olarak konunun sunumunu yaptı. Ders sunumları sonrası soru cevap şeklinde interaktif olarak yapıldı. Her ders sonrası eğitici tarafından konu özetlendi ve öğrencilerin soruları yanıtladı. Ders sonrasında öğrencilerden kısa bir bilgi formu ile 18 soruluk SETh interaktif kurs değerlendirme ölçeğini doldurmaları istendi. Öğrencilere tersyüz sınıf uygulaması ile ilgili görüş ve önerileri ile ilgili bir de açık uçlu soru soruldu. Katılım için gönüllülük esas alındı. İstatistiksel analizlerde SPSS 25.0 paket programı kullanıldı. Açık uçlu soru yanıtları için tematik analiz yapıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: Toplam 108 öğrenci soruları yanıtladı. Katılım oranı %92 idi. Katılımcıların yaş ortalaması 23.32 ± 0.9 , %65.7’si ($n=71$) kadındı. Tüm maddeler için, öğrencilerin değerlendirmesi 5 puan üzerinden ortalama 3.66’nın üzerinde idi. En yüksek puan “Benim bakış açım değer verildiğini hissettim.” (ort 4.43), “Desteklendiğimi hissettim.” (ort 4.36) maddeleri için verilirken, en düşük puan “Verilen bilgiyi özümsemeye yeterli zaman vardı” (3.66) maddesine verilmişti. Katılımcıların %95’i ($n=103$) çevrimiçi tersyüz sınıf uygulaması ile ilgili olarak olumlu görüş bildirmiştir. Dersle ilgili öğrencilerin en çok vurguladıkları ve en memnun oldukları husus dersin verimliliği ile ilgili idi. Çevrimiçi tersyüz sınıf uygulaması ile yapılan dersin çok zevkli olduğu, öğrenmeyi ve öğrenmenin kalıcılığını arttıran bir yöntem olduğu, eğitici ve teşvik edici olduğu, konunun kolay anlaşılabilirliği, derse daha aktif katılımı sağladığı, derse ilgiyi arttırdığı öğrenciler tarafından en çok vurgulanan ve öne çıkan görüşlerdir. Olumlu görüş bildiren öğrenciler bu tarz derslerin arttırılmasını önermişlerdir.

Öğrencilerin %5’i ($n=5$) olumlu görüş yanında olumsuz görüş de bildirmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğrenciler, eğiticinin anlattığı dersi daha iyi anladıklarını ve eğiticinin ders anlatmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Çevrimiçi tersyüz sınıf uygulaması klinik stajlarda da teorik dersler için rahatlıkla kullanılabilir bir eğitim yöntemidir. Öğrencilerin uygulamadan oldukça memnun oldukları görülmüştür. Pandemi gibi sosyal mesafe ve izolasyonun önemli olduğu durumlarda, geleneksel tersyüz sınıf uygulamaları gibi çevrimiçi tersyüz sınıf uygulamaları da yapılabilir. Çevrimiçi uygulama bu eğitim yöntemine farklı bir bakış getirmektedir. Çevrimiçi dersler gibi, çevrimiçi tersyüz sınıflar da giderek daha önem kazanacaktır.

Anahtar Kelimeler

tıp öğrencisi, tıp eğitimi, enfeksiyon hastalıkları, staj, ters yüz sınıf, çevrimiçi ders

Dönem Bir Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Saha Pratiği: İyi Uygulama Örneği

Işıl Maral

isilmrl@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mustafa Çakır

dr.mustafacakir34@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Hatice İkişik

drhatice.ikiisik@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Tıp fakültesi öğrencileri tıp eğitimine başladıklarında temel bilimlere ağırlıklı dersler ile karşılaşır. Hekim aday öğrencilerin kendilerini tıp fakültesinde hissetmeleri, hekim kimliğini tanımaları, birinci basamakta çalışan hekimin görev ve çalışma alanlarını ve ülkedeki sağlık örgütlenmesini kavramaları topluma dayalı tıp eğitiminin benimsenmesinde son derece önemlidir. Bu çalışmada, bir kamu üniversitesi tıp fakültesinde dönem 1 öğrencileri için eğitime başlanıldığı yıldan bu yana halk sağlığı teorik dersleri ve saha uygulamalarının içeriğinin paylaşılması amaçlanmıştır.

Yöntem: İstanbul'da bir kamu üniversitesi tıp fakültesinde dönem I kurul 1'de halk sağlığı teorik ve pratik dersleri ve saha uygulaması yapılmaktadır. Saha uygulaması yapılandırılmış bir form ile öğrencilere iletilmekte ve öğrencilerin program içinde belirtilen saatlerde ve/veya derslerinin okul derslerinin olmadığı herhangi bir gün veya saatte bu formu doldurup en geç bahar yılı başında halk sağlığı anabilim dalına ulaştırmaları istenmektedir. Pratik uygulama teorik derslerde sunulmuş olan sağlık ölçütleri dersinde aktarılmış olan temel bilgilerin senaryolaştırılmış bir bölge için hesaplanıp ödevin ders kurulu sonuna kadar anabilim dalına teslimini kapsamaktadır. Saha uygulaması yılsonu final bütünleme pratik notunu pratik uygulama ders kurulu pratik notu olarak değerlendirilmektedir. Teorik dersler sağlık hastalık tanımı, temel sağlık hizmetleri, sağlık ölçütleri ve sağlık örgütlenmesi başlıklarında 8 saattir.

Bulgular: Saha uygulamasına giden öğrencilerin yapılandırılmış kısa bir formu kendi el yazıları ile doldurmaları istenmektedir. Aile hekimliğini sistemini tanımaları, kendi aile hekimleri ile tanışmıyorlarsa tanışmaları ve başka bir ilde aile hekimleri varsa isterlerse İstanbul'a aile hekimlerini taşımaları konusunda öğrencilerde farkındalık oluşturmak istenmektedir. Aile hekimlerinin bulunduğu ilçelerdeki ilçe sağlık müdürlüklerine gitmeleri kendilerini tanıtmaları ve ilçe sağlık müdürü veya o merkezde çalışan bir hekimle tanışıp ilçedeki personel sayısı, nüfus bilgileri, sunulan hizmetler (bağışıklama hizmetleri, çevre sağlığı hizmetleri, denetim, kronik hastalıkların kontrolü ve diğer hizmetler) hakkında yapılandırılmış forma bilgileri yazmaları ve raporlamaları istenmektedir. Bazı ilçe sağlık müdürlüklerinde bilgi alma aşamasında sorunlar oluşabilmektedir. Ancak bu durumda başka ilçelere öğrencilerimiz yönlendirilebilmektedirler. Yabancı uyruklu öğrenciler, İstanbul'da ikametli öğrenciler ile eşleştirilmektedir.

Öğrencilerden aldığımız geri bildirimlerde aile hekimliği ve ilçe sağlık müdürlüğü ziyaretlerinin çok olumlu geçtiği, Sağlık Bakanlığı'nın birinci basamak hizmetlerini görmeyen ve kendilerini meslektaş olarak karşılamalarından memnun kaldıklarını ifade etmektedirler. Özellikle önemli sayıda öğrencinin ilçe sağlık müdürlükleri ve hizmetlerini bu ziyaretlerle öğrendikleri belirlenmiştir.

Öğrenciler dönem 6 intörnlük dönemine geldiklerinde dönem 1'deki aile hekimini, aile hekimliği sistemini, birinci basamak sağlık hizmetini ve toplumun sağlık düzeyini tanıma ile ilgili yaptıkları bu çalışma hakkında olumlu geri bildirimlerini iletmektedirler.

Sonuç: Tıp Fakültesinde dönem 1'de uygulanan bu saha pratiğinin tıp eğitiminde iyi uygulama örneği oluşturmuştur. Benzeri eğitimlerin tıp fakültesi eğitimin ilk yıllarında yaygınlaştırılarak kullanılmasını öneriyoruz.

Anahtar Kelimeler

Tıp Öğrencisi, Aile hekimliği, İlçe Sağlık Müdürlüğü

Dönem V Seçmeli Eğitim Programı Tanıtımı

Selda Yardım

seldayardim@akdeniz.edu.tr, A.Ü.T.F

Ezgi Ozgün

ezgi.ozgun@gmail.com, A.Ü.T.F

Sümer Mamaklı

smamakli@gmail.com

Mustafa Daloglu

drmustafadaloglu@gmail.com

Arif Onan

arifonan@gmail.com

M.kemal Alimoğlu

alimoglukemal@gmail.com

Yeşim Şenol

yysenol@gmail.com

Erol Gürpınar

erolgurpınar@akdeniz.edu.tr

Amaç: Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi (AÜTF) Dönem V öğrencileriyle bazı temel yeterlikler kapsamında 2021-2022 öğretim döneminde ilk kez başlanılan, “ Dönem V Seçmeli Eğitim Programı ” başlıklı eğitim süreci deneyimimizin tanıtımı ve etkinliği açısından öğrenci-egitici geribildirimlerini paylaşmaktır.

Giriş: Eğitim öğretimdeki güncel gelişmeler ve değişikliklerin doğal getirisi olarak öğretim modelleri ile, eğitim yöntemlerini de değişime uğrattığı bilinmektedir. Bunlarla birlikte tıp eğitimi alanında da gerçekleşen yeniliklerin etkili olduğu ve hızlı genişlemelere yol açtığı görülmüştür. Bu çalışma tıp eğitimi A.D’ da küçük gruplar oluşturularak, öğrencilere refleksiyon fırsatı sağlanması ve düzeltici geribildirim verilmesi yönünde seçmeli bir eğitim şekli olarak planlanmıştır. Öğrencilerin kendi düzeylerinde eğitim durumları ile ilgili refleksiyon yapmalarına fırsat sunulması, öğrenci-öğretmen iletişim ve temasının artırılması hedeflenmiştir. Hekim adaylarının yolculuğuna hazırlığı ve yolculuğu gerçekleştirmesinde katkı sunacak Dönem V’ de seçmeli bir eğitim modülü tasarlanarak fakültemizde ilk defa uygulamaya koyulmuştur. Tıp eğitiminde bu süreç için oluşturulan eğitim ekibi ile, bazı temel eğitimler (iletişim ve ekip çalışması, kariyer seçimi, simülasyon, mesleki beceriler gibi konularda simülasyon uygulamaları ve senaryolarla) küçük gruplarla işlenmektedir. İkincil amaç ise öğrencilerin buldukları düzeyde eğitim durumları ile ilgili yansıtma yapmaları, Tıp Eğitimi A.D’ nın bir disiplin olarak tanıtımı ve öğrenci-akademisyen iletişim kanallarının zenginleştirilmesidir.

Yöntem: A.Ü.T.F’ de 2021-2022 öğretim döneminde ilk kez başlanan bu eğitim, Tıp eğitiminde seçmeli dersler süreci için oluşturulan eğitim ekibi ile, 1 yıllık staj sürecinde haftada 1 kez, 8-10 kişilik küçük gruplarla yüz yüze, öğrencilerin bazı temel eğitimlerinde (iletişim ve ekip çalışması, kariyer planlama , mesleki beceri bloğu, simülasyon v.b becerilerin senaryolarla işlendiği) alan konularının tüm bileşenleri ile öğretilmesini ve gözden geçirilmesini sağlayan bir eğitim programıdır. Toplamda altı A.D seçmeli programlarından, öğrencilerin seçimi ile rotasyon yapılarak devam etmektedir.

Tıp eğitiminde değişime hazırlıklı olmanın ekip ruhu ile birlikte, alan konularına ilişkin yeterlikler kapsamında küçük gruplar ile yüz yüze eğitimler uygulamalarla gerçekleştirilmektedir.

Bulgular: Öğrenci geribildirimleri:

- Bütün hocalarımız çok iyiydi hepsine teşekkürler
- İletişim becerilerimi geliştirmede katkısı oldu
- Farkındalık kazandırdı, eğitime ilgimi biraz daha arttırdı
- Tıp eğitiminin vizyon ve misyonunu daha iyi anlamamı sağladı.
- Her şey çok güzeldi değişmesini istediğim bir kısım olmadı. Diğer staj programlarımızın da böyle geçmesi dileğiyle.

- Özellikle yurt içinde ve yurt dışında 6 senelik tıp fakültesinden sonra neler yapabileceğim konusunda bilgiler edindim. Özellikle bu kısım benim için faydalı
- Eğitimde kullanılabilecek tekniklerin geliştirilip daha iyi ve akılda kalıcı bir eğitim sürecinin mümkün olabileceğini ve bunun için çabalayan bir ana bilim dalının varlığını yakından tanımış olduk.

Eğitici geribildirimleri:

- Pandemi sürecinde gerçekleştirilemedikleri mesleki becerileri uygulama ve telafi fırsatı sağladı.
- Sadece TUS değil doktora olanaklarının da bulunduğu dair farkındalık kazandı. Çoğunun yurtdışı seçenekleri üzerinde duruyor olduğunu üzülerken gördük.
- Ekip çalışması, liderlik, iletişim becerileri, yaşam boyu öğrenme ve kendi öğrenmelerini düzenleme açısından katkı oldu. Daha yapılandırılmış bir programa ihtiyaç olduğunu düşünüyoruz.

Sonuç: Klinik öncesi döneme bir köprü oluşturan bu seçmeli eğitimde akademisyenlerle etkileşimlerin ve edindikleri deneyimlerin öğrencilerin memnuniyetini arttırdığı görülmüştür. Eğitimle temas, öğrenciye verilen geribildirim ve görüşmeler öğrenciler tarafından ilgi görmekte, farkındalığı arttırdığı ve memnuniyet duyulduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, seçmeli staj, geribildirim

Dünya'da ve Türkiye'de Gelişim Sınavları

Bengü Kahraman Karaca

bengu.kahraman3@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi - Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Sedat Karaca

karacasedat34@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi - Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı

Nilüfer Demiral Yılmaz

nilufer.demiral@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi - Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Ölçme-değerlendirme, tıp eğitiminin en önemli bileşenlerinden biridir. Gelişim sınavları, eğitim programı süresince öğrencilerin edindikleri kazanımlara ilişkin zaman içinde ortaya çıkan değişimin düzenli ve sistematik olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla periyodik olarak gerçekleştirilen sınavlardır.

Amaç: Bu çalışmada, Dünya'da ve Türkiye'de uygulanmakta olan gelişim sınavlarının karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu çalışma, nitel araştırma türünde olup veriler kaynak taraması yöntemi ile elde edilmiştir. Karşılaştırmalı eğitim yöntemlerinden Yatay yaklaşım yöntemi kullanılan çalışmada, sistemler ayrı ayrı ve birlikte tüm unsurları ile karşılaştırılmıştır.

Bulgular: Gelişim sınavları ilk olarak 1990 yılında Hollanda'da Maastricht Üniversitesi'nde uygulanmaya başlanmıştır. Günümüzde 6 tıp fakültesinde her üç ayda bir, 200 soruluk çoktan seçmeli bir sınav olarak, yaklaşık 10.000 öğrenci katılımıyla uygulanmaktadır. Sınavlarda "Bilmiyorum" seçeneği de cevaplar arasında yer almaktadır. Sonuçlar için bir çevrimiçi geribildirim sistemi oluşturulmuştur: PROgress test Feedback system 'PROF'.

Kanada'da McMaster Üniversitesi, mezunlarının Medical Council of Canada tarafından yapılan ulusal yeterlik sınavlarında sonuçların genel ortalamasının altında olduğunun saptanması üzerine gelişim sınavlarını uygulamaya başlamıştır. "Quarterly Profile Examination" adıyla, yılda dört kez uygulanan ve 400 çoktan seçmeli sorudan oluşan sınavlar olarak başlayan gelişim sınavları, günümüzde Personal Progress Index adıyla, 180 çoktan seçmeli sorudan oluşmakta ve yılda üç kez gerçekleştirilmektedir.

Almanya'da ise 1999 yılında öğrencilerin geleneksel sınav uygulamalarını yetersiz bulmaları ve sınav sonunda sınırlı geribildirim almaları gerekçesiyle, Berlin, Charite'- Universitätsmedizin'de bir grup öğrencinin girişimiyle Hollanda'da uygulanan gelişim sınavlarını kendilerine uyarlama çalışmalarına başlamıştır. Berlin Progress Test Medizin, 2000 yılında diğer tıp fakültelerinin katılımıyla büyümüş Almanya ve Avusturya'da 13 Tıp fakültesi, 8500'den fazla öğrenci katılımıyla, 200 sorudan oluşan 3-8 seçenekli ve seçenekler «Bilmiyorum» cevabının da yer aldığı, fakülte ortalamasına etki etmeyen ve sınav sonucuna göre geçti/kaldı kararı verilmeyen bir sınav olarak uygulanmaktadır.

The European Board of Medical Assessors adı verilen kuruluş 2008-2009 yıllarında, Bologna Anlaşması dahilinde Belçika'dan Ghent Üniversitesi, Gürcistan'dan David Tvildiani Medical Üniversitesi, Hollanda'dan Groningen Üniversitesi ve Maastricht Üniversitesi, Polonya'dan Jagiellonian Üniversitesi ve Lodz Üniversitesi, Portekiz'den Minho Üniversitesi ve Algarve Üniversitesi'nin katılımıyla kurulmuş ve gelişim sınavları uygulamaya başlamıştır. Başta yazılı olarak gerçekleştirilen gelişim sınavı pandeminin de etkisiyle "Çevrimiçi Kişiselleştirilebilir Gelişim Sınavı" olarak yenilenmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, Brezilya, Yeni Zelanda, İngiltere, Güney Afrika ve Mozambik'te bulunun tıp fakültelerinin bazılarında da gelişim sınavları uygulanmaktadır.

Ülkemizde, Ege Üniversitesi'nde gelişim sınavları 2003 yılından beri uygulanmakta, yılda üç kez, 180 soruluk bir test sınavı olarak yapılmaktadır. Öğrenci yılda en az bir, mezun oluncaya kadar en az 11 sınava girmek zorunda olup mezun olabilmesi için en az 11 gelişim sınavından başarılı olmak zorundadır.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2007 yılından beri yılda 1 kez, 200 soruluk test sınavı olarak uygulanmakta olan gelişim sınavına katılmak, öğrencilerin gönüllülük esasına dayanmaktadır. Sınav sonuçları dönem 1-2-3'te not ortalamasının %5'ine eklenmekte, dönem 4-5'te ise girecekleri gelişim sınavından aldıkları not, seçtiklerin staja ait notun %5'ine etki etmektedir.

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2009 yılından beri gelişim sınavları uygulanmakta, yılda en az iki kez, 200 soruluk, 3 saatlik test sınavı şeklinde gerçekleştirilmektedir. Sonuçlar not ortalamasına etki etmekte, dönem sonu başarı puanının %5'ini oluşturmaktadır.

Sonuç: Gelişim sınavlardan elde edilen veriler bireysel, gruplar, kurumsal ya da ulusal olmak üzere farklı düzeylerde; kesitsel ve boyamsal planda analiz edilip değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler

gelişim sınavı, ölçme, değerlendirme, tıp eğitimi

E-öğrenme Ortam ve Araçlarının Sağlık Bilimlerinde Kullanımı: Ulusal Lisansüstü Tezler Üzerine Bir Kapsam İncelemesi

Ayşenur Duman Dilbaz

aysnr27dmn@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi
Çığdem Kanburoğlu
drcigdemkan@gmail.com, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Zeynep Sayın Dincer
drzeynepsayin@hotmail.com, Konya Meram 53 nolu ASM
Elif Özlem Ardic Kemer kaya
ardic@trabzon.edu.tr, Trabzon Üniversitesi
Dilek Konuksever
dilekkonuksever@hotmail.com, Ankara Şehir Hastanesi
Gökçe Özcan
gokce.ozcan@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi
Barış Sezer
barissezer@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi

Giriş: Teknolojinin eğitim ile ilişkisi her geçen dönem artmakta, sağlık alanında da e-öğrenme ortam ve araçlarının kullanılması bir zorunluluk haline gelmektedir. Pandemi süreci ile birlikte bu entegrasyon süreci daha da hızlanmış olup, lisansüstü eğitimlerde tez konusu belirleme sürecini de yönlendirmiştir. Ulusal literatürde sağlık bilimleri alanında e-öğrenme eğilimlerini gösteren bir çalışma bulunmamasından dolayı, bu çalışmada mevcut durumun ne olduğunun ortaya koyulması hedeflenmiştir. Teknolojinin hızlı biçimde evrilmesinden dolayı, son beş senedeki tezler incelenmiştir. Bu sayede tezlerin kapsamı, güçlü ve zayıf yönleri belirlenmiş olup, gelecekte ne tür çalışmalara ihtiyaç duyulabileceği konusunda önemli bir boşluğun doldurulduğu düşünülmektedir.

Amaç: Bu çalışma, sağlık bilimleri alanında e-öğrenme teknolojilerinin eğitim ile entegrasyon durumunu ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Böylelikle, sağlık bilimleri eğitimlerinde e-öğrenme kullanımına ilişkin araştırma eğilimlerini ortaya çıkararak, genel bir durum analizi yapmak hedeflenmektedir.

Yöntem: Çalışma nitel araştırma modellerinden durum çalışması benimsenerek desenlenmiştir. Çalışmada Arksey ve O' Malley (2005)'in ortaya koyduğu beş adımlı çerçeveden yararlanılmış olup, 2017-2021 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezinde yayımlanmış sağlık bilimleri enstitülerinde yapılan tezler incelenmiştir. Sağlık Bilimleri Enstitülerince son beş yılda yapılan lisansüstü tezler 'oyun, simülasyon, sanal gerçeklik, artırılmış gerçeklik, öğrenme yönetim sistemi, sanal öğrenme ortamı, e-mail, açık eğitim kaynakları, öğrenme kaynakları, eğitim yazılımı, yapay zeka, e-öğrenme, mobil öğrenme, uzaktan eğitim, uzaktan öğretim, web, internet, MOOC' **Anahtar Kelimeleri** ile filtrelenerek belirlenmiştir. **Anahtar Kelimeler** ile filtrelenen tezlerin öncelikle araştırma kapsamına uygunluğu özetleri okunarak değerlendirilmiş, uygun bulunan tezlerin tamamı incelenerek veriler elde edilmiştir.

Bulgular: Kapsam incelemesinin yapıldığı bu çalışmada 2017-2021 yılları arasında sağlık bilimleri enstitülerinde toplam 23099 tez yapıldığı görülmüş olup, e-öğrenme ortam ve araçlarının kullanıldığı 105 teze ulaşılmıştır. 4 Tez ise erişime kapalı olduğundan incelenememiştir. Tezlerin 54'ü (% 51) doktora, 52'si (% 49) yüksek lisans tezidir. 63 tezde (% 60) E-öğrenme ortam ve araçları ile eğitim programı geliştirilmiş, 37 (% 39) tezde bu ortam ve araçların kullanımları değerlendirilmiştir. 90 tezde nicel (% 86), 15 tezde (% 14) karma yöntem kullanılmış, nitel yöntemin tek başına kullanıldığı bir teze rastlanılmamıştır. Tezlerin 95'i (% 90) deneysel desenlerle gerçekleştirilmiştir. Örneklem seçimi % 82 sinde (n: 87) uygun-kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile yapılmıştır. Katılımcıların büyük kısmını hastalar (% 41) ve mezuniyet öncesi öğrenciler (% 36) oluşturmaktadır. Bağımlı değişkenler olarak en çok bilgi, tutum, davranış, beceri ve memnuniyet değişkenleri ele alınmıştır. Tezlerin büyük bir kısmı (n:49, %47) hemşirelik anabilim dallarınca yapılan tezlerdir. Bu tezlerin yürütüldüğü üniversiteler ise

sıklık sırası ile Ege Üniversitesi (n= 13), Hacettepe Üniversitesi (n= 9), Gazi Üniversitesi (n= 8) olarak bulunmuştur.

Sonuç: Araştırmada e öğrenme ortam ve araçlarının bilgi, beceri tutum kazandırma amacıyla hasta, hasta yakınları ve özellikle mezuniyet öncesi sağlık profesyoneli eğitiminde kullanıldığı görülmektedir. Bu amaçla tezlerin büyük kısmında araştırmacılar tarafından geliştirilen içeriklerle e-öğrenme ortamlarında eğitimler geliştirilmiştir. Bunun yanında yüksek gerçeklikli simülasyonlar, oyunlar ve sanal gerçeklik uygulamalarının kullanıldığı eğitim programlarına da rastlanılmaktadır. Deneysel çalışmalarda bağımlı değişkenler üzerinde yapılan işlemlerin olumlu sonuçlar verdiği bildirilmiştir. Pandemi ile birlikte teknolojinin hayatın bir parçası haline gelmesi ile sağlık alanında eğitimlerde teknolojinin kullanımının daha da yoğunlaşacağı bilinmektedir. Bu nedenle sağlık alanında da e-öğrenme ortam ve araçlarının kullanımı ile gerçekleştirilen eğitimlerin niteliğinin, eğitici ve öğrenci deneyimlerinin incelendiği daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler

E-öğrenme, sağlık bilimleri, eğitim teknolojisi.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Covid-19 Pandemisinin Öğrenciler Üzerindeki Etkileri

Göktuğ Dinçer

goktugdincerr@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı - AEP Mezunu

Ayşe Hilal Batı

hilal.bati@gmail.com, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Tıp eğitimi uzun süren ve kendine ait pek çok stres faktörünü barındıran bir süreçtir. Ayrıca tıp eğitimi temel bilimlerin ağırlıklı olduğu teorik bir öğrenme süreci olarak başlayıp gittikçe klinik pratiğin daha çok yer aldığı bir öğrenme sürecine evrilir. Bu nedenle farklı sınıflardaki tıp öğrencileri stres, dikkat ve ders çalışma alışkanlıklarını etkileyebilecek farklı çevresel faktörlere maruz kalmaktadır. Uzaktan eğitim süreci de daha önce benzerini görmediğimiz, öğrencileri nasıl etkileyeceğine dair fikrimiz olmayan yeni bir süreçtir.

Amaç: Araştırmamız farklı sınıflardaki tıp öğrencilerinin dikkat, stres, ders çalışma alışkanlıkları ve uzaktan eğitim sürecinden etkilenme bakımından farklılıklarının saptanması ve tıp eğitiminin bu faktörler göz önünde bulundurularak planlanmasının önemini ortaya koymak için tasarlanmıştır.

Yöntem: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi 1., 3. ve 5. sınıf öğrencilerine çevrimiçi yöntemler aracılığıyla algılanan dikkat, stres düzeylerini ve ders çalışma alışkanlıklarını ölçecek bir anket uygulanmıştır. Anket içerisinde Algılanan Stres Ölçeği-4 ve Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Ölçeği Dikkat Eksikliği Alt Puanını hesaplamaya yönelik sorularına yer verilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya 1., 3. ve 5. sınıflardan sırasıyla 75, 92 ve 137 öğrenci katılmıştır. Sınıfın ilerlemesi daha yüksek günlük ders çalışma süresi, daha yüksek kahve tüketimi, uzaktan eğitim sürecinde ders çalışma düzeninin daha olumlu etkilenmesi, müzikli ortamda ya da amfi ve kafe gibi kalabalık ortamlarda ders çalışırken daha yüksek oranda zorluk yaşama, daha yüksek oranda TUS kitabı ve fakültenin sağladıklarının dışında çevrimiçi eğitim materyali kullanımıyla ilişkilidir ($p<0,05$). Algılanan dikkat ve stres düzeyleri bakımından sınıflar benzer özelliktedir.

Sonuç: Farklı sınıflardaki tıp öğrencileri farklı ders çalışma alışkanlıklarına ve tercihlerine sahiptir ve tıp eğitimi içeriği ve fakülte ortamı planlanırken bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Buna karşılık daha ileri sınıfta olmak beraberinde artmış stres düzeyini ya da azalmış dikkat düzeyini getirmemektedir. Tıpta uzmanlık sınavına (TUS) yönelik ders çalışmak her ne kadar sınıflar arasındaki farklılıkların bir kısmını açıklayabilse de tüm farklılıkları buna bağlamak doğru değildir. Yüz yüze eğitime ara verilmesi ile uzaktan eğitimin başlaması arasındaki süreçte öğrenciler ders çalışma konusunda çok çeşitli sorunlar yaşamışlardır. Yaşadığımız bu olağanüstü süreci iyi değerlendirmek, öğrencilerin uzaktan eğitim konusundaki önerilerini dikkate almak ve ileride benzer bir uzaktan eğitim zorunluluğuyla karşı karşıya kalındığında hazırlıklı ve planlı olmak öğrencilerin en az düzeyde olumsuz etkilenmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

stres, dikkat, pandemi, uzaktan eğitim, ders çalışma alışkanlıkları

Eğitsel Bir Araç Olarak Google Formlar

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ TIP EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Giriş: Pandemi nedeniyle tüm fakültelerde acil uzaktan eğitim süreci başlamış, senkronize ve asenkronize dersler yürütülmüştür. Tıp eğitiminin en yoğun uygulama dönemi olan intörnlik dönemi de uzaktan eğitime dahil edilmek zorunda kalınmıştır. Google Formlar, veri toplama amacıyla web tabanlı, toplanan verilerin tipik olarak bir elektronik tabloda depolandığı, ücretsiz bir uygulamadır. Eğitim alanında anketler, sınavlar ya da eğitici faaliyetler oluşturmak için kullanılabilir.

Google Formları hem öğrencilere hem de eğitmenlere anında geri bildirim sağlayabilir. Form basit anket formu olarak hazırlanabildiği gibi Quiz formatında kullanıldığında, gönderimden hemen sonra notları yayınlama ve öğrencilerin toplam puanlarını ve hangi soruları doğru veya yanlış yanıtladıklarını görmelerine olanak tanıyan seçeneklere sahiptir. Bu anında geri bildirim, öğrencilerin öz değerlendirme yapabilmelerine olanak sağlar. Özellikle, öğrencilere bir kavram tanıtıldıktan hemen sonra ders sırasında, hazır bulunuşluk için dersin başında veya bir dersin sonunda formatif bir değerlendirme amacıyla yapılabilir. Öğrenci yanıtları, eğitmenlere hangi kavramların yeniden gözden geçirilmesi gerektiği veya sürecin ve derslerinin öğrencilerin ihtiyaçlarına göre nasıl uyarlanacağı hakkında fikir verir.

Amaç: Acil uzaktan öğretim sürecinde intörn öğrencilerin, Google formlar kullanılarak yapılan olgu çalışmalarına katılmaları ile ilgili deneyim ve geri bildirimlerin paylaşılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Nisan-Haziran 2020 tarihleri arasında Kocaeli Üniversitesinde eğitimin devamlılığını sağlamak amacıyla programında Google olgu çalışmaları içeren intörn modülü hazırlanmıştır. Öğrencilere gönderilen anket ile ihtiyaç analizi yapılmış, olguların acilde karşılaşılabilecekleri olgulardan olması önerisiyle 18 ayrı Google formda 31 olgu çalışması yapılmıştır. Olgu senaryoları "Google Form Quiz" formatında hazırlanmıştır. Formlar, haftada en az iki olgu olarak öğrencilere bağlantı linki ile gönderilerek paylaşılmış, yanıtlamaları istenmiştir. Formlarda olgunun görsel illüstrasyonu, tıbbi görüntüleme ve laboratuvar sonuçları kullanılmıştır. Her olgu öğrenci formu tamamladığında, her soru için doğru ya da yanlış yanıt fark etmeksizin geribildirim aldığı, yanıtların kaynaklarının paylaşıldığı, sonuç puanını görebildiği, senaryonun çözümlemesi için olguyu hazırlayan eğitimcinin sunum materyaline ulaşacağı bir bağlantı içerecek şekilde hazırlanmıştır. Formda çoktan seçmeli sorularla sınırlı kalmayıp kısa,uzun yanıtli sorular, boşluk doldurma soruları da kullanılmıştır. Bazı olguların tanısının konulması, tedavisinin belirlenmesi, gerekiyorsa reçetelerinin düzenlenmesi istenmiştir. Her öğrencinin bir kez yanıtlaması istenen formlarda öğrenci numaraları alınmıştır.

Bulgular: Formları ortalama 224 öğrenci yanıtlamıştır. 15 form acil olgulardan, diğer 3 form ise radyolojik tanılama çalışmasını içeren 15 olgudan oluşmuştur. Çalışmalarının sonunda biri açık uçlu olmak üzere 8 sorudan oluşan çevrimiçi anket ile 160 öğrencinin görüşleri alınmıştır. Öğrencilerin %87'si olgu çalışmalarına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiş, %94'ü 3. Dönemden 6. Döneme kadar bu çalışmanın yapılmasının yararlı olacağını düşünmektedir. Öğrencilerin %75'i bu çalışmadan fayda görmüş, %78'i "cevap, geri bildirimlerin ve yönlendirmelerin, özdeğerlendirme yapmanız konusunda sizi yönlendirmesi hakkında görüşünüz" sorusuna "cevaplarımı kendim değerlendirmeyi uygun buldum" yanıtını, %20'si "hem kendimi değerlendirmek hem de başkası tarafından değerlendirilmek isterdim" yanıtını vermiştir. Öğrencilerin %89'u olguların çözümlemesinde çevrim içi kaynaklar, videolar ve sorunun açıklamasını bulacağı bir sunuma ulaşmaktan, %85'i olguların form içindeki sunumunda görüntüleme, laboratuvar ve tetkiklerin de yer almasından memnundur. Programa 10 üzerinden ortalama 7.7 puan atfedilmiştir.

Sonuç: Farklı amaçlarla kullanılan birçok çevrim içi araç eğitime katkıda bulunabilir. Google formları sıklıkla geri bildirim toplamak, anket çalışmaları yapmak için kullanıldığı gibi tıp eğitiminde formatif değerlendirme için kullanılabilir. Kullanışlı bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

google form, pandemi, tıp eğitimi, olgu çalışması, intörn eğitimi, formatif değerlendirme

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye ve Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluklarının Değerlendirilmesi

Zeynep Baykan

zebaykan@yahoo.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlude Yasemin Aksehirli Seyfeli

yaseminseyfeli@gmail.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi

Amaç: Bilgi ve iletişim teknolojilerinde özellikle internette yaşanan hızlı gelişim eğitim alanında da etkisini göstermiştir. Öğrenme artık eğitim kurumları ile sınırlı değildir. Yaşadığımız pandemi süreci de bunu göstermiştir. Günümüzde “kendini geliştirme” ve “yaşam boyu öğrenme” becerilerine sahip bireyler, hızla değişimlere ayak uydurup toplumun gereksinimlerini karşılayabilmektedir. COVID 19 pandemisi nedeniyle uzaktan öğretime geçilen günlerde kendi kendine öğrenme ve çevrimiçi öğrenme becerisi ve buna yönelik hazırbulunuşluklar önem kazanmıştır. Çalışmada Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin (ERÜTF) kendi kendine öğrenmeye ve çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmanın verileri Ocak 2021’de toplanmıştır. Dönem 1’de 218 (%57.8), Dönem 2’de 159 (%47.0), Dönem 3’de 87 (%26.7), Dönem 4’de 51 (%16.5), Dönem 5’de 156 (%54.2) ve dönem 6’da 62 (%21.2) öğrenci çalışmaya katılmıştır. Anket formu google anketi olarak hazırlanmış ve linki öğrencilerle paylaşılmıştır. Anket formu altı demografik soru, kendi kendine öğrenmeye hazır bulunuşluk (KKÖH) (Fisher ve ark (2001) ve çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk (ÇİÖH) (Hung, Chou, Chen ve Own (2010) ölçeklerinden oluşmaktadır. KKÖH ölçeği, 40 maddeli ve 5’li likert tipi bir ölçektir. Üç alt ölçekten oluşmaktadır. KKÖH bütününden alınacak en düşük puan 40, en yüksek puan ise 200’dür. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin olarak 150 den yüksek puanların özyönetimli öğrenme hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek olduğunu gösterdiği belirtilmiştir. ÇİÖH ölçeği beş farklı boyutta yer alan 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipindedir. Ölçekler kendi kendini rapor etme türünden ölçme araçlarıdır. Verilerin istatistiksel analizinde aritmetik ortalama, ortanca ve yüzdelik hesapları, Kruskal Wallis varyans analizi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin KKÖH puan ortalamaları $163,7 \pm 17,4$ (min:89-max:200); ÇİÖH puan ortalamaları $65,4 \pm 11,4$ (min:19-max:90) dür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %42.4’ü erkektir. Cinsiyetleri ve sınıfları ile ölçek puanları arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Tüm öğrencilerin %22.0’inin kendi kendine öğrenmeye hazırlanmış düzeyi için kesim puanı olarak kabul edilen 150 puanın altında olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet ve sınıflarına göre alt ölçek puanları karşılaştırıldığında ise tek anlamlı fark sınıflara göre öğrenme isteği alt ölçeğinde bulunmuştur. Fark birinci sınıfla beşinci sınıf ve birinci sınıfla ikinci sınıftan kaynaklanmaktadır. Birinci sınıfın öğrenme istek puanı daha yüksektir. Öğrencilerin %86.2’sinin kendine özel yada kolaylıkla ulaşabileceği bir bilgisayar vardır. Mart 2020’den önce online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılmış öğrencilerin yüzdesi 16,2 iken okullar kapandıktan sonra 56,1 olmuştur. Hem Mart 2020’den önce hem de sonra online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılmış öğrencilerin KKÖH ve ÇİÖH puanları katılmamış öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Öğrenciler, öğretim yöntemleri içinde %44.7 ile yüzyüze eğitimi,%10,4’le online eğitimi ve %44,1 ile hibrit eğitimi tercih ettiklerini söylemiştir. Tercih ettikleri öğretim yöntemleri ile KKÖH puanları arasında fark yokken ÇİÖH puanları arasında anlamlı fark olup yüz yüze öğrenmeyi tercih eden öğrencilerin puanları daha düşük bulunmuştur ($p < 0.001$).

Sonuç: Öğrencilerimizin %80’inin kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşlarının yüksek olduğu ve ÇİÖ hazır bulunuşluklarının olduğu görülmüştür. Bundan sonra karşılaşılabilecek olağanüstü durumlar ve eğitimde teknoloji kullanımının artışı göz önüne alınıp eğitim programı bu bağlamda revize edilebilir.

Anahtar Kelimeler

kendi kendine öğrenme, çevrimiçi öğrenme, uzaktan eğitim, tıp öğrencisi

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Pandemi Sürecindeki Mezuniyet Öncesi Eğitim Programını Değerlendirmesi

Zeynep Baykan

zbaykan@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Ramazan Ataş

ramazan@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Ölçme Değerlendirme Birimi

Meda Kondolot

medakondolot@gmail.com, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Pediatri Anabilim Dalı

Melis Naçar

mnacar@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Amaç: Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi (ERÜTF) öğretim üyelerinin pandemi döneminde süren mezuniyet öncesi eğitim hakkındaki düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışmanın verileri Google Formlar'da oluşturulan online anket form ile toplanmıştır. Formun linki 23 Mart - 23 Nisan 2021 tarihleri aralığında cevaplandırılmak üzere ERÜTF öğretim üyelerinin kurumsal elektronik posta adreslerine gönderilmiştir. Gönderimden iki hafta sonra da hatırlatma metninden oluşan resmi yazı ERÜTF Dekanlığı kanalıyla anabilim dallarına gönderilmiştir. Anket, ilk dört maddesi tanımlayıcı maddeler olmak üzere toplam 20 maddeden oluşmuştur.

Bulgular: Öğretim üyelerinin %37'si (105/284) anketi cevaplamıştır. Bölüm bazında ankete katılım oranı; cerrahi bilimlerde % 34 (32), dahili bilimlerde % 40 (54) ve temel bilimlerde % 35 (19) dir. Katılımcıların yaş ortalaması $50,9 \pm 8,3$ yıldır ve % 56,2'si erkektir. Pandemi sürecinde eğitim programında bir değişiklik yapıldığını belirtenlerin yüzdesi; cerrahi bilimlerde % 64, dahili bilimlerde % 81, temelde % 37 olmuştur. Pandemi süreci için eğitim programında öğrencilerin asgari yapması istenilen uygulamalarda bir değişiklik yapılmadığını belirtenlerin oranı temel bilimlerde % 69, dahili bilimlerde % 58 ve cerrahi bilimlerde % 55'dir. Öğretim üyelerinin % 57'si teorik ders süresinin online eğitimde 40-45 dk olması gerektiğini belirtmiştir. Pandemi döneminde yürütülen eğitimin öğrencilerin hedeflenen yeterlilikleri (alana ait bilgi kazanımı, bilgilerin entegrasyonu ve eleştirel düşünme, hastalık süreçlerinin etkin yönetimi, sağlığın korunması ve geliştirilmesi, alana ait temel klinik becerilerin kazanımı, etkin iletişim, ekip çalışması, alan eğitimi dışında etik yetkiler ve sorumluluklar, bilimsel literatüre ulaşma becerisi, araştırma becerisi) kazanması açısından değerlendirilmesi on madde altında yapılmıştır. Bu başlık altında değerlendirilen on yeterlilik için öğretim üyeleri, öğrencilerin yeterlilikleri pandemi sürecinde "orta" düzeyde kazandıklarını düşünmektedir. Öğretim üyelerinin çoğu pandemi döneminin öğrencilerin bu yeterlilikleri kazanmaları açısından olumsuz etki etki yarattığını belirtmiştir. Öğretim üyeleri pandemi dönemini göz önünde bulundurularak verilen mezuniyet öncesi eğitime 10 üzerinden 5,6 puan vermiştir. Pandemi sonrasında da uzaktan eğitim yöntemlerini kullanmaya devam etmek istediğini belirten öğretim üyesi oranı %42.9'dur.

Sonuç: Bu süreçten temel bilimler ders programının diğer bölümlere göre daha az etkilendiği, pandemi sürecinde öğrencilerin yeterlilikleri orta düzeyde kazanabildikleri, öğretim üyelerinin pandemi sürecinde yürütülen mezuniyet öncesi eğitim programından orta düzeyde memnun oldukları gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

pandemi, mezuniyet öncesi eğitim, öğretim üyeleri

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci İç Paydaş Anket Değerlendirilmesi

Didem Arslantaş

adidem@ogu.edu.tr, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Fatma Sultan Kılıç

fskiloc@ogu.edu.tr, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Hüseyin İlhan

dr.huseyinilhan@gmail.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Birgül Büyükkıdan

birgulby@yahoo.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Koray Harmancı

korayharmanci@gmail.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Emre Erginer

emreerginer26@gmail.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Serkan Çiftçi

813serkan@gmail.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Uğur Toprak

ugurtoprakk@gmail.com, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

İbrahim Özkan Alataş

oalatas@ogu.edu.tr, ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Amaç: Tıp eğitiminde akreditasyon sürecinde önemli aşamalardan olan iç paydaş değerlendirme anketlerinin öğrenci açısından sonuçları araştırılmıştır.

Materyal-Method: Anket online olarak öğrencilere ulaştırıldı. Hedefimiz tüm öğrencilere olmasına rağmen 425 öğrenci anketi doldurdu.

Anket, temel değerler, eğitim, misyon, vizyon ve eklemek istenilen düşünceler alt başlıklarında toplam 65 sorudan oluşmuştur.

İstatistiksel değerlendirmede Bonferroni düzeltilmeli çoklu oran testi kullanılmış, $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Yaşları 21.32 ± 2.03 olan 196 kadın (%46.1), 229 erkek (%53.9) öğrenci çalışma grubunu oluşturmuştur. Öğrencilerin %52'si temel (1-3. sınıflar); % 48'i klinik eğitimde (4-6. sınıflar) idi.

Fakülte temel değerlerinden hesap verilebilirlik (%55.3), yaratıcılık (%43.1), güvenilirlik (61.2, evrensellik (64.2) ve tarafsızlık (68.7) önermelerine katılan sayısı fazla ($p < 0.05$); şeffaflık, adillik, insan odaklılık ve yenilikçilik konularında katılan-katılmayanların oranı benzerdi.

Öğrenci merkezli (%47.5), entegre (%73.9), probleme (%69.2), topluma (%69.4) ve kanıta dayalı (74.1) tıp eğitimi olduğunu düşünen öğrenciler daha fazladır ($p < 0.05$). Akredite (%79.8), akademik kadro sayısı (%81.4) ve kalitesi (%77.6) yeterlidir cümlelerine katılan öğrencilerin oranı belirgin daha yüksektir ($p < 0.001$).

Fakültenin fiziki olanaklarından, kütüphane, çalışma odası ve kantin hariç, derslik (%73.2), laboratuvar (%73.9), ve klüp odaları (38.8) yeterli bulunmuştur ($p < 0.05$).

Toplumun önemli sağlık sorunlarına örnek olacak şekilde çeşitli hasta ile karşılaşmak açısından yeterlidir (%73.2), öğrenci-öğretim üyesi birlikte proje yaparlar (%64.7), projelerini yayınladıkları tıp fakültesi öğrenci dergisi vardır (%50.8), tıp fakültesi eğitim programları web sayfasından yayınlanmaktadır (%79.3), sınav sonuçlarının değerlendirildiği ölçme değerlendirme kurulu vardır (%77.6) ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı mevcuttur (%71.1) önermelerine katılan öğrenci sayıları belirgin fazladır ($p < 0.001$).

Eğitimin amaç ve hedefleri (%88), öğrenim çıktıları (%82.4) vardır, öğrenci-öğretim üyesi değerlendirme sonuçları analiz edilir (%64.9), Kurumsal Eğitim Yönetimi ve Planlama Sistemi (KEYPS) vardır (%94.8), öğrencilerin sorunları ile ilgilenir (%52.9), sosyal sorumluluk projesi yapmalarına fırsat verir (%60.2), öğrenci danışmanlık sistemi vardır (%62.8), derslerin ve klinik uygulamaların AKTS'leri belirlenmiştir (%77.2), ERASMUS, FARABI programları çerçevesinde Avrupa Birliği ülkeleri ile eğitim-klinik uygulama transferleri yapılmaktadır (%72.2), eğitim programı her yıl Anabilim Dalları önerileri ve

öğrenci destekleri doğrultusunda gözden geçirilir (%62.1), halk sağlığı stajında eğitim-araştırma bölgesi vardır (%65.9), öğrencilerin kendilerini ifade ettikleri, eğitime yön verdikleri tıp eğitimi öğrenci kurulu vardır (%76.9), temel iş sağlığı güvenliği eğitimi yapılır (%93.9) önermelerine katılım belirgin yüksektir ($p<0.001$).

Bilimi kendine rehber edinir (%84.2), yaşam boyu öğrenme tutum ve becerisine sahiptir (%80), iletişim becerileri yüksektir (%74.1), araştırmacı, yenilikçi, yaratıcı ve kapsayıcıdır (%74.6), eleştirel düşünür (%76), ekip içerisinde çalışabilir (%82.4), insani değerlere ve meslek etiğine sahiptir (%83.8), toplumun sağlık sorunlarını bilir (%84.7), koruyucu hekimliği uygulayabilir (%83.5), doğru tanı koyabilir ve tedavi edebilir (%85.4), yetkin hekimler yetiştirir (%79.1), evrensel ölçekte bilimsel araştırmalar yapar (%75.3), sosyal sorumluluk ve kalite bilinci ile topluma çağdaş tıbbın gerektirdiği yüksek standartta sağlık hizmeti sunar (%80.5) misyon önermelerine katılımın belirgin yüksek olduğu gözlemlendi ($p<0.001$).

Uluslararası nitelikte tıp eğitimi verir (%71.1), araştırma ve sağlık hizmeti sunar (%84.7), toplum sağlığı ve koruyucu hekimliği önemser (%84.5), güncel yaklaşımlara ve teknolojik gelişmelere açıktır (%76), üretkendir (%74.8), takım ruhuna sahip bir kurumdur (%74.4), yenilikçi ve önder bir kurumdur (%68.5) vizyon önermelerine katılımın yüksek olduğu gözlemlenmiştir ($p<0.001$).

Sonuç: ESOGÜ Tıp Fakültesi eğitiminin öğrenci bakışı açısından tüm parametrelerde ağırlıklı olarak olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

iç paydaş, anket, tıp fakültesi, öğrenci, eskişehir, osmangazi üniversitesi

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Not Tutma Stratejisi Kullanımının Değerlendirilmesi

Ahmet Öksüz

dr.ahmett@gmail.com, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Eğitimi A.D.

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi A.D.

Işıl İrem Budakoğlu

isiliremb@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi A.D.

Giriş ve Amaç: Öğrenme stratejilerinin öğrenenin öğrenmesini kolaylaştıran ve daha etkili öğrenmesini sağlayan bilişsel araçlar olduğu söylenebilir. Dersi dinlerken ya da metni okurken not tutmak etkili bir stratejidir. Not tutmak önemli önemsiz bilgileri ayırmayı, bilgileri düzenlemeyi, bilgileri kısaltmayı, anahtar kavramları tanımlamayı ve öğrenmeyi izlemeyi sağlar. Çalışmamızda Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin not tutma stratejisi kullanımının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı şekilde tasarlanmış bu çalışmaya Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Türkçe ve İngilizce Bölümlerde eğitim görmekte olan 305 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin dönemi, eğitim dili, not tutma alışkanlığı, tıp fakültesi öncesi not tutma alışkanlığı, not tutmada kullandıkları malzemeler ve en sık not tuttuğu dönemi içeren sorular elektronik ortamda hazırlanmış bir anket ile sorgulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) istatistik paket programı ile analiz edilmiş, sonuçlar %95 güven aralığında ve anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmamıza 305 kişi katılmayı kabul etmiştir. Katılımcıların %45,6'sı ($n=139$) Dönem 1 öğrencisi, %61,6'sı ($n=188$) Tıp Fakültesi Türkçe bölümde eğitim görmekteydi. Katılımcıların %53,4'ü ($n=163$) derslerde not tutma stratejisi kullandığını belirtti. Not tutanların sadece %23,3'ü ($n=38$) daha önce not tutmadığını Tıp Fakültesine girince not tutmaya başladığını belirtti. Not tutanların büyük çoğunluğu %93,3'ü ($n=152$) not tutarken kağıt-kalem kullandığını, %23,9'u ($n=39$) ise tablet kullandığını belirtti. Dijital ortama not tutanlar (Tablet, bilgisayar, akıllı telefon) not tutanların %50,3'ünü ($n=82$) oluşturmaktaydı. Not tutarken kağıt-kalem kullananların %85,3'ü ($n=139$) temiz bir kağıt üzerine not tuttuğunu, %28,2'si ($n=46$) ise önceden hazırlanmış öğrenci notlarının üzerine not tuttuğunu belirtti. Not tutarken tablet kullananların %30,1'i ($n=49$) tablet kalem kullandığını, %25,8'inin ($n=42$) ise cihazın klavyesini kullandığını belirtmişlerdir. Tüm not tutanlar en çok notu %48,5 ($n=79$) ile Dönem 1'de tuttuğunu belirtmiştir. Türkçe ve İngilizce bölümlerde eğitim gören öğrenciler arasında not tutma stratejisi kullanımı açısından anlamlı bir fark yoktu ($p=0,127$). Eğitim görülen dönemler arasında not tutma stratejisi kullanma ve kullanmama açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardı ($p=0,009$). En çok not tutan öğrenciler %62,0 ($n=44$) ile dönem 4 öğrencileriydi. Yine dönemler arasında not tutma yöntemleri açısından anlamlı bir fark yoktu ($p=0,236$).

Sonuç: Not tutma stratejisi kullanımı tıp fakültesi öğrencilerinde yaygın kullanılan bir öğrenme stratejisidir. Pek çok çalışmada not tutan öğrencilerin not ortalamasının yüksek olduğu gösterilmiştir. Gelişen teknoloji ile birlikte kağıt-kalem kullanımı halen daha yaygın olmakla beraber, tablet, bilgisayar ve telefon üzerine not tutma da azımsanmayacak düzeyde kullanılmaya başlanmıştır. Bazı eğitim kurumlarında derslerde bilgisayar/tablet kullanılması kağıt-kalem kullanımını sınırlandırıp, dijital not tutmaya dönüşü artırmaktadır. İlerleyen dönemlerde de tıp fakültelerinde bu dönüşün yaşanacağını öngörülebilir. Bu durum tıp fakültelerinde dijital not tutmanı etkileri ile ilgili daha detaylı çalışmaların yapılması gerektiğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler

tıp fakültesi öğrencileri, öğrenme stratejileri, not tutma stratejisi, dijital not tutma

Hekimlerin Kötü Haber Verme Durumunda Tutum ve Yaklaşımlarını Etkileyen Özellikler: Covid-19 Pandemisi Sırasında Kesitsel Bir Çalışma

Eray Serdar Yurdakul

erayserdar.yurdakul@sbu.edu.tr, SBÜ Gülhane Tıp Fakültesi Tıp Etiği AD

Zuhal Yapıcı Coskun

zuhalyapici@yahoo.com, Ankara Şehir Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Eğitimi AD Doktora Öğrencisi

Oktay Sarı

oktay.sari@sbu.edu.tr, SBÜ Gülhane Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD

Ali Kağan Coşkun

kagancoskun@gmail.com, SBÜ Gülhane Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD

Giriş: Kötü haber verme hekimler için zor ancak temel bir sorumluluktur. Özellikle Covid 19 pandemisi döneminde daha kritik hale gelmiş stresli bir görevdir. Bu çalışmadaki amacımız hekimlerin COVID-19 pandemisi gibi ciddi durumlarda hasta ve/veya yakınlarına kötü haber verme tutum ve yaklaşımlarını etkileyen özellikleri araştırmaktır.

Metod: Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde COVID-19 kliniklerinde hekim olarak çalışan tüm personel, bu kesitsel çalışmaya katılım için davet edildi. Onamı alınmış olan katılımcıların tanımlayıcı özellikleri ile COVID-19 pandemisi sırasında kötü haber vermeye yönelik tutum ve yaklaşımlarını yansıtan bir anketi doldurmaları istendi.

Bulgular: Araştırmaya katılmayı kabul eden, hastanenin COVID-19 kliniklerinde çalışan yüz yirmi hekim çalışmaya dahil oldu. İç hastalıkları kliniklerinde çalışan hekimlerin kötü haber verme durumu ile daha sık karşılaştıkları saptanmıştır. Katılımcıların sadece %14,2'si kendilerini kötü haber verme konusunda 'her zaman yetkin' hissettiklerini belirtmiştir. Hekimlerin yarısından fazlası, özellikle ölümün duyurulması olmak üzere kötü bir haber vermekten endişe duyduğunu belirtmiştir. İlginç bir şekilde, COVID-19 pozitif bir hastanın ölümünün duyurusunu yapan hekimin (% 5,8) anksiyete düzeyinin, ölümcül bir hastalık (% 13,3), uzuv ile organ kaybı ve sakatlık (% 8,3) haberlerinin bildirilmesine bağlı gelişen anksiyete düzeyini takip ettiği saptanmıştır. COVID-19 pozitifliğinin duyurulması hekimler için en önemli kaygı (%15,8) nedeni olmuştur.

Sonuç: COVID-19 pandemisi, hekimlerin kötü haber verme konusunda eğitime ihtiyacı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ayrıca olağanüstü durumlarda en uygun yaklaşımın belirlenmesi açısından rehber olmuştur. Araştırmamızın bulguları da bu ifadeyi desteklemektedir. Bu stresli sorumluluğun yerine getirilmesi için kurumsal destek politikaları ile çevrimiçi ve simülasyon tabanlı uygulamaların da dahil edildiği kötü haber verme eğitim programları, hekimlerin kötü haber verme sorumluluğuna daha güvenli ve sistematik bir şekilde yaklaşmaları açısından faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Kötü Haber Verme, Covid 19

Hemşirelik Profesyonelleri ve Öğrencilerinin Hucep-2014'te Belirtilen Görev ve Sorumluluklarına Yönelik Bilgi Düzeylerinin Ortaya Çıkarılması

Selçuk Akturan

selcukakturan@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Melek Üçüncüoğlu

ucuncuoglumelek@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Yasemin Güner

yasemin-kul@hotmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Bilge Tuncel

drbilgetuncel@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Ayşenur Duman Dilbaz

aysnr27dmn@gmail.com, Karadeniz Teknik Üniversitesi

Giriş: Ülkemizde hemşirelik lisans eğitiminde rol alan kurumlara bir program çerçevesi sunmak amacıyla HUÇEP-2014 yapılandırılmıştır. Bu program ilgili kurumların HUÇEP-2014'te belirlenen yeterliklere ulaşmalarının gerektiğini vurgulamaktadır. Bu çalışmada amacımız hemşirelik profesyonelleri ve öğrencilerinin HUÇEP-2014'te belirtilen hemşirelik görev ve sorumluluklarına yönelik bilgi düzeylerinin ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Çalışma karma desenle tasarlanmış olup tanımlayıcı ve nitel araştırma yöntemlerini içermektedir. Çalışmamız XXX Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde Hemşirelik Bölümü'nde akademisyenler ve öğrenciler, XXX Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesinde çalışan hemşireler ve XXX İl Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı birinci basamak sağlık hizmetlerinde çalışan hemşireler ile yürütülmüştür. Nicel verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından "Mesleki Bilgi Formu" ve "Hemşirelik Hizmetlerinde Görev ve Sorumluluklar Anketi", nitel verilerin toplanmasında ise yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın ilk aşamasında araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu katılımcılara online araçlar kullanılarak uygulanmıştır. İkinci aşamada aynı gruplar içerisinde Zoom platformu üzerinden 6-8 kişilik odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerde evrenin %20 sine ulaşılması hedeflenmiş, odak grup görüşmeleri için ise tabakalı amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Nicel verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, nitel verilerin değerlendirmesinde ise iki araştırmacı tarafında metne dönüştürülen görüşme içeriklerinin analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Anket uygulanan 274 katılımcının %90.5'i (n: 248) kadın, %9.5'i (n: 26) erkekti. Ayrıca, katılımcıların %86.5'i (n: 237) lisans mezunu veya lisans öğrencisi, %10.6'sı (n: 29) yüksek lisans, %2.9'u (n: 8) ise doktora mezunuydu. Hemşirelik hizmetlerinde görev ve sorumluluklara ilişkin alt boyutlar incelendiğinde, katılımcıların en çok; cerrahi girişimler, hemşirelik yönetimi, hemşirelik süreci, ilaç uygulama ve yaşamsal bulguların değerlendirilmesi başlıklarında bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, kamu kurumlarında çalışan ve 15 yıldan fazla deneyime sahip hemşirelerin görev ve sorumluluk alt boyutlarında daha az bilgi düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Toplamda 6-8 kişilik 3 ayrı grup ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiş olup; hemşirelik yeterlikleri, eğitim iklimi, eğitim tasarımına yönelik öneriler, duygular, işbaşı eğitimdeki sorunlar, hemşirelik profesyonelliğini destekleyen faktörler ve hemşirelik kimliği farklılıkları nitel verilerden ortaya çıkan temalardır.

Sonuç: Çalışmamızda eğitime uygun klinik ortamın oluşturulamaması, klinikte eğitimin organizasyonunda yaşanan sorunlar ve öğrencilerin klinik ortama uyum sorunlarının olması hemşirelik lisans eğitiminde öne çıkan başlıca sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Öte yandan, teorik eğitimin yeterli olduğu, ancak uygulamalı eğitimle yeterince desteklenemediği de ortaya çıkan diğer bir sonuçtur. Katılımcılar hemşirelikteki görev ve sorumlulukları bilmelerine rağmen, bunları elde etmek için uygun klinik iklimin oluşturulmadığına inanmaktadırlar. İlgili sorunlara yönelik çözüm önerileri arasında; akademisyenler işbaşı eğitimlerinde yer alması, yapılandırılmış işbaşı eğitimlerle öğrenciler hedeflenen sonuçlara ulaşmasının sağlanması ve değerlendirmeler yer almaktadır. Hemşirelik profesyonellerine ve

lisans eğitimi alan öğrencilere yönelik HUÇEP-2014'te çerçevesi çizilen 'Temel Hemşirelik Uygulamaları ve İlgili Beceriler'e yönelik bilgi düzeylerinin artırılmasına ilişkin politikaların ilgili karar vericiler tarafından geliştirilmesini önermekteyiz.

Anahtar Kelimeler

hemşirelik, müfredat, hemşirelik lisans eğitimi

Kanıtı Dayalı Tıp Eğitimi, Tıp Öğrencilerinin Geleneksel, Tamamlayıcı ve Alternatif Tıba ve Covid-19 Hakkındaki Komplo Teorilerine Bakışını Nasıl Etkiliyor?: Ulusal Çapta Bir Çalışma

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Işıl İrem Budakoğlu

isilirem@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Yavuz Selim Kıyak

yskiyak@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Kanıtı-Dayalı Tıp (KDT) öğretimi ile tıp öğrencilerinin Geleneksel, Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp (GETAT) hakkındaki görüşleri arasındaki ilişkinin keşfedilmesi önemlidir. Aynı zamanda, KDT eğitimlerine katılım ile öğrencilerin COVID-19 hakkındaki komplo teorilerine bakışı arasındaki ilişki de, Türkiye'deki tıp fakültelerinde gerçekleştirilen KDT eğitimlerinin etkililiğine dair önemli bir bulgu oluşturabilir. Bu çalışmada, bu üç konu (KDT eğitiminin türü, öğrencilerin GETAT'a bakışı, öğrencilerin COVID-19 hakkındaki komplo teorilerine bakışı) arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel tipte bir çalışmadır. Türkiye'deki tıp öğrencileri 20 Ağustos 2020 tarihinden itibaren altı ay boyunca cevap kabul eden elektronik bir form üzerinden anket cevaplamıştır. Ankette öğrencilerin GETAT'a yönelik ve COVID-19 hakkındaki komplo teorilerine yönelik bakışlarına odaklanan, Likert tipi seçenekler içeren sorular yer almıştır. Bununla beraber, KDT eğitimi geçmişleri de "hiç KDT eğitimi almadım, sadece teorik eğitim aldım, hem teorik hem küçük grup eğitimi aldım, fikrim yok" seçenekleri ile elde edilmiştir. İstatistiksel analizde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra Ki-Kare ve one-way ANOVA kullanılmıştır.

Bulgular: Toplamda 2477 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin %24.0'ı SARS-COV-2'nin yapay bir şekilde insanlar tarafından oluşturulduğunu belirtmiştir. KDT eğitimlerini hem teorik derslerle hem de küçük grup tartışmaları ile alan öğrencilerin GETAT'a bakışı, hem hiç KDT eğitimi almayanlardan hem de sadece teorik eğitim alanlardan istatistiksel olarak anlamlı derecede daha az olumludur ($p < 0.05$). KDT eğitimi almama ($\chi^2 (1) = 17.213$ $p < 0.001$) ve sadece teorik olarak alma ($\chi^2 (1) = 7.808$ $p = 0.005$) ile SARS-COV-2 virüsünün bilerek insanlar tarafından tasarlandığına inanma arasında anlamlı bir ilişki vardır. COVID-19'un doğal olarak ortaya çıktığını kabul etme ihtimali (odds ratio), KDT eğitimini hem teorik derslerle hem küçük grup çalışmaları ile alanlarda, bu eğitimi hiç almayanlardan 1.85 kat (95% CI: 1.38-2.47) yüksektir. KDT eğitimi almayanlar ile sadece teorik olarak alanlar arasında bu açıdan anlamlı bir fark yoktur ($p > 0.05$).

Sonuç: Türkiye'deki KDT eğitimi, öğrencilerin GETAT'a ve COVID-19 hakkındaki komplo teorilerine bakışını etkilemektedir. Bulgular, Türkiye'de küçük grup etkinlikleri içeren KDT eğitim programlarının etkinliğini destekler yöndedir. Teorik derslerden ibaret olan, küçük grup etkinliği içermeyen KDT eğitimleri ise, hiç eğitim yapılmaması ile denktir. Daha nitelikli hekimler mezun ederek toplum sağlığının daha iyi bir şekilde korunmasını sağlamak için tıp fakültelerinin KDT eğitimlerine daha fazla önem vermesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler

kanıtı dayalı tıp, geleneksel tıp, tamamlayıcı tıp, COVID-19, komplo teorileri, tıp öğrencileri

Klinik Beceri Uygulamalarında Akran Yardımlı Eğitim: Buütf Örneği

Esma Bilgiç

011800043@ogr.uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Enis Önder Çamoğlu

011700170@ogr.uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Züleyha Alper

zalper@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

İlker Mustafa Kafa

imkafa@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş:Günümüzde tıp fakültelerinde eğitim alan öğrenci sayısının klinik beceri eğitimlerinin verilebilmesinde optimum kapasiteyi aşmasına bağlı olarak tek tek eğitime yeterli zamanın olmaması, olumsuz ekonomik ortam ve eğitimcilerin yoğun iş yükü nedeniyle gerekli yetkinliğin kazandırılması için yeni öğretim ve öğrenme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla kullanılan yöntemlerden birisi olarak akran yardımlı eğitim (AYE), profesyonel olmayan benzer sosyal gruplardan insanların birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı olması ve öğreterek öğrenmesi olarak tanımlanmaktadır. AYE yöntemi kullanılarak yapılan araştırmalar eğitim alan öğrencilerin eğitimlere daha fazla katılım gösterdiklerini, soru sormada daha rahat olduklarını ve öğretilen beceriyi daha iyi kavradıklarını; eğitimcilerinse hem hazırlık sırasında hem de eğitim esnasında kendilerini geliştirdiklerini ortaya koymuştur.

Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi de (BUÜTF) öğrenci sayısı bakımından Türkiye’de en fazla kontenjana sahip fakültelerden bir tanesidir. Klinik beceri uygulamalarının tüm öğrencilere etkin biçimde verilebilmesi için AYE bir öğretim tekniği olarak kullanılmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada BUÜTF’de akran eğitimciler ve uzmanlık öğrencileri tarafından verilen Vacutainer ile kan örneği alma etkinliğinin bu eğitimi alan tıp fakültesi öğrencileri tarafından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma 23 Aralık-13 Ocak tarihleri arasında BUÜTF’de yürütülmüştür. Akran destekli klinik beceri eğitiminin değerlendirilmesi amacı ile Aşama 1-Dönem 3 öğrencilerine Vacutainer ile kan alma eğitimi belirlenmiştir. Eğitici olarak iki BUÜTF Tıbbi Biyokimya uzmanlık öğrencisi ve beceriye özgü eğitici eğitimleri tamamlanan beş Dönem 5 öğrencisi belirlenmiştir. Her oturumda ortalama 28 öğrencinin bulunduğu 12 farklı oturuma toplamda 308 öğrenci katılmıştır. İlk 6 oturumdaki öğrencilere uzmanlık öğrencileri tarafından; sonraki 6 oturumdaki öğrencilere akran eğitimciler tarafından eğitim verilmiştir. Eğitime katılan öğrencilere eğitimcilerin değerlendirilmesine yönelik 1 açık uçlu ve 12 adet 5-li Likert ölçeğiyle hazırlanmış toplam 13 soruluk anket çevrimiçi olarak uygulanmıştır. SPSS 21 programı kullanılarak yapılan veri analizinde anlamlılık için eşleştirilmiş t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya Dönem 3 öğrencilerinin %78,9’u (308/390) katılmıştır. Her iki eğitici grubu da 154’er öğrenci tarafından değerlendirilmiştir. Anketlerden elde edilen verilere göre AYE veya uzmanlık öğrencileri tarafından verilen eğitimler arasında genel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, yalnızca ‘akran eğitimci gerektiğinde yardımcı tavsiyeler verdi’ önermesinde uzmanlık öğrencileri lehine anlamlı farklılık görülmüştür (p=0,044). Akran eğitimcilerin değerlendirildiği anketlerde en yüksek ortalama ‘akran eğitimciye güven duydum’ iken; uzmanlık öğrencilerinin değerlendirildiği anketlerde en yüksek ortalama ‘tartışmalarda kırıncı olmadan konuştu’, ‘gerektiğinde yardımcı tavsiyeler verdi’, ‘eğitimci sorularımı yanıtlayabildi’ ve ‘eğitimin benim görüşlerime saygılı olduğunu düşünüyorum’ önermeleridir. Her iki ankette en düşük ortalama ise ‘eğitimciyle çalıştıktan sonra rahatça klinikte çalışabilirim’ oldu.

Sonuç: AYE yıllardır tıp eğitiminde klinik beceri laboratuvarları, probleme dayalı öğrenme, küçük grup çalışmaları gibi farklı alanlarda efektif olarak kullanılmaktadır. Akran destekli eğitimin yalnızca kurum düzeyinde değil akran eğitimci ve öğrencilere sosyal ve akademik olarak birçok avantaj sağladığı görülmüştür. Profesyonel olmayan kişilerin eğitimci sorumluluğunu üstlenmesi akran destekli eğitimin

verimliliğinin uzman destekli eğitimlerle karşılaştırılmasına yol açmıştır. BUÜTF’de yapılan bu çalışma, AYE ve uzmanlık öğrencileri tarafından verilen eğitimlerin eşdeğer etkinliği olduğunu göstermiştir. Uzman eğitimcilerle yapılan birçok farklı çalışmada buna benzer sonuçlar elde edilmiş, hatta akran destekli öğrenmenin öğrenciler için sosyal açıdan daha avantajlı olduğu sonucuna varılmıştır. Özellikle kontenjan ilişkili problem yaşayan fakültelerde öğrenciler için hem öğrenme hem de öğretme yönüyle AYE, eğitim yöntemi olarak dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler

akran yardımcı eğitim, klinik beceri eğitimi

Klinik Dönemler Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencileriyle Odak Grup Görüşmeleri: Tıp Eğitiminde Program Değerlendirmeye ve Geliştirmeye Öğrenci Katkısının Arttırılması

Cem Malakcioğlu

cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Hasan Hüseyin Mutlu
cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Işıl Maral
cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Giriş: Bu çalışmada, Dönem4-5-6 tıp öğrencilerinin hekimlik mesleğini seçme nedenlerini, hekimlik mesleğine bakış açılarını, derslere/stajlara katılım durumlarını, öğrenme motivasyonlarını, diğer öğrencilere önerilerini, tıp eğitimcilerinden ve yöneticilerinden beklentileriyle diğer ihtiyaçlarını saptamak amacıyla yürütülen odak grup görüşmelerinin mezuniyet öncesi tıp eğitimi programının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde öğrenci katkısının sağlanmasında ve arttırılmasında etkili bir araç olarak kullanılabileceğinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 20 ve 21 Ocak 2022 tarihlerinde her bir klinik dönem için ayrı birer oturum şeklinde gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine Dönem 4-5-6 öğrencilerinden toplam 33 (14 Kız ve 19 Erkek) öğrenci katılmıştır. Oturumlar dönem koordinatörü/koordinatör yardımcısı öğretim üyeleri ile Tıp Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyeleri tarafından yürütülmüştür. Her biri yaklaşık üç saat süren oturumlarda öncelikle tüm katılımcıların kendilerini tanıtmalarıyla ısınma alıştırmaları ardından öğrencilere 10 başlıkta soru yöneltilerek sırayla her birinin görüşleri alınmıştır. Başlıklar şunlardır: 1-Tıp fakültesini tercih etme nedenleri, 2-tıp öğrencisi olmakla ilgili duygu ve düşünceler, 3-hekimlik mesleğine yönelik duygu ve düşünceler, 4-hekimlik mesleğini öğrenme motivasyonunu değerlendirme, 5derslere/stajlara katılma durumunu değerlendirme, 6-derslere/stajlara katılım konusunda duygu ve düşünceler, 7-derslere/stajlara katılmayı ve motivasyonu arttırmada öğrencilere öneriler, 8-derslere/stajlara katılımı ve motivasyonu arttırmada öğretim üyelerinden beklentiler, 9-derslere/stajlara katılımı ve motivasyonu arttırmada fakülte ve üniversite yönetiminden beklentiler, 10-eklemek istedikleri görüşler. Elde edilen öğrenci görüşleri, ilgili dönemlerdeki diğer tıp fakültesi öğrencileri, öğretim üyeleri, fakülte ve üniversite yönetimiyle düzenlenen toplantılarda paylaşarak tartışılmıştır.

Bulgular: Odak grup görüşmelerine katılan öğrencilerin her bir soruya verdikleri yanıtların başlıca tematik içerikleri şu şekildedir: 1-Hekimlik mesleğine ilgi, toplumsal saygınlık, iş garantisi, maddi kazanç, manevi tatmin; 2-Yoğun tempo, zihinsel ve fiziksel yorgunluk, hastane koşullarının zorluğu, sürekli ders çalışmak, sorumluluk ve yetersizlik duyguları; 3-Başarılı hocalara özenme, hekimlere ve diğer sağlık çalışanlarına yönelik şiddete tepki, çalışma koşullarının zorlaşması, mesleğin hızlı değişimi, tıp eğitiminin yaşam boyu ve çağın koşullarına uygun hale gelmesi; 4-Hastanede uygulama yaparak daha etkili öğrenme, çok fazla ayrıntı arasında kaybolma, ders/staj programlarının hafifletilmesi, mesleki öğrenme yerine TUS çalışma; ortalama öğrenme motivasyonu=7,2/10; 5-Teorik derslere katılım ortalaması: Yüz yüze %70, çevrim içi %5, katılmama %25; 6-Derslere etkin katılınca daha etkili öğrenme, derse ön hazırlık yapınca derse katılım ve derste öğrenme veriminin artışı, sadece fiziksel değil zihinsel olarak da derste olmak; 7-Teori yerine pratiğe ağırlık verme, teoriyle pratiği birleştirme, hoca deneyimlerinden yararlanma ve iletişimi geliştirme, zamanı daha etkili kullanma, kendine zaman ayırma ve kişisel gelişim; 8-Öğrenciyi motive ederek yönetilen interaktif ders, bilgi yükleme yerine deneyim kazandırma, küçük gruplarda hasta başı uygulamaların arttırılması, daha iyi iletişim, mesleki tecrübe paylaşımı ve mentörlük, sözlü sınavlarda standartlaştırma ve adaletin sağlanması; 9-Akademik danışmanlık ve mesleki rehberlik sisteminin geliştirilmesi, psikolojik danışmanlık, öğrenci odaklı fakülte ve üniversite anlayışı; sosyo-kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler; öğrenci sayısının azaltılarak niteliğin arttırılması, öğrenci-öğretim üyesi sosyalleşme olanaklarının arttırılması; 10-Çeşitli görüşler ve öneriler dile getirilmiştir.

Sonuç: Tıp eğitiminin geliştirilmesinde öğrencilerin düşünsel ve eylemsel katkıları önemlidir. Tıp eğitiminin değerlendirilmesi ve planlanması başta olmak üzere tüm aşamalarına öğrencilerin etkin katılımlarının sağlanması ve artırılması amacıyla tasarlanan ve yürütülen toplamda yaklaşık 12 saat süren odak grup görüşmeleri sonucunda, öğrencilerin çok çeşitli görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Bir program değerlendirme aracı olarak da düşünülebilecek odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular ışığında tıp eğitiminin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, tıp eğitiminde öğrenci

Klinik Stajlara Geçiş Programı'nın Tasarım ve Uygulama Sürecinin Kern'in Program Tasarım Modeli Üzerinden Tanımlanması

Dilek Kitapçioğlu

dilek.kitapcioglu@acibadem.edu.tr, Acıbadem Üniversitesi

Demet Dinç

demet.dinc@acibadem.edu.tr, Acıbadem Üniversitesi

Nadi Bakırcı

nadi.bakirci@acibadem.edu.tr, Acıbadem Üniversitesi

Pınar Topsever

pinar.topsever@acibadem.edu.tr, Acıbadem Üniversitesi

Amaç: Tıp fakültesi üçüncü sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf hastane stajlarına başlamalarını ve kliniğe geçiş sürecini kolaylaştırmak için tasarlanmış olan Klinik Stajlara Geçiş Programı'nın(TCC) gerekçesini, geliştirme sürecini ve ilk uygulama deneyimi sonuçlarını Kern'in 6 aşamalı Program Geliştirme Modeli ile açıklamaktır.

Yöntem: Klinik öncesi aşamada kazanılan yeterliklerin klinik staj dönemine etkin bir şekilde geçişini kolaylaştırmaya yönelik ortaya çıkan ihtiyaca yanıt veren bir program geliştirmek için Kern'in altı aşamalı yaklaşımı kullanılmıştır. Kern modeli, problem tanımlama ve genel ihtiyaç değerlendirmesi, amaç ve hedefler, eğitim stratejileri, uygulama, değerlendirme ve geri bildirim olmak üzere altı adımdan oluşmaktadır.

Bulgular: Birinci ve ikinci adım problemin belirlenmesi ve ihtiyaç değerlendirmesidir. 4. sınıftaki klinik stajyerlik dönemine bilgi ve becerilerin aktarılması konusunda yaşanan zorluklar program değerlendirme raporlarında tanımlanmış , klinik eğitimcilerden ve öğrencilerinden alınan geri bildirimler sonucunda düzenleme yapılması ihtiyacı oluşmuştur. Bu eğitim ihtiyacına yönelik olarak klinik öncesi dönemden klinik döneme geçişi kolaylaştırmak için disiplinler arası bir program tasarlanmıştır. Üçüncü ve dördüncü adımlar amaç, hedefler ve eğitim stratejilerini oluşturmaktır. Amaçları ve öğrenme çıktılarını, eşleşen eğitim ve değerlendirme yöntemleriyle tanımlamak için multi disiplinler bir ekip oluşturuldu .Bu ekip öğrenim çıktılarını ve eğitim ve ölçme değerlendirme yöntemlerini tanımladı. Tanımlanmış öğrenme çıktılarına ulaşmak için (hastane oryantasyonu ve sağlık çalışanlarının rol ve sorumluluklarının gözlemlenmesi,öykü alma fizik muayene , girişimsel beceriler, rasyonel reçete yazma, tanısız akıl yürütme, temel görüntülemeye giriş), simülasyon merkezinde ,hastane ortamında ve çevrimiçi ortamda uygulamalar yapılmıştır.Beşinci adım uygulama süreci: TCC programı, Eylül 2020'de 4 hafta boyunca 84 öğrenci ve 90 multi disiplinler öğretim üyesi ile klinik simülasyon merkezi , eğitim hastaneleri ve çevrimiçi olmak üzere farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirildi. Altıncı adım değerlendirme ve geri bildirim: öğrencilerden ve öğretim üyelerinden alınan geri bildirimler tüm öğrenme çıktıları için olumluydu.

Sonuç: Klinik stajyerlik programına geçişin kolaylaştırılması amacıyla geliştirilmiş ve ilk kez pandemi döneminde uygulanmak durumunda kalınmış klinik stajlara hazırlık eğitim programı başarıyla uygulanmış ve öğrencilerden, öğretim üyelerinden ve koordinatörlerden olumlu geri bildirimler alınmıştır.

Anahtar Kelimeler

Klinik stajlar geçiş, klinik transfer, program tasarımı

Klinik Tıp Eğitiminde Kurum Dışı Üçüncü Taraflarca Hazırlanan Çoktan Seçmeli Sınavların Ölçme ve Değerlendirmede Kullanımı

Atalay Demiray

ademiray15@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Çınar Öztosun

coztosun15@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Simge Acar

sacar15@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Tuğba Gürsoy

tgursoy@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sibel Sakarya

ssakarya@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Barış Ata

barisata@ku.edu.tr, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi

Amaç: Tek cevaplı çoktan seçmeli sorulardan oluşan yazılı sınavlar, tıp eğitiminde yaygın olarak kullanılan değerlendirme yöntemlerinden biridir. Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (KÜTF), fakültenin kendi öğretim üyeleri tarafından geliştirilen çoktan seçmeli sorulardan oluşan yazılı sınavlardan kurum dışı üçüncü taraflarca hazırlanan "National Board of Medical Examiners" (NBME) sınavlarının uygulanmasına geçiş olmuştur. Bu çalışmada bu geçiş döneminin öğrencilerin notlarının ve geri bildirimlerinin değerlendirilerek incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: 2018-2020 arasındaki geçiş döneminde KÜTF, klinik stajlarda değerlendirme metodu olarak her iki sınavı da kullandı. Her iki sınav da nicel olarak öğrencilerin puanları karşılaştırılarak ve nitel olarak öğrencilerin geri bildirimleri kullanılarak değerlendirildi ve analiz edildi. Cohen'in kapa katsayısı kullanılarak öğrencilerin her iki sınavdan aldıkları puanların öğrencilerin stajdan geçme/kalma durumlarına ve sınıf içerisindeki dağılımlarına yönelik etkileri için karşılaştırıldı. Her iki sınava da giren yetmiş beş öğrenciden, her iki sınavı içerik geçerliliği, dili, soruların anlaşılabilirliği ve nesnelliği açısından karşılaştıran yazılı geri bildirim toplandı.

Bulgular: On stajın değerlendirilmesinde kullanılan iki sınavdan elde edilen toplam 286 puan çifti, öğrencilerin sıralaması ve geçti/kaldı kararı açısından karşılaştırıldığında 0,41 ağırlıksız kapa değeriyle iki sınav ekseriyetle uyuma gösterdi. İki sınava da giren öğrencilerin çoğunluğu, dahiliye stajı dışındaki klinik stajlarda yazılı değerlendirme yöntemi olarak kendi fakülte öğretim üyelerinin hazırladığı sınavlar yerine NBME sınavları ile değerlendirilmeyi tercih ettiklerini belirttiler.

Sonuç: Kurum dışı üçüncü taraflarca hazırlanan çoktan seçmeli yazılı sınavların klinik tıp eğitiminde bilginin değerlendirilmesi için yararlı bir araç olabileceği izlendi. KÜTF gibi İngilizce konuşulmayan ülkelerde İngilizce eğitim veren tıp fakülteleri için, NBME sınavları, İngilizce dilinin daha iyi kullanılması, soruların anlaşılabilirliği ve öğrencilerin not verme kararlarında kabul edilebilir bir anlaşma göstermesi ile adil olması nedeniyle fakültelerin kendi öğretim üyeleri tarafından hazırlanan yazılı sınavların yerine alternatif olarak kullanılabilirler.

Anahtar Kelimeler

klinik tıp eğitimi, çoktan seçmeli sorular, yazılı sınavlar, ölçme ve değerlendirme metotları

Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesinde Hekim Göçü Potansiyeli

Ahmet Eren Yıldırım

ahmeterenxy@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Bahar Öner

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Bayram Külter

sirnak442@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Enes Bahadır Bay

enesbay54@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Fatmanur Akcan

fatmanurakcan05@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

İrem Erdik

irem.erdik@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Miray Bay

miraybayy@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Nurullah Acartürk

nurullahacarturk@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Ömer Furkan Asnuk

furkanbeyyy5@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Sarper Oktay

sarperoktay77@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Şevval Sağlık

svvlsaglik@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Zelal Taştan

zzelaltastann@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Zeynep Tahan

zeynep.tahan2@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Aylin Kanlı

aylinkanlı@hotmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji Anabilim Dalı

Giriş: Sağlık sistemlerinin amacına ulaşabilmesi için sayı ve nitelik olarak yeterli insan gücüne sahip olması gerekir. Bunu gerçekleştirmekse sağlık çalışanını doğru zamanda ve yerde istihdam etmekle mümkündür. Sağlık çalışanlarının uluslararası göçü, son zamanlarda ülkemizin gündeminde gittikçe önem arz eden bir konu haline gelmiştir.

Amaç: Çalışmamızın amacı Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesindeki öğretim üyelerinin ve öğrencilerin hekim göçü potansiyelini ve bu potansiyelin nedenlerinin belirlenmesidir. Ayrıca hekim göçünün nedenlerine ve dağılımına bakarak bu konuyu daha görünür bir hale getirmeyi ve bu konuda farkındalık oluşturmayı hedefledik.

Yöntem: Çalışmamızda verilerimizi oluşturmak için Google Formlar üzerinden Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı izniyle anket çalışması gerçekleştirdik. İstatistiksel değerlendirme IBM SPSS 20.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) ile yapılmıştır. Kategorik değişkenler frekans (yüzde) şeklinde verilmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkiler Ki-kare analiziyle belirlenmiştir. İki yönlü hipotezlerin testinde $p < 0.05$ istatistiksel önemlilik için yeterli kabul edilmiştir.

Bulgular: Anket çalışmamıza; içerisinde profesör, doçent, uzman ve asistan doktor, doktor öğretim üyesi ve öğrencilerin bulunduğu toplam 537 kişi katıldı. Çalışmamıza katılanların %55.3'ü kadın, %44.7'si erkekti. Gelir-gider karşılaştırması sorusunda katılımcılarımızın %50.3'ü gelirinin giderine denk olduğunu, %33.5'i gelirinin giderinden az olduğunu, %16.2'si gelirinin giderinden fazla olduğunu belirtmiştir. Aktif olarak hekimlik mesleğini icra edenlere çalışmalarına karşılık aldıkları ücrete dair fikirlerini sordüğümüzda katılımcılarımızın %95.8'i çalışmalarına karşılık aldıkları ücretin yeterli

olmadığını belirtmiştir. Çalışmak/okumak amacıyla üniversitemize gelmeden önce hangi bölgede yaşadıkları ile ilgili soruya çok geniş yelpazede cevaplar almakla birlikte en fazla Marmara Bölgesi (%54) yanıtı alınmıştır. Görevlerini yerine getirirken şiddete maruz kalıp kalmadıklarını ya da şiddete maruz kalacaklarını düşünüp düşünmedikleri sorusuna %88.8'lik oranla evet cevabı alınmıştır. Çalışma saatleri ile ilgili memnuniyetlerini 0 ile 5 arasında değerlendirmeleri istenmiş, %39.1'lik oranla 0, bunu takiben %26.3'lük bir oranla 1 cevabı alınmıştır. Katılımcılarımıza sorulan yurt dışında okumayı veya çalışmayı düşünüp düşünmediklerini sorusuna %81.9 gibi bir oranla evet cevabı alınmıştır. Alt kategoriler bazında bakıldığında öğrencilerde %87.4, asistan/uzman doktorlarda %93.4 olmak üzere önemli düzeyde farklılık ($p<0,001$) saptanmıştır. Yurt dışında okumak/çalışmak isteyenlerin gitmek istedikleri ülke/kıta sorusunda ise Almanya (%36.3) ve İngiltere (%25.4) olmuştur. Yurt dışına gitmek isteme sebepleri arasında mesleğin değersizleştirilmesi, düşük maaş, TUS sistemi, çalışma koşulları ve mobbing ön plandadır. Özellikle TUS sistemi ve mobbing yanıtları öğrenciler arasında önemli düzeydedir. Yurt dışına gitmek için yaptıkları hazırlıklar sorusunda dil eğitimi alma, çeşitli başvurular ve değişim/kabul sınavlarına katılma gibi seçeneklerin ağır bastığı gözlenmiştir.

Sonuç: Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde yurt dışına yönelim oranının öğrenciler ve asistan doktorlar arasında sırasıyla %87 ve %93.4'lük bir oranla belirgin şekilde yüksek olduğunu görülmüştür. Bu durumun nedenleri arasında mesleğin değersizleştirilmesi, düşük maaş, TUS sistemi, çalışma koşulları ve mobbing çoğunluktadır. Çalışmamıza Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde anketi yönlendirdiğimiz 2709 kişiden sadece 537 kişi cevaplandırmış olup %19.82'lik bir katılım olmuştur. Çalışma sonucunda elde ettiğimiz verilerin evreni düşük oranda yansıtmaması ayrıca hekim göçü hakkında farkındalığı ve düşüncesi olan kişilerin ankete katılmış olma olasılığı nedeniyle çok merkezli çalışmaların yapılması önerilmektedir. Çalışmamız belli bir sınırlılık içermekle birlikte son yıllarda ülkemizin gündeminde sıklıkla gördüğümüz hekim göçü potansiyeline dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler

hekim göçü, tıp eğitimi, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi

Lise Öğrencilerine Yönelik Tıp Kariyer Kampı Buütf Örneği

Züleyha Alper

zalper@uludag.edu.tr, BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

İlker Mustafa Kafa

imkafa@uludag.edu.tr, BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Halit Mustafa Acar

0117000139@ogr.uludag.edu.tr, BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

Giriş: Son yıllarda lisans eğitimi öncesi lise öğrencilerine yönelik kariyer eğitimleri düzenlenmektedir. Bu eğitimlerden biri olan Mini Tıp Okulu kavramı 1989 yılında ortaya atılmıştır. Hali hazırda ABD deki 70 den fazla tıp fakültesinde lise son sınıf ve üniversite birinci sınıf öğrencilerine tıp fakültesinin ve bir doktorun yaşamının çeşitli yönlerini sunan kamp programları yapılmaktadır. Bu programlar öğrencilerin çeşitli tıbbi ortamları deneyimlemesini sağlamak, tıp alanında kariyer yapmak için ilgi uyandırmak ve tıp alanıyla ilgili sorularına yanıt bulmak için tasarlanmıştır. Ayrıca uygulanan lise kariyer kampları sadece tıp alanında değil diğer sağlık alanında, örneğin eczacılık alanında da yapılmaktadır. Bu yaklaşım lise öğrencilerine sağlıkta kariyeri etkin bir şekilde teşvik etmektedir. Tıp fakülteleri tarafından düzenlenen kariyer programları, lisans öncesi öğrencilerinin tıpta olası kariyer fırsatlarını incelemeleri için ideal fırsatlar sunmaktadır. Türkiye’de de bir süredir vakıf üniversiteleri aracılığı ile bu tarz programlar yapılmaktadır.

Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 31 Ocak- 4 Şubat 2022 tarihleri arasında “Liselere Yönelik Tıp Kariyer Kampı ”nı gerçekleştirmiştir. Bildiğimiz kadarı ile Türkiye’de devlet üniversiteleri içerisinde ilki gerçekleştiren BUÜTF, Bursa’da lise eğitimi veren devlet ve özel eğitim kurumlardan gelen öğrencilere 5 gün boyunca temel tıbbi bilgiler, kariyer deneyim aktarımları ve klinik beceri uygulamalarından oluşan bir program sunmuştur. Program ücretli yapılmıştır.

Amaç: Bu çalışma ile kampa katılan öğrencilerin programa yönelik geribildirimleri ile genel memnuniyetlerinin ve katıldıkları programın tıpta kariyer yapma konusundaki ilgilerine etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Programa katılan öğrencilerden sistemli bir geri bildirim alınabilmesi için oluşturulan çevrimiçi ankette öğrencilerden genel bilgileri ile birlikte programda yer alan etkinliklerden memnuniyetlerinin 1’den 10’a kadar puanlanması istenmiştir. Ayrıca programdan genel memnuniyetin değerlendirildiği açık uçlu sorular da sorulmuştur.

Bulgular: Programa beş farklı eğitim kurumundan toplamda 11 kişi katılmıştır. Katılımcıların 2 si (%18,2) 9. Sınıf; 1 i (%9,1) 10. Sınıf; 6 sı (%54,5) 11. Sınıf ve 2 si (%18,2) 12. Sınıf öğrencileri idi.

Öğrencilerin tamamı daha önce bu tarz bir kampa katılmadığını belirtmiştir. Yapılan derslerin 10’luk puanlama ölçeğine göre değerlendirmelerinin ortalaması 9,12’dir.

“Kamp süresince yapılan etkinliklerin hepsini göz önünde bulundurarak kampımız hakkında genel görüşünüzü bizimle paylaşabilir misiniz?” sorusuna verilen yanıtlar genel anlamda olumluydu.

K11: “Bence fazlasıyla kapsamlı bir kamptı. Hem tıp fakültesinin nasıl olduğu, neler göreceğimizi hem de eğitim sonrası kariyer şekillendirme alanında bilgilendirici ve ilgi çekici bir program oldu.”

“Kamp süresince size verilen eğitimin gerçek tıp eğitimi ile bağdaştığını düşünüyor musunuz?” sorusuna gelen yanıtlar; genel anlamda kampın mevcut tıp eğitimi ile paralellik gösterdiği yönünde idi.

K10: *Bilhassa kampta yaptığımız birçok pratik uygulamaların prelinik öğrencileri tarafından da zaten yapılan uygulamalar olması, tıp eğitimiyle bağdaştığını gösteriyor.* “

“Katıldığınız bu kamp ileriye yönelik kariyer planınız açısından karar vermenizde etkili oldu mu? Açıklayabilir misiniz? ” sorusuna yanıtlar kampın tıp kariyeri hakkında olumlu yönde etkili olduğu yönündeydi.

“Kariyer planlamasına yönelik yapılacak bir sonraki etkinliğimiz için önerileriniz nelerdir?” sorusuna gelen yanıtlar genel anlamda uygulamalı eğitimlerin artırılmasına yönelikti.

Sonuç: Çalışmamızda kariyer kampının öğrencilerin tıp kariyerine karşı ilgisini artırdığı, öğrencilerin tıp kariyeri hakkında sorularına etkin yanıtlar bulmalarını sağladığı görülmektedir. Bu tip yapılandırılmış eğitim programlarının öğrencilerin kariyer planlamasına oldukça etkili katkı yapacağı ve bu yüzden sayılarının artırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

lise kampı, kariyer kampı, mini tıp okulu

Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitiminde E-Sınav ile Kağıt-Kalem Değerlendirmelerinin Öğrenci Başarısı ve Algısı Üzerine Etkisi

Atike Tekeli Kunt

atikemd@gmail.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Gökçen Atılboz Alagöz

gokcen_atilboz@hotmail.com, Özel Ortadoğu Hastanesi

Hatice Keleş

hatkeles@yahoo.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Turgut Deniz

turgutdeniz@yahoo.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Didem Daymaz

dokdemaz@hotmail.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Numan Said Gündoğan

numansaid3826@gmail.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Esra Dilek Keskin

drdilekkeskin@yahoo.com, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Eğitim etkinliği ve öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi için belli aralıklarla ve sürekli olarak veri toplanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu verilerin en etkili toplanma aracı ise yapılan sınavlardır. Son yıllarda tıp eğitiminde kağıt-kalem (klasik) değerlendirmelerinin yerini bilgisayar destekli/temelli yapılan değerlendirmeler (e-sınav) almaya başlamıştır.

Amaç: Çalışmamızın amacı, mezuniyet öncesi tıp öğrencilerine uygulanan iki farklı değerlendirme yöntemini karşılaştırmak ve e-sınava yönelik algılarını analiz etmektir.

Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışmanın evrenini, Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2021-2022 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 330 Dönem 1 ve Dönem 4 öğrencileri oluşturmuştur. Veriler, öğrencilerin e-sınav ve klasik sınava yönelik bazı görüşlerinin değerlendirildiği 12 önermeden oluşan bir anket formu aracılığı ile çevrimiçi olarak toplanmıştır. Veriler sayı ve yüzde dağılımı olarak sunulmuştur.

Bulgular: Öğrencilerin 272'si araştırmaya katılmış olup, çalışmanın gerçekleşme düzeyi %82,4'dir. Öğrencilerin önermelere verdiği yanıtlar incelendiğinde; e-sınavın kendilerine soruları cevaplamak için yeterli zaman sağladığını ve e-sınavların insan hatasından etkilenmediği için işaretleme ile ilgili bir sıkıntı olmayacağını düşündüklerini (%64.7, %41.2) belirtmişlerdir. Buna karşın e-sınavlarda cevapladıkları sorulara geri dönüş olmamasının başarılarını düşürdüğünü (%94.9), e-sınav sırasında konsantre olamadıklarını (%54.8) ve sınav stresinin arttığını (%57.4) belirtmişlerdir. Ayrıca, yaşanabilecek teknik problemler nedeniyle e-sınavı pratik ve güvenli bulmadıklarını (%68.8) belirtmiş, %66.5 öğrenci klasik kağıt-kalem sınavını tercih ettikleri yönünde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin %51.1 e-sınav formatında sorulma imkanı olan çoklu seçmeli, eşleştirmeli soru tipleri gibi farklı formattaki soru tiplerinin sınav başarısını arttırmadığını, %42.6 öğrenci de bu soru formatının öğrenmelerine pozitif etkisinin olmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %43.4'ü e-sınav uygulamasının, kağıt israfının önlenmesinde önemli olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları, öğrencilerin çoğunluğunun kağıt-kalem değerlendirme yöntemini e-sınava tercih ettiğini göstermiştir. Özellikle e-sınavlar sırasında sınav güvenliği açısından öğrencilerin daha önce cevapladıkları sorulara geri dönmelerine olanak sağlanmaması, öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından olumsuz olarak değerlendirilmiştir. E-sınav yönteminde sınav güvenliğinin artırılmasına yönelik çalışmaların ve teknik problemlerin ortadan kaldırılmasının öğrencilerin e-sınav algısını değiştirebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

bilgisayar destekli değerlendirme, bilgisayar temelli değerlendirme, kağıt-kalem değerlendirme, e-sınav

Öğrenci Gözünden “Örselenebilir Bireylerle İletişim” Dersi

Melih Elçin

melihelcin48@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Bürge Atılğan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Giriş: Savunmasız, hassas, incinebilir, kırılabilir, terminolojileri ile de ifade edilebilen örselenebilir gruplar, sağlık durumu kötü olma riski yüksek olan veya ihmal ve istismara uğrama konusunda dezavantajlı olan insanların oluşturduğu gruptur. Bu grup içinde; yoksullar, engelliler, çocuklar, kadınlar, yaşlılar, mental veya fiziksel yetersizliği bulunanlar, uyuşturucu madde kullananlar, tutuklular, azınlıklar, LGBTİ+, mülteciler gibi bireyler yer almaktadır.

Çalışmalar bu gruplarda yer alan bireylerin sağlık hizmetine erişimde yaşadığı zorluklara ilişkin temel faktörlerin hekimlerin ve sağlık çalışanlarının olumsuz tutumu, iletişim problemleri, maddi yetersizlikler olarak öne çıkarmaktadır.

Örselenebilir konumda bulunan bireylerin sağlıklarının korunması, sürdürülmesi ve geliştirilmesinde sağlık çalışanlarına roller düşmektedir. Bu bireylerle iletişim ve güven ilişkisi kurma, sağlığın geliştirilmesinde değişim unsuru olabilmek için önemli bir adımdır.

Yöntem: Tıp öğrencilerinin savunmasız gruplara yönelik uygun iletişim yöntemlerini geliştirmesi amacıyla dönem 3’ te 13 haftalık “Örselenebilir bireylerle iletişim” seçmeli ders programı yer almaktadır. Öğrenciler her hafta farklı senaryolarda standart hastalarla görüşmektedir. Senaryolar sağlığa erişim, göçmenlik/dil engelleri, LGBTİ+ sağlığı, kadın sağlığı, yoksulluk, yaşlılar, fiziksel engel/körlük temalarında geliştirilmiştir. Öğrenciler ve eğitici, her standart hasta görüşmesinin görüşmesinin ardından çözümlene oturumu için bir araya gelmektedir. Çözümlene oturumları öğrencilerin algılarına ve inançlarına yönelik refleksiyon fırsatı sunduğundan dersin en değerli aşamasını oluşturmaktadır. Bazı öğrencilerin kültürel geçmişlerini ve deneyimlerini başkalarıyla paylaşmaktan rahatsız olabileceğini düşünen kolaylaştırıcı, güvenli bir ortam yaratma çabasıdır.

13 haftalık dersin sonunda (Mayıs 2022’de) öğrenciler oturumların etkinliğini, dersin bileşenlerine yönelik memnuniyetlerini kapalı uçlu sorularla; güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini ise açık uçlu sorularla değerlendirecek ve yazılı yansıtma ödevi hazırlayacaktır.

Bulgular: Dersin değerlendirme bileşenlerine ilişkin nicel ve nitel bulgular kongrede sunulacaktır.

Sonuç: Bu dersin tıp fakültesi öğrencilerinin örselenebilir bireylere stigma ve ön yargılardan arınmış bir bakış açısı ile yaklaşmalarını sağlayacağına inanılmaktadır. Hekimlik hayatlarında savunmasız bireylerin sağlık sorunlarını öngörebilen, buna uygun stratejiler geliştirebilen, sağlık savunucusu hekimler yetiştirmede bu programın yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

örselenebilir gruplar, iletişim becerileri, simülasyon

Öğrenci Gözünden Bilimsel Araştırma Eğitimi

Bürge Atılgan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Elif Begüm Baran

elifbegumbaran@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mustafa Kağan Köksal

mkagank2001@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Elif Özlem Güney

elifguney2002@gmail.com, elifguney2002@gmail.com

Zeynep Büşra Kılıç

zeynepbkilic@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

İpek Ebru Karataş

ipekekaratass@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

İskender Sayek

isayek@gmail.com, Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

Giriş: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi (HÜTF), mezun rollerinden birini ‘bilim insanı’ olarak tanımlamaktadır. Bu rol, “yaşam boyu öğrenme, bilimsel sorgulama ve düşünme yetisine sahip olma, bilimsel bilgiyi başkalarına aktarma ve üretilmesine katkı sağlama, kanıta dayalı bilgileri toplum yararına en iyi şekilde kullanma” olarak açıklanmaktadır. Öğrencileri bu role erken yıllardan itibaren hazırlamak ve fakültenin araştırma potansiyelini kullanmalarını sağlamak önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada Dönem 2 ve Dönem 3 HÜTF öğrencilerinin bilimsel araştırma eğitimine ilişkin görüşlerinin ve bilimsel araştırma yapmaya yönelik yeterlik algılarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Araştırma için HÜ Etik komisyonu onayı alınmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan çalışma, Ocak-Mart 2022 tarihleri arasında yürütülmüştür. Elde edilen verilerin frekans, yüzde ve ortalamaları hesaplanmıştır. Açık uçlu anket sorularına yazılan görüşlerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmamıza 2021-2022 eğitim yılı Dönem 2 öğrencilerinin %36’sı (n=155); Dönem 3 öğrencilerinin ise %26,1’i (n=121) gönüllü olarak katılmıştır. Öğrencilerin %8’i (n=22) araştırma projesinde yer alma deneyimi olduğunu ifade ederken; %92’si (n=254) araştırma projesi deneyimi olmadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılmama nedenlerini eğitim programının yoğunluğu nedeniyle zaman ayıramama (n=166); bilimsel çalışmalara nasıl ve nerede katılacağını bilmeme (n=144); bilimsel çalışmalar hakkında fakültedeki duyurulara ulaşılabilirliğin yetersiz olması (n=70); bilimsel araştırmalara ilgi duymama (n=18) ve maddi nedenler (n=10) olarak belirtmektedirler. Çalışmamıza katılan öğrencilerin %47’si (n=130) bilimsel bir kongre/toplantıya katıldığını belirtirken; %52,9’ u (n=146) katılmadığını dile getirmektedir. Öğrencilerin %89,5’i (n=247) öğretim üyelerinin çalışmalarına dahil olabilecekleri bir eğitim programında yer almak istediklerini belirtmiştir.

Açık uçlu verilerin betimsel analizinde öğrencilerin bilimsel araştırma yeterliğinin geliştirilmesine yönelik görüş ve önerileri özetlenmiştir:

- *Derslerin akıl yürütme ve araştırma becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırılması,*
- *Teorik ders ve sınav yükünün azaltılarak araştırmaya fırsat sunulması,*
- *Küçük gruplarda uygulamalı, araştırma becerisini geliştirmeye yönelik dersler planlanması,*
- *Ders içeriklerinde güncel araştırmalara yer verilmesi,*
- *Araştırma sürecinde öğretim üyelerinin mentörlük yapması ve geribildirim vermesi,*
- *Öğretim üyelerinin öğrencileri çalışmalarına davet etmesi,*
- *Doktora öğrencileri ile tıp öğrencilerinin erken temasının sağlanması,*
- *Anabilim dallarının kendi araştırma alanlarını anlattığı ilham verici konferanslar düzenlenmesi,*
- *Akademik İngilizce desteği ve eğitimi sağlanması,*
- *Makale okuma, yorumlama ve yazma eğitimleri verilmesi,*
- *Öğrenci topluluklarının bilimsel çalışmalarının desteklenmesi,*
- *Tıpta insan bilimleri ve sosyal bilimler araştırmalarına fırsat yaratılması,*

- *Farklı fakültelerle araştırma iş birliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin paydaş olarak yer almasının sağlanması,*
- *Ekip çalışması ve proje geliştirme eğitimlerinin düzenlenmesi,*
- *Öğrencilerde araştırmanın önemine yönelik farkındalık oluşturulması ve içsel motivasyon sağlanması,*
- *Öğrencilerin ilgi alanlarına göre seçmeli dersler açılması,*
- *MD-PhD programlarının daha erişilebilir olması,*
- *Yaz dönemlerinde araştırma stajları olanaklarının sağlanması.*

Sonuç: Bulgular, tıp eğitiminin erken dönemlerinde araştırma eğitimine yönelik ihtiyacı, engelleri ve öğrencilerin araştırma projelerine katılmaya yönelik isteklerini ortaya koymaktadır. Öğrenciler, zaman bulamamayı araştırma önündeki en büyük engel olarak tanımlamakta ve eğitim programlarının araştırma becerilerini geliştirecek şekilde yapılandırılmasını talep etmektedir. Öğrencilerin gereksinimlerini ve beklentilerini dikkate alarak geliştirilecek araştırma eğitimi programları ve erken dönemden itibaren katılabilecekleri araştırma fırsatlarının sunulması, geleceğin yaşam boyu öğrenen, bilimsel sorgulayan, bilginin üretilmesine katkı sağlayan ve bilgiyi toplumla paylaşan bilim insanı hekimlerini yetiştirmemizi sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, araştırma eğitimi, öğrenci görüşleri

Öğrenci Öğretim Üyesi İletişiminin Artırılmasına Dönük Bir Yaklaşım: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Akademik Danışmanlık Sistemi Örneği

Selma Arzu Vardar

arzuwardar@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Serdar Öztora

serdaroztora@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Fazlı Yanık

fazliyanik@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı

Albena Gayef

albenagayef@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Tıp eğitimi sürecinde öğrencilerin akademik, sosyal ve ekonomik ortamlarının gözden geçirilmesi ve desteklenmesi önem taşımaktadır. Akademik danışmanlık ve mentorluk gibi uygulamalar, tıp eğitimi alan öğrencilerin kişisel hedeflerine ulaşmasında destekleyici rol oynamaktadır. Son yıllarda tıp fakültelerinde artan öğrenci sayıları, öğretim üyelerinin birçok farklı işlerinin olması gibi faktörler, öğrenci ve öğretim üyelerinin yapılandırılmış bir danışmanlık sistemi içerisinde bağlantı kurmasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Amaç: Bu çalışmada öğrenci ve öğretim üyesi iletişiminin artırılmasına dönük bir yaklaşımla, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesinde oluşturulmuş, 2017 yılından bu yana sürdürülmekte olan akademik danışmanlık sisteminin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Akademik Danışmanlık Sistemi'nin özellikleri, sisteme dair yönerge, sisteme yönelik web sayfası tabanlı açıklamalar ve Akademik Danışmanlık Sistemi ile ilgili kurul tarafından hazırlanmış raporlar dikkate alınarak değerlendirildi.

Bulgular: Uygulanan akademik danışmanlık sisteminde, öğrencinin kişisel hedeflerine ulaşması ve potansiyelini kullanabilmesi için danışman öğretim üyesinden destekleyici şekilde yardım alması amaçlanmaktadır. Akademik danışmanlar, yapılandırılmış formlar kullanarak, yargıda bulunmaksızın değerlendirmeler yapan fakülte öğretim üyesi ve öğretim görevlilerinden oluşmaktadır. Bu sistemde yer alan uygulamalar, üç öğretim üyesinden oluşan Akademik Danışmanlık Kurulu tarafından dekanlıkla iletişim içerisinde hazırlanmakta, izlenmekte ve akademik danışmanlık sistemi yönergesi doğrultusunda, altı yıllık öğrenim dönemi boyunca yürütülmektedir.

Öğrencilere yıl boyunca güz ve bahar döneminde olmak üzere en az iki kez, yüz yüze görüşme yapmaları önerilmektedir. Danışmanlık görüşmesi öncesinde, öğrenciler kişisel gelişim planı (KİGEP) formunu doldurmaktadır. Bu formda öğrenci sosyal ve ekonomik ortamı açısından sorunu olup olmadığını, ders başarısında kullandığı öğrenme yöntemlerini, zaman yönetimini nasıl kullandığı ile ilgili soruları yanıtlamaktadır. Öğrenciler bu form yardımıyla ayrıca hekimlik ile ilişkili gözlemledikleri profesyonel davranışlara yönelik değerlendirmeler yapmakta, kariyer gelişim hedeflerini, yabancı dil bilgilerini geliştirmeye yönelik hedeflerini, bilişim teknolojilerine yakınlıklarını, okuma alışkanlıklarını, bilimsel araştırmalara ilgilerini değerlendirmekte ve danışmanına sunmaktadır. Danışman ve öğrenci yüz yüze görüşmelerinin içeriği KİGEP dikkate alınarak sürdürülmekte, üçüncü şahıslara ya da yönetime doğrudan iletilmemektedir. Danışman öğretim üyesi yaptığı görüşme sonrasında, görüşmenin zamanı, uygulanması, verimliliği ve varsa yönetime iletilmek istenenleri içeren Danışman Öğretim Üyesi Görüşme Değerlendirme (GÖRDE) Formunu doldurmakta ve dekanlığa iletmektedir. GÖRDE formları ayrıca Akademik Danışmanlık Kurulu tarafından izlenmekte ve danışmanlık uygulamalarına dair yıl sonu değerlendirme raporu hazırlanarak dekanlığa sunulmaktadır. Değerlendirme raporlarında sistemden yararlanan öğrencilerin akademik danışmanlık sistemine yönelik geri bildirimleri genelde olumlu yöndedir.

Sonuç: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Akademik Danışmanlık Sistemi, tıp fakültesi öğrencilerinin akademik ve sosyal durumlarının anlaşılması ve desteklenmesi açısından özgün bir örnek oluşturmaktadır. Öğrenci ve öğretim üyesi iletişimini artıran uygulamaların planlanmış şekilde ve

yapılandırılmış formlar kullanılarak yürütülmesi, öğrencilerin bu uygulamalardan benzer şekilde yararlanmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Tıp Fakültesi, Akademik, Danışmanlık, Öğrenci, Öğretim Üyesi

Öğrenen Merkezli Eğitim Yöntemlerinin Küçük Gruplarda Uygulanması: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Egzersiz Fizyolojisi Alan İçi Seçmeli Dersi Örneği

Albena Gayef

albenagayef@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Selma Arzu Vardar

arzuwardar@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi 2.sınıfta 14-20 kişilik gruplara verilen Egzersiz Fizyolojisi alan içi seçmeli dersinin öğrenim hedefleri öğrenen merkezli eğitim yöntemleri (simüle hasta, probleme dayalı grup tartışması, izlenim raporu hazırlama, öğrenci sunumları) kullanılarak 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, küçük gruplara uygulanan Egzersiz Fizyolojisi alan içi seçmeli dersinde kullanılan öğrenen merkezli eğitim yöntemlerinin ve dersin özelliklerinin tanıtılmasıdır.

Yöntem: Dersin özellikleri, dersi veren öğretim üyesi tarafından hazırlanan eğitim kitapçığı ve ders tanıtım künyesi incelenerek belirlenmiştir.

Bulgular: Egzersiz Fizyolojisi seçmeli dersi, haftada iki saat olmak üzere dokuz haftalık bir süreyi kapsamış, yıl boyunca dört döngü şeklinde, üç ders yılı boyunca toplam 178 öğrencinin katılımı ile, bir öğretim üyesi sorumluluğunda, iki araştırma görevlisi ve simüle hasta eğitimi almış 2 gönüllüden oluşan ekip tarafından uygulanmıştır. Dersin 1.haftasında, kuru laboratuvarında tanışma, eğitim kitapçığı üzerinden ders sürecinde yapılacakların tanıtımı ve sonrasında öğrencilerin kendi bilgilerini değerlendirmelerine yönelik bir ön test uygulaması yer almaktadır. 2. haftada öğrenciler spor fizyolojisi laboratuvarına gelmekte ve laboratuvarın donanım özelliklerini, uygulanan yöntemleri incelemekte ve bir egzersiz testini gözlemlemektedir. 3. haftada, kuru laboratuvar ve spor fizyolojisi laboratuvar aynı anda kullanılmaktadır. Öğrenciler bir önceki derste edindikleri bilgi ve izlenimleri kapsayan birer rapor hazırlayarak kuru laboratuvara gelmektedir. Bu raporları yüz yüze görüşme şeklinde öğretim üyesine sunarken, 3 kişilik gruplar halinde kuru laboratuvardan spor fizyolojisi laboratuvarına dönüşümlü gitmekte ve egzersiz reçetesi almak üzere laboratuvara gelmiş bir simüle hastayı görmektedirler. Öğrenciler, simüle hastanın egzersiz ile ilgili özelliklerini yapılandırılmış bir form kullanarak belirlemekte, hastanın kan basıncını ve nabzını ölçmektedirler. Öğrencilerin diğer kısmı, bu sırada simüle hasta eğitimine hazırlık ve kan basıncı ölçüm uygulaması yapmaktadırlar. Dersin 4.haftasında, öğrenciler kuru laboratuvarında toplanmakta buradan spor fizyolojisi laboratuvarına gruplar halinde giderek bir elit sporcuyla inceleme simülasyonu yapmaktadırlar. Öğrenciler, sporcudan egzersiz özelliklerine yönelik bilgi almakta, kan basıncı, kalp hızı ölçümlerini yapmakta ve bir sonraki haftada interaktif olarak öğretim üyesine bu uygulama ile ilgili hazırladıkları raporları sunmaktadır. 5.haftada, öğrencilerden kuru laboratuvarında elit sporcu EKG'sini incelemeleri istenmektedir. Ayrıca öğrenciler bir önceki haftaya ait izlenim raporlarını öğretim üyesi ile paylaşmaktadır. 6,7 ve 8. hafta derslerinde probleme dayalı grup tartışmaları yapılmaktadır. Dersin son haftası olan 9. haftada, öğrenciler egzersiz ile ilgili konularda literatür incelemesi yaparak hazırladıkları 10 dakikalık bireysel araştırma sunumunu sırayla sunmaktadır. 9. haftada ayrıca öğrencilere son test yapılmakta ve tüm ders süreci ile ilgili geri bildirimler alınmaktadır. Geçme notu derslere katılım, raporlar ve sunum dikkate alınarak belirlenmektedir. Öğrencilerin 9 haftalık derslerde yapmış olduğu aktiviteler 100 puan üzerinden değerlendirilmiş ve geçme notu 60 olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, derslerin %70'ine devam etmek zorundadır. Öğrencilerden izlenim raporları sırasında alınan geribildirimlerde, bu seçmeli dersten memnuniyetin yüksek olduğunu belirten ifadelerin olduğu görülmüştür.

Sonuç: Seçmeli dersler içinde öğrenen merkezli eğitim yöntemlerinin, farklı salon ve laboratuvarların bir arada kullanılması öğrencinin memnuniyetini ve ilgisini artırıcı bir faktör olabilir. Bu seçmeli derse ait geri bildirimlerin daha ayrıntılı değerlendirmesi için nitel çalışmaların yapılması planlanmıştır. Simülasyon uygulamaları yapmak için spor fizyolojisi laboratuvarları gibi az sayıda kişinin yararlanabileceği ortamların, kısa süreliğine ancak etkin şekilde kullanılması düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler

tıp fakültesi, egzersiz, fizyoloji, seçmeli ders, öğrenen merkezli

Öğrenme Stilinin ve Genel Cerrahi Stajı Eğitiminin Tıpta Uzmanlık Alanı Tercihine Etkisi

Zuhal Yapıcı Coskun

zuhalyapici@yahoo.com, Ankara Şehir Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Eğitimi AD Doktora Öğrencisi

Ali Kağan Coskun

kagancoskun@gmail.com, SBÜ Gülhane Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD

Işıl İrem Budakoğlu

isiliremb@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Öğrenme stilinin farkında olunması kişinin kendi öğrenmesini şekillendirmesi ve güven hissi vermesi açısından önemlidir. Bu meta- biliş ögesi kariyer tercihlerinde de yönlendirici olarak kullanılmaktadır. Tıp eğitiminde de öğrenme stillerinin tanımlanmasında görsel, işitsel, okur/yazar ve kinestetik olarak sınıflandırıldığı Fleming VARK ölçeği ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı öğrenme stillerinin ve genel cerrahi staj eğitiminin uzmanlık alanı tercihinin değerlendirilmesidir.

Metod: Tıp Fakültesi 4. Sınıf öğrencilerine uzmanlık alanı tercihleri ve Fleming VARK öğrenme stili ölçeği içeren anket genel cerrahi stajı öncesinde uygulanmıştır. Staj sırasında öğrenciler öğrenme stilleri ve tercihleri ile ilgili eğitim almıştır. Bu ölçekte öğrenme stilleri görsel (V), işitsel (A), okur/yazar (R), kinestetik (K) olarak sınıflandırılmaktadır. Staj bitimini takiben öğrenme stillerini öğrenmiş olan öğrencilere uzmanlık alanı tercihleri ile ilgili sorular tekrar sorulmuştur. Uzmanlık alanı tercihleri ile öğrenme stilleri arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

Bulgular: Eğitim öncesi ve sonrasında anket uygulanan öğrenci sayısı 108 olup bunların %19,4'ü kadın, %80,6'sı erkektir. Uzmanlık eğitim alanı tercihi için en önemli faktör , uzmanlık dalının kişinin ilgisini çekmesidir. Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenme stilleri en fazla %38,9 ile işitsel, takiben sırasıyla kinestetik, görsel ve okur/yazar şeklinde bulunmuştur. Cerrahi branşları tercih eden öğrenciler sıklıkla kinestetik grupta (%31.5) yer almaktadır. Kinestetik gruptaki erkek öğrencilerde cerrahi stajı sonrasında cerrahi alan tercihi artış gösterirken, kinestetik gruptaki kadın öğrencilerde bu oran düşüş göstermiştir.

Sonuç: Etkif bir staj eğitim programıyla birlikte öğrenme stilleri ve alan açısından bilgilendirilen öğrencilerde farkındalık sağlanması, uzmanlık alanı tercihleri açısından doğru yönelim sağlamaya yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

öğrenme stili, cerrahi eğitim, uzmanlık tercihi

Öğretim Üyesi İş Yükü Analizi

Funda İfakat Tengiz

fundatengiz@gmail.com, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Mustafa Agah Tekindal

matekindal@gmail.com, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik Anabilim Dalı

Giriş: İş yükü analizi bütün iş kolları için yapılması gereken bir analizdir. Üniversitede çalışan öğretim üyeleri, akademik çalışmalarının yanı sıra, görev yaptıkları birimlerde birçok idari ve bürokratik işi de sürdürmektedir. Bu ek faaliyetler iş yükünün artmasına sebep olmaktadır. Kurum bünyesinde çalışan öğretim üyelerinin iş yükü analizlerinin yapılması fakülte işlerinin adaletli dağılımı ve iş barışı için önemli bir süreçtir. Fakültemizde sürekli iyileştirme felsefesi ile akreditasyon çalışmaları kapsamında iş yükü analizleri yapılması planlanmıştır. Bu analizlerin başta fakültemizin yeni yapılacak olan stratejik plan çalışmaları olmak üzere anabilim dallarının organizasyonu ile ilgili birçok çalışmaya temel oluşturacağı düşünülmektedir. Öğretim üyesi iş yükü analizinin yapılabilmesi için öncelikle iş yükü analizi veri toplama aracına ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla İKÇÜTF Öğretim Üyesi İş Yükü Analizi Veri Toplama Formu geliştirilmiştir.

Amaç: Bu araştırmada, fakültemizde öğretim üyesi iş yükü analizleri yapılması ve mevcut durumun raporlanması amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında tıp fakültesindeki kadrolu çalışan öğretim üyelerinden beyana dayalı form aracılığıyla veri toplanarak yürütülmüştür. Çalışmadan elde edilen veri seti parametrik ve parametrik olmayan yöntemler kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi JAMOVİ programı kullanılarak yapılmıştır.

Veri toplama aracı

Form geliştirilmesi için "iş yükü analizi form geliştirme komisyonu" kurulmuş ve madde havuzu oluşturulmuştur. Havuzdaki maddeler komisyonca gruplandırılmıştır. Komisyon temel, dahili, cerrahi bölüm öğretim üyeleri ve idareciler ile iki farklı toplantı organize ederek (odak grup) madde ve gruplandırma çalışmalarını genişletmiş, uzman görüşüne başvurulmuştur. Yeni bir madde, fikir ortaya çıkmadığından toplantılara iki toplantı sonrası son verilmiştir. İKÇÜTF Öğretim Üyesi İş Yükü Analizi Veri Toplama Formu ile eğitim, sağlık hizmeti sunumu, araştırma ve idari görevler olmak üzere dört ana başlık altında veriler toplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya fakültemizde 43 farklı anabilim dalında görev yapan toplam 192 öğretim üyesinin 103 tanesi katılmıştır. Katılımcıların 26 doktor öğretim üyesi, 34'ü doçent ve 42'si profesördü. En az öğretim üyesine sahip anabilim dalları ise 1 öğretim üyesi ile Tıp Eğitimi, Nükleer Tıp, Tıbbi Genetik anabilim dallarıydı.

Öğretim üyelerinin mesai saatleri içindeki zamanlarını ortalama olarak % 33,3'ünün eğitime, %43,9'unu sağlık hizmetine, %17,5'unu araştırma faaliyetlerine ve % 5,3'ünü idari işlere ayırdığı saptanmıştır. Bu veri öğretim üyelerinin diğer iş yükleri nedeniyle araştırma faaliyetlerine yeterli zaman ayırmakta zorlandıklarını ve kurumumuzun araştırma üniversitesi olma hedefi doğrultusunda fakültemizin yeni stratejiler geliştirmesi ve bunlara yeni stratejik planda yer vermesi gerektiğini göstermektedir. Örneğin öğretim üyelerinin aylık ortalama 24,71± 2,67 saat sekreteryaya ve idari işler için zaman ayırdığı dikkat çekmekte, bu bağlamda öğretim üyelerine yeterli sekreteryaya desteğinin verilmesi ve idari işlerin öğretim üyeleri arasında eşit paylaşımı ile ilgili tedbirler alınması için çalışmalar yapılması önemli görülmektedir.

Sonuç: Öğretim üyelerinin asli görevleri olan eğitim ve araştırma faaliyetlerine yeterli zaman ve emek ayırabilmeleri için işyükü dengesinin sağlanması gerekmektedir. Bu çalışma işyükü dağılımının adaletli sağlanması için gerekli ihtiyaç analizinin temelini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İşyükü analizi, öğretim üye işyükü, işyükü paylaşımı

Olgu Temelli Oturumlarla Hasta Güvenliği

Bürge Atılgan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Gökçe Özcan

gokceozcann44@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Merih Öztoprak

merihoz@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Melih Elçin

melcin48@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Giriş ve Amaç: 1999 yılında ABD’de yayınlanan “To Err is Human” adlı rapor ABD’de tıbbi hatalarla ilgili çarpıcı rakamlar ortaya koymuştur. Ardından tıbbi hata nedenlerine ve geliştirilmesi gereken stratejilere yönelik çok sayıda çalışma ve kılavuz yayınlanmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve tıp eğitimi kuruluşları hasta güvenliği kültürünün gelişiminde tıp eğitimi sürecinin önemine vurgu yapmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde 2013-2014 yılından itibaren Mesleklerarası İşbirliği (MAİ) ve Hasta Güvenliği (HG) dersi seçmeli olarak başlatılmıştır. 2018-2019 öğretim yılından itibaren Dönem 2 öğrencileri için MAİ ve Dönem 3 içinse HG dersi zorunlu, yıllık, yatay olarak devam etmektedir. Dönem 3’teki HG dersiyle tıp fakültesi öğrencilerinin, HG konularında bilgi sahibi olmaları ve suçlama kültürü yerine hatalardan ders alabilme tutumunu geliştirmeleri amaçlanmaktadır.

Yöntem: COVID-19 küresel salgını öncesinde öğrenciler, hemşirelik öğrencileri ile birlikte hasta odası gözlemleri, gözlemlerin çözümlenmesi ve olgu tartışmaları gibi etkileşimli etkinliklerle bir araya gelirken, kısıtlamalar sürecinde etkinlikler panellerle uzaktan öğretim yöntemi ile sürdürülmüştür.

Bu dönem ise devam eden bulaş riski nedeniyle öğrencilerin hasta odası gözlemleri gerçekleştirilememiştir. HG dersi, tıp fakültesi 3. sınıf öğrencileriyle DSÖ’nün önerdiği başlıklar doğrultusunda yapılandırılan 50 dakikalık, öğrenen merkezli, etkileşimli, olgu temelli oturumlarla yürütülmektedir. Öğretim üyelerinin rehberliğinde küçük gruplarda hatalardan öğrenme, kimlik doğrulama, insan faktörü, ilaç güvenliği, hastalar ve yakınları ile iletişim, enfeksiyon, girişimsel hatalar, düşme, ekip çalışması gibi başlıklarda geliştirilen olgular çerçevesinde güvenlik kültürü konuları tartışılmaktadır.

Oturumlardan sonra öğrenciler, oturumların etkinliğini, dersin bileşenlerine yönelik memnuniyetlerini kapalı uçlu sorularla; güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini ise açık uçlu sorularla değerlendirmektedir.

Bulgular: Şu ana kadar olgu temelli oturumlara 117 3. sınıf tıp öğrencisi katılmıştır; Nisan ayı sonuna kadar öğrencilerin tamamının (518 öğrenci) oturumlara katılmış olması beklenmektedir. Çalışmanın nicel ve nitel bulguları kongrede sunulacaktır.

Şimdiye kadar alınan geribildirimlerde öğrenciler oturumlardan yararlandıklarını, daha fazla ve uzun süren olgu temelli oturumlara katılmak istediklerini belirtmişlerdir. Bu oturumların hasta güvenliği ve hasta güvenliğini tehdit eden durumlar hakkında farkındalık kazandırdığını, güvenli sağlık hizmeti sunumunda hasta-hasta yakını-sağlık çalışanı işbirliğinin önemini anlamalarına yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bu oturumların kendilerini kliniğe hazırladığını belirtmişlerdir oturumlara farklı fakültelerden öğrencilerin de katılmasının yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin oturumlara ilişkin ifadeleri örneklenmiştir:

“Gruplar oluşturup birlikte tartışarak çalışmak tek başına vakayı değerlendirmekten çok daha faydalı oldu.”

“Hasta-hasta yakını ve sağlık çalışanı işbirliğinin önemini anlamamızı sağladı.”

“Vakalar ilgi çekiciydi ve oturum ilgi çekici bir fotoğrafla başladı. Ben oturumun gidişini faydalı ve gerçekten bizi hastaneye hazırladığını düşünüyorum. Hastaneye geçince de oradaki gerçek vakaları değerlendirerek devam etmesi gerekir diye düşünüyorum.”

“Hemşirelik fakültesinden arkadaşlar da bize katılabilir böyle oturumlarda, çünkü tartıştığımız olgularda sadece doktor değil sağlık personelinin tıbbi hataları konuşuluyor ve böyle bir oturumda diğer fakültelerle birlikte olabiliriz hatalarımızı birlikte tartışabiliriz.”

Sonuç: Öğrencilerin geribildirimleri, oturumların etkili olduğunu göstermektedir. Oturumların aktif ve öğrenen merkezli olarak yapılandırılmasının, öğrenci memnuniyetinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler, oturumlara farklı fakültelerden öğrencilerle katılmanın ve tıbbi hataları onlarla tartışmanın önemine değinmiştir. Bu öneri, öğrencilerin güvenlik kültürü için işbirliğinin önemli olduğu sonucuna varabildiğine işaret etmektedir. Olgu temelli oturumlar tıp öğrencilerine hasta güvenliği kültürünü tartışmaları için bir fırsat sağlamıştır. Hasta güvenliği eğitimi, meslekler arası eğitim etkinlikleriyle klinik yıllarda da yaygınlaştırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler

hasta güvenliği, tıp eğitimi, olgu temelli eğitim

Olgu-Temelli Terapötik Akıl Yürütme ve Akılcı Reçete Yazma Eğitiminin Küçük Grup Klinik Staj Aşamasındaki Tıp Öğrencisinin Temel Bilişsel Aktivitesi Üzerine Etkisi

Elif Barış

elif.baris@ieu.edu.tr, İzmir Ekonomi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji AD

Ayşe Gelal

ayse.gelal@deu.edu.tr, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji AD

Yusuf Hakan Abacıoğlu

hakan.abacioglu@ieu.edu.tr, İzmir Ekonomi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Metiner Tosun

metiner.tosun@ieu.edu.tr, İzmir Ekonomi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji AD

Giriş: “Klinik Akıl Yürütme” tıp eğitiminde akılcı ilaç kullanımı (AİK) kapsamında önemli bir beceri olarak tanımlanmaktadır. Eğitimde AİK basamaklarını (problemin tanımlaması, tedavi amaçlarını belirlemesi, farmakolojik ve/veya farmakolojik olmayan tedavi seçeneklerinin belirlenmesi, kişisel ilaç (K-ilaç) seçimi ve hasta için uygunluğunun değerlendirilmesi, reçetenin oluşturulması, hastanın bilgilendirilmesi) tanımlayan Dünya Sağlık Örgütü’nün “İyi Reçete Yazma Rehberi” temel kaynaktır. Benzer şekilde, Avustralya Ulusal Reçete Yazma Müfredatı (National Prescribing Curriculum, NPC) AİK basamakları doğrultusunda hazırlanmış etkileşimli olgu-temelli bir dizi modül içermektedir ve ücretsiz olarak çevrimiçi ulaşılabilir.

İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ) Tıp Fakültesi “Klinik akıl yürütme ve reçete yazma” eğitimi ülkemizde sık görülen endikasyonlara göre NPC’de yer alan vakalar üzerinden uzman hekim görüşü alınarak tasarlanmış ve ilk olarak 2020-2021 eğitim döneminde başlamak üzere 4. sınıf müfredatına eklenmiştir.

Amaç: : Bu çalışmanın amacı, İEÜ MedicalPark Hastanesi’nde NPC örnek alınarak geliştirilen olgu-temelli “terapötik akıl yürütme ve akılcı reçete yazma” eğitiminin uygulamalı klinik eğitim gören tıp fakültesi dönem 4 öğrencilerinin klinik akıl yürütme becerilerinin gelişimi üzerine olan etkisini değerlendirmektir.

Yöntem: Dönem 4 öğrencileri (n=32) her biri 6 hafta süren 4 ayı staj süresince “klinik akıl yürütme ve reçete yazma” eğitimi almıştır. Bu stajlarda öğrenciler, sayısı staja göre 2 ile 6 arasında değişen olgu-temelli modülleri internet ortamında tamamlayarak başarı sertifikalarını kişisel portfolyolarına eklemiştir. Staj sonunda da uzman klinisyen ve farmakolog varlığında AİK basamakları dikkate alınarak oluşturulan tartışma oturumlarında olgular tekrar ele alınmıştır. Öğrencilerin AİK bilişsel gelişimi, staj öncesi ve sonrasında bireysel bilgisayar ortamında BlackBoard yazılımı aracılığı ile süre kısıtlaması olmaksızın 10 soruluk çoktan seçmeli test sorusuna verilen doğru yanıt ortalamalarının t-testi kullanılarak karşılaştırılması ile değerlendirilmiştir. Bu test ile tanısı konulmuş olgularda K-ilaç seçimi (%82±4) ile temel farmakoloji bilgileri (%18±2) 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Bulgular: Her bir staja ait ön ve son test sonuçları sırasıyla, Genel cerrahi ve anestezi 77±3 - 93±2, Kardiyopulmoner sistem ve enfeksiyon 73±3 - 95±3, Dahiliye 49±4 - 93±3 ve Genitoüriner sistem için 76±2 - 96±2’dir. Tüm staj programlarında, son test başarı ortalamasının ön teste oranla anlamlı ($p<0.001$) olarak arttığı belirlenmiştir.

Sonuç: ‘Terapötik akıl yürütme ve akılcı reçete yazma eğitimi’ çerçevesinde NPC modülleri üzerinden gerçekleştirilen bireysel çalışma ve her klinik staj sonunda AİK basamakları doğrultusunda yürütülen tartışma oturumları öğrencilerin K-ilaç seçimindeki başarılarını artırmıştır.

Anahtar Kelimeler

terapötik akıl yürütme, akılcı reçete yazma, klinik farmakoloji, gözetimsiz e-sınav

Olguya Dayalı Klinik Akıl Yürütme Bloğu; Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Devrim Dünder

devrimdunder@hotmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı

Dilek Bayramgürler

dbayramgurler@yahoo.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji Anabilim Dalı

Giriş: Olguya dayalı öğrenme (ODÖ); hasta olgularını kullanarak teorik ile pratiği ilişkilendiren, yapılandırılmış bir hasta senaryosu içeren, hastanın problemini, bulgularını ve tedavi yaklaşımlarını sorgulatan bir öğretim yöntemidir. Sorgulamaya ve klinik akıl yürütmeye dayalı öğrenmeyi kullanarak, edinilen bilginin olgulara uygulanmasıyla teoriyi pratiğe bağlar. Öğrencileri klinik uygulamaya hazırlamak amaçlanır. Küçük gruplarla, büyük amfi gruplarında ya da çevrim içi kullanılabilir bir yöntemdir. ODÖ sürecinde öğrencilerin tecrübe etmeleri hedeflenen 'klinik akıl yürütme' ve karar verme; tanı koymaya hazırlanırken problemleri belirlemek, tedavi seçme konusunda verileri değerlendirmek ve alternatifler arasında seçim yapmak için kullanılan düşünme süreçleri ve stratejileridir. Klinik karar verme sürecinde kanıta dayalı tıp ilkelerini uygulayabilmek, her tıp öğrencisinin edinmesi gereken en temel becerilerdendir.

Amaç: Pandemi döneminde 4. Dönem öğrencilerimizin uzaktan eğitimle aldıkları teorikle pratik arasında ilişki kurmalarını sağlayarak kliniğe hazırlamak amacıyla çevrim içi 'Olguya Dayalı Klinik Akıl Yürütme Bloğu' başlatılmıştır. Bir ay boyunca kesintisiz olarak 4.Dönem'deki tüm anabilim dallarının ve öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilen programa dair öğrenci, eğitmen görüşleri ile yöntemin ölçme sonuçlarının paylaşılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Pandemi başında 4.Dönem öğrencileri klinik stajları uzaktan almıştır. Yüz yüze eğitimden bir ay önceki süreçte yer alan programa pediatri, iç hastalıkları, genel cerrahi, kardiyoloji, kadın hastalıkları, çocuk cerrahisi, çocuk psikiyatrisi, radyoloji, kalp damar cerrahisi ve plastik cerrahi olmak üzere 10 anabilim dalının tamamı dahil edilmiştir. 118 eğitimci görev almış, eğitmen eğitimleri, öğrenci tanıtımı ve hazırlık toplantısı yapılmıştır. Her anabilim dalı Ulusal Çekirdek Eğitim Programı bağlamında yapılandırılmış 2'şer olgu hazırlamıştır. Program, anabilim dalının kendi eğitmenleri ile önceden hazırlanmış olgu sunum materyali çevrim içi kullanılarak pediatri, kardiyoloji, iç hastalıkları, genel cerrahi, kadın hastalıklarında 15 ayrı küçük grupta eş zamanlı 2 saat sürede interaktif olarak gerçekleştirilmiştir. İlk oturum sonrasında öğrenciler ayrıca bir çevrim içi küçük grup çalışması yürüterek senaryonun yanıtlarını hazırlamışlardır. Ertesi gün tüm gruplar birleştirilerek büyük grup oturumu yapılmış, grup çalışmaları tartışılmış ve senaryo öğretim üyesinin sunumuyla çözümlenmiştir. Diğer anabilim dallarında ise küçük gruplara bölünmeden 3'er büyük grup eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Program başında ve sonunda uzaktan olgu sınavları yapılmıştır. Öğrencilerden ve öğretim üyelerinden programa dair algı ve memnuniyetlerini sorgulayan 6 soruluk 5'li Likert skalasından oluşan anket ile çevrim içi geri bildirim alınmıştır.

Bulgular: Programa 189 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %84'ü senaryoların öğrenim hedeflerine uygun tasarlandığını, ortalama %81,7'i klinik akıl yürütme bloğundan fayda gördüğünü %79, 78'i bu yöntemin büyük klinik stajlarda kullanılabileceğini belirtmiştir. Sırasıyla genel cerrahi olgularından %90,91, kardiyolojiden % 87,41, iç hastalıklarından % 87,14 ve kadın doğum olgularından %81.82 oranında fayda görüldüğü belirtilmiştir. Öğrencilerin ortalama %72,77'si küçük grup çalışmasından ve %75'i büyük grup çözümlenmesinin faydalanmıştır. Küçük gruplara bölünmeden yapılan anabilim dallarında memnuniyet oranı daha düşük ve ortalama %67,4'tür. Öğretim üyelerinin(n:72) %83'ü yöntemin klinik akıl yürütme becerisini desteklemek üzere stajlarda kullanılabileceğini, %87'si programın yararlı olduğunu düşünmektedir. Yapılan öntest ortalaması 50.99 ve sontest ortalaması 64.1 puan olup anlamlı farklılık saptanmıştır(p<0.00).

Sonuç: Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin programa katılımı ve programdan genel memnuniyet oranları yüksektir. Sınav sonuçlarına bakılarak öğrenmeye olumlu etkisi olduğu söylenebilir. Yapılandırılmış olgular eşliğinde öğrencilerin pratikle teorik bilgiyi ilişkilendirebilecekleri

düşünülmektedir. ODÖ ile öğrencilerin klinik akıl yürütme becerilerinin desteklenebileceği, dikey entegrasyona olanak sağlanabileceği ve klinik stajlarında uygulanmasının etkili olacağı düşünülerek 2021-2022 stajlar programlarına eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler

olguya dayalı öğrenme, tıp eğitimi, klinik stajlar, pandemi, uzaktan eğitim, olgu temelli öğrenme, klinik akıl yürütme

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenci Danışmanlığıyla İlgili Görüşleri

Rahman Yavuz

rahman.yavuz@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Danışmanlık terimi şair Homeros'un Odyssey şiirinden kaynaklanmaktadır. Truva savaşına çıkmadan önce Odysseus oğlu Telemachus'u rehberlik etmesi için akıllı ve güvenilir danışmanına emanet etmiştir. Danışman, danışanın profesyonel gelişimini kolaylaştırmak için sahip olduğu bilgi, değer, beceri ve tutumlarını paylaşmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi (OMÜTF) öğrencilerinin öğrenci danışmanlığıyla ilgili görüşlerini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte gerçekleştirilen çalışma verileri Google Forms üzerinden düzenlenen ve araştırmacı tarafından hazırlanan bir anket ile toplanmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel değerlendirme IBM SPSS 20.0 ile yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya 607 OMÜTF öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin 126'sı (%20, 8) birinci sınıf, 77'si (%12,7) ikinci sınıf, 202'si (%33,3) üçüncü sınıf, 65'i (%10,7) dördüncü sınıf, 83'ü (%13,7) beşinci sınıf ve 54'ü (%8,9) altıncı sınıfta eğitim-öğretimlerine devam etmektedir.

"Sizce tıp fakültesinde öğrenci danışmanlığı hangi konu alanı/alanlarını kapsamalı?" sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplar ve cevapların dağılımlar şu şekildedir;

Kariyer planlama-478 öğrenci (%78,7), Mezuniyet öncesi tıp eğitimi süreci-462 öğrenci (%76,1), İletişim (Öğrenciler, akademik ve idari personelle ilişkiler)-445 öğrenci (%73,3), Mezuniyet sonrası tıp eğitimi süreci-415 öğrenci (%68,4), Mesleki yaşam koşulları-384 öğrenci (%63,3), Öğrenci başarısı-382 öğrenci (%62,9), Tıbbi durum (Fiziksel, zihinsel ve ruhsal açıdan)-354 öğrenci (%58,3), Sosyal yaşam (Şehir ve üniversite yaşamı)-287 öğrenci (%47,3), Ekonomik durum-210 öğrenci (%34,6).

"Danışmanınızla ne sıklıkta görüşmek istersiniz?" sorusuna;

298 öğrenci (%49,1) danışmanım müsait ise ihtiyaç hissettiğim her an yanıtını verirken, 119 öğrenci (%19,6) ise her ay bir kez olarak yanıt vermiştir.

Öğrencilerin danışmanlık sistemiyle ilgili görüş ve önerilerinden bazıları ise şunlardır;

İstekli hocalar ve öğrenciler, saatleri belli, disiplin içinde olan

Sistem sürecinde de öğrencilerin geri bildirimlerinin alınması gerektiğini düşünüyorum.

Öğrenim süreciyle alakalı geri bildirimlerin dinlenmesi, dikkate alınması.

Kariyer seçeneklerinin anlatılması ve bu yollarda mentörlük yapılması.

Öğrencileri dinleyen, onlara yol haritası çizen ve gerekli motivasyonu sağlayan bir danışman faydalı olacaktır.

Sistem sürecinde de öğrencilerin geri bildirimlerinin alınması gerektiğini düşünüyorum.

Aktif geri bildirim sisteminin olmasının süreci güçlendirebileceği kanaatindeyim.

İngilizce tıp programındaki öğrenciler için ayrı bir danışmanlık sistemi yapılabilir.

Danışman, fakülte eğitimi başlamadan önce bu öğrenciler ile iletişime geçip sosyal yaşam ve tıp eğitim süreci hakkında bilgilendirmeler yapmalı.

Sonuç: OMÜTF öğrencileri, öğrenci danışmanlığının sadece akademik başarı odağında gerçekleşmemesi gerektiğini, üniversite yaşamlarını kolaylaştıran, şehre ve eğitim sistemine adapte edebilecek nitelikte bir sistemin kurulması yönünde beklentilerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler

mezuniyet öncesi tıp eğitimi, öğrenci danışmanlığı

Online Dönemde Akılcı İlaç Eğitimi

S. Sırrı Bilge

ssbilge@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Samsun

Bahar Akyüz

baharsahinkaya@gmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Samsun

Arzu Erdal

arzu.erdal@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Samsun

Gamze Alaylı

galayli@omu.edu.tr, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Samsun

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü'nün akılcı ilaç kullanımının teşviki amacıyla yayımladığı faaliyetlerden biri olan "Mezuniyet öncesi müfredat programında probleme dayalı farmakoterapi eğitim vermeyi sağlama" kapsamında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi 4. sınıf öğrencilerine Groningen Modeli kullanılarak 2010 yılından itibaren akılcı ilaç eğitimi verilmektedir. Bu amaçla eğitim yılının başında, sunumlar ve akılcı ilaç seçimi oturumundan oluşan "Akılcı İlaç Bloğu" oluşturulmuştur. Daha sonra öğrenciler staj gruplarına ayrılmakta ve farklı endikasyonlarda akılcı ilaç seçimi oturumları gerçekleştirilmektedir. COVID-19 pandemisi nedeniyle 2020-2021 eğitim öğretim döneminde bu eğitim çevrim-içi olarak gerçekleştirilmiştir.

Amaç: Bu çalışma ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde ilk kez çevrim-içi yapılan probleme dayalı akılcı farmakoterapi eğitiminin değerlendirilmesi planlanmıştır.

Yöntem: Akılcı ilaç blok tanıtımı, çok yönlü optimizasyon analizi, ilaç seçim kriterleri ve reçete yazma sunumları google classroom ortamında senkron olarak gerçekleştirilmiştir. Ardından öğrenciler küçük grup gruplara ayrılmıştır. Her gruba farklı endikasyonlarda örnek vaka üzerinden ilaç seçimi analizlerini yapmaları görev olarak tanımlanmıştır. Gruplar kendilerine verilen zaman diliminde analizlerini eğitim yönlendiricisi ile birlikte senkron olarak tartışmışlardır. Tamamı çevrim-içi gerçekleştirilen bu blok sonrası öğrenciler açık uçlu ve Likert ölçeği ile cevaplandıracakları soruları içeren bir memnuniyet anket formu doldurmuşlardır.

Bulgular: Toplam 132 öğrenciden alınan geri bildirimler değerlendirilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı yüz yüze eğitim döneminde olduğu gibi reçete yazma kurallarını (%95.5) ve reçetenin akılcılığının nasıl değerlendirileceğini öğrendiklerini (%99.2), hastaya tedavi planını kolayca açıklayabileceklerini (%84.1), tüm tıp öğrencilerinin bu eğitimi alması gerektiğini (%96.2) ve bu eğitimden kazandıklarını stajlarda tedavi planı hazırlarken kullanacaklarını (%90.9) bildirmişlerdir. Ancak öğrencilerin sadece %48.2'si bu eğitimden edindikleri bilgileri 6. sınıfa kadar kullanacaklarını bildirmişlerdir. %64.4'ünün bu eğitimden sonra rahatlıkla reçete yazacağını düşünmediği görülmektedir. Buna paralel olarak da öğrencilerin büyük bir kısmı (%87.9) stajların tümünde bu eğitim yöntemini kullanılarak reçete yazma becerisinin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra çevrim-içi eğitim şekli ve içeriğine dair geri bildirimler ise "eğitim içeriği yeterliydi (%81.8)", "sunumlar yeterli ve açıklayıcıydı (%92.3)", "eğitim kaynakları yeterli miktarda ve kalitedeydi (%88.6)", "küçük grup çalışması öncesi grubumdaki diğer arkadaşlarımla çalışabilme imkanı buldum (%84.6)", "oturuma aktif katılabilirdim (%85.6)", "küçük grup çalışmasındaki eğiticiler konuyu öğrenmeme yardımcı oldu (%92.3)" şeklinde idi. Eğitimin yüz yüze yapılmasını tercih ettiklerini bildirmekle birlikte (%82.6) "Pandemi süreci dahilinde elimizdeki imkanlarla en iyi program oluşturulmuştu", "Uzaktan eğitimle bu kadar olabilirdi.", "Bu şartlarda bu kadar olur. Hocalarımıza teşekkürler." şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Sonuç: Dünya Sağlık Örgütü verileri ilaçların %50'den fazlasının akılcı olmayan bir şekilde reçetelenip kullanıldığını göstermektedir. Bu amaçla müfredat programına eklenen probleme dayalı akılcı ilaç eğitimi ile akılcı ilaç seçiminde kullanılan kriterler kullanılarak öğrencilere 1. basamakta sık karşılaşılan endikasyonlarda reçete yazma pratiği kazandırılmaktadır. COVID-19 pandemisiyle birlikte bu eğitim

kapsamındaki sunumlar, küçük grupların kendi aralarında akılcı ilaç seçimi hazırlığı, eğitici eşliğinde ilaç seçiminin yapılması basamakları çevrim-içi gerçekleştirilmiştir. Geri bildirimler sonucunda öğrencilerin yüz yüze eğitimi tercih etmekle beraber çevrim-içi eğitimden de memnun kaldıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler

akılcı ilaç eğitimi, çevrim-içi

Online Eğitim Alan İlk ve Acil Yardım Programı Öğrencileri Arasında Stres: Aldığı Sosyal Desteğin, Dayanıklılık Üzerine Etkisi

Ayfer Şahin Duman

aduman@firat.edu.tr, Fırat Üniversitesi

Hatice Pekince

hpekince@firat.edu.tr, Fırat Üniversitesi

Amaç: Bu araştırma, Online eğitim alan ilk ve acil yardım programı öğrencileri arasında algılanan stresin, sosyal destek ile dayanıklılık arasında ilişki olup olmadığını araştırmak amacıyla tanımlayıcı-ilişkisel olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 10 ilde bulunan ilk ve acil yardım programında 2021-2022 yılında online eğitim almış\alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılacak hedeflenmiştir. Çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden öğrenciler ile çalışma yürütülmüştür. Araştırma 1 Mart-30 Mart 2022 tarihleri arasında toplam 312 ilk ve acil yardım programına kayıtlı öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 4 ayrı veri toplama formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından öğrencilerin sosyo-demografik durumlarını belirlemek üzere oluşturulmuş kişisel bilgi formu, Algılanan Stres Ölçeği (ASÖ), Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirilmede SPSS 22.0 paket programı, analizinde ise tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (frekans, yüzde, ortalama, standart sapma) ve ilişki katsayılarının hesaplanmasında Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %68,3 ü kadın, % 92' ünün yaş aralığı17-23 yaş, %43.4 'ünün yurtta kaldığı, %53.8' inin 1. sınıf öğrencisi olduğu, %42.3'ünün 8 ders ve üzeri derse aldığı bu derslerden online olarak ise 1 ders (%26), 2 ders (%24), 3 ders 101 (%32.4), dört ve üzerinin 55 (%17.6) dersini uzaktan aldığı saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %15.4'ünün uzaktan eğitim sisteminden memnun olmadığı, %84.6 sının ise genel olarak uzaktan eğitim sisteminden memnun oldukları tespit edildi. Öğrencilerin algıladıkları stres düzeyinin 30.90 ± 8.25 olarak orta düzeyin üzerinde strese sahip oldukları saptanırken, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek düzey puanlarının ise 15 ile 84 arasında olup ortalama 58.78 ± 16.97 olduğu saptanmıştır. Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği puanları ise 17-39 arasında olup ortalama 27.16 ± 4.20 olduğu saptanmıştır. Ayrıca Uzaktan eğitimden memnuniyet düzeyi arttıkça dayanıklılık puanlarının anlamlı oranda azaldığı ($r = -0.192$, $p = 0.001$), sosyal destek ($r = 0.029$, $p = 0.610$) ve algılanan stres ($r = 0.079$, $p = 0.164$) puanları arasında ise anlamlı korelasyon olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: Bu sonuçlar doğrultusunda ilk ve acil yardım öğrencilerinin online eğitimden genel olarak memnun oldukları, memnuniyet derecesi ile dayanıklılık puanlarının anlamlı oranda azaldığı, sosyal destek ve algılanan stres puanları arasında ise anlamlı korelasyon olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

online eğitim, öğrenci, stres, sosyal destek, dayanıklılık

Pandemi Deneyimi Sonrasında, Öğretim Elemanlarının Eğitimde Dijital Dönüşüme İlişkin Görüşleri: Pamukkale Üniversitesi Örneği

Hurşit Cem Salar

csalar@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü

Hüseyin Özçınar

hozcinar@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE Bölümü

İlker Vatansever

ivatansever@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi, PUZEM

Cüneyt Orhan Kara

cokara@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi KBB AD

İbrahim Kısaç

ikisac@pau.edu.tr, Pamukkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Ana Bilim Dalı

Giriş: Teknolojinin hayatın tüm alanlarında sağladığı olanaklar eğitim dünyasında da kendine yer bulmuştur. Pamukkale Üniversitesi'nde diğer üniversitelerde olduğu gibi eğitim-öğretim süreçlerinde dijital ortam ve platformlar pandemi öncesinde kullanılmaya başlanmıştır. Bununla birlikte pandeminin derslerin bir süre tamamen uzaktan verilmesine neden olmasıyla eğitimde dijital dönüşüm ihtiyacı beklenmedik şekilde üst seviyelere ulaşmıştır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı eğitimde dijital dönüşüm kapsamında Pamukkale Üniversitesi öğretim elemanlarının eğitimde dijital dönüşüm algılarını, üniversitenin yazılım-donanım ve İnternet altyapısını, destek hizmetleri konusundaki yeterlilikleri ile öğretim elemanlarının dijital eğitim-öğretime ilişkin kuramsal ve teknik yeterlilik algılarını incelemektir

Yöntem: Araştırma betimsel bir araştırma olup nitel ve nicel veriler toplanarak analiz edilmiştir. Araştırmaya toplam 329 öğretim elemanı katılmış, Veriler, 05 Mayıs 2021-20 Haziran 2021 tarihleri arasında, çevrimiçi bir anket üzerinden toplanmıştır.

Bulgular: Öğretim elemanlarının eğitimde dijital dönüşüme yönelik algılarının genellikle olumlu olduğu, bu dönüşümün ve geleceğin eğitiminde dijitalleşmenin kaçınılmaz olduğu, öğrenci merkezli eğitim sağladığı gibi ifadelerin ön planda olduğu görülmüştür. Bunun yanında Öğretim elemanlarının büyük bölümünün eğitimde dijital dönüşümü uzaktan eğitim ile ilişkilendiği ortaya çıkmıştır. Yeterlilikler noktasında öğretim elemanlarının dijital ders materyali hazırlama, öğrenme yönetim sistemi ve canlı ders sistemi kullanımı gibi konularda kendilerini yeterli hissetmektedirler denebilir. Ancak etkileşimli ders materyali hazırlama ve eğitim destek sisteminin farklı bileşenlerini kullanma noktasında desteğe ihtiyaç duydukları görülmüştür.

Sonuç: Araştırmada Covid-19 pandemisi ile öğretim elemanlarının öğretim süreçlerinde dijital ortamların kullanımına yaşadıkları zorunlu deneyim nedeniyle çabuk şekilde uyum sağladıkları görülmüştür. Ayrıca dijital dönüşümde hem teknolojileri kullanım yeterliliğine sahip oldukları, hem de dijital dönüşüme yönelik olumlu yaklaşımları saptanmıştır

Anahtar Kelimeler

dijital dönüşüm, yükseköğretim, uzaktan eğitim

Pandemi Dönemi Sonrası Dönem 6 Öğrencilerinin “İntörn Karnesi” Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Sebahat Ulsan

mdsebahatulusan@gmail.com, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Isparta, Türkiye
Nihal Çelik

nihalcelik04@gmail.com, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Isparta, Türkiye

Giriş: Öğrenenlere biçimsel değerlendirme yaklaşımları ile geribildirim sağlanması amacıyla fakültemizde “İntörn karnesi” geliştirilmiştir. Bu karne içerisinde stajlara dair öğrenme hedefleri, stajlara özgü uygulama listeleri, hasta hazırlamaya dair bilgiler, olgu refleksiyon raporu ve mini klinik değerlendirme formu bulunmakta ve kullanılmaktadır. 2018 yılında fakültemizde bir “İntörn çalıştay” yapılmış ve çalıştayda karne uygulaması ve içeriği İntörn hekimlere tanıtılmış ve o günden sonra yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır..

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipte tasarlanan bu çalışmanın evreni SDÜ tıp fakültesi Dönem 6 öğrencileridir (N=230), örneklem seçimi yapılmamış tüm evrene ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama süreci anonim olarak çevrimiçi bir platformda oluşturulan, küresel derecelendirme ölçeği ile değerlendirilen seçmeli sorulardan ve açık uçlu sorulardan oluşturulan anket formu ile yürütülmüştür. Anket formunda T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi İntörn Doktorluk Eğitimi Uygulama Esasları uyarınca öğrencilerin değerlendirilmesinde kullanılan İntörn karnesinin bölümleri için “İntörnlük eğitiminize ne oranda katkı sağladığınızı düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Bulgular: Anketimize 83 öğrenci yanıt vermiştir. Buna göre anketimizin cevaplanma oranı %36,08 olarak belirlenmiştir. Anketteki seçimli sorulara verilen yanıtlar tablo 1’de sunulmuştur. Anketten elde edilen bilgilere göre ayrıca açık uçlu sorularda “karneyi doldurmanın zaman alması (n=3), karnenin onayı için eğitim görevlilerine ulaşmak için ekstra çaba gerektirmesi (n=2), meslek eğitiminde öğrencilerin gönüllü olarak uygulamalara katıldığı için karne gibi bir uygulamanın bu dönemde gerekli olmaması (n=3)” gibi olumsuz görüşler bildirilirken, “karnenin kişisel-mesleki gelişim için kullanıldığı (n=4), kullanımının diğer dönemlerde yaygınlaştırılmasının yerinde olacağı (n=1)” gibi olumlu görüşlerde bildirilmiştir. Ayrıca “olgu refleksiyon raporlarında yer alan olgulardan bir vaka yarışması yapılması ve dereceye giren öğrencilerin ödüllendirilmesinin bu dönem eğitime renk katacağı” yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Tartışma: İntörn karnesinin uygulaması ve doluluk oranları yıllara göre artmış olsa da bu yıl ki verileri değerlendirdiğimizde öğrenenlerin karne kullanımı ve bu karnenin öğrenme süreçlerinde fayda sağlaması yönünde görüşleri ortalamanın altındadır. Literatürde tıp eğitimindeki ölçme ve değerlendirme araçlarının değerlendirildiği çalışmalarda öğrenme hedeflerinin paylaşılmasının, mini klinik değerlendirme uygulamasının ve refleksiyon notlarının kullanımının öğrenmeyi desteklediği sıklıkla rapor edilmektedir. Çalışmamızla literatür arasındaki bu farkın nedenleri değerlendirildiğinde pandemi döneminde İntörn hekimlerin görece zor ve farklı bir eğitim almalarının ve dönem başında yine pandemi nedeniyle iptal edilen oryantasyon eğitimine katılmayışlarının algılarını değiştirmiş olabileceği değerlendirilmektedir. Çalışmanın kısıtlılıkları değerlendirildiğinde cevaplanma oranının görece düşük olması ve anketin çevrim içi ortamda toplanmasının sonuçları değiştirebileceği değerlendirilebilir. Anket sonuçlarının akademik başarı oranları ve doldurulma oranları gibi değişkenler göz önünde bulundurularak ileri çalışmalar yapılabilir.

Sonuç: İntörn hekimlerin bu döneme özgü kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarına yönelik görüşlerinin değerlendirilmesinin ve bu araçları kullanımlarına ilişkin verilerin edinilmesinin ve uyumlarının arttırılmasının faydalanmaları açısından önemli olacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler

İntörn, pandemi

Pandemide Tıp Fakültesinde Öğrenci ve Öğretim Üyesi Olmak: Bir Uzaktan Eğitim Değerlendirmesi

Hatice İkişik

drhatice.ikiisik@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Merve Kırlangıç

mrvpkyrk@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Hasan Hüseyin Mutlu

drhashus@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Işıl Maral

isilmrl@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Giriş: Çin'in Wuhan kentinde başlayan COVID-19 salgını 2020 yılında hızla dünya çapında bir pandemiye dönüştü. Tıp eğitimi, kapsamındaki pratikler, beceri müfredatı ve yoğun teorik içeriği ile tüm dünyada pandemiden oldukça etkilendi. Pandemi döneminde; ulaşılabilirlik, masrafların azalması, uzaktan erişim ve öğrenci merkezli öğrenme gibi avantajları ile eğitim dünyasının neredeyse tamamını kaplayan uzaktan eğitim, beraberinde bazı zorlukları da getirmiştir. Uygulanabilir, verimli ve etkin bir uzaktan eğitim sürecinin üç temel bileşeni öğretmen, öğrenci ve ikisi arasındaki erişimi sağlayan araç, gereçlerdir. Bu bileşenleri tamamlayan bir diğer öge ise dijital okuryazarlıktır. Dijital okuryazar olmak, dijital teknolojileri kullanarak doğru bilgiye ulaşabilmek ve aynı zamanda güvenli bir şekilde kullanabilmek, bilgiyi analiz ve sentez etmek, paylaşmak ve iletişim kurabilmek gibi çeşitli kavramları içermektedir.

Amaç: Pandemi sürecinde bir tıp fakültesinde verilen uzaktan eğitimde öğrenci ve öğretim üyelerinin eğitim süreci ile ilgili düşüncelerini, karşılaştıkları problemleri ve dijital okuryazarlık düzeyleri ile ilişkisini ortaya koymayı amaçladık.

Yöntem: Araştırma kesitsel tipte bir araştırma olup 30 Temmuz-30 Ağustos 2020 tarihleri arasında İstanbul'da bir kamu üniversitesinin tıp fakültesinde uygulanmıştır. Tıp fakültesinde eğitim gören 1.,2.,3.,4.,5. Sınıf tıp öğrencileri ile eğitim veren öğretim üyelerine demografik bilgiler, uzaktan eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri, süreçle ilgili düşünceleri ve dijital okuryazarlık ölçeğini içeren çevrimiçi anket uygulanmıştır. Analizde tanımlayıcı istatistiklerin (frekans, ortalama, standart sapma, en büyük, en küçük) yanı sıra değişkenler arasındaki ilişki düzeyini incelemek için ki-kare testi kullanılmıştır. Dijital okuryazarlık ölçeğinden alınan puanların ortalamasını karşılaştırmak için Student t ve One Way ANOVA testi kullanılmıştır. Dijital okuryazarlık puanını etkileyen faktörleri değerlendirmede çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular: Anketlere 513 kişi (%52.9) yanıt vermiştir. Dijital okuryazarlık puanı ortalaması öğrencilerin 3.42 ± 0.84 ve öğretim üyelerinin 3.57 ± 0.82 'dir. Öğretim üyeleri için yaş (B:-0.041, t:-2.72 p:0.009) ve daha önceden uzaktan eğitim tecrübesi olmamak (B:-0.813, t:-2.32 p:0.025) ve öğrencilerde ise kadın cinsiyet (B:-0.287, t:-3.65 p<0.001) ve önceden uzaktan eğitim tecrübesi olmamak (B:-0.343, t:-2.53 p:0.011) dijital okuryazarlık ölçek puanını negatif etkileyen değişkenler olarak saptanmıştır. Öğretim üyeleri uzaktan eğitimin esnek olmasını (p:0.028 χ^2 :4.856), kullanımının kolay olmasını (p:0.001 χ^2 :10.422), ulaşılabilir olmasını (p<0.001 χ^2 :18.394) ve öğrenciler ise katılımlarının konforlu olmasını (p:0.016, χ^2 :5.848) uzaktan eğitimin olumlu yönleri olarak değerlendirmiştir. Öğretim üyelerinde iletişim kurma güçlüğü (p:<0.001, χ^2 :14.186), öğrencilerde ise yetersiz internet erişimi (p:0.001, χ^2 :10.921) ve okul ortamındaki kadar araç-gereç/materyale sahip olmama (p<0.001, χ^2 :15.050) olumsuz durum olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Pandemi ile birlikte hız kazanan uzaktan eğitimin önümüzdeki yıllarda da eğitim öğretimde varlığı devam edecektir. Her ne kadar tıp fakültesindeki öğrenciler ve öğretim üyelerinin dijital okuryazarlık puanları ortalamasının üstünde olsa da gelişmiş dijital okuryazarlık sayesinde dijital teknolojilerin daha iyi ve doğru kullanılması, eğitimin daha etkili ve verimli olması sağlanacaktır.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Tıp Eğitimi, Uzaktan Eğitim, Dijital Okuryazarlık Ölçeği

Pandeminin Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Program Yeterlilikleri ve Ulusal Çekirdek Eğitim Programı Yeterlilikleri Düzeyinde Mezun Yeterliliklerine Yansıması

Gülşah Seydaoğlu

gseyda@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Aslı Boz

aboz@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Çağla Okyar

caglaongunn@gmail.com, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Bu çalışmanın amacı, pandeminin program yeterlilik ve UÇEP yeterlilik düzeylerine yansımasının irdelenmesidir.

Yöntem: Çalışmada 2017 (n=76), 2019 (n=118) ve 2022 (n=93) yılında intörn öğrencilere mezun olmadan önce son stajlarını tamamlamak üzere iken yüzyüze yapılan anket formu ve grup görüşmeleri ile toplanan veri analiz edilmiştir. Veriler, mezuniyet yılı, cinsiyet, mezun oldukları lise türü, dönem kaybı, başka fakültede eğitim alma durumuna göre alt gruplarda analiz edilmiştir. Öğrencilerin kendi yeterliliklerini; fakültenin kazandırmayı hedeflediği öğrenim kazanımları (A-Temel ve Klinik Bilimler Bilgi ve Becerisi, B-Toplum Sağlığı, C-Hizmet Yönetimi, D- Yaşam Boyu Öğrenme ve Araştırma, E-Profesyonel Değerler ve Davranışlar başlıklarını içeren) ve U-ÇEP "Temel Hekimlik Becerileri" (A-Öykü, B-Genel ve Soruna Yönelik Fizik Muayene, C-Kayıt, Raporlama Ve Bildirim, D-Labaratuar İşleri E-Girişimsel Ve Girişimsel Olmayan Uygulamalar, F-Koruyucu Hekimlik ve Toplum başlıklarını içeren) olmak üzere iki ana başlıkta oldukça kapsamlı bir anket formu ile değerlendirmeleri istenmiştir. Öğrencilerle daha sonra 14-16 kişilik ikiye odak grup görüşmesi yapılmış, öğrencilere 5 soru ile eğitim dönemi ve intörn döneminde yaşadığı sorunlar, arkadaşları- öğretim üyeleri ve sağlık ekibi ilişkileri ve mesleğe dair hayalleri, beklentileri sorgulanmış, veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Nicel verilerin analizinde Anova, Kruskal Wallis testi ve Ki-kare testi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmadan elde edilen veriler, yıllara göre hem fakülte kazanımlarında hem de U-ÇEP temel hekimlik beceri yeterlilik düzeylerinde hemen hemen tüm başlıklarda azalma olduğunu göstermektedir. Temel ve klinik bilgi, tanı koyma bilgi ve becerilerinde azalma daha düşük iken iletişim becerileri, Ekip çalışması, Sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi, Hastalık taraması, Enfeksiyon hastalıklarının önlenmesi, Kadın sağlığı, Hizmete ulaşamayan gruplara (sağlık güvencesi olmayanlar, engelliler vb.) sağlık hizmeti götürülmesi, Risk değerlendirmesi ve danışmanlık gibi sosyal konulardaki yeterlilik düzeylerinde anlamlı azalma olduğu izlenmektedir (çeşitli başlıklarda pandemi dönemi öğrencilerinde medyan değerlerin 3 puan altına düştüğü gözlenmektedir)($p<0,05$). Her bir grup içinde ise dönem kaybı yaşayan öğrenciler ile dönem kaybı yaşamayan öğrencilerin puan ortalamaları arasında anlamlı fark saptanırken ($p<0,05$) mezun olduğu okul türü ($p>0,05$) ve cinsiyete ($p>0,05$) göre anlamlı farklılıklar izlenmemiştir.

Sonuç: Pandemi döneminde bilgi ve kavrama düzeyinde çok fazla azalma olmasa da klinik beceri düzeyinde, insan ilişkileri gerektiren sosyal beceri alanlarında göze çarpan azalmalar olduğu izlenmektedir. Bu dönem mezun olan öğrencilerin hizmet verdikleri yerlerde meslek örgütleri, uzmanlık dernekleri gibi birimler tarafından bu alanlardada hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi gerektiği açıktır.

Anahtar Kelimeler

program yeterlilik, uçep, mezun yeterliliği

Pdö Oturumlarında Çevrimiçi Uygulamaların Kullanımı: Gather.town Örneği

Beyza Nur Palalıoğlu

011700217@ogr.uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Züleyha Alper

zalper@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

İlker Mustafa Kafa

imkafa@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Tıp eğitiminde öğrencilerin işbirlikçi süreç, kendi kendine öğrenme, doğru bilgiyi ilgili kaynaklardan tarama, öğrenilen bilgiyi pratik uygulamalara dökme ve bunun gibi yetkinlikleri kazanmaları amacıyla Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) metodu uygulanmaktadır. Pandemiyle birlikte PDÖ oturumları da çevrimiçi olarak yapılmaya başlanmıştır. Bu alanda kullanılmak üzere çok çeşitli çevrimiçi uygulama geliştirilmiş, ancak bu uygulamaların birbirlerine göre üstünlükleri ve eğitimde kullanılabilirliği halen tartışılmaktadır. Bu uygulamalardan bir tanesi 2 boyutlu arayüzü olan, her kullanıcının kendine ait bir avatar yaratabildiği ve oyunlaştırma özellikli Gather.town adlı uygulamadır. Bu çalışmada Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (BUÜTF) 2021 yılında Gather.town uygulaması üzerinden gerçekleştirilen PDÖ uygulamalarının değerlendirilmesi yer almaktadır.

Amaç: PDÖ oturumlarının Gather.town uygulaması üzerinden yürütülmesi ve buna yönelik öğrenci geribildirimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Çalışma 16 Dönem 5 öğrencisi ile birlikte Gather.town uygulaması üzerinden PDÖ oturumları düzenlenerek gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere oturumların sonunda yüz yüze eğitimle verimlilik açısından kıyaslanmasının istendiği 3 adet açık uçlu soru sorulmuştur. Çevrimiçi yöntemle yapılan anket çalışmasında alınan veriler tematik analiz ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Yapılan çalışmada öne çıkan temalar şu şekildedir: Oyunlaştırma etkisi, kaynak paylaşımı yapılabilmesi, zamandan tasarruf, teknik problemler, aktif katılım eksikliği, memnuniyet.

Katılımcıların birçoğuna göre Gather.town uygulaması arayüzünün bilgisayar oyunlarına benzemesi nedeniyle oyunlaştırıcı etkisi ön plandadır.

K11) Öğrenciler için böyle yeni bir sistem ilgi çekici olacaktır diye düşünüyorum. Karakterler gereği biraz oyun havası vermesi de olayı daha da güzelleştiriyor bence.

Katılımcılara göre uygulamanın önündeki en büyük engel internete veya bilgisayara ulaşım zorluğu gibi altyapı problemleri ve çevrimiçi eğitimde sınıf içerisinde aktif katılım eksikliği aksamlar olmasıdır.

K5) Gather.Town uygulaması çok yeni bir uygulama olduğu için birtakım sorunları ve eksikleri fazla olabiliyor. Bu açıdan her zaman sağlıklı bir PDÖ oturumu düzenlemek mümkün olmayabilir.

Alınan verilere göre Gather.town uygulamasının pandemi sonrası süreçte de yıllık eğitim-öğretim sürecinin bir parçası olmasının eğitim faaliyetlerini kolaylaştırması ve eğitimin verimliliğini artırması nedeniyle tercih edilebileceği düşünülmektedir.

K4) Evet, pdö oturumunda işe yarayabilecek çok fazla özelliği var. Meet zoom gibi uygulamalar pdö oturumu için yetersiz kalabilir. Ortak tahta üzerinde çalışmak ve her grubun ayrı odası olabilmesi gibi imkanlar sunuyor. Öğretim üyesi olsam kesinlikle gözden geçirirdim.

Katılımcılar genel anlamda Gather.town uygulaması üzerinden PDÖ oturumlarının yürütülmesinden memnun kaldıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç: Pandemiyle birlikte PDÖ gibi çeşitli öğretim teknikleri çevrimiçi uygulamalar ile yapılmaya başlanmış ve bu uygulamaların eğitimde kullanılabilirliği tartışmaya açılmıştır. Kullanılan çevrimiçi uygulamalardan biri de yakın zamanda internet ortamında yerini alan Gather.town uygulamasıdır. Yapılan çalışmalara bakıldığında Gather.town uygulamasının diğer çevrimiçi platformlara göre uygulamaya erişim sağlamanın daha kolay olması, bilgisayar oyununa benzemesi yönüyle eğlenceli hale gelmesi gibi avantajları görülürken; çevrimiçi PDÖ uygulamalarının eğitime aktif katılım sağlamada problem yarattığı ve yüz yüze eğitimler kadar verimli olmadığı da anlaşılmıştır. Çalışmamızda da ilgili literatürle benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ancak çalışmaya katılan katılımcı sayısının kısıtlı olması

nedeniyle sonuçların yetersiz olabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu tip uygulamaların bir taraftan öğrenci sayısının giderek arttığı, diğer taraftan da yakın dönemde deneyimlediğimiz pandemi gibi kriz dönemlerinde tıp eğitimine destek olarak kullanılmasına ilişkin bir fikir veren bu çalışmada kullanılan yöntemin geliştirilerek, farklı değişkenlere olan etkisinin araştırılmasının ve yönteme ilişkin daha derinlemesine analizlerin yapılmasının literatüre olumlu katkılar sağlayacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler

uzaktan eğitim, probleme dayalı öğrenme, eğitimde oyunlaştırma

Pecha Kucha Sunum Tekniği Özetlemeyi Etkin ve Eğlenceli Bir Öğrenme Yöntemi Yapar Mı?: Tıbbi Mikrobiyoloji Örneği

Ayşegül Çopurççek

acopurcicek@gmail.com, İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD, İstanbul
Ayşe Ertürk

ayseace25@gmail.com, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve
Klinik Mikrobiyoloji AD, Rize

İpek Gönüllü

zipgonullu@yahoo.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD, Ankara

Giriş: Etkili öğrenme teknikleri etkileri, düşük, orta ve yüksek etkili oluşlarına göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Düşük etkili öğrenme teknikleri olarak özetleme, vurgulama, anımsatıcı anahtar kelime kullanımı, metinden zihinsel şema oluşturma, yeniden okuma sayılabilirken, ayrıntılı sorgulama, kendi kendine açıklama, uygulamaya göre aralıklı öğrenme orta etkili öğrenme teknikleri arasında sayılabilmektedir. Alıştırma testi, zaman ve materyale göre aralıklı öğrenme yani serpiştirerek öğrenme ise yüksek etkili öğrenme teknikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özet, geleneksel olarak, metnin, ayrıntılarının atılıp anlamı oluşturan önemli noktaların belirtildiği yazılı ya da sözlü olarak kısa anlatımı şeklinde tanımlanabilir. Pecha Kucha, içeriğini kısa sürede ve etkin bir şekilde bir topluluğa sunmayı amaçlayan bir sunuş tarzıdır. Teknik aynı zamanda, sunumların yirmi slayta yirmişer saniye ayrılarak gerçekleştirilmesi sebebiyle 20*20 tekniği olarak da adlandırılmaktadır.

Amaç: Bu çalışmada; mikrobiyoloji dersinde “viral hepatitler” konusunu Pecha Kucha tekniği kullanarak özetleyen 5 gönüllü öğrencinin sunumu sonrasında, derse katılım sağlayan öğrencilerin, ileride uygulanması muhtemel farklı ve eğlenceli öğrenme metodları hakkındaki görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tıp Fakültesi 2.sınıf öğrencilerinin “Viral Hepatitler” konulu dersinin “flipped classroom” yöntemi ile işlenmesinin ardından, derse çalışmış olarak gelen gönüllü 5 öğrenci dersin amaç ve hedeflerine uygun olarak Pecha Kucha tekniği ile dersi özetlemişlerdir. Yapılan 7 soruluk anketle bu özetleme yöntemi hakkında öğrencilerin görüşleri alınmıştır.

Bulgular: Derse katılım sağlayan 96 öğrenciden anket yoluyla geri bildirim alınmıştır. Bu tekniği ilk defa duyduğunu söyleyenlerin oranı %77.1 iken, eğlenceli bulanların oranı %82.3 olmuştur. “Pecha kucha tekniği ile önemli kısımların vurgulanması kalıcı oldu” diyenlerin oranı %83 idi. Yine öğrencilerin %78.1 ‘i “Pecha kucha tekniğinde sürenin belirli süre ve kısa olması sıkıcı olmasını engelledi” şeklinde görüş bildirmişlerdir. “ Akranlarımla sunum yapması benim için teşvik edici ve cesaret verici oldu.” diyenlerin oranı %83.4 iken, akranlarından ders özetini dinlemenin öğretici olduğunu söyleyenlerin oranı %77.9 olmuştur. Yine öğrencilerin % 61.4 ‘ü sunum yapmak istediklerini belirtmişlerdir.

Sonuç: Özetleme gibi düşük etkili öğrenme metodları, pecha kucha gibi farklı ve eğlenceli sunuş teknikleri kullanılarak etkin öğrenmeye yardımcı olabilir. Ayrıca bu tarz sunuş teknikleri akran eğitimi de teşvik edici olabilir.

Anahtar Kelimeler

Anahtar kelime: özetleme, pecha kucha, mikrobiyoloji, akran eğitimi

Pedriatri Stajında Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınavlara(Osce) Hazırlık ve Uygulama Deneyimi

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Mehmet Baha Aytaç

mbaha_79@hotmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Emine Zengin

eminezengin@yahoo.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Giriş: Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınavlar (NYKS); her öğrencinin aynı görevi standart bir sürede gerçekleştirdiği, eğiticilerin öğrencileri standart değerlendirme rehberleriyle değerlendirdiği, birden çok klinik soru istasyonunun yer aldığı sınav organizasyonlarıdır.

Amaç: Çalışmanın sonunda Pedriatri stajında NKYS planlaması süreci ile uygulamaya ilişkin öğrenci ve eğitici görüşlerinin paylaşılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi 2021-2022 eğitim ve öğretim döneminde ölçme ve değerlendirmede çeşitlilik sağlamak adına Dönem 4 programında yer alan Pedriatri stajında NYKS uygulanmasına karar verilmiştir. İlk aşamada NYKS çalışma ekibi kurularak anabilim dalında görevli olan eğiticilere Tıp Eğitimi Anabilim Dalı tarafından çevrimiçi 'NYKS hazırlık eğitimi' düzenlenmiştir. Ulusal Çekirdek Eğitim Programı doğrultusunda hedeflenen temel hekimlik becerileri belirlenmiştir. Sınavın takvimi ve öğrenci sayıları belirlenerek organizasyonun gerçekleştirileceği mekânsal yeterlikler tespit edilmiştir. Öğrenci sayısının fazla olması sınavın istasyon sayısını ve uzunluğunu belirleyici temel faktördür. Sınav geçerliliğini sağlamak için ilk aşamada 5 temel klinik beceri için belirtke tablosu hazırlanmıştır. 5 istasyonunun 3 ayrı kanaldan aynı anda 15 istasyonda sürdürülmesi için gerekli maket ve malzeme ihtiyaçları belirlenmiştir. Senaryolar ve değerlendirme rehberleri dersi anlatan eğiticiler tarafından hazırlanmış, anabilim dalınca değerlendirilmiştir. Değerlendiricilerin standardizasyonunu sağlamak, istasyon sürelerinin yeterliliğini, değerlendirme rehberlerinin işlevselliğine ilişkin riskleri tespit amacıyla intörn doktorların katıldığı pilot bir NYKS gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sırasında her bir istasyon bağımsız bir eğitici tarafından gözlenmiş, elde edilen verilere ve geri bildirimlere göre istasyonların sırası, sınavın süresi ve sınav sırasında görev alacak eğitici sayısı değerlendirme rehberlerine nihai hali verilmiştir. Bu doğrultuda, öğrenci kılavuzu hazırlanarak duyurulmuştur. Staj boyunca sınavın yapılacağı Temel Hekimlik Uygulama ve Simülasyon Merkezinde (KOÜSİM) NYKS sırasında kullanılacak maket ve mekanik simülatörleri ile uygulama dersleri gerçekleştirilmiştir. NYKS sonrasında öğrencilerden ve eğiticilerden sınavla ilişkin geri bildirim alınmıştır.

Bulgular: 2021-2022 eğitim döneminde bugüne kadar iki NYKS tamamlanmıştır. İstasyon süreleri 5 dakika olarak belirlenmiştir. Her istasyon zamanında tamamlanmıştır. 164 öğrencinin katıldığı sınav uygulamalarında 22 öğretim üyesi, 9 uzman 5 kıdemli asistan ve yardımcı personel olmak üzere 37 kişi görev almıştır. İstasyonlar; yenidoğan resüsitasyonu, kan basıncı ölçme ve değerlendirme, solunum sistemi muayenesi, kardiyolojik muayene ve çocuk resüsitasyon(KPR) olarak seçilerek fizik muayene, işlemsel psikomotor beceriler, bilgi alma, değerlendirme ve tanı koyma becerileri değerlendirilmiştir. Geri bildirimlerin analizinde 'kesinlikle katılıyorum' ifadesi 'katılıyorum' ifadesiyle birleştirilerek açıklanmıştır. Genel memnuniyet yüksektir. 108 öğrencinin geri bildirimlerine göre %96.2'si NYKS ile daha adil bir değerlendirme yapıldığını, %92,5'i verdikleri cevapların, diğer öğrencilerle aynı puanlama yöntemi ile değerlendiriliyor olmasının kendilerini rahatlattığını belirtmiştir. Öğrencilerin %79,6'sı istasyon sürelerini yeterli, %90'ı yönergeleri anlaşılır bulmuştur. Öğrencilerin %95'i istasyon sayısının yeterli, %88'i NYKS'in öğretici olduğunu düşünmektedir. Yapılan sınavta 10 üzerinden ortalama 8.3 puan verilmiş, nitel verilerde diğer stajlarda uygulanması konusunda istekler belirtilmiştir. Öğrencilerin NYKS ortalamaları 91 puan olarak bulunmuştur. Sınav istasyonlarının puanları incelendiğinde yenidoğan resüsitasyonu puan ortalaması 94.4, kan basıncı 94, solunum muayenesi 90.6, kardiyolojik muayene

90,6 ve çocuk KPR 90.1'dir. Eğitciler öğrencilerin daha adil ve kapsamlı değerlendirildiğini, NYKS'ın klinik becerilerin değerlendirmesinde uygun bir yöntem olduğunu düşünmektedir.

Sonuç: NYKS, her ne kadar Mini-CEX, DOPS gibi işe dayalı ölçme ve değerlendirme yerine kullanılacak bir yöntem olmasa da hedeflenen mesleksi becerilerin kazanılıp kazanılmadığının gözlemlenebildiği, öğrencilerin klasik sözlü sınavlara göre daha objektif ve kapsamlı değerlendirilebildiği, detaylı ön çalışma ve planlama gerektiren bir ölçme ve değerlendirme organizasyondur.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, nesnel yapılandırılmış klinik sınav, yapılandırılmış objektif klinik sınav, OSCE

Preklinik Dönemler Mezuniyet Öncesi Tıp Öğrencileriyle Odak Grup Görüşmeleri: Tıp Eğitiminde Program Değerlendirmeye ve Geliştirmeye Öğrenci Katkısının Arttırılması

Cem Malakcioğlu

cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ABD
Hasan Hüseyin Mutlu

cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ABD
Işıl Maral

cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ABD

Giriş: Bu çalışmada, Dönem1-2-3 tıp öğrencilerinin hekimlik mesleğini seçme nedenlerini, hekimlik mesleğine bakış açılarını, derslere katılım durumlarını, öğrenme motivasyonlarını, diğer öğrencilere önerilerini, tıp eğitimcilerinden ve yöneticilerinden beklentileriyle diğer ihtiyaçlarını saptamak amacıyla yürütülen odak grup görüşmelerinin mezuniyet öncesi tıp eğitimi programının değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde öğrenci katkısının sağlanmasında ve arttırılmasında etkili bir araç olarak kullanılabileceğinin gösterilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 20, 21 ve 23 Aralık 2021 tarihlerinde her bir preklinik dönem için ayrı birer oturum şeklinde gerçekleştirilen odak grup görüşmelerine Dönem1-2-3 öğrencilerinden toplam 23 (13 Kız ve 10 Erkek) öğrenci katılmıştır. Oturumlar dönem koordinatörü/koordinatör yardımcısı öğretim üyeleri ile Tıp Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyeleri tarafından yürütülmüştür. Her biri yaklaşık üç saat süren oturumlarda öncelikle tüm katılımcıların kendilerini tanıtmalarıyla ısınma alıştırmaları ardından öğrencilere 10 başlıkta soru yöneltilerek sırayla her birinin görüşleri alınmıştır. Başlıklar şunlardır: 1-Tıp fakültesini tercih etme nedenleri, 2-tıp öğrencisi olmakla ilgili duygu ve düşünceler, 3-hekimlik mesleğine yönelik duygu ve düşünceler, 4-hekimlik mesleğini öğrenme motivasyonunu değerlendirme, 5-derslere katılma durumunu değerlendirme, 6-derslere katılım konusunda duygu ve düşünceler, 7-derslere katılmayı ve motivasyonu arttırmada öğrencilere öneriler, 8-derslere katılımı ve motivasyonu arttırmada öğretim üyelerinden beklentiler, 9-derslere katılımı ve motivasyonu arttırmada fakülte ve üniversite yönetiminden beklentiler, 10-eklemek istedikleri görüşler. Elde edilen öğrenci görüşleri, ilgili dönemlerdeki diğer tıp fakültesi öğrencileri, öğretim üyeleri, fakülte ve üniversite yönetimiyle düzenlenen toplantılarda paylaşılarak tartışılmıştır.

Bulgular: Odak grup görüşmelerine katılan öğrencilerin her bir soruya verdikleri yanıtların başlıca tematik içerikleri şu şekildedir: 1-Hekimlik mesleğine ilgi, üniversiteye giriş sınavında yüksek puan, aile baskısı veya yönlendirmesi, maddi kazanç ve iş garantisi; 2-Kendine zaman ayıramamaktan ve derslerin zorluğundan yakınma, çocukluk hayalini gerçekleştirmenin mutluluğu, insan hayatına dokunacak olmanın sorumluluğu, sürekli yorgunluk hissetme ve yoğun stres yaşantısı; 3-Mesleğin kutsallığı ve toplumsal değeri, hekimlerin sosyo-ekonomik sorunları, sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olaylarına tepkiler, hekimin toplumda hak ettiği değeri eskisi kadar görmemesi, gelecekle ilgili kaygılar ve umutlar; 4-Daha etkili öğrenme arayışı, bilgilerin ve deneyimlerin gerekliliğini anlamlandırma çabası, pratik derslerde daha yüksek motivasyon, öğrenme değil sınav odaklı çalışma, eksiklerini kapatamama endişesi; ortalama öğrenme motivasyonu=6,3/10; 5-Teorik derslere katılım ortalaması: Yüz yüze %60, çevrim içi %15, katılmama %25; 6-Evde ve okulda zamanı verimli kullanma, evde ve okulda derse katılma ve ders çalışma olanakları; 7-Derslere katılım ve düzenli çalışma, öğrenme biçimlerini belirleme, etkili zaman yönetimi ve kendine zaman ayırma, sınav odaklıya karşı öğrenme odaklı olma, öğrenmeyi eğlenceli hale getirme, 8-Etkili sınıf yönetimi ve interaktif ders işleme, iletişim becerilerini geliştirme, çoklu zeka kuramına dayalı ders anlatımı, mesleki tecrübe paylaşımı ve mentörlük, güncel ve gelişmiş eğitim-öğretim yöntem ve teknolojilerine hakim olma; 9-Öğrenci odaklı fakülte ve üniversite anlayışı, fakülte ve üniversite kültürünün geliştirilmesi, sosyo-kültürel ve sportif gelişim imkanlarının ve etkinliklerin artırılması, kariyer danışmanlığı, psikolojik danışmanlık; 10-Çeşitli görüşler ve öneriler dile getirilmiştir.

Sonuç: Tıp eğitiminin geliştirilmesinde öğrencilerin düşünsel ve eylemsel katkıları önemlidir. Tıp eğitiminin değerlendirilmesi ve planlanması başta olmak üzere tüm aşamalarına öğrencilerin etkin katılımlarının sağlanması ve artırılması amacıyla tasarlanan ve yürütülen toplamda yaklaşık 12 saat süren odak grup görüşmeleri sonucunda, öğrencilerin çok çeşitli görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Bir program değerlendirme aracı olarak da düşünülebilecek odak grup görüşmelerinden elde edilen bulgular ışığında tıp eğitiminin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi

Profesyonellik Mini-Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Ali İhsan Taşçı

aliihsamtasci@hotmail.com, Marmara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı
Esra Akdeniz

esraakdeniz@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Amaç: Profesyonelliği değerlendirmek amacıyla 2006 yılında Kanada'da Richard Cruess ve arkadaşları tarafından geliştirilen profesyonellik mini değerlendirme ölçeği (p-MEX) profesyonellik alanlarını kapsamlı bir şekilde ölçebilmektedir. Ölçek doktor-hasta ilişkileri becerileri, yansıtıcı beceriler, zaman yönetimi, profesyoneller arası beceriler olmak üzere dört faktöre ve 24 maddeye sahiptir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve Türkçe ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmak amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde, 58 uzmanlık öğrencisinin her biri, eğitici, uzman, akran ve hemşirelerinden oluşan 24 değerlendirici tarafından, ziyaret, poliklinik ve grup uygulamasında hasta karşılaşması gözlemlenildikten sonra p-MEX Türkçe versiyonu ile olmak üzere, 3 kez değerlendirilmiştir. P-MEX uygulamalarından 696 form elde edilmiştir.

Kapsam, ölçüt ve yapı geçerliği test edilmiştir. Yapı geçerliği için tüm P-MEX maddeleri için yapısal eşitlik modeli (structural equation modeling) vasıtası ile doğrulayıcı faktör analizi (confirmatory factor analysis) yapılarak modelin uyum testi (goodness of fit) durumu comparative fit index (CFI) ve the root mean square error of approximation (RMSEA) ile tayin edilmiştir. Güvenirlik için, genelleştirilebilirlik analizi ve karar çalışması ve cronbach's alpha skorları hesaplanmıştır. P-MEX uygulamaları tamamlandıktan sonra; ölçeğin kapsamı, kabul edilebilirliği, uygulanabilirliği ve eğitime etkisi konularında geri bildirimler alınmıştır.

Bulgular: P-MEX kapsamı eğitici grubu tarafından uygun bulunmuştur. P-MEX skorları ile eğiticilerin öğrencileri global değerlendirmeleri korelasyon göstermiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde, comparative fit index (CFI:0.721) ve the root mean square error of approximation (RMSEA:0.0814) modelin orta düzeyde uygunluğunu göstermiştir. Cronbach's alpha skoru 0.844 olup ölçeğin iç tutarlığı uygun bulunmuştur. Öğrenci ve değerlendirici gruplarından alınan geri bildirimlerde uygulamanın kabul edilebilirliği ve eğitime olumlu etkisi olduğu tespit edilmiş ancak soru sayısının fazlalığı ve zaman alıcılığı uygulanabilirlikte kısıtlılık olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç: Bulgular uzmanlık öğrencilerinde uygulanan Türkçe p-MEX'in yeterli geçerlik ve güvenirlikte olduğunu göstermektedir. Keza ölçeğin, kabul edilebilirlik ve uygulanabilirliğin yüksek bulunmuş, eğitime olumlu etkisi olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, profesyonellik, ölçme ve değerlendirme

Şamahı Halk Sağlığı ve Birinci Basamak Sağlık Çalışanları Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı: Şamahı Proact-Care Demonstrasyon Projesi Kapsamında Program Geliştirme Çalışmaları

Leyla Bekirova

leylamammadovat@gmail.com, Bağırılı Köy Hekim Menteqesi Müdürü– Şamahı RMH

Aygün Mustafayeva

aygun.am89@gmail.com, Kızmeydan Köy Hekim Menteqesi Müdürü– Şamahı RMH

Terane İbadova

taranaibadova1@gmail.com, ADHTİ

Aygün Kerimova

aygunkarimova202@gmail.com, 6 sayılı BŞH

Nermin Zakirli

nseimli@gmail.com, Kuşçu Köy Hekim Menteqesi Müdürü– Şamahı RMH

Sekine Azizli

sekine.azizli@gmail.com, Muğanlı Köy Hekim Menteqesi Müdürü– Şamahı RMH

Saadet Şirinova

dr.shirinova@gmail.com, 26 sayılı Poliklinik

Kevser Vatansever

kevser.vatansever@gmail.com, DSÖ

Mehmet Akman

makman4@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Hande Harmancı

harmancih@who.int, DSÖ

Halil İbrahim Durak

hdurak@who.int, DSÖ

Giriş: Çoğu Doğu Avrupa, Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkelerinde olduğu gibi Azerbaycan’da da halen Sovyetler Birliği sağlık sistemi özelliklerinin yer yer öne çıktığı bilinmektedir.. Birinci basamak sağlık hizmetleri köylerde sağlık ocakları (hekimli) ve sağlık evleri (hekimsiz), kentlerde ise polikliniklerde sunulmakta, buralarda pediatristler, dahiliyeciler (terapevt) ve ginekologlar ile feldşer, hemşire ve ebeler hizmet sunmaktadır. DSÖ Azerbaycan Ofisi tarafından, yaklaşık 100.000 nüfuslu, kentsel ve kırsal ögeleri bir arada barındıran Şamahı vilayetinde, 2020’de “Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Demonstrasyon Projesini (PROACT-Care) başlatılmıştır. Proje ile birinci basamak sağlık hizmetlerinin öncelikli alanlarda güçlendirilmesi için mobil klinikler, tıbbi malzeme desteği ve hizmet içi eğitim, hizmet erişilebilirliğini ve kapsayıcılığının artırılması ile halk sağlığı ve birinci basamak hizmetlerinin entegre edilmesi amaçlanmaktadır. Şamahı Halk Sağlığı ve Birinci Basamak Çalışanları Geçiş Dönemi Mesleki Eğitim Programı (HsBbME Programı) bu çerçevede hazırlanmıştır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı HsBbME programını tanıtmak ve ilk sonuçlarını sunmaktır.

Yöntem: HsBbME Programı geliştirme çalışması nitel ve nicel yöntemlerle eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi araştırmasıyla başlamış, yeterliğe dayalı eğitim çerçevesinde uluslararası uzmanlar ile ulusal ve yerel eğiticilerin ortak çalışmasıyla bağlama özgü (tailor-made) olarak geliştirilmiştir. Program (1) Sağlığın Geliştirilmesi, (2) Hastalıkların Önlenmesi, (3) Olgu Yönetimi ve (4) Yönetim görevleri (task) ve bu görevleri yerine getirebilmek için gerekli yeterlikler temelinde örgütlenmiştir. DSÖ danışmanları ve uluslararası uzmanlar tarafından hazırlanan HsBbME program modülleri, ulusal ve yerel eğiticilerden oluşan eğitim ağı içinde Azerbaycan bağlamına ve diline uyarlanmış ve her modül, modüle özgü eğitici eğitimi ile başlamıştır. Program temel olarak, mesleklerarası ekip öğrenmesi odaklı, iş başında öğrenmeye dayalı, sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesini önceleyen ve yerel eğiticiler yoluyla sürdürülebilirliği hedefleyen özelliktedir.

Bulgular: Gereksinim değerlendirme çalışmasında 23 birinci basamak kurumundan toplam 42 sağlık çalışanı ile 7 odak grup görüşmesi yapılmış ve sağlık hizmetlerinin önceliklendirilmesi formu aracılığıyla

nicel veri toplanmıştır. Çalışmanın verileri temelinde HsBbME Programı geliştirilmiş ve 280 saat süren 24 modül planlanmıştır. Modüllerin yanı sıra iki kez eğitici eğitimi düzenlenmiş ve toplam 24 eğitici yetiştirilmiştir. Yerel eğitimcilerden 18'i en az bir modülde görev almaktadır. Modüllerden 18'i en az bir kez uygulanmış ve kümülatif olarak toplam 153 hekim ve 457 hekim dışı sağlık çalışanı katılımı sağlanmıştır. Her eğitime aynı kurumda çalışan hekim ve hekim dışı sağlık çalışanlarının birlikte katılmasına dikkat edilmiştir. Modüllerin ve katılımcıların değerlendirilmesinde pre ve post-testler ile modül sonu değerlendirme formu kullanılmıştır.

Sonuç: Doğu Avrupa, Orta Asya ve Güney Kafkasya ülkelerinde birinci basamak sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik reformlar genellikle aile hekimliği odaklı ve hekimlerin rol ve sorumluluklarının geliştirilmesine yönelik olmuş, hekim dışı birinci basamak sağlık çalışanları ayrı programlarda daha sınırlı yeterliklere yönelik eğitim almışlardır. Sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların önlenmesi taskları üzerinden halk sağlığı ve birinci basamak hizmetlerinin entegrasyonu kapasitesini geliştirmeye, mesleklerarası ekip öğrenmesine ve taskların ekip içinde paylaşılmasına odaklanan ve iş sırasında öğrenmeyi temel alan yapıyla temel sağlık hizmetlerinin kapsayıcılık, erişilebilirlik, süreklilik, toplum-odaklı ve kişi- ve aile-merkezli olmasını destekleyen yenilikçi bir program örneği olarak HsBbME Programının geliştirme, uygulama ve değerlendirme çalışmaları devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler

birinci basamak sağlık hizmetleri, HsBbMe Programı

Şamahı Uluslararası Bursiyerlerin Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri Demonstrasyon Projesine Gözlemleri, Katkıları ve Önerileri: Raporların Kalitatif Analizi

Elif Dönmez

ed.elifdonmez@gmail.com, Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Aynur Beylerzade

aynur.beylerzade@gmail.com, Azerbaycan Tıp Üniversitesi

Kevser Vatansever

kevser.vatansever@gmail.com, DSÖ

Mehmet Akman

makman4@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Nilüfer Demiral Yılmaz

nilufer.demiral@gmail.com, Ege Üniversitesi

Hande Harmancı

harmancih@who.int, DSÖ

Halil İbrahim Durak

hdurak@who.int, DSÖ

Giriş: “PROACT-Care: Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Güçlendirilmesi Demonstrasyon Projesi” Azerbaycan’ın başkenti Bakü’ye 120 km uzaklıkta kentsel ve kırsal özellikleri bir arada barındıran, yarı dağlık Şamahı ilinde, USAID’in finansal desteği ve Azerbaycan Sağlık Bakanlığı ile Zorunlu Sağlık Sigorta Ajansı işbirliğiyle DSÖ Azerbaycan Ofisi tarafından yürütülmektedir. Global Action Program (GAP fonu aracılığı ile projeyi desteklemek ve kapasite geliştirme etkinliklerine katkı sağlamak için, ülke içi ve dışından öğrenciler, sağlık çalışanları ve uzmanlar için ve “, öğren, katıl, öğret, öner” yaklaşımı ile özetlenebilecek bir “Şamahı Burs Programı” hazırlanmıştır. Bu program kapsamında Temmuz 2021-Şubat 2022 arasında bursiyerlerin Şamahı’ya geliş ve gidiş yol giderleri ve barınma masrafları karşılanmıştır. Azerbaycan’lı hekimler, tıp öğrencileri, gazeteciler, ve diğer sağlık çalışanlarının yanı sıra, sağlık profesyonellerinin hizmet içi eğitim modüllerinin hazırlanmasına katkıda bulunmak, sağlık hizmetlerinin sunumu ile ilgili önerilerde bulunmak amacıyla Türkiye’den 19 uzman programa katılmıştır. Her bir bursiyerden gözlemleri, katkıları ve önerilerini içeren bir yazılı rapor olarak istenmiştir.

Amaç: Bu bildiri “Şamahı Burs Programı”na Türkiye’den katılan bursiyerlerin Şamahı Demonstrasyon Projesi’ne ilişkin gözlem, katkı ve önerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tanımlayıcı durum çalışması araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Temmuz 2021 - Şubat 2022 tarihleri arasında bursiyer olarak kabul edilen 16 doktor, 2 hemşire ve 1 ebe oluşturmaktadır. İki araştırmacı raporları bağımsız olarak okuyup kod listelerini çıkarmış sonra bu iki liste karşılaştırılarak kodlar üzerinde uzlaşılmış ve nihai kodlar kullanılarak temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalar ve kodlar bir uzman tarafından değerlendirilerek son hali verilmiştir.

Bulgular: Çalışmada 137 kod ve 17 tema elde edilmiştir. Bunlar bursiyerlerin gözlemleri, katkıları ve önerileri olarak üç bölümde sunulmaktadır. Gözlemlere ilişkin temalar birinci basamağın organizasyonu, birinci basamak sağlık personelinin niteliği ile çevresel, sosyal ve kültürel sağlık risklerini içermektedir. Katılara ilişkin temalar eğitim modülü hazırlama, yazılı eğitim materyali hazırlama, klinik süpervizörlük, proje ekibine danışmanlık, intönlere danışmanlık, elektronik sağlık kaydı oluşturma ile birinci basamakta hasta izleme ve değerlendirmedir. Önerilere ilişkin temalar aile hekimliğinin gelişmesi, halk sağlığı hizmetleri ve birinci basamak sağlık hizmetlerinin entegre edilmesi, bursiyerler için oryantasyon hazırlanması, hasta eğitim materyalleri geliştirilmesi, proje ekibinin güçlendirilmesi, birinci basamak organizasyon değişikliği, elektronik sağlık kayıtları, topluma dayalı sağlık hizmet sunumu ve iş üstünde öğrenme modeli başlıkları altında toplanmıştır.

Sonuç: Programa katılan bursiyerler, Şamahı’da buldukları sürede birinci basamak sağlık hizmetlerindeki sorunları saptamış, sağlık risklerini değerlendirmiş, eğitim için modüller hazırlamış,

linik süpervizörlük yapmış, eğitim materyalleri geliştirmiş, tıp fakültesi intörnlerine mentörlük yapmış, yerel sağlık çalışanları ile birlikte hasta takip etmiş ve proje ekibine önerilerde bulunmuştur. Burs programının bölgedeki birinci basamak hizmetinin gelişimine önemli katkısının olduğu ve uygulanacak benzer çalışmalar için model oluşturabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler

Şamahı burs programı, nitel araştırma, birinci basamak, sağlık çalışanlarının eğitimi

Sanal Hasta Simülasyonu: Hibrit Deneyim

Elif Aslan

011700195@ogr.uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mevlüt Okan Aydın

okanaydin@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Züleyha Alper

zalper@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

İlker Mustafa Kafa

imkafa@uludag.edu.tr, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Covid-19 pandemisi nedeniyle sadece sağlık hizmetleri değil yerleşik eğitim sistemi de önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu süreçte teknoloji tabanlı başka öğretim modellerin gerekliliğinin bir kez daha farkına varılmıştır. Bilgisayar ya da tablet sistemleri ekranlarında eğitim verebilen klinik senaryoların olduğu etkileşimli bir eğitim modülü olarak tanımlanan sanal hasta simülasyon platformları da sağlık bilimleri alanında eğitim alan öğrencilerin hastane dışından hasta deneyimi yaşamalarına imkân veren uygulamalar olarak dikkati çekmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde (BUÜTF) 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Aşama 1-Dönem 3'te Sanal Hasta seçmeli dersini alan öğrencilerin derse ilişkin geri bildirimlerinin ve kazanımlarının değerlendirilmesi ile simülasyon temelli eğitimlere yönelik yaklaşımlara katkıda bulunmaktır.

Yöntem: Derse katılan 18 öğrenciden 3'ü yapılan anketleri doldurmamalarından dolayı çalışmaya dahil edilmemiştir. İlk üç oturumu yüz yüze yapılan derse, Covid-19 pandemisinden dolayı çevrimiçi ortamda devam edilmiştir. Dersi alan öğrenciler ikişer kişilik gruplara ayrılmıştır. Her hafta belirli bir olgu senaryosu dahilinde sanal hasta simülasyonu üzerinden çalışarak konu ile ilgili sunum ve bilgi soruları hazırlamaları istenmiştir. Dersten önce tüm öğrencilerden olgu ile ilgili öğretici sunumu okuyup ön değerlendirme bilgi sorularını cevaplandırmaları istenmiştir (ön-test). Derste sunum yapan öğrenciler öğretici pozisyonuna geçerek konu ile ilgili vakayı tüm sınıf ile birlikte çözümlenmişlerdir. Öğrencilere ders sonunda aynı bilgi testi tekrar uygulanmıştır (son-test). Ders döneminin bitiminde ise ders ve sanal hasta simülasyonu hakkında 3 açık uçlu sorunun yer aldığı anket uygulanmıştır. Dersin başlama tarihinden 1 yıl sonra 9 açık uçlu sorunun yer aldığı bir anket daha uygulanmıştır. Anketlerdeki açık uçlu sorular tematik analiz ile niteliksel, ön-test ve son-testleri ise SPSS 21 programı ile niceliksel olarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin %53'ü kadın %47'si erkektir. Yapılan ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Açık uçlu sorular tematik analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Bulgular 6 temaya ayrılmıştır: Analitik Düşünme, Ekip çalışması, Kriz Yönetimi, Memnuniyet, Hastaya bütüncül yaklaşım, Öğretim tekniği olarak simülasyon temelli eğitim. Öğrenciler bu derste karşılarına gelen hastayı bir ekip halinde zamanla yarışarak bütüncül olarak inceleyip hasta başı değerlendirmeler yapmışlardır. Bu uygulama, öğrencilere tıp eğitimleri boyunca öğrendikleri bilgilerini hasta başında aynı anda kullanma imkanı tanımış, zamanla yarışmaları ise kriz yönetimi yapma deneyimi kazandırmıştır. Bununla beraber öğrenciler teorik bilgilerini pratik anlamda gerçek hastaya zarar verme korkusu olmadan uyguladıkları için diğer öğretim tekniklerine göre onları daha memnun etmiştir.

Sonuç: Bu alanda yapılan çalışmalarda tıp eğitiminde sanal hasta simülasyonu kullanımının öğrencilerde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerin gelişimini en üst düzeye çıkarabilmesi için diğer öğretim teknikleri ile bütünleştirilmesi ve koordine edilmesi gerekliliği düşüncesi hakimdir. Pathilda ve arkadaşlarının sanal hasta simülasyonu ile hemşirelik öğrencilerinin öğrenme deneyimlerini değerlendirdikleri çalışmalarında, öğrencilerde memnuniyet, bilginin kalıcılığı ve klinik bağlamda sorgulama düzeylerinde artış gözlenmiştir. Ball ve arkadaşlarının çalışmasında klinik sanal simülasyonun tıp öğrencileri arasında öğrenme deneyiminden memnuniyet seviyesini yükselttiği görülmüştür. Çalışmamızda da öğrenciler aldıkları seçmeli dersler içinde en eğlenceli derslerden biri olduğunu belirterek memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Ball ve arkadaşlarının çalışmasında vakaların

bir ekip olarak tamamlanmasının daha iyi olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca bu uygulama ile öğrencilerimiz analitik düşünme, klinik karar verme, kriz yönetimi becerilerini kullanma ve sağlık alanındaki takım ruhunu deneyimleme fırsatı bulmuşlardır.

Anahtar Kelimeler

acil tıp, sanal hasta simülasyonu, uzaktan eğitim

Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Probleme Dayalı Öğrenme Uygulamasına İlişkin Geribildirimlerin Değerlendirilmesi

Salih Maçın

salihmacin@hotmail.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Rugıyya Samadzade

rukiyesamadzade@gmail.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Senanur Aydoğan

senanur.aydogan@outlook.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Giriş: Tıp eğitiminde gerek Dünya Sağlık Örgütü'nün gerekse Dünya Tıp Eğitimi Birliği'nin, günün ihtiyaçlarına yönelik belirledikleri temel ilkeler doğrultusunda pek çok reform çalışmaları başlatılmıştır. Hekimlerin mezuniyet öncesi eğitiminin ilk gününden itibaren başlayarak gitgide artan bilgi akışını yönetebilmeleri için merak eden, sorgulayan, araştıran, yaratıcı özellikleri elde ederek yetiştirmenin önemi daha da artmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için Probleme Dayalı Öğrenme (PDÖ) bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlanmıştır. PDÖ, aktif öğrenme stratejilerinin uygulandığı, öğrenci merkezli, gerçek yaşamdan alınan problemleri içerecek şekilde hazırlanan senaryolarla öğrenciler araştırmaya, öğrenmeye, tartışmaya ve öğrendiklerini uygulamaya yöneltilir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında 1. 2. ve 3. sınıflara uygulanmış olan PDÖ oturumları hakkında öğrencilerin görüşlerini değerlendirilmesidir.

Yöntem: Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi 1. 2. ve 3. sınıf öğrencilerine 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında uygulanmış olan PDÖ oturumlarına ilişkin nitel geribildirimler değerlendirilmiştir. Bu amaçla öğrencilere "PDÖ Oturumları Öğrenci Geri Bildirim" formu dağıtılmıştır. 1. sınıflardan 217 öğrenci, 2. sınıflardan 210 öğrenci ve 3. sınıflardan 221 öğrencilerden geribildirimler alınmıştır. Geribildirimler; "Fizik Altyapı", "Süre", "Eğitici", "Eğitim Süreci". "Senaryo" şeklinde kategorik hale getirilmiştir. Açık uçlu cevaplarda ise öğrencilerin önerileri ve görüşleri alınmıştır. Ölçüt hedefleri (0) "Katılmıyorum", (1) "Kararsızım" ile (2) "Katılıyorum" arası puan verilerek değerlendirilmiştir.

Bulgular: Her üç sınıf öğrencileri "Oturum ortamı fizik olarak yeterliydi" sorusuna (n=168 (%77,4), 186(%88,5), 199(%90,1)) yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Geribildirimlerde "Oturumların Süresi Yeterliydi" sorusuna öğrencilerin büyük bir kısmı (n=207(%95,3), 208(%99,1), 218(%98,6)) olumlu olarak katılmışlardır. Eğitim kategorisinde "Küçük grup çalışmaları öğrenmeyi kolaylaştırdı" sorusuna öğrenciler (n=196(%90,3),186(%88,5), 218(%98,6)) memnuniyetlerini bildirmişlerdir. Öğrencilerin çoğu (n=198(%91,2), 205(%97,6), 219(%99,1)) "Tüm arkadaşlar tartışmalara aktif olarak katılımını" yeterli düzeyde olduğu kanısına varmıştır. Senaryo kategorisinde "Senaryo ile ilgili sorular beni araştırmaya yöneltti" sorusuna öğrenciler (n=170(%80,1),186(%88,5), 210(%95)) olumlu bir geribildirim vermişlerdir. Öğrencilerin büyük bir kısmı (n=174(%80,1), 182(%86,6), 213(%96,3)) "Senaryo bilgilerimizi klinik ile ilişkilendirmemi sağladı" düşüncesine katılmışlardır.

Sonuç: Genel olarak öğrencilerin PDÖ'ye ilişkin olumlu yönde geribildirimleri olmuştur. Tıp fakültesi öğrencileri oturumlardan memnun bir şekilde ayrıldıklarını ve senaryo bilgilerinin klinik ile ilişkilendirme sağladığını bildirmişlerdir. Ayrıca, eğitici yönlendiricilerini değerlendirirken öğrenciler etkili geri bildirimler verildiğini bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler

geribildirim, öğrenci, probleme dayalı öğrenme, tıp eğitimi

Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Probleme Dayalı Öğrenme Oturumlarında Eğitim Yönlendiricilerinin Geribildirimlerinin Değerlendirilmesi

Salih Maçın

salihmacin@hotmail.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Rugıyya Samadzade

rukiesamadzade@gmail.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji AD

Giriş: Dünya Tıp Eğitimi Birliği'nin 1988 yılı toplantısı sonucunda sunulan Edinburg Bildirisi'nde yer alan temel ilkeler doğrultusunda pek çok ülkede tıp eğitiminde reform çalışmaları başlatılmıştır. Bu doğrultuda tıp fakültelerinden mezun olan hekimlerin ülkelerinin sağlık sistemleri ve gereksinimlerine yanıt verecek yetkinlikte yetişmeleri, yaşam boyu aktif öğrenmeyi benimsemeleri önem arz etmektedir. Bu amaca hizmet etme düşüncesiyle ilk kez McMaster Üniversitesi'nde Probleme Dayalı Öğrenim (PDÖ) eğitim modeli tanımlanmıştır. PDÖ, bir senaryo temelinde saptanan sağlık sorunlarının çözümlenmesine yönelik çalışma sürecinde önceki bilgilerin kullanılması ve öğrencilerin gereksinim duydukları konuların belirlenmesi, öğrenilmesi ve tartışılması temeline dayanan aktif eğitim yöntemidir. Günümüzde PDÖ, hem Türkiye'de hem de dünyanın çeşitli ülkelerinde tıp fakültelerinde yenilikçi bir eğitim modeli olarak geniş bir şekilde kullanılmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, PDÖ oturumlarında görev almış olan eğitim yönlendiricilerinin PDÖ süreci ile ilgili görüş ve önerilerini almaktır. Bu amaçla 4 liketten (toplam 20 madde) ve açık uçlu değerlendirmelerden oluşan "PDÖ Süreci Geribildirim Formu" kullanılmıştır.

Yöntem: Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında dönem 1 ve 2 öğrencilerine uygulanmış olan PDÖ oturumlarında görev almış eğitim yönlendiricilerinin (n=14) geri bildirimleri alınmıştır. Hazırlanmış olan "PDÖ Süreci Geribildirim Formu" 4 liketten oluşmaktaydı (1-senaryo, 2-öğrenim hedefleri, 3-PDÖ süreci, 4-PDÖ sürecinin yönlendirilmesinde eğitime katkısı). Senaryo liketi; dil, içerik, senaryo yazım ilkesine uygunluk ve destekleyici materyalleri değerlendiren 8 maddeden oluşmaktadır. Öğrenim hedefleri liketi; öğrenim hedeflerinin programa, öğrenci seviyesine ve öğrenmeye uygunluğunu içeren 3 maddeden oluşmaktadır. PDÖ süreci liketi; öğrencilerin sürece katılımları, öğrenme kaynakları, tartışma, bilgiye ulaşma ve sürece ilişkin alınan geribildirimlerin değerlendirildiği 6 maddeden oluşmaktadır. Dördüncü liket ise "Yönlendirici ek bilgi notları"nın süreci yönlendirmede yararlılığı, içerik uygunluğu ve anlaşılabilirliğini içeren 3 maddeden oluşmaktadır. Ayrıca açık uçlu değerlendirmeler kısmında da eğitimcilerin ek öneri ve görüşleri alınmıştır. Ölçüt hedefleri (1) "Kesinlikle Katılmıyorum" ile (5) "Kesinlikle Katılıyorum" arası puan verilerek değerlendirilmiştir.

Bulgular: Senaryo dilinin basit ve anlaşılır olması ile senaryodaki soruların öğrencilerin bilgi gereksinimlerini fark edebilecekleri şekilde yapılandırılmış olması, eğitim yönlendiricileri tarafından en yüksek puanla (4,6) değerlendirilmiştir. Ayrıca, dönem 2'de verilen eğitim kapsamında, ana hedeflerin bilgi içerikleri/kapsamları kurul süresince öğrencinin öğrenmesine uygunluğu da yüksek (4,6) olarak saptanmıştır. Dönem 2'de PDÖ Süreci liketinde en yüksek puanı "Öğrencilerin aktif katılımı" (4,4) ve "Süreçte alınan geribildirimler" (4,5) maddeleri almıştır. Dönem 1'de PDÖ Süreci liketinde en yüksek puanı aynı şekilde "Öğrencilerin aktif katılımı" (4,6) ve "Süreçte alınan geribildirimler" (4,6) maddelerine verilmiştir. Dönem 1 ve 2'de yönlendirici bilgi notu liketinde ise en yüksek puanı "Süreci yönlendirmede yararlı" (4,4-4,7) maddesi almıştır. Açık uçlu değerlendirmeler kısmında eğitim yönlendiricileri tarafından olguların slayt eşliğinde anlatımının ve daha çok görsel-video materyallerinin kullanılmasının daha uygun olabileceği önerisi yapılmıştır.

Sonuç: Eğitim yönlendiricilerinin her dört likete verdikleri yüksek puanlar, PDÖ oturumlarının öğrenim hedeflerine uygun gerçekleştiği ve öğrencilerin eğitimine olumlu katkılar sağladığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Senaryo, öğrenim hedefleri, eğitim süreci ve sürecin yönlendirilmesinin eğitime katkısına ilişkin düzenli alınan geribildirimler, PDÖ eğitiminin daha da geliştirilmesine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

eğitim yönlendiricisi, geribildirim, probleme dayalı öğrenme

Takım Temelli Öğrenme ile Vaka Temelli İşbirlikçi Öğrenmenin Öğrencilerin GÜdülenme ve Öğrenme Stratejilerine Etkisi

Hasan Hüseyin Mutlu

huseyin.mutlu@medeniyet.edu.tr, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sinem Yıldız İnancı

sinem.inaci@marmara.edu.tr, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Cem Malakcioğlu

cemmalakcioglu@gmail.com, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Hatice İkişik

hetice.ikişik@medeniyet.edu.tr, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Işıl Maral

isil.maral@medeniyet.edu.tr, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Mustafa Cakir

mustafa.cakir@medeniyet.edu.tr, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Aktif öğrenmenin uygulandığı bir sınıfta, öğrenci ve eğitici rollerindeki bu değişim kullanılan öğretim yöntem ve tekniklerini de etkiler. Düz anlatım yönteminden, eğitici ve öğrencinin birlikte gerçekleştirdikleri araştırmaya dayalı bilgilerin paylaşılmasından, soru-cevap ve problem çözmeye kadar model oluşturmayı kolaylaştıran, yaratıcılığı geliştirmeye teşvik eden, Takım Çalışmasına Dayalı ve Vakaya Dayalı İşbirlikçi öğrenmeyi geliştiren öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasını sağlar. Aktif öğrenme sürecinde öğrenciler öğrenme süreçlerini kendi kendilerine yönetme sorumluluğunu alma fırsatı bulurlar. Aktif öğrenmede öğrencilerin kendi öğrenme amaçlarını belirlemeleri, kendi seviyelerini tahmin etmeleri, planlama ve değerlendirmeleri gerekir. Bu da şu anki toplumumuzda önemli becerilerden biri olan yaşam boyu öğrenmeyi zorunlu kılarak kişilerin öğrenimlerini üniversitede tamamlamalarının ardından da öğrenmeye devam etmelerini sağlar. Yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazanması, özellikle Tıbbi bilginin yarılanma ömrünün 22 ay olduğu günümüzde çok önemlidir. Bu çalışmamızdaki amacımız, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi intörn hekimlerinde Halk Sağlığı Stajında Aktif öğrenme metotlarından Takım Temelli Öğrenme öğrenme ile Vaka Temelli İşbirlikçi öğrenme yönelik yapılan uygulamaların arasında öğrencilerin öğrenme stratejileri arasında farklılıkları göstermek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi intörn hekimleri 2021-2022 yılında Halk Sağlığı rotasyon gruplarına göre non-randomize iki gruba ayrılmışlardır. Bir gruba Takım Temelli Öğrenme (TTÖ) metotları kullanılarak eğitim verilmiş, diğer gruba vaka temelli işbirlikçi öğrenme (VTİÖ) metotları kullanılarak vaka dayalı eğitim yapılarak eğitim yapılmıştır. İki gruba da rotasyon sonrasında Google formla Şener ve ark. tarafından Türkçe 'ye adapte edilen' GÜdülenme ve Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin Türkçe Formu' gönderilerek verilen cevaplar karşılaştırılmıştır.

İstatistiksel yöntem: Verilerin analizi, SPSS 25.0 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, oran, minimum, maksimum) yanı sıra nicel verilerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Student's t testi, normal dağılım göstermeyen değişkenlerin iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi kullanıldı. Ölçümlerin farklarının, kategorilere göre normal dağılım gösterip göstermediğini Shapiro-Wilk normallik testi ile test edilmiştir. Anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edildi. $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Bulgular: 2021-2022 yılında İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi intörn öğrenci sayısı 219'dir. Bu öğrencilerin 116 kişi (%52.9) çalışmaya katılmayı Kabul ederek anket sorularına yanıt vermiştir. Dijital okuryazarlık puanı ortalaması öğrencilerin 3.42 ± 0.84 ve öğretim üyelerinin 3.57 ± 0.82 'dir. Yapılan istatistiksel değerlendirme sonrasında iki gruba ait öğrenme stratejileri ve alt gruplarında istatistiksel anlamlılık saptanmamıştır.

Tablo 1: Gruplar arasında Öğrenim stratejileri ve güdülenme ölçeği alt boyutları arasındaki ilişki

Grupların cinsiyetleri arasında yapılan istatistiksel değerlendirmede Güdülenme ve öğrenme stratejileri alt boyutlarında görev değeri ($p=0.003$), düzenleme ($p=0.02$) kadınlarda daha istatistiksel daha anlamlı saptanmıştır.

Tablo 2: Cinsiyet ve öğrenim stratejileri ve güdülenme leği alt boyutları arasındaki ilişki

Sonuç: Aktif ğrenme metodları konusunda farkındalığın artması ve kullanım artırılması öğrenciler için önemli bir avantaja sahip olabilir, çünkü bilginin öğrencilerin katılımı ve tecrübelerin aktarılmasını daha kolay hale getirebilir. Aktif ğrenme metodları, öğrencilerin öğrenme stratejileri üzerine de pozitif etkileri bilgiyi ve hatırlamayı artırmak için ğrenci katılımının önemini büyük ölçüde kabul ettiğini göstermektedir. Ayrıca eğitmenlerin, öğrenciyle düşünmeyi kolaylaştırmak ve işbirliği içinde çalışmakla daha fazla ilgilendikleri konusunda hemfikirdirler. Özellikle ğrencilerin güdülenme ve öğrenme stratejilerinin Takım Temelli ğrenme öğrenme ile Vaka Temelli işbirlikçi öğrenme puanları yüksek olsa da iki aktif öğrenme yönteminin birbirine üstünlüğü hakkında istatistiksel bir fark gözlenmemiştir.

Anahtar Kelimeler

vakaya dayalı işbirlikçi öğrenme, takım temelli öğrenme, öğrenme stratejileri

Tele-Tıpla Klinik Tıp Eğitimi: Göğüs Hastalıkları Stajı Uygulamasına İlişkin Anket Araştırması

Göksel Altınışık Ergur

gaergur@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı

Emine Miray Koç

miray13koc@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, intörn doktor

Arda Talha Arıkan

ardatalhaarikan@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, intörn doktor

Nazlı Çetin

nazlicetin@yandex.com, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı

Giriş: Tıp eğitimi yapılandırılmış geniş bir müfredatla pre-klinik alanları ve klinik ortamları kapsamaktadır. Özellikle son yıllarda büyük amfilerde yapılan geleneksel derslerin yanında küçük grup çalışmaları, etkileşimli problem çözme/olgu tartışmaları gibi oturumlar ve uygulama saatlerinin artırılması, tıp fakültesi öğrencilerinin eğitime aktif olarak katılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Teknoloji alanındaki gelişmeler ile hem teorik hem de pratik derslerde görsel, işitsel pek çok araç tıp eğitiminin niteliğini artırmak için kullanılmaktadır. Bu gelişmeler sürerken COVID-19 salgınıyla eğitim büyük ölçüde etkilenmiştir. Dünyanın farklı üniversitelerine benzer şekilde ülkemizde de küresel salgına hazırlıksız yakalanan tıp fakültelerinde, pandeminin ilk aylarını içeren dönemde eğitim neredeyse duraklama noktasına gelmiş, sonrasında büyük oranda teorik derslerin çevrimiçi ortama aktarılması ile devam ettirilmiştir. Hastalık bulaşma kaygısı, sokağa çıkma kısıtlamaları gibi nedenlerle hastanelere başvuran hasta azalmış; hastalığın bulaşma riski ve belirsizlikler nedeniyle fiziki dersler kaldırılmış; olgu tartışmaları, hasta-hekim görüşmesi izleme, tıbbi öykü alma ve muayene gibi usta-çırak ilişkisinin ön planda olduğu pratik uygulamalar askıya alınmıştır. Tele-tıp uzun zamandır bilinip, uygulansa da pandemi ile birlikte yaygınlığı artmış, hasta bakımının sürdürülebilmesinde alternatif olmuştur. Tele-tıp, hasta bakımının yanı sıra tıp eğitimi için de imkân sağlayabilir. Güncel yazında bununla ilgili az sayıda yayın varken ülkemizde bilindiği kadarıyla yoktur. Hasta görüşmelerini tele-tıpla yapan bir hekim/eğitmenin stajyerlerine bu yöntemi öğretmek üzere başlattığı çevrimiçi hasta-hekim görüşmesi ve olgu değerlendirme oturumları, öğrencilerin iyi hekimlik uygulamaları kapsamındaki hasta değerlendirme pratiğini gözlemlemesini sağlamıştır.

Amaç: Bu çalışma, ülkemizdeki ilk uygulama olan tele-tıpla klinik tıp eğitiminin sonuçlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Anket araştırmamıza Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. sınıf Göğüs Hastalıkları stajında en az bir kez video aracılı çevrimiçi hasta değerlendirmesi görüşmesinde gözlemci olan öğrenciler katıldı. Üç gruptan 150 öğrencinin tele-tıp ile hasta görüşmesi izleyen 66'sı WhastApp gruplarından paylaşılan çevrimiçi bağlantıyı kullanarak anketi yanıtladılar. Kurumsal Etik Kuruldan onay alınan araştırmada, ankete yanıtlar gönüllülük esasına göre, katılımcı kimlikleri gizlenerek elde edildi. Araştırmacılar tarafından hazırlanan çoktan seçmeli ve açık uçlu toplam 22 sorunun yanıtlarından, öğrencilerin ilk kez deneyimledikleri klinik eğitim modeline bakış açıları öğrenildi. Anket demografik bilgileri, tele-tıp ile hasta görüşmesi gözlemlenen eğitim etkinliği hakkındaki görüşleri, hasta ya da hekim olarak tele-tıbbi kullanma tercihini içeren üç gruptan oluşmaktaydı. Elde edilen veriler üzerinden tanımlayıcı istatistiksel incelemeler yapıldı, genel olarak oransal değerlendirme uygulandı.

Bulgular: İlki önceki yılın son staj grubu, diğer ikisi bu öğretim yılının iki staj grubundan, hasta görüşmesine katılan 66 öğrencinin tamamı çalışmaya katıldı (%81'i halen 5. sınıf, diğerleri 6. sınıfa geçmiş). Ortalama 4 (1-20) çevrimiçi hasta görüşmesine katılmışlardı. Katılımcıların %97'si daha önce E-nabız gibi internet temelli kişisel sağlık sitelerini kullanmasına karşın %66,7'si tele-tıp uygulamalarından video temelli hasta görüşmesi yöntemini duymamışlardı. Katılımcıların bu eğitim süreciyle ilgili değerlendirmeleri Tablo 1'de belirtilmiştir. Bu deneyimden yola çıkarak gelecekteki meslek hayatlarında tele-tıp kullanımıyla ilgili olarak katılımcıların %87,9'u hekimlik hayatlarında kullanmak istediklerini, %96,9'u kendisi/yakını için hasta olarak bu yöntemi kullanabileceklerini, %84,8'i ise tele-tıp uygulamalarının tıp fakültesi eğitiminde olması gerektiğini bildirmiştir.

Sonuç: Bu çalışma, klinik tıp eğitiminin temel taşlarından olan hastaya yaklaşımı gözlemleme sırasında bulaşma riski olmaksızın tele-tıbbın kullanılmasının öğrenciler üzerinde olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. Bu modelin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması küresel salgınla dönuşmek zorunda kalan tıp eğitimi açısından seçenek olabilir, tıp eğitimine katkı sunabilir.

Anahtar Kelimeler

çevrimiçi, hasta-hekim görüşmesi, iyi hekimlik uygulamaları, klinik staj, uzaktan eğitim, teletıp, tıp eğitimi

Tıp Etiği Eğitiminde Rol Modellemeye Dair Güncel Değerlendirmelerin İncelenmesi

Birsen Özdemir

birsendurmazkeser@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Esra Akdeniz

esraakdeniz@gmail.com, Marmara Üniversitesi

Amaç: Tıp etiği eğitimine dair bakış açılarının ve rol modellemeye atfedilen değer tarihsel değişimi ve ulaşılan anlayışın güncel durumunu ortaya koyarak öneriler sunmaktır.

Yöntem: Tıp etiği eğitimi ve rol modellemeyle ilgili literatürdeki araştırmalar, derlemeler ve sistematik derlemeler incelenmiştir.

Bulgular: Literatürde rol modellemenin; formal(örgün), informal(yaygın) ve örtük(gizil) müfredat olmak üzere üç eğitim ortamında gerçekleştiği kabul edilmektedir. Profesyonellik gelişimi ve tıp etiği eğitimindeki rol modellemeyle ilgili araştırmalar 90'lı yıllarda başlamıştır. Bu çalışmalarda daha çok erdemli hekim yetiştirme amacı, rol modellerin nitelikleri, öğrenciler ve uzmanlık tercihleri üzerindeki etkileri, profesyonel ve etik olmayan davranışları, bu davranışların öğrenciler tarafından ayırt edilebilirliği ve öğrencilerin ahlaki yaklaşımlarındaki gelişmeler araştırılmıştır. Etik olmayan davranışları gören öğrencilerin, benzer davranışlarda bulunma olasılığının daha yüksek olduğu ve öğrencilerin kıdemi arttıkça, bu davranışların uygun olduğuna inanma olasılıklarının da arttığı paylaşılmıştır. Öte yandan, tıp eğitiminin ilerleyen süreçlerinde, öğrencilerin ahlaki yaklaşımlarında beklenen gelişimin olmadığı ve hatta giderek azaldığı da gösterilmiştir. Profesyonel karakterin tıp fakültesinde rotasyonlar, akran ve kıdemli personel etkileşimleri ile rol modeller tarafından şekillendirildiğine dair bilimsel kanıtlar bulunmaktadır. İlgili derlemeler geçmişte profesyonellik ve etiğin, sadece bu süreçlerle yakalandığına ve öğretilmediği inancına dair bilgiler mevcut olduğunu ve çok fazla şansa bırakıldığını ortaya koymaktadır.

Flexner raporunun uzun dönemdeki etkisi sonucu, tıp etiği daha geniş bir biyoetiğe dahil edilmiş ve zamanla hekimin yaşantıya dayalı profesyonel karakter oluşumu açıkça reddedilerek hekim adaylarının formal olarak eğitilmeleri gerektiği savunulmuştur. Öğrencilere etik akıl yürütme ve karar verme becerileri kazandırarak profesyonel gelişimlerine katkıda bulunulması önerilmeye başlanmıştır. Giderek artan bu yaklaşımla birlikte tıp fakültelerinde profesyonellik ve/veya etik üzerine eğitim programları oluşmaya başlamıştır.

Böylece 2000'li yılların başlarındaki araştırmalar ağırlıklı olarak tıp etiği öğretiminde formal eğitimlerin denemesi ve değerlendirilmesiyle ilgilidir. Bu çalışmalarda en çok göze çarpan formal müfredatta kullanılan öğrenme-öğretme yöntemlerinin etkililiğidir. Formal müfredatı öne çıkaran tıp eğitimi programlarının ilerleyen süreçlerinde, etik akıl yürütme becerilerinde beklenen gelişimin olmaması ve hatta giderek azalmasının çalışmalarla gösterilmiş olması, geçmiş yaklaşımla aynı kaderi işaret etmektedir. Klinik eğitim süresince rol modellemeye maruz kalma devam ettiğinden, sonraki çalışmalar tıp etiği eğitiminde formal müfredat, informal müfredat ve örtük müfredat arasındaki uyuma odaklanmıştır. Sınırlı sayıdaki kanıtlar, formal ve informal müfredat arasında bir çatışmayı göstermekle birlikte, programlarda halen boşlukların olduğu ve daha çok informal müfredat ile örtük öğrenmede olumsuz etkilerin ortaya çıkma eğiliminde olduğuna işaret etmektedir. Günümüzdeki tıp eğitimi programlarında rol modellerle yakın etkileşime rağmen; modern tıp etiği eğitimi, bahsi geçen kritik süreçleri göz ardı edip etik ikilemlerin çözümüne odaklanarak, hekim adaylarının ahlaki ve etik yaklaşım oluşumunda rol modellerin merkeziliğini yeterince kabul etmekte başarısız olmuştur.

Sonuç: Literatürde, geçmişten günümüze tıp etiği öğretiminin amacına ilişkin iki bakış açısı vardır: erdemli hekimler yaratmak ve doktorlara etik ikilemleri analiz etme ve çözme becerisi kazandırmak. Sonuç olarak etik yaklaşımın kazanılması, geçmişte kıdemliden öğrenme anlayışıyla erdemli hekim yetiştirmeyi hedeflemiş görünürken, günümüzdeki formal eğitime verilen ağırlık etik akıl yürütme becerilerine odaklanıldığını göstermektedir. Gelecekteki ihtiyaç, tıp etiği eğitiminin her iki bakış açısıyla da ele alınarak modern eğitim yaklaşımlarını uygularken rol modellemenin etkisi ve önemini de göz

önüne alacak şekilde formal, informal ve örtük öğrenme süreçlerinin titizlikle tasarlanması ile dengede ve denetim altında tutulmasını gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler

etik akıl yürütme, örtük öğrenme, profesyonellik, rol modelleme, tıp etiği eğitimi

Tıp Fakültesi Klinik Dönem Öğrencilerinin Geleneksel Sözlü Sınava Bakışı

Seyfullah Zeybek

seyfullahzeybek@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Eren Zengin

eren5560@hotmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bayram Serdar Çakır

serdarcakir06@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Rahime Merve Uçar

doctorunal@hotmail.com, Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Işıl İrem Budakoğlu

isiliremb@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Giriş: Ölçme ve değerlendirme yöntemlerinden biri olan sözlü sınav günümüzde birçok tıp fakültesi tarafından kullanılmaktadır (1). Sözlü değerlendirme ile bir adayın klinik karar verme, problem çözme ve iletişim becerileri ölçülebilir(2). Sözlü sınavlar eğiticiler için esnek olma şansı verir. Bu esneklik öğrenciye anında geri bildirim verilebilmesine olanak tanır(3). Avantajlarının yanı sıra klinik yeterliliklerinin değerlendirilmesine yönelik sözlü sınavların güvenilirliğinin düşük olduğu gösterilmiştir(4). Değerlendiriciler arasındaki görüş birliğinin genellikle zayıf olduğu(5) adaydan adaya sorulan sorularda farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; fakültemizde uygulanan ölçme değerlendirme yöntemlerinden biri olan ve klinik sınavlarda çoğunlukla kullanılan geleneksel sözlü sınavlar hakkında öğrencilerin görüşlerini ortaya koymak ve onların görüşleri doğrultusunda ölçme değerlendirme yöntemlerini gözden geçirilmesini sağlamaktır.

Materyal metod: Çalışma öğrencilerin geleneksel sözlü sınavlar hakkındaki görüşlerini ortaya koyan tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmadaki anket 28 Şubat-3 Mart 2022 arasında Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 5 öğrencileri tarafından hazırlanmış ve online uygulanmıştır.

Bulgular: Anketi toplamda 178 dönem 4 ve dönem 5 öğrencisi cevap vermiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin anket sorularına verdiği yanıtlar

1)Şu an ki sözlü sınavlarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Çok kötü	17(%9,5)
Kötü	50(%28,0)
Orta	80(%44,9)
İyi	30(%16,8)
Çok iyi	1 (%0,5)

2)Sözlü sınavlarda sorulan sorular daha çok hangi özellikte?

Detay sorular	21(%11,7)
Temel sorular	18(%10,1)
Temel+detay sorular	139(%78,0)

3)Sözlü sınavlar vaka üzerinden mi yapılmalı yoksa teorik bilgiler üzerinden mi?

Vaka üzerinden	120(%67,4)
Teorik bilgiler üzerinden	58(%32,6)

4)Sözlü sınavların daha adil olabilmesi için sizce hangisi yapılmalıdır?

Standart ve temel soruların sorulması	140(%78,6)
Soru sayısının artırılması	16(%8,9)
Sözlü sınavların kamera ile kayıt altına alınması	12(%6,7)

Jüri sayısının artırılması 10(%5,6)
5)Sözlü sınavların kamera ile kayıt altına alınmasını ister miydiniz?

Hiç istemem	62(%34,8)
İstemem	48(%26,9)
Farketmez	30(%16,8)
İsterim	26(%14,6)
Çok isterim	12(%6,7)

Tartışma: Geleneksel sözlü sınav, bilginin genişliğini ve derinliğini araştırmaya izin veren önemli bir değerlendirme yöntemidir (6). Çalışmada da görüldüğü gibi yapılandırılmamış, ayrıntı ve standardize edilmemiş sorulardan oluşan sözlü sınavlar öğrenciler tarafından adil bir sınav yöntemi olarak değerlendirilmemiştir. Öğrencilerin %78.0'i sınavlarda kendilerine Temel+Detay sorular sorulduğunu ifade etmektedirler. Fakülte'deki öğrencilerin %29,3'ü gerçekleştirilen sözlü sınavları iyi ve çok iyi olarak değerlendirmiştir. Literatürde ki sözlü sınavının değerlendiriciler arası güvenilirliğinin düşük olduğunu gösteren çalışmaları (4) destekler bir şekilde eklemek istedikleriniz kısmında bir öğrenci: "Farklı hocalardan sınava girmemiz adil olmuyor" diyerek görüşlerini belirtmiştir. Çalışmada %67,6 oranında sözlü sınavların vaka üzerinden yapılması gerektiği şikkını işaretlemiştir. Öğrenciler sözlü sınavlarda direk ezber bilgi değil vaka temelli yorum yapabilecekleri sorularla daha iyi bir sınav geçirebileceklerini düşünmektedir. Bir diğer görüş belirten diğer bir öğrenci ise" Bence bir soru havuzu oluşturulmalı. Öğrenci kurayla çekip soruyu yanıtlamalı" diyerek uygulayıcının aklına o an gelen değil, daha önceden hazırlanmış sorulardan sınava girmek istediğini belirtmiştir. Öğrencilerin görüşleri literatürdeki geleneksel sözlü sınavlarının güvenilirliğinin düşük olduğu yönündeki sonuçları desteklemektedir (4). Öğrencilerden eklemek istedikleriniz kısmına yazarların çoğunluğu ise göğüs hastalıkları stajında uygulanan OSCE sınavını örnek olarak göstermiş ve uygulanan bütün sözlü sınavlarda aynı sistemin uygulanmasını istemişlerdir.

Sonuç: OSCE benzeri standardize sınavlarda olduğu gibi öğrencilerin sınavlarının adil ve güvenilir olmasının öncelikli isteği olduğu görülmektedir. Ek olarak öğrenciler yapılandırılmış bir sözlü sınavlar ve vaka temelli sorularla değerlendirilmek istediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler

sözlü sınav, tıp öğrencisi

Tıbbi Genetik Uzmanlığı Gelecek Perspektifi

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Işıl İrem Budakoğlu

isiliremb@gmail.com, GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Mehmet Ali Ergün

maliergun@gmail.com, GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Mehmet Koca

mehmet.koca@saglik.gov.tr, T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

Giriş: Dahili Ana Bilim Dalları altında bir ana dal olan tıbbi genetik, daha önce ağırlıklı olarak doktora programları dahilinde lisansüstü eğitim verirken, 2000'li yılların başından itibaren TUS ile tıpta uzmanlık eğitimine geçmeye başlamıştır. Tıbbi genetik, uzmanlık öğrencisi kabulüne başladığı ilk yıllarda adaylar arasındaki popülerliği diğer bölümlerle kıyaslandığında düşük iken, günümüzde tercih edilirlilik açısından en üst sıralardadır. Ülkemiz kamu ve özel sağlık hizmetleri açısından kilit role sahip olan kanserler, hematolojik maligniteler ve bunlar haricinde de pediatrik ve erişkin nadir hastalıklarına yaklaşımda temel hizmet sağlayıcı personeller olan tıbbi genetik uzman tabiplerinin eğitimleri ve istihdam planlamaları kritik öneme sahiptir.

Amaç: Türkiye özelinde tıbbi genetik uzman tabip sayısının süreçler içerisindeki değişimine, istihdam alanlarına, gelecek dönem planlamalarına, hekimlerin illere/bölgelere göre dağılımına ait veriler değerlendirilmiş, tıbbi genetik uzmanlık dalı uzmanlık eğitiminin verimliliği mezun sayıları üzerinden ele alınmıştır.

Yöntem: Çalışmada 01.11.2021 tarihi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından uzmanlıkları tescil edilen ve hali hazırda Sağlık Bakanlığı, üniversiteler ve özel sektör bünyesinde çalışmaya devam eden uzman tabiplerinin sayıları ve bu uzman tabiplerinin illere göre dağılımı düzenlenmiştir. Bunun yanında hali hazırda uzmanlık eğitimi almakta olan tabipler üzerinden de 2022 yılında beklenen yeni mezun sayıları tespit edilmiştir.

Bulgular: 01.11.2021 tarihi itibarıyla tıbbi genetik alanında 256 uzman tabip görev yapmaktadır. Bu uzman tabiplerinin %50,4'ü Sağlık Bakanlığı'nın, %36,3'ü üniversitelerin, %13,3'ü ise özel sektörün çatısı altında hizmet vermektedirler. Sağlık Bakanlığının 01.11.2021 tarihi itibarıyla güncel olan bölge hizmet grupları açısından ise Sağlık Bakanlığı'nda çalışan tıbbi genetik uzmanlarının %64'ü birinci bölgeye dahil olan illerdeki sağlık kuruluşlarında çalışmaktadırlar. 2022 yılında beklenen mezun sayısı 61 olarak tespit edilmiştir.

Sonuç: Uzman tabip sayıları açısından kişi başına düşen doktor sayısında tıbbi genetik tüm uzmanlık branşları ile kıyaslandığında alt sıralarda yer almaktadır. Tıbbi genetik bölümünün hematoloji-onkoloji grubu dışında pediatrik, diğer dahili erişkin, reproduktif tıp ve perinatoloji ile ilgili çalışmaları ve moleküler tıbbın genel tıp rutinindeki yerinin ivmeli olarak artmaya devam etmekte olduğu da dikkate alındığında uzmanlık eğitimi etkinliğinin daha da yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. Uzmanların istihdam alanlarına göre dağılımı incelendiğinde tıbbi genetik uzmanlarının daha çok Sağlık Bakanlığı bünyesinde çalıştığı tespit edilmiştir. İllere göre dağılım açısından ise, çoğunluğun birinci bölgede istihdam edilmesi dikkate çekmektedir. Birinci bölgedeki illerin laboratuvar imkanları açısından daha gelişmiş olduğu dikkate alındığında, tıbbi genetik uzmanlarının da bu merkezlerde mesleki pratiklerini gerçekleştirebildikleri için üniversite ve özel merkezlere daha az ilgi gösterdikleri düşünülmektedir. Tıpta uzmanlık eğitim planlamalarının ülkemiz sağlık hizmet politikaları nezdinde bilimsel temeller ve istatistikler üzerinden yapılmaya devam edilmesi, toplum sağlığına olumlu katkı sunabilir. Bu anlamda tıp eğitimi uzmanlarının gelecek dönemdeki çalışmaları uzmanlık eğitimlerinde verimlilik artışına destek olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Genetik, TUS

Tıp Fakültelerinde Yeniliklerin Sürdürülmesinde Liderlik Stilllerine Göre Kuvvet Alan Analizi Kullanımı

Çağla Okyar

caglaongunn@gmail.com, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Yeşim Şenol

yysenol@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Gülşah Seydaoğlu

gseyda@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Tıp fakültelerinde mezuniyet öncesi tıp eğitiminin etkinliğini ve sürdürülebilirliğini artırma arzusu bir dizi yeniliğin uygulanmasını gerektirir. Bu nedenle eğitimde yeniliklerin ve değişimin oluşması ve sürdürülmesinde liderlik becerisiyle birlikte etkin bir yöntem kullanmak kritik öneme sahiptir.

Liderlikte farklı tarzlar, yeniliklerin uygulanmasında farklara neden olmaktadır. Liderlik tarzları ilk olarak Goleman tarafından tanımlanmıştır. Goleman'ın tanımladığı liderlik tarzları, liderlerin altta yatan duygusal zekâ yetenekleri ve her tarzın sonuçlarla olan nedensel bağlantısını kurar. Liderlik tarzları; vizyoner (yeterli ile eş anlamlı- vizyonun ana hatlarını çizen, yeniliklere ve deneylere izin veren), koçluk (insanların güçlü ve zayıf yönlerine dayalı uzun vadeli hedefler geliştiren), ilişkisel (uyumu ve kişisel ilişkileri teşvik eden), demokratik (ekip çalışması ve iş birliğini vurgulayan), hız belirleyici (zorlu hedeflere ulaşmak için yeni yaklaşımlar ve performans öğrenmeye odaklanan), komuta eden (anında uyum arayışında olan) olmak üzere altı başlıkta tanımlanır.

Kuvvet alan analizi (KAA), zor veya zorlayıcı kararlar almak için yapılandırılmış bir karar verme tekniğidir. Kararlarımızın kalitesini ve başarı şansımızı artıran etkili bir araçtır. KAA, liderlik tarzlarına göre farklılık gösteren çoklu kuvvetlerin yenilik ve değişim üzerinde bir etkiye sahip olduğunu ve değişimin gerçekleşmesi için değişimi itici güçlerin (İG), kısıtlayan güçlerden (KG) daha ağır basması gerektiğini belirten bir yöntem olarak dikkat çeker. Ancak tıp fakültelerinde yenilikleri kolaylaştırmak ve kurumun kültürü haline getirmek için anabilim dallarındaki baskın liderlik tarzlarını belirleyerek bunları KAA'nde İG ve KG'le eşleştirme konusunda literatürde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı tıp fakültelerinde KAA aracını kullanarak tıp eğitiminde yeniliklerin entegrasyonunu kolaylaştıracak bir yöntemi tanıtmaktır.

Yöntem: KAA basit olsa da önerilen bir değişikliği kolaylaştıracak ve engelleyecek kuvvetleri bulmak için güçlü bir yöntemdir. Bu etkili çerçeve, insanlar, mevcut kaynaklar, gelenekler, inançlar, tutumlar, ihtiyaçlar, arzular gibi çok çeşitli faktörlerin sistematik bir analizini sağlamak için nitel araştırmayla kullanılabilir. Bu analiz, merkezi dik bir çizgi (önerilen değişiklik) çizerek, İG'in çizginin sağında, KG'in çizginin solunda listelendiği bir çerçeve içerir. KAA, değişimi etkileyen bu iki kuvvet grubunu tasvir eder. Her türlü zıtlıkları, eylemleri ve sonuçları, farklı bakış açılarını vb. karşılaştırmak için kullanılabilir. İG'in güçlendirilmesi ve/veya KG'in zayıflatılması veya ortadan kaldırılması yeniliklerin entegrasyonunda başarı şansını artırır. Ayrıca, daha iyi bir değerlendirme yapabilmek için İG ile KG arasındaki karşılıklı ilişkiyi de göstermektedir. Eğitim yönetiminde baskın liderlik stillerinin tespit edilerek bir değişimdeki İG ve KG'le eşleştirilmesi, gelecekteki değişimlerin yönetimi ve sürdürülmesinde ipucu sağlayacaktır.

Bulgular: KAA'nin literatürde, kanıta dayalı tıbbın teşvik edilmesinde, hastane ortamında değişim yönetiminde, hekimlerin sağlık bilgi teknolojilerine karşı direncinin saptanmasında, hastaların sağlık davranışını değiştirmede, sağlık sistemlerinde kaynakların aşırı ve yetersiz kullanımı arasındaki dengenin bulunması gibi alanlarda kapsamlı şekilde incelendiği izlenmektedir. Yapılan çalışmalar, KAA'nin değişim yönetimi konusunda İG ve KG hakkında bilgi sağlayarak sorunların çözümünde ve tıp eğitiminin geliştirilmesinde önemli sonuçlar sunmaktadır. Ancak literatürde liderlik stilleriyle KAA'nin eşleştirilmesi konusunda yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Sonuç: KAA, değişimi etkileyebilecek pozitif ve negatif kuvvetleri tespit etmede ve değerlendirmede etkili bir araçtır ve tıp eğitimi alanında kullanılabilir.

Tıp fakültelerinde liderlik stillerinin önceden bilinmesi, yeniliklerle ilgili KAA hakkında ipuçları vererek yeniliğin entegrasyonunda başarı şansını artırabilir. Ülkemizde bu konuda farklı liderlik stilleri ve programları karşılaştıracak çok merkezli araştırmalar tasarlanabilir. Böylece zaman ve kaynakların etkili kullanımında fayda sağlayabilir. Ayrıca yeniliğin, kurumun kültürü haline getirilmesinde de önemli rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler

kuvvet alan analizi, liderlik stilleri, yenilik entegrasyonu

Tıp Fakültesi Mezun Adaylarının Profesyonel Değerleri, Tutumları ve Geleceğe Yönelik İnanç ve Beklentilerinin Saptanması ve İlişkilerinin Değerlendirilmesi

Gülşah Seydaoğlu

gseyda@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Çağla Okyar

caglaongunn@gmail.com, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Aslı Boz

aboz@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Bu çalışmada, mezun olan öğrencilerin profesyonel değerler, davranışlar, tutumlar ve geleceğe yönelik inanç ve beklentilerinin belirlenmesi ve bu iki durum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada 2018 yılı tüm intörn öğrencilerine (n=230) mezun olmadan önce son stajlarını tamamlamak üzere iken yüzyüze anket formu gönderilmiş ve analize uygun olan 189 anket değerlendirilmiştir. Araştırmacılar tarafından küçük grup görüşmeleri sırasında geliştirilen sorular ile madde havuzu oluşturulmuş ve toplanan veri analiz edilmiştir. Geliştirilen veri formunda yer alan her madde 9 lu likert üzerinden değerlendirilmiştir. Veriler, cinsiyet, mezun oldukları lise türüne göre alt analizler kullanılmıştır. Anket formunda 3 ana başlık altında sorgulanan kavramlar; 1-Fakültede profesyonelliğe yönelik aldığı eğitimin yeterliliği, 2- Kendisinin profesyonel değerler, davranışlar konusundaki tutum düzeyi ve 3-Hekimlik mesleğinin geleceği konusundaki düşünce ve inanışları. Bu 3 başlık altında yer alan maddelere faktör analizi yapılmış ve cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Faktör analizi sonucu uygun olan maddelerden her 3 başlık için toplam puanlar elde edilmiş ve analizler hem bu toplam puanlar, hem de tek tek maddeler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerle 14-16 kişiden oluşan 2 küçük grupta yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak içerik analizleri yapılmıştır.

Bulgular: Çalışmaya katılan 189 öğrencinin %52,4'ü kadındır, %84,7'si uzman olmak istemektedir. Öğrencilerin fakültede profesyonelliğe yönelik aldığı eğitimin yeterliliği ile kendisinin profesyonel değerler, davranışlar konusundaki tutum düzeyi arasında anlamlı bir korelasyon olduğu gözlenirken bu durumun hekimlik mesleğinin geleceği konusundaki düşünce ve inanışları ile zayıf ilişki gösterdiği görülmektedir. "Gelecekte hekimler, toplumda geçmişte gördükleri kadar saygı görmeyecektir" "Performans sistemi hekimlerin sunmakta oldukları sağlık hizmetiyle ilgili tercihlerini olumsuz etkilemektedir" başlıklarına verdikleri medyan puan 7 ve daha üzeri olmasına rağmen "Şimdiki aklım olsa hekim olmazdım" ifadesine katılma medyan puanı 4'tür. "Herkes ödeme gücünden bağımsız olarak yeterli sağlık hizmeti alma hakkına sahip olmalıdır" ifadesine verilen medyan puan 7 iken "Ülkemizde herkes ödeme gücünden bağımsız olarak yeterli sağlık hizmetine rahatça ulaşabilmektedir" ifadesine verilen medyan puan 3'tür. Bu bağlamda fakültede aldığı eğitime dayalı olarak "Ödeme gücü olmayanlara hizmet sunma sorumluluğu duymak" ve "Yetersiz hizmet alan grupların hizmete ulaşabilme hakkını savunmak" tutumunu kazanma yeterliliğini 5 puan üzerinden "Hastanın yararını her zaman kişisel yararın üstünde tutmak" tutumunu ise 6 puan üzerinden değerlendirmişlerdir. "Sağlığa bütüncül yaklaşım (biyo-psiko-sosyal ve kültürel yaklaşım), hasta-merkezli yaklaşım, toplum yönelimli hekimlik", "Hak temelli sağlık yaklaşımı", "Sağlığın belirleyicileri, sağlıkta eşitsizlik, toplumsal cinsiyet ve sağlık", "Sosyal bilimler ile entegre tıp" konularında yeterliliklerini orta düzeyde tanımlayan öğrenciler "Finans ve yönetimle ilgili düzenlemelerin tıbbi uygulamalara olan etkilerini göz önünde bulundurmamak", "Reflektif düşünme ve davranma" tutumlarını 4 düzeyinde tanımlamıştır. En yüksek tutum puanları "Hastaların mahremiyetine ve kişiliğine saygı duymak" "Karşılaşılan hastalar, aileleri ve iş arkadaşlarıyla ilişkilerde iletişim ve işbirliğine açık olmak" başlıkları altındadır.

Sonuç: Mezunların kazandığı profesyonel değerler, davranışlar ve tutumların eski geleneksel etik değerler konusunda daha güçlü iken çağdaş değerler konusunda eğitim programları ile paralel olarak daha düşük olduğu gözlenmektedir. Mesleki gelecek konusundaki inançları olumsuz olsa da beklentileri hekimlik mesleğini icra etme yönündedir.

Anahtar Kelimeler

profesyonelizm, intörn, inanç ve beklenti, tutum ve davranış

Tıp Fakültesi Öğrencileri'nin Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Online/Uzaktan Eğitim Performansı ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Safiye Yazar

uysalibrahim@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tıp Eğitimi AD

İbrahim Uysal

uysalibrahim@comu.edu.tr, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

COVID-19 pandemi döneminde acil olarak geçiş yapılan uzaktan eğitim süreci, mevcut bir planı, hazırlığı ya da tecrübesi bulunmayan çok sayıdaki eğitici ve öğrenci için çözülmesi gereken problemleriyle karşımıza çıkan bir dönem oldu. Zorunlu olarak online eğitim teknolojilerinin kullanılması, öğrenci ve eğitimciler için zorlu bir süreç ortaya çıkardı. Eğitimin tüm paydaşlarının paradigmaları sorgulanır oldu. Bahsi geçen yönleri ile COVID-19 pandemi sürecinde eğitimin dikkatle analiz edilmesi gereklidir. COVID-19 döneminde öğrenci olan bireylerin neredeyse tamamı 2000'li yıllarda dünyaya gelmiş bireylerdir ve doğdukları anda bilgisayar, internet, mobil cihazlar kullanımda olması nedeniyle bu bireyler dijital yerli olarak adlandırılmaktadır. Öğrencilere eğitim yoldaşı olmaya çalışan öğretim üyeleri ise dijital göçmen olarak tanımlanmaktadır. Dijital yerli öğrenciler kendilerinin eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenleyen eğitimcileri COVID-19 sürecinde birer eğitim teknoloji kullanıcısı olarak nasıl görmektedir? Bu soru araştırmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur. Bu araştırma tıp fakültesi klinik öncesi dönem öğrencilerinin acil uzaktan eğitim sürecinde akademisyenlerin online/uzaktan eğitim performansı ve teknoloji hâkimiyeti ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlanmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Oluşturulan soru havuzundaki maddeler uzman görüşüne sunulmuş ve uzman görüşleri doğrultusunda 22 maddeden oluşan anket formunun son hali belirlenmiştir. Amaçlı örneklem doğrultusunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp fakültesi klinik öncesi dönem öğrencileri ile yapılan çalışmada araştırmaya katılımda gönüllü olan 168 klinik öncesi dönem öğrencisinden (Dönem I: 96, Dönem II: 56 ve Dönem III: 16) online olarak veri toplanmıştır. Kesitsel tasarımla tasarlanmış bu çalışmada verilerin analizi tanımlayıcı istatistiksel analizler ve karşılaştırma analizleri ile anlaşılmıştır. Katılımcıların %66,9'u tıp fakültesini tercih nedenlerini "hayalindeki meslek" olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin sadece %29'u pandemi dönemi öncesinde online bir eğitime katıldıklarını belirtirken, öğrencilerin %33,3'ü pandemi dönemi başında online eğitim ile ilgili bir oryantasyon eğitimine katılmışlardır. Online eğitimler başlamadan önce online eğitim araçları ile ilgili ön bilgilendirme/eğitim alan öğrenciler, öğretim üyelerinin online eğitim performanslarına daha yüksek puan vermişlerdir. Öğrenciler günde 1-12 saat arasında olmak üzere günlerinin ortalama 5,9 saatini bilgisayar ya da akıllı telefon başında geçirdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin günlük teknolojik cihaz kullanma süresi arttıkça öğretim üyelerine dair e-öğretim performans algıları daha düşük olmuştur. 5'li likert tipte yapılandırılan ankette "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabına 1 ve "Kesinlikle Katılıyorum" cevabına 5 puan verilmiştir. Bu şekilde verilen cevaplara göre yapılan puanlamada, ortalama puanın en yüksek olduğu maddeler "Online eğitim sürecinde ve online ders esnasında öğretim elemanları sorularıma etkili bir şekilde dönüt verdi" ve "Öğretim elemanları dersin konularına uygun materyal (görsel içerik, video, maket, ders notu, örnek metinler vb.) kullandı" maddeleri olmuştur. En düşük puan verilen maddeler ise "Online dersler yüz yüze dersler kadar iyiydi", "Öğretim elemanları online ders ile ilgili bütün teknolojik ve teknik terimlere hakimdi" ve "Öğretim elemanları online eğitim oturumlarını zamanında ve sorunsuz bir şekilde başlattı" maddeleri olmuştur. İletişimde teknik ve teknolojik problemler, eğitimci ve öğrenci arasındaki iletişim kopuklukları ve fırsat eşitsizliği gibi birçok etken online eğitim başarısını olumsuz etkileyebilecek unsurlardır. Bu dönemden elde edilen tecrübe ile öğrenen özellikleri dikkate alınarak eğitim materyallerinin yapılandırılması, öğrenen merkezli bir online eğitim tasarımının yapılması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, uzaktan / online eğitim, öğretim üyesi, teknoloji hakimiyeti

Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Akademik Beceri ve Farkındalık: "CASCADE" Çalışması

Özgem Uysal

ozgemuysal@gmail.com, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Furkan Karahan

furkantosun@gmail.com, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Arif Atay

atayarif@hotmail.com, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Giriş: Tıp fakültelerinin lisans eğitimi boyunca ana odak noktası, sınavlardaki akademik başarı olmuştur. Türkiye’de tıp fakültesi öğrencilerinin yayınladığı makalelerin sayısı son yıllarda artmakla beraber yeterli düzeyde değildir. Kanıta dayalı tıbbı ve araştırmaya olan talebin arttığı günümüzde, bilimsel araştırma yapan hekim sayısı azalmaktadır. Tıp fakültesi öğrencilerini lisans kariyerlerinde araştırmaya dahil etmek, mezun olduktan sonra aktif araştırma yapma motivasyonlarını artırabilir.

CARDiovaSCuLAr outcomes after major abDominal surgEry "CASCADE"; Türkiye’deki tıp fakültelerinin ilk defa katıldığı, STARSurg ve euroSURG iş birliğiyle, İngiltere merkezli olup uluslararası yürütülen, öğrencilerin yönetiminde, gözleme dayalı, prospektif, majör abdominal cerrahi sonrası kardiyovasküler komplikasyonların değerlendirilmesi ve klinik kalite denetim (audit) çalışmasıdır.

Amaç: Bu çalışmayla, merkezimiz Genel Cerrahi Kliniği’nde İKÇÜ Tıp Fakültesi öğrencilerinin CASCADE çalışmasına aktif katılımlarını sağlayarak, öğrencilerin klinik ve akademik bilgi düzeylerini geliştirmeyi ve akademik çalışmalarda özgüvenlerini artırmayı amaçladık.

Yöntem: Bu çalışmaya, Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Tıbbi Araştırmalar Etik Kurulu’ndan 2022-02/36 sayılı etik kurul onayı alındıktan sonra İKÇÜ Tıp Fakültesi’nde 4., 5. sınıf stajyer ve 6. sınıf intern öğrencilerden toplamda 11 veri toplayıcı seçildi. Bu öğrencilerden bir kişi aynı zamanda hastane lideri olarak görev yaptı. Bu klinik denetim çalışmasında; merkezimizde 24.01.2022-01.05.2022 tarihleri arasında, çalışmanın danışman öğretim üyesinin gözetiminde, her biri iki haftalık olan yedi periyot halinde, bir asistan hekim ve üç tıp fakültesi öğrencisiyle dört kişilik mini takımlar oluşturularak Genel Cerrahi Kliniği’nde çalışıldı. Genel Cerrahi Kliniği’ndeki asistan hekimler, öğrenciler ile çalışarak onlara akademik ve klinik alanda destek verdi. Öğrenciler her gün, major abdominal cerrahi ameliyatı geçiren ve protokoldeki kriterleri sağlayan hastaların preoperatif dönemdeki; demografik bulgularını, ek hastalıklarını, düzenli kullandığı ilaçlarını, daha önce geçirdiği ameliyatlarını, kan değerlerini ve görüntüleme testlerinin sonuçlarını kaydetti. Öğrenciler, hastaların intraoperatif verilerini ameliyathane kayıtlarından inceleyip kaydetti. Öğrenciler; postoperatif dönemdeki hastaların vital bulgularını, hemoglobin değerlerini, kardiyovasküler ve kanama komplikasyonlarının oluşup oluşmadığını, reoperasyon olup olmadığını yoğun bakımda ve serviste taburculuklarına kadar her gün değerlendirdi. Öğrenciler, taburcu olan hastaların verilerini onlara telefonla ulaşarak ve poliklinik kontrolleri sırasında elde etti. Hastaları postoperatif 30 gün sonraya kadar takip eden öğrenciler elde ettikleri verileri her hasta için ayrı olan Vaka Sunum Raporu’na yazdı ve bu verileri online veri toplama sistemine girdi.

Bu çalışma sırasında öğrenciler; çalışmanın çevrimiçi bir e-öğrenme modülü olan "INCEPT", klinik teorik online sunumlar, her periyodun başında ve sonunda yapılan toplantılar ve eğitim videoları dahil olmak üzere eğitim müdahaleleriyle desteklendi. Hastane lideri, her öğrenciyle düzenli olarak görüşerek çalışmanın çıktılarını ve yaşanan zorlukları belirledi.

Bulgular ve Sonuç: Öğrenciler, onlarla yapılan görüşmeler sonucunda yaşadıkları zorlukları; hastanedeki elektronik sistemde hastaların sağlık kayıtlarının eksik olması, COVID-19 geçiren hastaların takiplerinin aksaması, hastaların rutin kanlarının alımı sırasında yaşanan güçlükler ve hastaların çalışmaya katılmak için onam vermek istememesi olarak belirledi. Bu zorluklar, çalışma ekibinin ve asistan hekimlerin yardımlarıyla çözülmeye çalışıldı.

Öğrenciler, bu uluslararası çalışmaya veri sağlarken aynı zamanda klinik denetimi, araştırma metodolojisini ve araştırmalarda etik değerini önemi anlama yetisi kazandıklarını çalışmanın değerlendirme çıktıları olarak belirtti.

Bu çalışma sırasında; çalışmanın tıp fakültesi öğrencisi yönetiminde ilerlemesi, asistan hekim ve öğrencilerin iş birliği, öğrencilerin akademik becerilerini gerçekleştirmedeki özgüvenlerini artırarak denetim ve araştırma çalışmalarına olan algılarını geliştirdiğini gözlemledik. Benzer çalışmaların desteklenmesiyle öğrencilerin mezuniyet sonrası akademik çalışma yapmaya olan özgüvenleri artırılabilir.

Anahtar Kelimeler

klirik kalite denetimi, audit, CASCADE çalışması, bilimsel çalışma, tıp fakültesi öğrencileri

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevrimiçi Eğitime Yönelik Tutumları

Murat Tekin

drmurattekinc@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi A.D.

Ayşen Melek Aytuğ Koşan

aysenay1@yahoo.com, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi A.D.

Giriş: Tıp eğitiminde kullanılan eğitim modellerinin, ihtiyaçlara göre güncellenmesi gerekebilir. 2020 yılında dünya genelinde, mart ayı itibarıyla Türkiye’de görülen pandemi Tıp Eğitiminde zorunlu bazı değişikliklere yol açtı. Pandemi şartlarına uyum için çevrimiçi eğitim yaygın olarak kullanılmaya başladı. Bu süreçte Tıp Fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi eğitime yönelik tutumları merak konusu oldu.

Amaç: Tıp Fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme ve çevrimiçi tıp eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Yurdal ve arkadaşları (2021-Turkish Online Journal of Distance Education, 22 (3) , 310-325) tarafından geliştirilen ‘Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Online Öğrenmeye Yönelik Tutum Ölçeği’ ile cinsiyet ve bulunduğu dönemi değerlendiren anket uygulandı. Ölçek 22 maddeden ve iki alt faktörden oluşan beşli likert yapıdan oluşmaktadır. İlk 11 madde online eğitime, ikinci 11 madde ise online Tıp eğitimine yönelik tutumu değerlendirmektedir. Her iki alt faktör için alınabilecek puanlar; 11-55 arasındadır. Düşük puanlar online eğitime karşı olumsuz tutumu, yüksek puanlar ise olumlu tutumu göstermektedir.

Etik kurul onayı ve gerekli izinler alındıktan sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerine uygulanan çalışmaya gönüllü olan 342 Tıp Öğrencisi katılmıştır. Elde edilen veriler tanımlayıcı istatistiksel analizler ve karşılaştırma testleri ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Tıp Fakültesi öğrencilerinin çevrimiçi eğitime karşı nispeten olumlu (en düşük ortalama 2.35 ve en yüksek ortalama 3.88) çevrimiçi Tıp eğitimine ise nispeten olumsuz (en düşük 1.36, en yüksek 2.91) tutum geliştirdikleri tespit edildi. Çevrimiçi Tıp eğitimine yönelik maddelerden en olumsuz tutumu ‘acil tıp uygulamaları online öğretilir’ maddesi (ortalaması 1.36) alırken; en olumlu tutumu ‘derslerle/stajlarla ilgili ders notlarına erişim hekim yetiştirmede idealdir’ maddesi (2.91) aldı. Online eğitime yönelik maddelerden ise en olumsuz tutumu alan madde (2,35) ‘sınıf arkadaşlarımla online eğitim almaları için onları teşvik ederim’ olurken; en olumlu madde (3.88) ise ‘Dersler/stajlarla ilgili ders notlarına online erişim bana kendimi özgür hissettirir’ oldu.

Cinsiyete göre online eğitime ve online tıp eğitimine yönelik tutumda anlamlı farklılık tespit edilmedi ($p>0.05$).

Öğrenim görülen döneme göre online eğitime yönelik tutumda anlamlı farklılık tespit edildi ($p<0.05$). Anlamlı farklılık hangi grup ya da gruplar arasında olduğu nonparametrik Dunn testi ile test edildi. Dönem I öğrencileri Dönem III, IV, V ve VI’dan daha olumsuz tutuma sahiptir. Dönem II öğrencileri Dönem III, IV, V ve VI’dan daha olumsuz tutuma sahiptir. Öğrenim görülen döneme göre online tıp eğitimine yönelik tutumda anlamlı farklılık tespit edilmedi ($p>0.05$).

Sonuç: Tıp Fakültesi öğrencileri için çevrimiçi eğitimin olumlu ve olumsuz tarafları vardır. Öğrencilerin beceri kazanılan eğitimlerde çevrimiçi eğitime olumsuz tutum geliştirdiği gözlenirken mevcut şartlarda bu modellerle öğrenim hedeflerine ulaşması da mümkün görünmemektedir. Bazı eğitimlerin çevrimiçi olmasına olumlu tutum geliştiren öğrencilerin bu tutumunda sistemi daha iyi kullanmasının ve bağımsız hissetmesinin yol açtığı düşünülebilir. Öğrenme stillerinin değişmeye ve gelişmeye açık olması yeni eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi ile online eğitimlerin kalitesinin artırılması gerekir. Covid-19 nedeniyle çevrimiçi eğitim Tıp eğitiminde önemli düzeyde kullanılmak zorunda kaldığından, gelecekte kullanılması gerekebileceğinden ve avantajlarından dolayı tartışılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Dönem I ve II öğrencilerinin diğer dönem öğrencilerine göre çevrimiçi eğitime daha olumsuz tutum göstermesi ayrıca araştırılması gereken bir durumdur. İlk dönemlerin eğitime daha bağımlı, sonra ki dönemlerin biraz daha bağımsız olmasının rolü nedir?

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, uzaktan eğitim, tutumlar

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Anksiyete Düzeylerine Bir Bakış

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: COVID-19 pandemisi küresel çapta sağlık sistemlerinin sınırlarını zorlamış, sağlık alanının yanı sıra eğitimi de oldukça olumsuz etkilemiştir. Pandemi, Yüksek Öğretim Kurumunu hızlı ve kritik kararlar vermeye zorlamış, yaşanan süreç tıp eğitimindeki geleneksel uygulamaların yerlerinin uzaktan eğitime bırakılmasına neden olmuştur. Tıp eğitimi global olarak ilk defa tam zamanlı uzaktan eğitim ile sürdürülmek zorunda kalmış öğrenciler fakültelerinden uzakta pratik uygulamaların yapılamadığı bir eğitim döneminden geçmiştir. Salgınların küresel ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri bilinmektedir. Pandeminin ruh sağlığını etkileme potansiyeli, uzun süreli karantina süresi depresyon, anksiyete, uykusuzluk, sinirlilik ve travma sonrası stres semptomlarının yaygınlığını artırabileceğinden halk sağlığı açısından önemlidir. Önümüzdeki yıllarda karşılaşılması muhtemel pandemilerde tıp eğitimi süreçlerine hazırlanmak için geleceğin hekimlerinin pandemiden nasıl etkilendiklerinin bilinmesi önemlidir.

Amaç: Bu çalışmada pandeminin tıp öğrencilerinin anksiyete düzeylerine olan etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Etik kurul onayı alınan ve 2020 mayıs ayında gerçekleştirilen çalışmaya Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 1,2,3,4 ve 5 öğrencileri katılmıştır. Uzaktan eğitim merkezi kullanılarak çevrim içi gerçekleştirilen ankette Koronavirüs Anksiyete Ölçeği (KAÖ), demografik bilgiler ve 5'li likert tipi 7 soru bulunmaktadır. Anketlerin analizinde "kesinlikle katılıyorum" ifadeleri "katılıyorum" ifadelerine; "kesinlikle katılmıyorum" ifadeleri "katılmıyorum" ifadelerine dâhil edilmiştir. Öğrencilerin koronavirüse bağlı anksiyete düzeyleri incelenirken ölçeği geliştiren araştırmacının 'risk altındaki veya anksiyeteli grupları tararken ≥ 9 'luk kesme puanını sabit tutulması' ile ilgili önerisi dikkate alınmıştır. Tıp öğrencilerinin normalde eğitimlerini sürdürdükleri hastane ortamlarının salgında öğrenciler ve sağlıkçılar için için riskli alanlar olduğu düşünülerek kesme değeri ≥ 9 puan olarak belirlenmiştir. Bu ölçeklendirme biçimi DSM-5'in kesişen belirti ölçeği ile tutarlıdır. KAÖ toplam puanı ≥ 9 , olması koronavirüs ile ilişkili işlevsiz anksiyeteyi göstermektedir.

Bulgular: Çalışmaya %51'i kadın, %49'u erkek 1273 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %21.7'sinin KAÖ toplam puanı ≥ 9 'dur. Bu öğrencilerin % 60.4'i kadın olup bu fark anlamlıdır. Pandemi sırasında henüz tıbbi derslerle tanışmamış 1. Dönem öğrencilerinin %86.1'inin KAÖ toplam puanı < 8 dir. Dönemler ilerledikçe D2:%28,5, D3: %18,14, D4:%29,1, D5:%18.4 olarak ≥ 9 ölçek puanlarının izlendiği görülmüştür. Öğrencilerin %81.1'i okuldan ayrı olmanın eğitim süreçlerini olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Bu oran KAÖ ≥ 9 olan öğrencilerde %90, < 8 olan öğrencilerde ise %78.9 olup iki değişken arasında Pearson Ki-Kare analizine göre anlamlı fark vardır ($p < 0,00$). Ailesinin sağlığı konusunda endişe edenler ile KAÖ puanı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki izlenmiştir. %19.9 öğrencinin ailesinde covid olgusu saptanmıştır. KAÖ puanı ≥ 9 puan öğrencilerde bu oran %37.3, < 8 olan öğrencilerde ise %14.5 olup aralarında fark anlamlıdır. Ailesinde covid olanlarda anksiyete düzeyinin arttığı düşünülmüştür. Pandemi sürecinde öğrencilerin %31'i seçtikleri meslek konusunda endişe duymuştur. Mesleğinden endişe duyma oranı KAÖ ≥ 9 puan alan öğrencilerde %46, < 8 olan öğrencilerde ise %27'dir. Bu verilerin arasında Pearson Ki-Kare nalizine göre anlamlı fark vardır. Pandemi sonrasında hedefledikleri uzmanlık dalını değiştirmeyi istemeyenlerin oranı %67.6'dır. Değiştirmeyi isteyenlerin %17.65'i KAÖ ≥ 9 puan üzerindeki öğrencilerden, %8.65'i < 8 olan öğrencilerden olup aralarındaki fark anlamlıdır.

Sonuç: Pandemi sürecinde öğrencilerin %21,7'si disfonksiyonel anksiyete bulgularıyla karşılaşmış eğitim ortamından uzakta kalmaları, ailelerinde vakaların bulunması anksiyete düzeylerini arttırmıştır. Anksiyete yaşayan öğrenciler eğitim gördükleri meslek dalını sorgulamış, uzmanlık dalı ile ilgili değişiklik düşünmüştür. Bu veriler ışığında fakültemizde psikososyal rehberlik ve danışmanlık birimi kurulmuş, uzaktan eğitim boyunca çevrim içi görüşmeler yapılmış, akademik danışmanlık yeniden yapılandırılmış, psikiyatri anabilim dalı çeşitli grup etkinlikleri gerçekleştirmiştir.

Anahtar Kelimeler

pandemi, koronavirüs anksiyete ölçeği, tıp eğitimi, işlevsiz anksiyete

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Dijital Vatandaşlık Algılarının İncelenmesi: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği

Ali Tamer Akçay

aliakçay@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi

Muhammed Fatih Bican

fatihbican96@gmail.com, TEPDAD

Barış Sezer

barissezer@hacettepe.edu.tr, Hacettepe Üniversitesi

Dijital vatandaşlık, bilgi ve iletişim kaynaklarını kullanırken eleştirebilen, çevrimiçi yapılan davranışların etik sonuçlarının farkında olan, teknolojiyi başkalarına zarar vermeyecek şekilde kullanabilen, internet ortamında iletişim hakkını kullanan, yaptığı paylaşımlarında ve işbirliğinde doğru tutumu sergileyen ve başkalarını da bu yönde teşvik eden vatandaş olarak tanımlanabilir. Özellikle pandemi sırasında/sonrasında fakültelerde e-öğrenme ortamlarının oldukça yoğun kullanılması bu kavramın yükseköğretimde önemini artırmıştır.

Bu bağlamda bu araştırmanın amacı tıp fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin dijital vatandaşlığa yönelik algılarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırma tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu Dönem 1, 2 ve 3'de öğrenim gören 578 öğrenciden oluşmuştur. Veriler; Kişisel Bilgi Formu ve Kuş vd. (2017) tarafından geliştirilen Dijital Vatandaşlık Ölçeği ile elektronik yoldan toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS 22.0 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

Araştırmada Dönem 1'de öğrenim gören öğrencilerin dijital vatandaşlık algı düzeylerinin orta, Dönem 2 ve 3'de öğrenim gören öğrencilerin ise yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin dijital vatandaşlık algı düzeyleri ile cinsiyet, yaşanan yer değişkenlerine göre anlamlı bir ilişki bulunmazken, internet kullanım süresi ve dönem değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği fakültede verilen Bilgi Okuryazarlığı dersinin (araştırmanın gerçekleştirildiği zaman aralığında Dönem 1 bu dersi henüz almamıştır), Dönem 2 ve 3'de yer alan çalışma grubunun yüksek algı düzeyine sahip olmalarına etki etmiş olabileceği düşünülmektedir. Dijital vatandaşlık konusunun doğrudan ya da dolaylı olarak yer aldığı derslerin eğitim programına entegre edilmesi, hekim adaylarının bu doğrultuda yeterliklerinin artırılmasına destek sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler

dijital vatandaşlık, e-öğrenme, hekim adayları

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Mevcut Eğitim Ortamı Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Haşim Karakuş

drhasimkarakus@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Veysel Ergin

veysergin12@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Ayşe Melike Taşkın

aysemtnskn@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Melik İçli

melikadkins1905@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Fatma Nur Zerdali

nurzerdali98@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Ayşe Aydın

aayse.aaydin12@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Giriş: Yaşama hakkı ve sağlık hakkı insanlığın en temel hakkıdır. Tüm insanlığın sağlıklı bir yaşamla hayatlarını sürdürebilmeleri için çaba sarf eden sağlık çalışanlarının iyi eğitilmesi ve kendi eğitimleri hakkındaki görüşleri önemlidir. Tıp eğitiminde etkili ve yetkin olmayı amaçlıyorsak öğrencilerin şikâyet ve beklentilerinin incelenmesinin faydalı olacağı ve bunun düzen ve süreklilik içinde yapılmasının zorunluluğuna literatürde yer verilmiştir. Bu bağlamda mevcut eğitim ortamının değerlendirilmesi amacıyla bu çalışma planlanmıştır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin mevcut eğitim ortamı hakkındaki düşüncelerini değerlendirmektir.

Yöntem: Dundee Mevcut Eğitim Ortamı Değerlendirme Ölçeği (DREEM-TR) dönem 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 öğrencilerine uygulanmıştır. Ölçek, öğrencilerin; öğretme, eğiticilerle, kendi akademik becerileriyle, öğrenme iklimiyle ve sosyal çevreyle ilgili algılarını ölçmek üzere oluşturulmuş 5 faktör altında toplanan 43 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte beşli likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Alınabilecek en düşük puan 43 iken en yüksek puan 215'tir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, bireylerin eğitim ortamlarına ilişkin olumlu bir algıya sahip olduklarını gösterirken ölçekten alınan düşük puanlar ise bu algının olumsuz olduğuna işaret etmektedir.

Bulgular: Çalışmaya toplam 218 (114 E, 104 K) öğrenci katılmıştır. Dönem 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 öğrenci sayıları sırasıyla 30, 30, 64, 31, 32 ve 31'dir. Katılımcıların yaş ortalaması 21.82 ±2,31 ve ölçekten aldıkları ortalama puan 134,62±21,94'tür. Erkek ve kadın öğrencilerin ölçek ortalama puanı sırasıyla 134.93 ve 134.28 olup toplam puan bakımından cinsiyetler arası istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p=0.827). Öğrencilerin dönemlerine toplam puan açısından baktığımızda dönem 1'den 6'ya sırasıyla 133.03, 138.57, 136.8, 129.9, 137.81 ve 129.26'dır. Dönemler arası toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur (p=0.336).

Sonuç ve Öneriler: Mevcut eğitim ortamı hakkında uygulanan ölçekten alınan ortalama puan, öğrencilerin eğitim ortamlarına ilişkin algılarının "orta" düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu sonuçların yöneticilerce dikkate alınıp eğitim ortamının iyileştirilmesi yönünde çalışmalar yapılmasına katkısının olması beklenebilir. Bu iyileştirme çalışmaları daha kaliteli bir eğitim ortamı ve dolayısıyla daha iyi yetişmiş hekimlerin mezun olmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, DREEM-TR, eğitim ortamı

Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Yönetim Sistemi Etkileşimlerinin Kümeleme Analizi ile İncelenmesi

Alper Bayazıt

alperbaya@gmail.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Özgür Demir

ozgdemir@ankara.edu.tr, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

İpek Gönüllü

zipgonullu@yahoo.com, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Covid-19 Pandemisi ile öğretim materyalleri ve etkinlikleri öğrenme yönetim sistemlerine aktarılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin; çevrimiçi canlı derslere katılmaları, ders kayıtlarını izlemeleri, içerikleri düzenli olarak takip etmeleri, çevrimiçi ödevleri zamanında yüklemeleri, harici linkleri ziyaret etmeleri beklenmektedir. Ancak bu süreçte öğrencilerin nasıl davrandığı, içerikler ile hangi etkileşimlere girdikleri ve etkileşim açısından hangi öğrenci profillerinin olduğu bilinmemektedir. Öğrenci profillerinin belirlenmesi; benzer davranışa sahip öğrencilerin tespit edilerek bireyselleştirilmiş öğrenme ortamlarının oluşturulmasını ve düşük başarıya sahip öğrencilerin gösterdiği ortak örüntülere yönelik eğitsel müdahalede bulunulmasını sağlayabilmektedir. Bu nedenle profil oluşturma, farklı öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlanan akıllı öğretim sistemlerine geçişin merkezindedir ve farklı öğrenci gruplarının özellikleri ile davranışlarını belirlemeyi amaçlar. Öğrenci profili oluşturma çalışmalarında yaygın olarak kullanılan denetimsiz makine öğrenmesi yöntemleri (kümeleme); veri setinde yer alan bireyler arasındaki benzerlikleri, bireylere ait özelliklerden yola çıkarak belirlemekte ve veri setini az sayıdaki özel gruplara ayırmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı; tıp fakültesi öğrencilerinin öğrenme yönetim sistemi etkileşim verilerinin kümeleme analizi ile incelenerek öğrenci profillerinin tespit edilmesidir. Ek olarak; elde edilen öğrenci kümeleri arasında etkileşim verileri ve ders başarı puanları açısından farklılıkların incelenmesi ile öğrenci profillerine ait özelliklerin belirlenmesi de amaçlanmaktadır.

Yöntem: Tıp Fakültesi Dönem 3 öğrencilerinin “Vücut Yapı ve İşlev Bozuklukları Bilgisi” dersi kapsamında, Moodle Öğrenme Yönetim Sisteminde Aralık 2020 ile Haziran 2021 arasında kaydedilen yaklaşık bir milyon satırlık log verisi analiz edilmiştir. İlk veri ön-işleme aşamasında dersi alan toplam 382 öğrencinin etkileşim verisi; oturum sayısı, geçirilen süre, ziyaret edilen benzersiz gün sayısı, ödev görüntüleme ve yükleme sayısı, sanal sınıf oturum açma sayısı gibi 13 adet değişkene dönüştürülmüştür. Oluşturulan 382 satır ve 13 sütunluk veri setinde sayısal değişkenlere z-puanı standardizasyonu uygulanmıştır. Veri seti, R istatistiksel analiz programında K-Ortalamalar (K-Means) ve Bulanık C-Ortalamalar (Fuzzy C-Means) kümeleme analizleri ile incelenmiştir. Klasik ve alternatif yaklaşımlar içeren bu algoritmalarda ideal küme sayısı iki olarak bulunmuştur. K-Ortalamalar algoritmasının iyi performans göstermemesi nedeni ile Bulanık C-Ortalamalar algoritmasının ürettiği küme sonuçları incelenmiştir. R programında “fclust” paketi ile elde edilen kümeleme sonuçlarına göre birinci kümede 279, ikinci kümede ise 103 öğrenci yer almıştır.

Bulgular: İki kümede yer alan öğrenciler arasında; kullanılan etkileşim değişkenleri açısından anlamlı farkın olup olmadığı test edilmiştir. Değişken çiftlerinin normal dağılım varsayımlarını karşılamaması nedeni ile Mann Whitney-U Testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar, ikinci kümede yer alan öğrencilerin tüm değişkenler açısından “yüksek etkileşim” gösterdiğini kanıtlamıştır. Ek olarak; bu kümelerde yer alan öğrencilerin çevrimiçi uygulanan dönem sonu teorik sınav puanları ve Nesnel Yapılandırılmış Uygulama Sınavı (NYUS) puanları karşılaştırılmıştır. İkinci kümede yer alan öğrencilerin NYUS puanları (Medyan=65), birinci kümede yer alanlara göre (Medyan=60) anlamlı olarak daha yüksektir, $U(N_{kume1}=279, N_{kume2}=103)=17334.00, z=3.102, p=.002$.

Sonuç: Araştırma sonuçları; “yüksek etkileşim” gösteren öğrenci profillerinin, “düşük etkileşim” profiline sahip öğrencilere göre NYUS sınavında daha başarılı olduğunu göstermiştir. Ek olarak; Bulanık C-Ortalamalar algoritması, k-Ortalamalar algoritmasına göre başlangıç değerlerinden daha az

etkilenmesi ve “kesin aitlik” yerine “ait olma olasılığı” kullanması nedeni ile eğitsel veri setlerinde daha net bir bölümlenme yapabilmektedir.

Anahtar Kelimeler

öğrenci profili oluşturma, etkileşim verisi, kümeleme, makine öğrenmesi, tıp eğitimi

Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Gözünden Toplumun Sağlık Okuryazarlığı ve Mezuniyet Öncesi Eğitime Yönelik Öneriler: Nitel Bir Analiz

Bürge Atılğan

atilganburge@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı
Tülin Çoban

tulincoban87x@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Damla Özyürek

damlaozyurek@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Fahriye Has Akdağ

drfahriyehas@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Hülya Şirin

hulyasirin@yahoo.com, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Seçil Özkan

ozkans@gazi.edu.tr, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Sarp Üner

sarpuner@gmail.com, Lokman Hekim Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Hilal Özcebe

hilalozcebe@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı
Sevgi Turan

sevgigunalturan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı

Giriş-Amaç: Sağlık hizmetlerinin niteliğini etkileyen en önemli faktörlerden biri hekimle başvuran/hasta arasındaki iletişimidir; iletişimi etkileyen en önemli faktörlerden birisi de başvuran/hastanın sağlık okuryazarlık düzeyidir. Sağlık okuryazarlığı (SOY), “bireylerin sağlığını korumak, geliştirmek için bilgiye ulaşma, anlama, bu bilgiyi kullanma konusundaki bilişsel-sosyal beceriler ve motivasyon düzeyleri”dir. Başvuran/hastanın tanı ve tedaviye uyumunu etkileyen SOY düzeyinin, hekim tarafından değerlendirilmesi ve iletişim sırasında SOY düzeyinin göz önüne alınması gerekmektedir. SOY’a ilişkin tıp eğitimi programları geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla yürütülen Erasmus+ yükseköğretimde stratejik ortaklık Avrupa Birliği Projesi’nin (HELEM-EU) alt amaçlarından biri; sağlık hizmet sunumunda başvuranın SOY düzeyinin değerlendirilmesi ve bu doğrultuda öğrencilerin etkin sağlık iletişimi kurma becerisinin geliştirilmesine yönelik öğretim üyelerinin önerilerinin belirlenmesidir. Bu bildiri, proje kapsamında Hacettepe Üniversitesi’nde yürütülen araştırmanın bulguları sunulacaktır.

Gereç-Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle farklı anabilim dallarından 20 öğretim üyesi belirlenmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme tekniği ile çevrimiçi olarak 4 Mayıs-6 Haziran 2021 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Görüşmelerin ses kayıtları çözümlenerek yazılı hale getirilmiş ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırma için, proje koordinatörlüğünün yürütüldüğü Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan onay (Tarih: 23.3.2021 Sayı: E-77082166-604.01.02-59610) alınmıştır.

Bulgular: Çalışmada sekizi dahili; sekizi cerrahi ve dördü temel bilimlerden altı profesör, beş doçent, beş doktor öğretim üyesi ve dört öğretim görevlisine ulaşılmıştır. Görüşmecilerin yaşları 32-62 arasında değişmekte olup 12’si kadındır.

SOY düzeyini anlama ve etkin sağlık iletişimi kurma bağlamında en sık ifade edilen hekim yeterlikleri “iletişimci”, “alanında uzman olma” ve “etik ilkeler doğrultusunda hareket etme”dir. Bir katılımcı hekimin hastanın SOY düzeyini belirleyebilme becerisine sahip olmasının önemine dikkat çekmektedir: *“Bence hastanın okuryazarlığının tespit edebilme yeteneğine hakim olmalı sahip olmalı, bu bir kazanılmış beceri olmalı. Buna yönelik de kendi verdiği cevapların, kendi verdiği tatmin edici cevapların gerçekten hani karşı taraf tarafından algılanabilir olduğunun gösterilmesi. (Erkek, Doçent)”*

Tıp eğitimi programlarına öneriler kısmında yapılandırılmış eğitim programlarının önemi vurgulanmış, klinik öncesi dönemde başlayıp staj süreçlerinde klinik uygulamalarla devam eden entegre bir yapı ve mezuniyet sonrasında sürekli mesleki gelişim etkinlikleri ile programın devamlılığının sağlanması önerilmiştir. Uygulamalı, etkileşimli, öğrenen merkezli küçük grup etkinlikleri ve klinik uygulamalar en sık dile getirilen öğretim yöntemleriyken, eğitici merkezli yöntemlerin katkı sağlamayacağı belirtilmiştir: “...eğitici merkezli sunuş yoluyla olan bir eğitim yapılamaz. Dolayısıyla küçük gruplar halinde dediğim gibi rol yapma, drama eğitimleri yönündeki eğitimler olması gerekiyor.” (Erkek, Öğr.Gör.Dr)

İçerik ile ilgili olarak zengin öneriler geliştirilmiştir. Etkili iletişim kurma, zor durumlarda iletişim ve tıp sosyolojisi (aşı karşıtlığı, yöresel dil, kültürel farklılıklar, vb.), psikoloji, kriz yönetimi, SOY’un önemi ve değerlendirme yöntemleri öncelenen başlıklardır. Ölçme-değerlendirme başlığında en çok belirtilen temalar ise “geribildirim” ve “performans değerlendirme” olmuştur: “... nitelikli geri bildirim, durumlarla ilgili öğrenci ve akranlarıyla birlikte değerlendirmelerin çok daha değerli olduğunu düşünüyorum...” (Erkek, Profesör) “... hasta okuryazarlığının değerlendirilmesi ve buna uygun aksiyon alınıp alınmadığı ile ilgili becerinin kazanıldığına tespiti gerçekleştirilebilir...” (Kadın, Öğr.Gör.Dr.)

Sonuç: Çalışmamızda SOY düzeyini anlama ve ona uygun iletişim yollarını belirleme yeterliklerinin temelinde etkili sözlü ve yazılı iletişim, empatik yaklaşım, etik değerler ve hekimin eğitici/danışman rolü öne çıkmaktadır. Tıp eğitimi programlarında; özellikle SOY düzeyini anlama ve ona uygun iletişim becerilerinin geliştirilmesi için, mevcut iletişim eğitimlerinin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, SOY düzeyini anlama, hekim yeterlikleri, tıp fakültesi öğretim üyesi, nitel araştırma

Tıp Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci Devamsızlığına İlişkin Görüşleri ve Çözüm Önerileri

Özlem Coşkun

drozlemcoskun@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Zeynep Baykan

zbaykan@erciyes.edu.tr, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Özlem Mıdık

dromidik@gmail.com, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Yeşim Senol

yysenol@gmail.com, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp AD

Ayşe Hilal Batı

hilal.bati@ege.edu.tr, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Ayşen Melek Aytuğ Koşan

aysenay1@yahoo.com, Onsekiz Mart Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi AD

Giriş: Tıp eğitiminde eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi, öğrencilerin etkinliklere etkin katılımcı olmasına bağlıdır. Devamsızlık, istenmeyen bir öğrenci davranışı olarak görülmekte ve bir problem olarak gündemde yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı tıp fakültesi öğretim üyelerinin, öğrenci devamsızlığı ile ilgili görüşlerini/algılarını ortaya koymak ve çözüm önerilerini sunmaktır.

Metot: Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma, altı tıp fakültesinde yürütülmüştür. Anketler online olarak doldurulmuştur. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm çokta seçmeli sorulardan, ikinci bölümse açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümdeki açık uçlu soruların cevaplarından niteliksel değerlendirme yapılarak devamsızlıkla ilgili altı tema belirlenmiştir.

Bulgular ve Tartışma: Çalışmaya katılan 385 öğretim üyesinin 223(%57,9)'ü profesör, 101(%26,2)'i doçent, 61 (%15,8)'i doktor öğretim üyesi unvanını taşımaktadır. Katılımcıların 120(%31,2)'si temel, 184(%47,9)'ü dahili ve 80(%20,9)'i cerrahi bilimlerde görev yapmaktadır. Öğretim üyelerinin 167(%43)'si öğrencilik hayatlarında hiç devamsızlık yapmadıklarını, 199(%51,7)'u bazen devamsızlık yaptıklarını söylerken 19(%4,9)'u çoğunlukla devamsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretim üyelerine göre hastalık en önemli devamsızlık neden olarak görülürken, derse gelme veya gelmeme arasında bir fark görmemesi, devamsızlığa yönelik yaptırım olmaması, öğrencinin disiplinsizliği ve öğrencinin başka yollardan da ders notlarına ulaşabilmesi ilk beş sırada yer almaktadır. Öğretim üyelerinin %64(248) teorik dersler için, %92,4(356)'i ise pratik dersler için devamın zorunlu olması gerektiğini düşünürken %58,4'u ise devamsızlığın yıllar içinde arttığını düşünmektedirler. Bu durumu %47,7(173) eğitim sistemi nedeniyle olduğunu ifade etmektedir.

Öğretim üyelerinin ders devamsızlığının nedenleri ve çözüm önerilerine yönelik düşünceleri altı tema altında toplanmıştır:

TEMA 1- Engelleme/ Özendirici yaptırımlar

Öğretim üyeleri kendi deneyimleri çoğunlukla derslere düzenli devam etme yönünde olduğu için derslere devamsızlığı sıklıkla olağan karşılamamakta, ders devamsızlığını engelleme ya da devamı artırmaya yönelik özendirici öneriler getirmektedir. Öğrencileri derslere devam konusunda motive etmeye yönelik az sayıda da olsa özendirici öneriler de vardır.

Bu temada öneriler iki grupta ele alınabilir:

1. Düzenleyici öneriler
2. Engelleme öneriler

TEMA 2- Eğitim programı, eğitim yöntem ve teknikleri, eğitim ortamları ve altyapının geliştirilip iyileştirilmesi

Derslere devamsızlığın en önemli nedeni olarak öğrenci sayılarının yüksekliği ve dolayısıyla eğitim ortam ve altyapılarının yetersizliği gösterilmektedir.

Bu temada öneriler iki temel başlıktan oluşmaktadır:

1. Eğitim programı ve yöntem- tekniklerinin geliştirilip iyileştirilmesi
2. Eğitim ortamları ve altyapısının geliştirilip iyileştirilmesi

TEMA 3 - Profesyonel değerler

Öğretim üyelerinin görüşleri öğrencilerin eğitimin en önemli paydaşı olarak sorumluluk üstlenmesi gerektiğine odaklanmaktadır.

Öğretim üyeleri öğrencilerin derslere devam etmeleri konusunda bilinçlendirilmesine yönelik mekanizmaların kullanılmasını önermektedir. Aksi bir görüş olarak da sorumluluğun öğrencide olduğu ve kültürel-etik değerlerin kaybı ile sorumluluk sorunu yaşandığı vurgulanmaktadır.

TEMA 4: Ölçme değerlendirme yöntemleri

Ölçme ve değerlendirme teması ile ilgili derste anlatılan konulardan soruların sorulması, sınavların ayırt edici olması, çeşitliliğin artırılması, çıkmış soruların sorulmaması ve farklı sınav yöntemlerinin kullanılması gerektiği yönünde yorumlarda bulunmuştur

TEMA 5: Eğiticilerin sunum becerileri

Öğretim üyelerinin ders anlatım tekniklerinin gelişimi, derslerde deneyim aktarımının olması, güncel bilgilerin sunulması ve değişen öğrenme kültürüne uyum sağlanması üzerinde durulmuştur. Öğretim üyelerinin üzerinde en çok durdukları yorum ders anlatım tekniklerinin gelişiminin sağlanmasıdır.

TEMA 6: Öğretim üyesi-öğrenci etkileşiminin sağlanması

Öğretim üyeleri devamsızlığın azaltılması için öğretim üyesi- öğrenci etkileşiminin artırılması için danışmanlık/ koçluk, öğrenciye geribildirim gibi artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Sonuç: Öğretim üyelerinin görüşleri açısından bakıldığında, öğrencilerin devamsızlığının dikkatle incelenmesi gereken bir sorun olduğu görülmektedir. Bu sorununun çözülebilmesi için bütüncül bir bakış açısıyla nedenlerin ortadan kaldırılmasına çalışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler

öğrenci devamsızlığı, tıp fakültesi öğrencileri, öğretim üyesi-öğrenci etkileşimi

Tıp Fakültesi Preklinik Dönem Öğrencilerinin Yeme Tutumları, Beden Memnuniyetleri ve Öz-Şefkatleri Arasındaki İlişki

Sinem Yıldız İnanıcı

yildiz.sinem@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Armina Aysu Suluk

arminasuluk@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Begüm Akçıl

bgm.akcil@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Defne Oral

hatdfn@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Doğu Mert Ersoy

d.mert200220@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Selen Ergül

selenergul22@gmail.com, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Yeme tutumu; kişinin beslenmeyle ilgili düşünce, davranış ve duygularını meydana getiren yönelimdir. Beden memnuniyeti, bireyin var olan beden ölçülerine ve algıladığı kusurlarına rağmen, bedenine ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip olması, medyanın sunduğu gerçekçi olmayan idealleri reddederek sağlıklı bir yaşam tarzıyla bedenini koruması ve ona özen göstermesi olarak tanımlanır. Öz-anlayış ise günümüz insanların kendileriyle ilgili süreç ve duygularının ben merkezli anlayışlarına kavramsal bir alternatif sunan önemli ve ölçülebilir bir niteliktir. Tıp eğitiminin yorucu ve stresli olduğu düşünüldüğünde fakültede okuyan bireylerin yeme tutumlarının araştırılması, kendilerine ve bedenlerine bakış açılarının irdelenmesi tıp eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisinin görülmesine oldukça katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada, MÜTF pre-klinik dönem öğrencilerinin yeme tutumları, beden memnuniyetleri ve öz-anlayışları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek hedeflenmiştir.

Yöntem: Araştırma evrenini, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi pre-klinik öğrencileri (n=700) oluşturmaktadır. Güven aralığı %95 alınarak belirlenen örneklem boyutu 249 kişidir. Araştırma için hazırlanan anket online olarak örnekleme ulaştırılmıştır. Anketi demografik soruların yanında kontrolsüz yemek yeme, duygusal yemek yeme, bilinçli olarak yemek yemeyi kısıtlama ve açlığa duyarlılık alt boyutlarını içeren 3 Faktörlü Yeme Ölçeği; genel beden memnuniyeti, beden imajına yatırım alt boyutlarını içeren Beden Memnuniyeti Ölçeği ve Öz-Şefkat Ölçeği oluşturmaktadır. Veriler üstünde frekans analizi, ortalama, standart sapma ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Karşılaştırmalı analizler için anlamlılık değeri $p<.05$ olarak alınmıştır.

Bulgular: Çalışmaya %40.2 (n=106) erkek, %59.8 (n=158) kadın olmak üzere toplam 264 kişi katılmıştır. Katılımcıların %30.7'si (n=81) 1. sınıf, %38.6'sı (n=102) 2. sınıf ve %30.7'si (n=81) 3. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcıların beden kitle indeksi (BKİ) Dünya Sağlık Örgütü kriterlerine göre sınıflandırılmıştır. Sadece, pre-obezite durumunda olma cinsiyetler arasında fark göstermiştir ve erkeklerin oranı (%23) kızlardan (%11) daha yüksektir. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar beslenme durumları kategorilerine göre karşılaştırılmıştır. Buna göre, duygusal yeme ($F(3,254)=4.68$, $p=.003$), açlığa duyarlılık ($F(3,254)=2.65$, $p=.049$) ve genel beden memnuniyeti ($F(3,254)=2.71$, $p=.046$) puanları beslenme durumuna göre farklılık göstermiştir. Duygusal yeme için, zayıf ($\bar{x}=5.82$, $SD=2.28$) grubu hem pre-obezite ($\bar{x}=7.97$, $SD=2.90$) hem de obezite ($\bar{x}=8.54$, $SD=2.50$) gruplarından daha düşük puan almıştır. Açlığa duyarlılık boyutu ise zayıf ($\bar{x}=7.08$, $SD=2.29$) ve normal ($\bar{x}=8.92$, $SD=3.19$) grup arasında farklılaşmıştır. Genel beden memnuniyeti ise normal ($\bar{x}=26.65$, $SD=6.07$) ve pre-obezite ($\bar{x}=23.92$, $SD=6.51$) arasında fark göstermiştir. Beslenme durumu grupları, sigara ve alkol kullanma durumları ve en az bir travma yaşamış olma durumlarının dağılımı açısından anlamlı farklılık göstermemiştir ($p>.05$).

Sonuç: Katılımcıların beslenme durumları duygusal yeme, açlığa duyarlılık ve genel beden memnuniyeti ile ilişkilidir. Pre-obezite ve obezite gruplarındaki katılımcıların zayıf katılımcılara kıyasla duygusal yemeye daha yatkın olmaları, duygu yönetimi ve stresle başa çıkma konularında bu grupların eğitim

sistemi içinde desteklenmeleri önleminin alınabileceğini düşündürmektedir. Beden algısını, beden farkındalığını geliştirici uygulamalar ile öğrencilerin zihin-beden bütünlüğü ve yeme davranışı özelinde kendini düzenleme becerilerinin kazandırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler

obezite, beden imajı, farkındalık

Tıp Fakültesinden Mezun Öğrencilerin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Değerlendirmeleri

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Gül Saygan

dudugul.saygan.03@gmail.com, Van İl Sağlık Müdürlüğü Çatak Devlet Hastanesi

Ali İhsan Güngör

aligungor84@hotmail.com, Van İl Sağlık Müdürlüğü, SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Giriş: Tıp fakültesinden yeni mezun öğrencilerin eğitim öğretim hayatlarından mesleki hayata yeni geçtikleri aşamada; hem aldıkları eğitimi hem de mesleki yeterlik bakımından kendi kazanımlarını değerlendirmelerinin, eğitimle ilgili karar süreçlerine katkısı olacağı düşünülmektedir.

Amaç: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi 2020-2021 eğitim öğretim yılında mezun olmuş öğrencilerin aldıkları eğitim sürecinde; pratisten hekimlik becerileri, tıbbi ve cerrahi girişimleri uygulama sayıları ile öğrencilerin kendilerini ve eğitim ortamını değerlendirmelerini sağlamak amaçlanmıştır.

Yöntem: Fakültemizin yeni mezun öğrencilerine Öğretim üyeleri, yönetim, eğitim programları ve olanaklarına ilişkin 4; pratisten hekimlik becerileri ile ilgili olarak kendi kendilerini değerlendirecekleri 11; tıbbi ve cerrahi girişimleri uygulama sayılarına ilişkin 21 olmak üzere toplam 36 soru yöneltilmiştir. Elde edilen bulgulara ait tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde olarak hesaplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya yaş ortalaması 24.72 olan 166 mezun öğrenci (%58.4 erkek, %41.6 kız) katılmıştır. Öğretim üyelerine karşı kötü ve iyi düşüncelere sahip olduğunu ifade eden öğrencilerin yüzdesi neredeyse birbirine eşittir (sırasıyla 15.1, 15.7). Pratisyen hekimlik becerileri ile ilgili olarak iletişim kurma becerisinde çok iyi ve iyi olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi sırası ile 52.4 ve 22.9, anamnez almada sırasıyla 57.8 ve 22.9, fizik muayene de ise 56 ve 18.1'dir. Laboratuvar işlemlerinde kendini orta ve üzeri seviyede düşünen öğrencilerin toplam yüzdesi 87.3, laboratuvar yorumlamada 87.3, tıbbi ve cerrahi girişimde 83.7, reçete düzenlemede 94.6, adli hekimlikte 68.6, çevre sağlığında 88, personel yönetiminde 77 ve resmi yazışma becerilerinde 57.8'dir. Öğrenciler diğer becerilere göre kendilerini en çok resmi yazışmalar ve adli hekimlik konusunda yetersiz hissetmektedirler (28.9 ve 25.9). Resmi yazışma becerisi konusunda çok iyi olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi 6.6 olup en düşük yüzdedir. Laboratuvar yorumlamada çok kötü olduğunu düşünen öğrenci yüzdesi 0 iken reçete düzenlemede 0.6'dır. Tıbbi ve cerrahi girişimleri uygulama sayıları incelendiğinde ise ankete katılan öğrenciler arasında tansiyon ölçmeyen öğrenci yoktur. Öğrencilerin %44,6'sı 50'den fazla tansiyon ölçmüştür. Beden derecesi alma konusunda öğrencilerin çoğunluğu (%36.7) 50'den fazla kez uygulama yapmıştır. Vajinal muayene uygulamasında öğrencilerin çoğunluğu (%33.1) 1-4 kez uygulama yapmıştır. Rektal muayene yapmayan öğrenci yüzdesi yok denilecek seviyededir (%0,6). İntramuskuler enjeksiyon, İntravenöz enjeksiyon, Subkutan enjeksiyon, Kan alma ve Nazogastrik sonda uygulamalarını 1-4 kez yapan öğrencileri yüzdesi sırası ile 32.5, 35.5, 36.1, 35.5 ve 32.5'dir. İntradermal enjeksiyon uygulamasını hiç yapmayan öğrenci yüzdesi 41'dir. Öğrencilerin çoğunluğu üriner katater uygulamasını 10-49 kez uygulamıştır (%35.5). Lomber ponksiyon uygulaması tüm uygulamalar arasında en fazla yapılmamış olan uygulamadır (%87.3). Dikiş alma (dikiş almayan öğrenci yoktur), dikiş atma (dikiş atmamış öğrenci yüzdesi %5,4'dür) ve pansuman yapma (pansuman yapmayan öğrenci yoktur) uygulamaları konusunda stajlarda uygulamalar fazlaca yapılmaktadır. Kardiyopulmoner resusitasyon uygulamasını 50'den fazla kez yapan öğrenci yüzdesi 20,5'tir. Kulak yıkama uygulamasını hiç yapmayan öğrenci yüzdesi 74.7'dir

Sonuç: Mezun öğrencilerin temel hekimlik uygulama becerileri ile tıbbi ve cerrahi girişimleri ile ilgili; genel olarak kendilerini yeterli seviyede hissedip diğer becerilere göre resmi yazışma ve adli hekimlik gibi becerilerde yetersiz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu becerilere yönelik gelişim sağlayacak kararlarla beraber Lomber ponksiyon, İntradermal enjeksiyon ve Kulak yıkama gibi beceri uygulamalarının tüm öğrencilerce yapılarak mezun olmaları sağlanmalıdır. Bunun için öğrencilere

gelişim dosyası veya beceri uygulama sayılarını girdikleri karne gibi ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanması yönetime önerilmiş ve bu konuda çalışmalar başlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler

öz değerlendirme, temel hekimlik uygulamaları, tıp eğitimi

Tıp Öğrencilerinin Acil Uzaktan Öğretim ile İlgili Görüş ve Deneyimleri

Pınar Daylan Koçkaya

pinarkockaya@gmail.com, Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Yüksek Öğretim Kurumu, 13.03.2020’de COVID-19 pandemisi nedeniyle üniversitelerde yüz yüze eğitime ara verilmesine ve 2019-2020 eğitim döneminin uzaktan tamamlanmasına karar vermiştir. Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesinde 6.4.2020’den itibaren tüm dönemlerde eğitim programının tamamını kapsayacak şekilde senkronize çevrim içi dersler başlatılmıştır. Canlı dersleri izlemeyen öğrencilerin de ders kayıtları ile katılımları sağlanmıştır. Yaşanan bu salgın, tıp eğitiminde çevrimiçi öğretim platformlarının önemini, bariyerlerini, faydalarını değerlendirmek için bir fırsat sağlamıştır. Öğrenci deneyimleri; tıp eğitimi yöntemlerinin geliştirilmesi ve gelecekteki olağanüstü durumlara hazırlık için önemlidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı COVID-19 pandemisi sırasında tıp eğitimini kolaylaştırmak için kullanılan acil uzaktan öğretime dair tıp öğrencilerinin algılarını, deneyimlerini ve engelleri araştırmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikte olan ve etik kurul onayı alınan çalışma, 2020 Mayıs’ta öğrencilerin acil uzaktan öğretim sürecine dair tecrübe ve görüşlerinin sorulduğu 5’li Likert ölçeği olarak hazırlanan 18 maddelik bir anket kullanılarak ve Kocaeli Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) aracılığıyla elektronik ortamda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Dönem 1,2,3,4 ve Dönem 5 tıp öğrencileri katılım sağlamıştır. Edinilen verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Analiz sonuçlarında yer alan “kesinlikle katılıyorum” ifadeleri “katılıyorum” ifadelerine; “kesinlikle katılmıyorum” ifadeleri “katılmıyorum” ifadelerine eklenerek bulgularda açıklanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya 1307 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %48,9 u erkek, %50,9’u kadındır. Öğrencilerin %89’u dersleri takip edebilmiş olup %37’sinin derslere katılmadaki en büyük engeli internet kesintisidir. Derslerde karşılaşılan en sık sorunun elektrik ya da internet bağlantısı nedeniyle dersin kesintiye uğraması olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin %69’u çevrimiçi ortamda iyi öğrenemediğini düşünmektedir. %89,9’u uzaktan eğitimi uygulamalı dersleri öğrenmek için yetersiz bulmaktadır. Öğrencilerin %55’i uzaktan eğitim sürecinde derslerin amaç hedeflerine yeterince ulaşılmadığını belirtmiştir. %58,5’i uzaktan eğitimdeki dersleri sınıf ortamında olmadan ve tek başlarına yeterince öğrenebildiklerine inanmamaktadırlar. Öğrencilerin %39’u uzaktan eğitimde öğretim üyelerinden yeterli geribildirim alamadığını, %28’i geribildirim alabildiğini belirtmiş, %31’i ise kararsız kalmıştır. %61,2’si öğretim üyelerinin derslere hazırlıklı geldiklerini düşünmektedir. Öğrencilerin %55,4’ü uzaktan eğitimin tıp eğitimi içindeki bazı dersler için uygun bir alternatif olduğunu belirtmekte olup %56,6’sı uzaktan eğitimdeki tekrar dinleme imkanının kendi öğrenme hızında öğrenmelerini sağladığını düşünmektedir. Öğrencilerin %47,9’u tıp eğitiminde bu dönemden sonra teknolojinin daha çok yer alması gerektiğini %27 si gerek olmadığını düşünmekte olup %21’i kararsız kalmıştır. Öğrencilerin %41,7’si tıp eğitiminde teorik derslerin bir kısmının çevrim içi yapılması ile pratik uygulamalara ve hasta ile iletişime daha fazla vakit ayrabileceğini, %34’ü ise tam tersini düşünmektedir. %53,6’sı uzaktan eğitim ve yüz yüze derslerin harmanlanarak kullanılması faydalı olacağını düşünmekle birlikte %60’ı çevrim içi küçük grup uygulamalarını yüz yüze yapılanlar kadar etkili bulmamaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu çevrimiçi ortamların; zengin öğrenme etkinlikleri yoluyla eğitsel problemlerin çözümünü kolaylaştıracağına inanmamaktadır ve %82,4’ü tıp eğitiminde yüz yüze eğitimi uzaktan eğitimden daha etkili bulmaktadır.

Sonuç: Acil uzaktan öğretimde kullanılan çevrim içi teknolojiler, bu benzeri görülmemiş zamanlarda tıp eğitiminin sürdürülebilmesini sağlamıştır. Bu salgından yola çıkarak, yüz yüze eğitimin vazgeçilmez olduğu, çevrim içi öğretimin faydalarının da göz ardı edilmeyecek düzeyde olduğu söylenebilir. Ancak özellikle uygulamalı derslerde ve stajlarda yeterli verim alınamamıştır. Uzaktan sağlık hizmetlerinin gündemde olduğu bu yeni dönemde gelecekte tüm alanlarda beklenen dijitalleşmeye doğru yol alındığının farkında olunmalıdır. Öğrencilerin ve eğitimcilerin pandemi deneyimleri dikkate alınarak tıp eğitiminin etkinliğini artırmak hedefiyle gerek teknolojik gerekse yöntemsel olarak hazırlıklar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler

acil uzaktan öğretim, uzaktan eğitim, tıp eğitimi, pandemi,

Tıp ve Eğitim Alanlarının Kesişim Noktasında Bir Klinik Eğitim Modeli: Sanal Staj

Göksel Altınışık Ergur

gaergur@gmail.com, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli
Ayşegül Şükran Öz

aoz@alumni.iu.edu, Mustafa Kemal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Zihin
Engellilerin Eğitimi Anabilim Dalı, Hatay

Helin Yılmaz

helinylmz2000@gmail.com, Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, 4. Sınıf Öğrencisi, Erzurum

Giriş: Eğitim ve teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak yükseköğretimde derslerin uzaktan eğitim yolu ile verilmesine ilişkin yaklaşım, küresel salgınla yerini sağlamlaştırmıştır. Bu değişim öğretim elemanlarını, yıllardır başarı ile sundukları derslerini ve bir öğretici olarak kendi yetenek ve yeterliliklerini yeniden gözden geçirmek zorunda bırakmıştır. Eğitim alınan mekanların aynı zamanda hastalık yayılması açısından en riskli karşılaşmaları barındıran hastaneler ve klinikler olması nedeniyle en çok tıp eğitimini, özde de hasta-hekim karşılaşmalarını içeren alanlardaki klinik eğitimini etkilemektedir. Teorik derslerin çevrimiçi ortamlara aktarılmasında dahi zorluklar yaşanırken uygulamanın temel olduğu klinik eğitim için farklı düzenlemeler gerekmektedir. Bu durum, tıp eğitimcilerinin çevrimiçi, alana-özel ders (içerik, sunum, değerlendirme) geliştirme, öğretim ortamı oluşturma, öğrenci ihtiyaçlarını belirleme ve teknolojiyi kullanma gibi konularda bilgi ve becerilerini artırmaları yönünde bir motivasyon yaratmıştır.

Tıp eğitimi heyecan verici ve seçkin olduğu kadar karmaşık, stresli ve profesyonel yığınlığa yol açabilecek etmenlerle doludur. Hizmet öncesi dönemde kurulan güçlü öğreten-öğrenen ilişkisi; hekim adaylarını mesleki yaşamlarındaki olumsuz faktörlerle doğru şekilde baş etmelerini, olumlu fırsatları en iyi şekilde kullanabilmelerini sağlayacak becerilerle donatır. Öğreten-öğrenen ilişkisi yalnızca iki taraf da bu ilişkiyi “başarılı” kabul ediyorsa başarılıdır.

Bu nedenle, hasta değerlendirmesi için gündelik pratiğinde tele-tıp ile uzaktan görüşme yöntemini kullanan bir klinisyen/eğitmenin öğrencileri dışında ülke geneline açtığı bir eğitim kapsamındaki sanal staj etkinliği olarak başlattığı sürecin tüm tarafların bakış açıları dikkate alınarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışma, tıp ve eğitim alanlarından uzmanların işbirliğiyle tasarlanan çevrimiçi, öğreten-öğrenen ilişkisinin odak noktasında olduğu sanal staj katılımcılarının deneyimlerine ilişkin derinlemesine bir anlayış kazanılabilmesi amacıyla planlanmıştır.

Materyal ve method: Nitel araştırma olarak tasarlanan çalışmada katılımcıların yazılı raporları üzerinden söylem analizi gerçekleştirildi. Katılımcı grubunda 14 farklı üniversiteden 29 öğrenci yer aldı. Biri halk sağlığı uzmanı olmak üzere diğer katılımcıların sınıflara göre dağılımı; birinci sınıftan bir, ikinci sınıftan altı, üçüncü sınıftan dört, dördüncü sınıftan dört, beşinci sınıftan altı, altıncı sınıftan iki öğrenci şeklindeydi. Katılımcıların tamamı staj sonu raporunu teslim etmiş olup 23 katılımcı yükümlülükleri tamamlayarak katılım belgesini aldı. Nitel araştırma kapsamında staj sonu raporları anonimleştirilerek söylem analizi yapılmış, kodlar belirlenerek üç ana tema altında toplandı. Her bir ana temayı oluşturan kodlar tartışılarak içeriklerinden tanımlayıcı nitelikteki söylemlerden örnekler verildi.

Bulgular: Söylem verilerinin analizi a) ders tasarımına ilişkin öğrenilenler (etkin fikrin, kısa ve uzun dönemli amaçların belirlenmesi vb. gibi) b) bir hekim olarak eğitimciden öğrenilenler (alturizm, deneyim, mesleğe yönelik coşku, liderlik, direnç ve adanmışlık, saygı ve aktif dinleme vb. gibi) ve c) hastadan öğrenilenler (hekim davranışlarının algılanışı ve tedavi sonucuna etkisi, hekimden beklentiler vb.) olmak üzere üç ana temayı ortaya koymaktadır.

Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları, iyi tasarlanan bir çevrimiçi eğitim ortamında hekim adaylarının profesyonel yaşamlarında ihtiyaç duyacakları meslek etik, profesyonellik, liderlik, hasta-hekim ilişkisi, genç bir hekim adayı olarak güçlü bir mesleki kimliğin inşa edilmesi, profesyonel ve kişisel yaşam dengesinin kurulması gibi birçok hayati konuda kazanımlar elde edebildiklerini ortaya koymuştur. Bu modelin, ilk uygulamanın sonuçlarına dayanarak geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması klinik tıp eğitimine katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler

uzaktan eğitim, tıp eğitimi, teletıp, klinik staj, çevrimiçi, ders geliştirme, iyi hekimlik uygulamaları

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöropsikiyatri Staj Kurulunda Verilen Fizyoloji Dersinde Öğrenen Merkezli Eğitim Yöntemlerinin Uygulanması

Albena Gayef

albenagayef@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Selma Arzu Vardar

arzuwardar@trakya.edu.tr, Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı ve Tıp Eğitimi Anabilim Dalı

Giriş: Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi 5.sınıf nöropsikiyatri staj kurulunda fizyoloji anabilim dalı öğretim üyesi tarafından, ardışık iki ders saatinde verilen “Hareketin kontrolü: Kaslarda motor ve duysal uyarılma” isimli derste, öğrenen merkezli eğitim yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada, staj kurullarında verilen ve öğrenen merkezli eğitim yöntemlerinin kullanıldığı fizyoloji dersinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Yöntem: Dersi veren öğretim üyesi (SAV) tarafından hazırlanan eğitim kitapçığı incelenmiştir.

Bulgular: Dersin bir gün öncesinde öğretim üyesi, ders slayt sunumunu, hazırlanıp gelinmesi beklenen 10 adet soruyu ve bir olgu sunumu örneğini öğrencilerle paylaşmaktadır. Öğrencilerden, ders slayt sunumunu inceleyerek ve soruları yanıtlayarak derse gelmesi istenmektedir.

Birinci dersin ilk 10 dakikasında, sınıf içerisinde 7-10 öğrenciden oluşan 6 ayrı grup oluşturulmakta ve ders sürecinde yapılacaklar gözden geçirilmektedir. Gruplara ayrılan öğrenciler, bireysel olarak inceledikleri sorular ve cevaplarını 15 dakikalık sürede grup içinde tartışmaktadır. Sonraki 15 dakikalık bir sürede, gruplar içinden seçilen birer kişi tarafından, belirlenen cevaplar okunmakta ve diğer gruplar ile karşılaştırılmaktadır.

İkinci ders saatinde, grupların daha önce kendilerine verilen olgu sunumu makalesini 10 dakikalık bir sürede inceleyerek makalede hangi fizyolojik, fizyopatolojik terimlerin olduğunu en az dört örnek vererek açıklamaları istenmektedir. Terimlerin gruplar tarafından belirtilmesinin ardından, 20 dakikalık bir sürede olgu ile ilgili fizyolojik işlevlerin grup içinde kısaca tanımlanması istenmektedir. Dersin son 20 dakikalık bölümünde, bir son-test yapılmakta ve geribildirimlerin alınması ile ders tamamlanmaktadır.

Sonuç: Kısa zaman süreci içerisinde uygulanan temel bilim teorik staj derslerinin, öğrencinin aktif olacağı şekilde planlanarak yapılması faydalı olabilir.

Anahtar Kelimeler

Tıp Eğitimi, Fizyoloji, Staj Kurulu, Öğrenen Merkezli

Türkiye'de 2000'lerden Bugüne Tıp Eğitimi

Neşe Pekcan

npekannn@gmail.com, Gazi Üniversitesi Tıp Eğitimi A.B.D.

Giriş ve Amaç: Türkiye’de sağlık alanında değişim politikaları 2000’li yıllardan itibaren kendini göstermeye başlamıştır. Geliştirilen politikaların işlevselliği tüm paydaşların aynı amacı benimsemesi ve bu doğrultuda hareket etmesi ile mümkün olabilir. Bu çalışma 2000’li yıllardan itibaren tıp eğitimi dünyasındaki stratejik planlamaların siyasi yönetim, akademik camia ve hekim birliği tarafından benimsenen amaçlarla aynı doğrultuda olup olmadığını, ortak noktaların hangi temalar üzerinde yoğunlaştığını belirleme amacı taşımaktadır. “Amaç ve Hedefler”, “Eğitim Programı”, “Ölçme ve Değerlendirme”, “Eğitici Niteliği”, “Sağlık İnsan gücü” ve “Sürekli Eğitim Politikaları” bu çalışmanın ana temalarını oluşturmaktadır.

Yöntem: Çalışma kapsamında 2000’li yıllardan bu yana yayınlanan Devlet Kalkınma Planları(2001-2023), Sağlık Bakanlığı Stratejik Planları(2010-2023), Türk Tabipler Birliği Raporları(2004-2010), Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği Raporları(2009-2020) ve Çekirdek Eğitim Programları(2003, 2014, 2020) incelenmiştir. “Amaç ve hedefler”, “eğitim programı”, “ölçme ve değerlendirme”, “eğitici niteliği”, “sağlık insan gücü” ve “sürekli eğitim politikaları” temaları üzerinden durum belirlenerek değerlendirme yapılmıştır.

Bulgular:

Amaç ve Hedefler: 2000’li yılların başlarında hekim yetkinlikleri ve yeterlilikleri için standart belirlenmesinin amaçlandığı görülmektedir. Bu amaç zamanla tıp eğitiminin niteliğinin yükseltilmesine evrilmiştir.

Eğitim Programı: Fakültelerde müfredat komisyonlarının olduğu ancak uygulamalarda azalma olduğu, Ulusal Çekirdek Eğitim müfredatının benimsendiği görülmektedir. Bu nedenle Çekirdek Eğitim Programının düzenli güncellenmesi ve değerlendirilmesinin önemli olduğu söylenebilir Etik eğitimi, profesyonellik ve kanıta dayalı yeterliliklerin zamanla vurgulanmaya başlandığı gözlemlenmiştir. Bunların yanısıra tamamlayıcı tıbbın tıp eğitimine entegrasyonunun sağlanması gerektiği üzerinde fikirbirliği gözlemlenmektedir. Bu durumun benimsenen sağlık turizmi politikasıyla ilgili olduğu düşünülebilir. Probleme dayalı öğretim uygulayan fakülte sayısında artış olduğu, birinci basamak hizmetlerine ait teorik ve pratik eğitimin arttırılmasına yönelik paydaşlarla ortak çalışmaların yürütülmesi de belgelerde fikirbirliği sağlanan konulardan biridir.

Ölçme ve Değerlendirme: Bu alandaki politikaların ilgili uzman dernekleri ve tıp fakültelerine bırakıldığı gözlemlenmiştir. Günümüze yakın belgelerde öğrencilerin öz değerlendirme, akran değerlendirme, portfolyo gibi alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri yer almıştır.

Eğitici Niteliği: Öğretim elemanı bakımından yeterli olmayan fakültelerde tıp eğitimi verilmeye başlanmasının problem oluşturduğu ifade edilmiştir. Gerçekçi bir planlama yapılmadan tıp fakültesi sayısının arttırılması ancak öğretim üyesi sayısının sınırlı kalmasının düşündürücü olduğu söylenebilir. Sağlık İnsan Gücü: İlk yıllarda sağlık insan gücünün ve alt yapısının yurt düzeyine dengesiz dağılımı, koordinasyon ve işbirliği eksikliği problem olarak nitelendirilmiştir. Hükümet o yıllarda yarı zamanlı çalışma politikasının tıp eğitimini olumsuz etkilediği, tıp fakültelerinin eğitim, araştırma bakımından güçlenmesi için öğrenci kontenjanında azalmanın önlenmesi ve artışın sağlanması hedefini benimsemiştir.

Sürekli Eğitim Politikası: Akılcı ilaç kullanımı, kanıta dayalı politikalara yönelik eğitimlerin vurgulandığı görülmektedir. Son yıllarda ruh sağlığı ve iletişim becerileri eğitimlerine de dikkat çekildiği belirlenmiştir. Hekimlerin mesleki tecrübelerini yurtdışında geliştirecek programlar oluşturmak stratejik amaçlardan biriyken, bu amacın ilgili politikalara yansımadağı ve süreklilik sağlayamadığı da belirlenmiştir.

Sonuç: Sağlık politikaları ve eğitim politikaları arasındaki farklılıklar tıp eğitiminin niteliği ve altyapı olanaklarındaki sorunlar hekimlik birlikleri tarafından eleştiri konusu olmaktadır. Politikaların ve stratejilerin standartların yükseltilmesini hedeflediği, eğitim programlarının yenilikçi amaçlar doğrultusunda güncellenmeye çalışıldığı, ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin fakülteler özelinde

gerçekleştirilmesinin benimsendiği, eğitici niteliğinin ve sağlıkta insan gúcünün arttırılması gerektiği, s¼rekli eğitim politikalarında öncelikle birinci basamak sağlık hizmetlerine yönelik eğitimlerin yoğunlukta olduğu ve g¼ncel konulara eğilim g¼sterildiđi sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, kalkınma planı, stratejik plan, çekirdek eğitim programı

Türkiye'de Kardiyoloji Uzmanlık Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme

Aylin Yıldırım

aylinyildirim@gmail.com, Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi

Sevgi Turan

sevgigunalturan@gmail.com, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Giriş: Yeterliğe dayalı kardiyoloji uzmanlık eğitiminde ölçme ve değerlendirme (ÖD)'nin karar verdirici sınavların yanısıra; öğrenmeyi destekleyici, farklı değerlendiricilerin görüşünü alan, sık tekrarlanan ve geribildirim veren biçimlendirici işbaşında ÖD yöntemlerini içermesi önemlidir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de kardiyoloji uzmanlık eğitiminde kullanılan ÖD yöntemlerini saptamak ve güncel literatürün uzmanlık eğitiminde önerdiği biçimlendirici işbaşında ÖD yöntemlerinin Türkiye'de uygulanabilirliğine ilişkin kardiyoloji uzmanlık eğitimi veren kurumların görüşlerine ulaşmaktır.

Yöntem: Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmada; Türkiye'de kardiyoloji uzmanlık eğitimi veren üniversiteler ve eğitim araştırma hastanelerinin bölüm başkanlarının/eğitim sorumlularının, uzmanlık eğitimi sırasında ve bitirmede kullandıkları ÖD yöntemleri, kardiyoloji yeterlik sınavı ve Avrupa Kardiyoloji Çekirdek Eğitim Programının ve güncel literatürün önerdiği iş başında ÖD yöntemlerinin ülkemizde uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri Google Anket formu aracılığı ile alınmıştır.

Bulgular: Çalışmada anket formu gönderilen 85 merkezin 65'inden (%76.5) yanıt alınmıştır. Bunların 41'i Devlet Üniversitesi, 21'i Eğitim Araştırma Hastanesi ve 3'ü Vakıf Üniversitesidir. Merkezlerin %56,9'u yazılı, %69,2'si çoktan seçmeli test, %60'ı geleneksel sözlü, %29,2'si yapılandırılmış sözlü, %33,8'i gelişim sınavı, %88,2'si asistan karnesi, %30,8'i portfolyo, %18,5'i objektif yapılandırılmış klinik sınav, %24,6'sı miniklinik değerlendirme (mini-CEX), %78,5'i becerilerin doğrudan gözlemi (DOPS), %20'si çok odaklı geribildirim (MSF), %78,5'i olgu temelli tartışma ve %40'ı güven temelli tartışma (EBD) yöntemlerini halihazırda kullandıklarını bildirmiştir. Kullanılan sınavların dağılımı kurumun statüsüne göre değişkenlik göstermemiştir ($p>0,05$). Eğitimin bitiminde uygulanan uzmanlık sınavında sözlü sınav %96,9, vaka tartışması %86,5, yazılı sınav %23,1 ve çoktan seçmeli test sınavı %10,8 oranlarıyla sınavın bileşenleri arasında yer almıştır. Uzmanlık sınavı öncesi Türk Kardiyoloji Yeterlik bilgi sınavında başarılı olma şartı getirilmesi konusundaki görüşe 5'li Likert ölçeğine göre 'kesinlikle katılıyorum' (%27,7) ve 'katılıyorum' (%46,2) seçenekleri ile olumlu yanıt verenlerin toplam oranı %73,9 olarak hesaplanmıştır. Beceri sınavına yönelik benzer soruda 'kesinlikle katılıyorum' (%21,5) ve 'katılıyorum' (%36,9) seçenekleri ile olumlu görüş bildirenleri toplam oranı ise %58,4 bulunmuştur. Eğiticiler açık uçlu sorulara verdiği yanıtlarla ÖD'de standardizasyonunun sağlanması için ülke genelinde ortak sınav yapılmasını önermişlerdir. İşbaşında ÖD yöntemlerinin ülkemizdeki uygulanabilirliği konusundaki görüşler 3'lü Likert ölçeğinde değerlendirildiğinde 'aynen uygulanabilir' seçeneğini işaretleyen merkezlerin oranı asistan karnesi için %43,1, portfolyo için %16,9, MiniCEX için %27,6, DOPS için %52,3, MSF için %12,3, klinik vaka tartışma için %63,1 ve EBD için %26,2'dir. Ülkemiz şartlarına göre bu ÖD yöntemleri 'adapte edilerek uygulanabilir' seçeneğini işaretleyenlerin oranları ise sırasıyla %56,9, %76,9, %69,2, %47,7, %78,5, %35,4 ve %70,8 bulunmuştur. Bu ÖD yöntemlerinin daha yaygın kullanılması önündeki engellerin neler olabileceğine ilişkin açık uçlu soruya verilen yanıtların başında iş yoğunluğu / zaman kısıtlılığı, eğiticilerin motivasyon eksikliği ve kurumlar arasında standardizasyonun olmaması yer almıştır. Ülkemiz şartlarına uygun bir format geliştirilmesi ve eğiticilerin bu konuda eğitilmesi gerektiği bildirilmiştir.

Sonuç: Ülkemizde kardiyoloji uzmanlık eğitiminde en sık kullanılan ÖD yöntemleri asistan karnesi, olgu temelli tartışma ve DOPS olarak görülmekte, bunları çoktan seçmeli test, yazılı ve geleneksel sözlü sınavlar izlemektedir. Uzmanlık sınavı ise sıklıkla sözlü ve klinik olgu tartışma bileşenlerinden oluşmaktadır. Eğiticiler uzmanlık eğitimi süresince ve bitiminde ülke çapında daha standart ve objektif ortak sınavlar yapılmasını desteklemektedir. Eğiticilerin işbaşında ÖD yöntemlerinin uygulanabilirliği konusunda olumlu görüşlere sahip olmaları umut vericidir, ancak önerilen yöntemlerin ülkemize adapte edilerek kullanılması gerektiği görüşü ağırlık kazanmaktadır. Bu konuda tıp eğitimcileri ve alan uzmanlarının birlikte çalışmasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler

işbaşında ölçme ve değerlendirme, uzmanlık eğitimi

Türkiye'de Tıp Eğitimi Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Aslı Boz

aboz@cu.edu.tr, Çukurova Üniversitesi

Gülşah Seydaoğlu

gulsahseydaoglu@gmail.com, Çukurova Üniversitesi

Giriş: Bu çalışma, Türkiye'de yeni sayılabilecek bir akademik disiplin olarak tıp eğitimi araştırmalarının mevcut durum ve yönelimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bir inceleme sürecinin ilk basamağıdır. Araştırma kapsamında Türkiye'de tıp eğitimi alanında yapılmış tüm yayınların (tez ve makale) taranması, tıp eğitimi alanında çalışan akademisyen ve lisansüstü öğrencilerin konu hakkındaki görüşlerinin alınması ve çalışmaların uluslararası karşılaştırması yer almaktadır. Bildiride, söz konusu araştırmaların ilk basamağı olan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi yapılmış, Türkiye'de tıp eğitimindeki lisansüstü tezler anabilim dalı, tez türü (yüksek lisans ve doktora), yıl, anahtar sözcük, araştırma yöntemi (nicel, nitel ve karma), araştırma modeli, örnekleme yöntemi, veri toplama yöntemi/araçları ve konu bakımından incelenmiştir. Bildirinin amacı, Türkiye'de tıp eğitimi lisansüstü programlarında yapılmış tezlerin belirlenen kriterlere göre dağılımları üzerinden mevcut araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmaktır.

Yöntem: Bu bildiride, Zancanaro ve ark. tarafından geliştirilen 2 ana başlık ve 9 adımdan oluşan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. YÖK Ulusal Tez Tarama Merkezi internet sitesinden 62 teze ulaşılmış, ulaşılan tezlerden 4'ü uzmanlık tezi olduğu için çalışmanın dışında bırakılmıştır. 2007-2021 yılları arasında yapılmış 58 tezin konuları kategori, ana ve alt temalara ayrılmıştır. Belirlenen kategori ve temaların güvenilirliği için uzman görüşüne başvurulmuştur.

Bulgular: İncelenen tezlerin 26'sı yüksek lisans, 14'ü doktora toplam 40'ı Tıp Eğitimi Anabilim Dalı'nda (TEAD), 17'si yüksek lisans, 1'i doktora olmak üzere toplam 18'i Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı'nda (TEBAD) yürütülmüştür. İlk tez 2007'de Ankara Üniversitesi TEBAD Tıp Eğitimi Yüksek Lisans Programı'nda tamamlanmıştır. 2021'e kadar en çok doktora tezi 2013, en çok yüksek lisans tezi 2019 yılında yayınlanmıştır. En az tez yayınlanan yıl ise 2014'tür. Tezlerde kullanılan anahtar sözcüklerin anabilim dallarına göre sıklığı incelendiğinde en sık kullanılan anahtar sözcük tıp eğitimi iken, bu sözcüğü sırasıyla tıp öğrencisi, akademik başarı, probleme dayalı öğrenme, program değerlendirme izlemektedir. Karma yöntem kullanılan 4 doktora ve 1 yüksek lisans tezinde amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Doktora düzeyinde nitel araştırma bulunmazken 2 nitel yüksek lisans tezinde amaçlı örnekleme-maksimum çeşitlilik yaklaşımı kullanıldığı görülmüştür. Nicel çalışmalarda sıklıkla örneklem hesabı yapılmamış veri toplama araçları evrene (tezin yürütüldüğü üniversite/fakülte/birim/sınıf vb.) uygulanmıştır. İncelenen lisansüstü tez konuları 2 kategori (mezuniyet öncesi, mezuniyet sonrası), 5 ana tema (eğitim programı, eğitim yöntemi, öğrenme, ölçme-değerlendirme, tutum/yönelimler) ve 19 alt temada (program değerlendirme, program geliştirme, gereksinim belirleme, öğrenci seçimi, probleme dayalı öğrenme, simülasyona dayalı eğitim, hasta başı eğitim, akran eğitimi, ters yüz sınıf eğitimi, uzaktan eğitim, hasta başı eğitimde ölçme-değerlendirme, performans değerlendirme, öğrenme stratejileri, öğrenme stilleri, kalıcı öğrenme, öğrenci/asistan, öğretim elemanı, hekim, öğrenci/asistan/öğretim elemanı/hekim/hemşire) toplanmıştır.

Sonuç: Literatürde Türkiye'de tıp eğitimi araştırma gündemine ilişkin kapsamlı ve derinlemesine bir çalışma bulunmamaktadır. Yıllara göre yapılan tez türleri incelendiğinde özellikle son 5 yılda doktora tez sayısındaki artış tıp eğitimi alanında akademisyen yetiştirilmesine önem verildiğini göstermektedir. Araştırma yaklaşımı bakımından incelenen tezlerde nicel tarama modelinin ağırlıkta olduğu anlaşılmaktadır. Örnekleme ve veri toplama yöntemleri/araçları açısından sorunlar tespit edilmiştir. Elde edilen 19 alt tema tıp eğitiminde araştırma konularının giderek çeşitlendiğine işaret etmektedir. Her iki anabilim için belirlenen kategoriler göz önünde bulundurulduğunda lisansüstü tez konularının öğrenci tutum/yönelimleri ile program değerlendirme alt temalarında yoğunlaştığı görülmektedir. Mezuniyet sonrası eğitimde ölçme-değerlendirme ile öğrenme alt temalarında yapılmış tez

bulunmamaktadır. Genel olarak araştırmacıların mezuniyet öncesi konuları çalışma eğiliminde olduğu izlenmektedir.

Anahtar Kelimeler

tıp eğitimi, lisansüstü tez, araştırma eğilimleri, bibliyometrik analiz

Üniversite Öğrencilerinde Temel İhtiyaç Doyumunun İncelenmesi

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

İbrahim Eskiocak

eskiocakibrahim72@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Derin Deniz Başdoğan Başdoğan

derinbasdogan@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Serhat Özkan

ozkanserhat524@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Şeymanur Göğebakan Göğebakan

seymagobekann@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Rumeysa Şahin

rumeysasahinn26@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Nurefşan Şahin

nurefsan07@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Giriş: Üniversite öğrencilerinin temel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve öğrencilerin toplumdaki rol ve sorumluluklarını daha uygun bir biçimde yerine getirebilmesi için temel ihtiyaçlarının tanımlanması ve incelenmesi gerektiği literatürde yer almaktadır. Üniversite eğitiminde başarılı olmanın temelinde öğrencilerin temel ihtiyaçlarının iyi belirlenmesi ve bu ihtiyaçların giderilmesine yönelik uygun adımların atılmasının gerekliliği önem arz etmektedir. Öğrencilerin temel ihtiyaçlar doyumuna ilişkin algılarının; cinsiyete, sınıf düzeyine, barınma durumuna, yerleşim birimine, ailenin gelir düzeyine, algılanan ekonomik doyuma ve eğitim programına ilişkin yapılan seçimin niteliğine göre anlamlı şekilde farklılaştığı yapılan çalışmalarca belirtilmiştir. Bu çalışmada da öğrenim görülen fakültenin, cinsiyetin ve ikamet edilen yerin farklılığının yaşam doyumuna etkisi araştırılacaktır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakültesi öğrencilerinin temel ihtiyaç doyumunun incelenip değerlendirilmesidir.

Yöntem: 2021-2022 eğitim öğretim yılında tıp fakültesi ve diş hekimliği fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin üniversite temel ihtiyaçları doyumunu değerlendirmek için Üniversite Öğrencilerinin Temel İhtiyaçlarının Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. Veriler toplandıktan sonra istatistiksel analizler SPSS (ver. 20) paket programında değerlendirilmiş ve öğrencilerin üniversite temel ihtiyaçları hakkındaki düşünceleri belirlenmiştir. Ankette öğrencilere demografik soru olarak cinsiyetleri, fakülteleri, kaçınıcı sınıf oldukları, nerede barındıkları ve yaş sorulmuştur.

Bulgular: Tıp Fakültesi ve Diş Hekimliği Fakültesi öğrencilerinin temel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve temel ihtiyaçlarının tanımlanması ve incelenmesi için toplanan verilere göre; çalışmaya Tıp Fakültesinden 75, Diş Hekimliği Fakültesinden 75 toplam 150 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan 150 öğrenciden (74 kız, 76 erkek); erkeklerin minimum yüzde 22,00 maksimum yüzde 51,00 ortalama yüzde 39,5921'i temel ihtiyaç konusunda memnun, kızların minimum yüzde 26,00 maksimum yüzde 51,00 ortalama yüzde 40,8243'ü memnundur. Çalışmaya katılan öğrencilerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi konusunda memnuniyetleri ikametlerine göre değerlendirildiğinde; öğrenci evinde kalan (42) öğrencilerin yüzde 39,02'i memnun, aile evinde kalan (31) öğrencilerin yüzde 39,67'i memnun, yurttan kalan (72) öğrencilerin yüzde 40,97'i memnun, diğer (5) öğrencilerin yüzde 42,20'i memnundur.

Sonuçlar: Öğrencilerin temel ihtiyaçlarına ilişkin cinsiyet, sınıf, ikamet yeri ve fakülteler bazında incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler sonucunda tıp fakültesi ile diş hekimliği fakültesi arasında fark anlamlı bulunmamıştır. Kız cinsiyetinin erkek cinsiyetine göre temel ihtiyaç doyumunda az bir fark ile daha memnun olduğu ortaya konmuştur. Aynı zamanda sınıflar arası belirgin bir fark bulunmazken ikamet konusunda diğer seçeneğini tercih eden öğrencilerin temel ihtiyaçlara daha doygun olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

öğrenci, temel ihtiyaç doyumu, tıp fakültesi, diş hekimliği fakültesi

Uzaktan Eğitimde Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeylerini Etkileyen Faktörler: Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Özlem Serpil Çakmakkaya

serpilc@istanbul.edu.tr, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Elif Güzel Meydanlı

elifguzelctf@yahoo.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Ali Metin Kafadar

kafadar@iuc.edu.tr, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Mehmet Selman Demirci

selmandemirci@gmail.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Öner Süzer

osuzer@istanbul.edu.tr, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Muhlis Cem Ar

mcemar68@yahoo.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Onur Yaman

monuryaman@hotmail.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Kaan Can Demirbaş

demirbaskaancan@gmail.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Sait Gönen

gonen.sait@gmail.com, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi

Giriş ve Amaç: Ülkemizde ilk Covid-19 olgusunun açıklanmasının ardından tüm sağlık çalışanlarının ortak olarak mücadele ettiği koronavirüs hastalığı, aynı tarihte DSÖ tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde 16 Mart 2020 tarihi itibarı ile tüm eğitim kurumlarında yüz yüze eğitim durdurulmuş, eğitim ve öğretim faaliyetleri dijital platformlar üzerinden uygulanmaya başlanmıştır. Bu sürecin ardından uzaktan eğitim hızla kullanılmaya başlanmış, pandemi sonrasında da kullanılabilecek bir eğitim yöntemi olarak kabul görmüştür. Uzaktan eğitimin başarısı öncelikle eğitimcinin uzaktan eğitime bakış açısına bağlıdır. Yöntem ancak içerik, teknoloji ve pedagojinin bir arada kullanılmasıyla etkin olabilir (1). Uygulanan programların geliştirilmesi için öğrenci görüşleri, öğrenci başarıları, eğitimin topluma ve hastalara yansımalarının değerlendirilmesi gereklidir.

Bu çalışmanın amacı mezuniyet öncesi tıp eğitiminde uygulanan uzaktan eğitim sürecine dair öğrenci memnuniyet düzeylerinin ve memnuniyete etki eden temel faktörlerin belirlenmesidir.

Yöntem: Araştırmanın tasarımı kesitsel çalışmadır, etik kurul onayı alındıktan sonra İÜC. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yapılmıştır. Hedef kitle, 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören tüm öğrencilerdir. Veri toplama aracı olarak bu alanda uzman öğretim üyeleri tarafından geliştirilen 32 soruluk (açık uçlu, Likert tipi) anket kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesi ve uygulanması sırasında CHERRIES (The Checklist for Reporting Results of Internet E-Surveys) kontrol listesi takip edilmiştir. Anket yazılımı olarak LymeSurvey kullanılmıştır.

İstatistiksel analizde ileriye doğru seçim yönteminin kullanıldığı çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımlı değişken 1 ile 10 puan arasında derecelendirilen genel memnuniyet düzeyidir.

Bulgular: 1600 öğrenciye sms ve e-posta yoluyla anket gönderilmiştir. Ankete katılanların sayısı 1117'dir, aynı IP adreslerinden çift giriş nedeniyle 67 anket analize dâhil edilmemiştir. On beş öğrenci onam sayfasını geçmemiş, 182 öğrenci anketi farklı sorularda bitirmeden bırakmıştır. Eksiksiz tamamlanan anket sayısı 920'dir. Anketin yanıtlanma oranı %65 (1050/1600), tamamlanma oranı %88'dir (920/1050). Regresyon modelinde öğrenci memnuniyet düzeyleri ile öğrencinin bilgisayar ve internet kullanım düzeyi (öz değerlendirme) ($\beta=0,17$, %95 GA 0,07-0,3), öğretim üyelerinin çevrimiçi öğretim becerilerinden memnuniyet düzeyi ($\beta=0,22$, %95 GA 0,12-0,31), interaktif yöntemlerin kullanılması ($\beta=0,4$ %95 GA 0,3-0,5) ve öğrencinin odaklanma süresi ($\beta=0,5$ %95 GA 0,4-0,6) arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiğini belirten öğrencilerin bu

düşünceleri uzaktan eğitimden memnuniyet düzeylerine negatif yönde yansımıştır ($\beta = - 0,2$ %95 GA - 0,3-0,1).

Sonuç: Çalışmamız öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanım düzeyleri ve öğretim üyelerinin çevrimiçi öğretim becerilerinin öğrenci memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir. Uzaktan eğitimde interaktif metotların kullanılması memnuniyeti belirgin ölçüde arttırmaktadır. Dersleri dikkati dağılmadan daha uzun süre takip edebildiğini belirten öğrenciler çevrimiçi öğretimden daha fazla memnun kalmaktadır. Çoğunlukla yüz yüze eğitimden yana olan ve yüz yüze ders anlatımlarının daha etkili olduğunu düşünen öğrenciler daha az memnuniyet bildirmiştir.

Pandemi sürecinde acil şartlar nedeniyle hızla uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim daha iyi planlanmış ve geliştirilmiş yaklaşımlarla tıp eğitiminin geniş eğitim yöntemleri yelpazesinde gelecekte de yer alacaktır. Yöntemi daha etkin hale getirebilmek için öğrencilerin ve öğretim üyelerinin bilgisayar ve dijital platformları kullanabilme düzeyleri, dikkat/odaklanma süreleri göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitici gelişimi programlarında uzaktan eğitim pedagojisine ve farklı uzaktan eğitim uygulamalarının kullanımına yönelik eğitimlere yer verilmelidir.

Kaynak

Saiyad, S ve ark. Online teaching in medical training. International Journal of Applied and Basic Medical Research, 2020. 10(3): 149.

Anahtar Kelimeler

uzaktan eğitim, mezuniyet öncesi tıp eğitimi, öğrenci memnuniyeti, doğrusal regresyon modeli

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Yalnızlık ile Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Tuğba Nur Özgün

tugbanur4154@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Süreyya Gizem Barut

sg.barut@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Şilan Gür

silanngurr@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Işıl Güzel

isilguzel408@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Ömer Faruk Demir

omerfarukd65@icloud.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Harun Boncuk

harunboncuk01@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

İrem Kübra Doğan

irmkbr3154@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Ali İhsan Güngör

aligungor84@hotmail.com, Van İl Sağlık Müdürlüğü, SBÜ Van Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Giriş: Yalnızlık tanımlanması ve anlaşılması güç ve karmaşık bir durumdur. Yalnızlık fiziki ve psikolojik yalnızlık olarak iki başlıkta incelenebilir. Modern günümüz dünyasında özellikle gelişen teknoloji ile beraber oluşan yalnızlık psikolojik yalnızlıktır. Bu durum bütün toplumu yaptığı iş ve uğraşlarında başarısızlığa itebilir. Öğrencilerin eğitim sürecinde maruz kaldığı kıstas “başarı” kavramıdır. Bu çalışmada yalnızlık ile başarı arasında bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Van Yüzüncü Yıl Tıp Fakültesi dönem 2 ve dönem 3 öğrencilerinin yalnızlık ve başarı durumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Çalışmaya dahil olan dönem 2 ve dönem 3 öğrencilerine 11 soruluk De Jong Gierveld Yalnızlık Ölçeği uygulanmıştır. Ölçekten toplam 11 puan elde edilmekte ve sonuçlara göre yalnız değil (0,1,2 puanlar), orta düzeyde yalnız (3-8 arası puanlar), ciddi derecede yalnız (9,10 puanları) ve çok ciddi derecede yalnız (11 puan) şeklinde sonuç ortaya çıkmaktadır. Demografik veri olarak cinsiyet, sınıf ve yaş kategorileri vardır. Ölçeği dolduran öğrencilerden okul numaralarını yazmaları istenmiş ve üniversite öğrenci bilgi sistemi içerisinde genel ağırlıklı not ortalamaları (GANO) elde edilmiştir. Cinsiyet kategorilerinde not ortalaması ve toplam skor ortalamasına student-t testi ile bakılmıştır. Sınıf kategorilerinde not ortalaması ve toplam skor ortalamalarını karşılaştırmada varyans analizi yapılmıştır. Toplam skor ile not ortalaması arasındaki ilişkiyi görmek için ise pearson korelasyon testi uygulanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya 115 (Dönem 2: 31 ve Dönem 3:84) öğrenci katılmış ve 37’si erkek, 78’i kadındır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.79 ± 1.47 ve GANO ise 76.37 ± 6.91 ’dir. Yalnızlık ölçeğinden bulunan ortalama puan $4,84 \pm 1,67$ olup öğrencilerin kendilerini orta düzeyde yalnız hissettikleri bulunmuştur. Erkek öğrencilerin GANO ve ortalama ölçek puanı sırasıyla 75.24 ± 6.55 ve 4.95 ± 1.76 ’dır. Kadın öğrencilerin GANO ve ortalama ölçek puanı ise sırasıyla 76.91 ± 6.55 ve 4.79 ± 1.64 ’tür. Erkek ve kadın öğrenciler arasında GANO ($p=0.228$) ve ortalama ölçek puanı ($p=0.653$) açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuç elde edilmemiştir. Dönem 2 öğrencilerin GANO ve ortalama ölçek puanı sırasıyla 74.90 ± 7.80 ve 4.96 ± 1.49 ’dur. Dönem 3 öğrencilerin GANO ve ortalama ölçek puanı ise sırasıyla 76.92 ± 6.51 ve 4.80 ± 1.74 ’tür. Dönem 2 ve 3 öğrencileri arasında GANO ($p=0.166$) ve ortalama ölçek puanı ($p=0.631$) açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuç elde edilmemiştir. Toplam skor ile not ortalaması arasında hesaplanan korelasyon katsayısı $r=0,070$ olarak bulunmuş ve bu katsayıya ait p

değeri ise 0,460 olarak bulunmuştur. Dolayısı ile toplam skor ile not ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Sonuç ve Öneriler: Öğrencilerin orta düzeyde yalnız olduğu bulunmuştur. Yalnızlık düzeyinin azaltılması için kampüs içi iletişimi arttıracak (yönetim, kulüpler, bireysel vb.) etkinlikler arttırılabilir. Rehberlik danışmanlık faaliyeti genişletilebilir. Hem cinsiyetler arası hem de dönemler arasında incelenen yalnızlık ve başarı düzeyi arasındaki ilişkide istatistiksel olarak anlamlı bir sonuca varılamamıştır. Başarı durumunun başka faktörlere bağlı olup olmadığı farklı çalışmalarla incelenebilir. Yalnızlık ve başarı ilişkisi örneklem çoğaltılarak tekrar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler

başarı, De Jong Gierveld yalnızlık ölçeği, öğrenci, tıp eğitimi

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Hekimlik Mesleğine Adanmışlığının Değerlendirilmesi

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD

Fatma Nur Çeliker

fnurx65@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Hakan Avcı

hakanavci4554@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Davut Balın

davutbalin785@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Anıl Kaplan

anilkaplan6262@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Giriş: Literatüre baktığımızda tıp fakültesi öğrencilerinin tutumlarının sıkça araştırılan bir konu olduğu dikkat çekmiştir. Öğrenciler tıp mesleğini daha çok hekimliğin vaat ettiği toplumsal statü ve iyi kazanç beklentisiyle seçmektedir. Tıp eğitimi insancıl hekimler yetiştirmek zorundadır.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 2 ve Dönem 3 öğrencilerinin hekimlik mesleğine adanmışlığının değerlendirilmesidir. Öğrencilerin mesleğe karşı tutumlarını değerlendirirken “hekimlikte adanmışlık” farkındalığının da oluşturulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada, demografik soru olarak cinsiyet, yaş, sınıf ve barınma durumu sorulmuştur. Ankette; hekimlik mesleğine adanmışlığı sorgulayan 1 ana başlık bulunmaktadır. Sorular öğrencilerin mesleğe karşı sevgisini, hekimlik yapmasının gururunu, mesleğe karşı özverisini, hekimlik mesleğini seçtiği için emin olup olmasını, hastalara karşı düşüncüleriyle ilgilidir. Ölçekte alınabilecek maksimum puan 45 ve minimum puan 9’dur ve yüksek puan almak hekimlik mesleğine yüksek düzeyde adanmışlığı gösterir. Öğrencilerden alınan yanıtlara ait tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır.

Bulgular: Çalışmaya toplamda 100 (41 E, 59 K) öğrenci katılmış ve yaş ortalaması 21(±1.70)’dir. Öğrencilerin 35’i dönem 2, 65’i dönem 3 öğrencisidir. İkamet yerlerine göre dağılım verileri ise; 57 kişi yurtda, 13 kişi öğrenci evinde ve 30 kişi de ailesinin yanında kalmaktadır.

Erkek ve kadın öğrencilerin hekimlik mesleğine adanmışlık ortalaması sırasıyla 33(±7.19) ve 35.91(±5.63) olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre adanmışlık kıyaslanması verilerinden elde edilen p değeri 0.025 (p<0.05) olup kadın öğrencilerinin hekimlik mesleğine adanmışlığı erkek öğrencilerden anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Dönem 2 ve dönem 3 öğrencilerinin hekimlik mesleğine adanmışlık puan ortalaması sırasıyla 34.57(±7.52) ve 34.80(±5.84) olarak bulunmuştur. Dönemlere göre adanmışlık kıyaslanması verilerinden elde edilen p değeri 0.867 (p>0,05) olup dönemler arası hekimlik mesleğine adanmışlık puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sonuç ve Öneriler: Van YYÜ ’si Tıp Fakültesi Dönem 2 ve 3 öğrencilerinin hekimlik mesleğine adanmışlığı incelendiğinde adanmışlık ortalama puanının maksimum puana yakın olduğu bulunmuştur. Bu adanmışlık iç güdüsünün hekimlik mesleğinde de devam etmesi sağlanmaya çalışılmalıdır. Üst sınıflar ve mezuniyet sonrası eğitim alan öğrencileri de içine alacak şekilde bu çalışma genişletilebilir.

Anahtar Kelimeler

hekimlik, adanmışlık, tıp öğrencisi

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Memnuniyetinin İncelenmesi

Mehmet Emin Layık

eminlayik@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Duygu Korkmaz

korkmazd921@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD
Mahmut Akgüç

mirmahmut108@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Muhammed Taha Albay

albaycan13@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Ahmet Yasin Albay

ahmetyasinalbay9@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Serpil Çevez

cevezserpil@hotmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi
Şükran Akgül

sukranakgl.421@gmail.com, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Tıp Fakültesi

Giriş: “Yaşam kalitesi” sağlık bilimleri ve sosyal bilimler başta olmak üzere birçok bilim dalında ilgi odağı olmuş disiplinler arası bir kavramdır. Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesini kişinin kendi durumu, kültürü ve değerler sistemi bağlamında kişinin beklentileri, standartları ve hedefleri ile ilgili olarak yaşantılarını algılayış biçimi olarak tanımlamıştır. Üniversite yaşam kalitesi ise öğrencilerin üniversite yaşantısının özelinde iyi olma düzeylerini gösteren ve öğrencinin üniversite yaşamında deneyimleri sonucunda elde ettikleri akademik ve sosyal deneyimler ile üniversite ile ilgili her türlü faktör tarafından şekillenen bir kavram olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda akademik ve sosyal deneyimlerle üniversite ile ilgili her türlü faktörün üniversite yaşam kalitesini temelden etkilediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Üniversite yaşam kalitesi pek çok üniversitede araştırma konusu olmuştur. Bu araştırmaların sonucunda araştırmacılar üniversite yaşam kalitesinin öğrencilerin memnuniyet derecesini artıracak biçimde iyileştirme ve değişikliklere gitmektedir. Bizler de bu doğrultuda yaptığımız çalışma ile, Van YYÜ Tıp Fakültesi öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesine ilişkin memnuniyet derecesini ortaya koymayı ve sonuçları sunarak yetkililerin öğrenci memnuniyet derecesini arttırmaları önünde iyileşmelere gitmelerine katkıda bulunmayı amaçladık.

Amaç: Bu çalışmanın amacı Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesi hakkındaki düşüncelerini değerlendirmektir.

Yöntem: Tıp fakültesi dönem 1-2-3 öğrencilerine; üniversitedeki yaşam kalitesi hakkındaki düşüncelerini değerlendirmek için 74 sorudan oluşan Üniversite Yaşam Kalitesi Ölçeği uygulanmıştır. Demografik veri olarak cinsiyet, yaş, sınıf ve ikamet yeri ölçeğe eklenmiştir. Ölçekte Akademik, İmkân/ hizmetler ve Sosyal yönden memnuniyeti sorgulayan 3 ana başlık ve genel yaşam ve genel doyuma yönelik olarak 2 alt başlık bulunmaktadır. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 370, en düşük puan 0’dır. Veriler toplandıktan sonra istatistiksel analizler SPSS (ver. 20) paket programında değerlendirilmiştir. Kategorik değişkenler için tanımlayıcı istatistikler sayı ve yüzde; sürekli değişkenler için tanımlayıcı istatistikler ise ortalama, medyan, standart sapma, minimum ve maksimum olarak verilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya 150 (60 erkek, 90 kız) öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20,48 (±1,74)tür. Öğrencilerin çoğunluğu yurttan kalmaktadır (%68). Hesaplanan en düşük puan 61, en yüksek puan 304 ve ortalama puan ise 164.62’dir. Ortalama puanda kadın öğrenciler (165,48) erkek öğrencilere göre, dönem 2 öğrencileri (169,76) diğer sınıflara göre, yurttan kalan öğrenciler (170,03) öğrenci evinde ve ailesi ile kalanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Fakat hiçbir demografik veri kategorisinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Sonuç ve Öneriler: Van YYÜ 'si Tıp Fakültesi öğrencilerinin yaşam kalitesi memnuniyeti incelendiğinde genel memnuniyet düzeyinin düşük olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar okulda ilgili birimlerle paylaşarak yaşam kalitesinin artırılması yönünde çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler

yaşam kalitesi, memnuniyet, üniversite yaşam kalitesi

Yozgatta Tıp Eğitime Nasıl GÜdülenilir?

Fethi Sada Zekey

f.sada.zekey@bozok.edu.tr, Yozgat Bozok Üniversitesi

Kübra Uyar Zekey

kubra_uyar@hotmail.com, Yozgat Toplum Sağlığı Merkezi

Giriş: Üniversite tercihi tıp fakültesi olan öğrenciler üniversite sınavında başarılı olabilmek için çok emek saf etmiş ve üniversite tercihlerine dek genel olarak akademik hayatlarında başarılı olan öğrencilerdir. Üniversite sınavında yaşanan ufak nüanslar öğrencilerin sınav başarılarına etki etmekte bu durum öğrencinin yaşayacağı kentten tercih edeceği bölüme dek bir çok parametreyi değiştirebilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada bölüm tercihi tıp fakültesini elde etmiş olsa dahi üniversite hayatını yaşayacağı şehir tercihi Yozgat olmayan Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri ile yapılmıştır. Akademik güdülenmeyi etkileyecek birçok faktör öğrencilerin akademik başarıları yanı sıra duygu durumlarını da etkilemektedir. Bu çalışma ile üniversite sınavı sonucuna kadar ağırlıklı olarak daha yüksek akademik başarı edinmiş öğrencilerin pandemi dinamiklerinde on-line olarak aldıkları tıp eğitiminin devamında hem örgün eğitime hem de Yozgat'a adaptasyonları esnasında akademik güdülenmelerini değerlendirmek ve sorunlarının tespiti ve çözüm önerileri sunmak amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmaya Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi 2020-2021 eğitim öğretim yılında dönem 1'e kayıtlı olan 104 öğrenci dahil edildi. Veriler onam formları da doldurularak anket yöntemi ile toplandı. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması lise öğrencilerine yönelik yapılmış olan akademik güdülenme ölçeği üniversiteye başlangıcın ilk ayında uygulandı. 25 sorudan oluşan anket formu ölçek ile eş zamanlı olarak uygulandı. Anket formu ile öğrencilerin üniversiteye özellikle başlangıç döneminde psikolojilerini etkileyebilecek barınma ve beslenme durumlarının yanı sıra sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, vb.) sigara, alkol, gıda takviyesi kullanımlarını durumları ile beraber stres ve kaygı durumlarını belirlemek amacı ile kullanıldı.

Bulgular: Çalışmaya dahil olan öğrenciler sosyo-demografik özellikleri değerlendirildi. Çalışmaya toplamda 50 erkek (%48,1) 54 kadın (%51,9) öğrenci dahil edildi. Öğrencilerin %79,6' sının üniversite tercihinde ilk sırada tıp fakültesi yer almakta idi. Öğrencilerin %89,4' ü tıp fakültesini kendi isteği ile tercih ettiğini belirtirken %10,6'lık kesim farklı dinamikler neticesinde tıp fakültesinde yer almakta idi. Öğrencilerin %5,8'i 250-500 tl, %26,9'u 500-750tl, %21,2'si ise 750-1000 tl arasında gelir sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu veriler ışığında gelir düzeylerinin değerlendirilmesi istendiğinde ise %18,3'ü düşük, %72,1'i orta, %9,6'sı ise yüksek gelire sahip olduğunu düşünmekte idi. Öğrencilerden stres ve kaygı durumlarını değerlendirmeleri istendiğinde ise %23,1'i düşük, %47,1'i orta, %29,8'i ise yüksek stres ve kaygıya sahip olduğunu belirtmekte idi.

Sonuç: Yozgat coğrafi konumu itibarıyla Anadolu'nun merkezinde yer alan merkez nüfusu 90.000 civarında gelişmişlik seviyesi düşük olan bir kenttir. Tıp fakültesi üniversite sınav tercihlerinde üst sıralarda tercih edilen fakülteler arasında yer alır. Çalışmamızda ufak nüanslar sonucu üniversite giriş sınavında istediği sonucu elde edememiş öğrencilerin akademik güdülenmelerini etkileyebilecek faktörler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Aile hekimliği disiplininin en önemli unsurlarından olan holistik yaklaşıma uygun öğrencilerin iyilik halini yükseltecek önerilerde bulunulması yanı sıra üniversite öğrencilerine üniversitenin ilk başladıkları ayda dahi olsa lise öğrencilerine yönelik tasarlanmış bir ölçeğin uygulanıp uygulanamayacağı tartışılmak istenmiştir.

Anahtar Kelimeler

akademik güdülenme, tıp eğitimi, tıp fakültesi öğrencisi